

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת ואתחנן תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגטון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

חולין. פרק חמישי – אותו ואת בנו דף פ עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רכז

תוספות

כ"ו בריה בפני עצמה היא – אמתניתין דכסיי דהם (חולין פגב.) קאי, דתנן: ונדה בכ"ו מפני שהוא ספק, ואין שוחטין אותו ביום טוב, ואם שחטו כ"ו, ולא אב"י שחלצו בו רבי אליעזר ורבנן קאי, בדפריש בקנטרס. ור"ל דבריעו בו בכזבים אם מין בהמה או מין חיה – ואם תאמרו: ולבדוק בסימנין דקדשים וזו לומר: דאפשר להו' יוכלון לבדור

בכזבי שפיר אם חרודות וזכרותא יפה. וז"ל אל דבר – וסבר רב נחמן ותנא קמא דברייתא שהוא דאי חיה, ושוחטין אותו ביום טוב ומסכן דמו, ופליגי במתניתין (חולין פגב.) אבל אין לומר דלדרידו בהמה חיה, דאם כן תנא קמא חיינו רבן שמעון בן גמליאל.

ורלמא מינא דתנא הוא – וקסבר רב אחא דתנא מין חיה הוא, כרבי יוסי דאמר בסמוך: שור הבר מין חיה. דאי כרבנן דאמרין מין בהמה הוא, אם כן הי' נמי מין תאו – הוי כשר לגבי מבה.

מדחשיב ליה בחדי שטעמ מינה דחיה הוא – שטעמ דאי לאו דחשיב ליה בחדי חיות – הוי בהמה לכולי עלמא, משום דנקרא שור. וקשה קצת, דאיל הבר חיה, בדפרישיתא לעיל, קאי ע"ג גב דנקרא איל. חולין בחור שניחם חשיב – סלקא דעתך דמיפסל שני משום "לא תאכל כל תועבה", דיכאמר בפ"ק "כל הבשר" (חולין ט"א).

ויש"י דשטעמא עתא, הראשון חייב ברת ושניחם סופגין את הארבעים – דלא כרבי יצחק אחאי, דאמר בפ"ק "אלו הן הלוקין" (מכות כ"א.) חייבי בריהות שלקו פטורו מדי בריהותם. ועוד הוה מצי למתני: חולין וקדשים בחור פגפגים, וכן קדשים וחולין וקדשים בפגים ובחורין, וכן קדשים וחולין, ואכל בתי דתני ש' חורש, איכא למימר דלא תנא להני משום דליכא בהו' שום חורש. ואי לאו חורש בכל ימי דתני, צריך לומר: תני ושייר. קדשים

מין חיה אם מין בהמה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מין בהמה הוא, ושל פית דושאי היו מגדלין מהן עדרים עדרים. אומר רבי זיקא אומר רב ספרא אומר רב המגנא: הני עזי דבאלא פשרות לגבי מופת. סבר לה פי הא דאמר רבי יצחק: עשר בהמות מנה הקתוב ותו לא. והני, מילא קחשיב להו' פתדי חיות, שטעמ מינה: דעזי ניהו. מתקין לה רב אחא בר יעקב, ואימא: "איל וצבי" – פרט, "כל בהמה" – כלל, פרט וכלל – נעשה כלל מוסף על הפרט, אימא מוסא! – אם כן, כל היה פרטי למיה רב אחא בר יהודה דרב איקא: דלמא מינא דאקן ניהו? אומר ליה רב אחא בריה דרבא בר אשי, ואמר ליה רב אחא בר אשי: דלמא מינא דתנא, או מינא דמור ניהו? אומר ליה רב חנן לרב אשי: אמיר שרי תרפיהו. בעא מיניה אבא בריה דרב מנחמין בר חיאי מרב הונא בר חיאי: הני עזי דבאלא, מהו לגבי מופת? אומר ליה: עד פאן לא פליגי רבי יוסי ורבנן אלא בשור הפר, דתנן: שור הפר מין בהמה הוא, רבי יוסי אומר: מין חיה; דרבנן סברי: מדמתרגמין "תורבאלא" – מינא דבהמה הוא, ורב יוסי סבר: מדקא חשיב ליה פתדי חיות – מינא דחיה הוא; אבל הני – דברי הכל מינא דעזי ניהו. מתקין לה רב אחא בריה דרב איקא: ודלמא מינא דאקן ניהו? אומר ליה רבא בר אשי: ודלמא מינא דתנא, או מינא דמור ניהו? אומר ליה רב חנמן לרב אשי: אמיר שרי תרפיהו. "פירצ השוחט" וכו'. אומר רבי אשעאי: כוליה מתניתין דלא פרצי שמועין, מומאי? מדקא תני: קדשים בחורין – הראשון חייב ברת, ושניהם פסולים, ושניהם פסולים את הארבעים. מכרי שמועין ליה לרבי שמעון דאמר: שחיתא שאינה ראויה – לא שמה שחיתא, קמא

כשה ואפילו מקצת שה, וכדמפרש רב פפא ואיל. הדלכך לענין כסוי הדם בו – כלומר, הואיל ואוקימנא דלתריווייהו מספקא להו' וביש"ד ואפילו מקצת שה פליגי. לענין כסוי הדם – דקתני: אין שוחטין, דמשמע: דאי – חייב בכסוי, ספק – פטור. ולענין מתנות דפליגי בה, לא משכחת לה אלא בצבי הבא על התיישה

וכ' – ולא דקתני אין שוחטין – רבנן דאי. ומשום שמה חוששין, וחייב בכסוי, דאית ליה "צבי" ואפילו מקצת צבי. ושמא אין חוששין, ופטור מן הכסוי, דאפילו מקצת צבי ליכא. ובתורת הבא על הצביה ליכא לאוקומה דחיתוקי כרבנן, דהא דאי איכא מקצת צבי, ולשחוט ולכסי לרבנן, ולרבי אימור דאי הוה מצי לחושקא בתייש הבא על הצביה, שהה חוששין, וליכא אלא מקצת צבי, ומקצת לית ליה. ושמא אין חוששין, וכוליה צבי הוא ובעי כסוי. אבל נידא ליה לאוקמא כרבנן. ולענין מתנות נמי, כדכח האב על התיישה, ורבנן אליעזר פטור לגמרי, דשמא חוששין וליכא אלא מקצת שר דאם, ורש"ד ואפילו מקצת שה לית ליה. וכיון דמספקא לן – המוציא מחבירו עליו הראיה, ואמר ליה: איתרי ראה דאין חוששין וכוליה שה הוא. ושקול. דרבנן חייב מידא בחצי מתנות ממה נפש, ואין אין חוששין – כוליה שה הוא, ואי חוששין – מקצת שית דאם מידא איכא. ורבנן אית להו' שד' ואפילו מקצת שה. ושקול פלוגא דרשות, ואידך פלוגא אימא ליה: חייב ראה דאין חוששין, וכוליה שה הוא, ושקול. ובתייש הבא על הצביה ליכא לאוקומיה. דאם כן לרבנן נמי ליפטר, דהני לא דאפילו מקצת שה אמרינן, מי לימא לן דאיכא מקצת שה? ולמא אין חוששין, וכוליה צבי הוא! המוציא מחבירו עליו הראיה. לענין אותו ואת בנו משכחת לה – לפלוגתיהו דרשב"ל, פני כתיב שר. בתייש הבא על הצביה ליתא איתרי – בעלמא – קאמרי רבנן דנוהא, ואסור לשוחטה לנקה בהמה מן התייש והצביה ע"ג בנה, משום שמה חוששין ואיכא מקצת שה, ורבנן אית לאין מקצת שה, אבל מקצת צבי ליכא, דשמא אין חוששין, ואפילו מקצת שה ליכא, הדלכך הויה לא התרתא ספק ולא שמה התרתא, ואין מלקות בלא התרתא, ולרבי אליעזר מותר לכתולה, דאין נמי חוששין ואיכא מקצת שה – לית ליה מקצת שה. נהי נמי חוששין – איכא מקצת שה דאם. בריה בפני עצמה – איכא מכלאי בהמה וחדה הוא, בא, וסבירא ליה: אין חיה מתעברת במהמה ולא בהמה מזיה. והכי נמי אמרינן בבבא דמא ע"ג,א. ומיהו, לא יורדה לאו אליבא קמא אליעזר ורבנן נקט מילתא, דאיתנו דאי סבירא להו' מכלאי בהמה וחדה הוא, בא, והכי נמי אמרינן בבבא קמא: חור מרבי אליעזר ומחלוקתה, שיהו אומרים: חיה מתעברת במהמה, איל הבר – איל רב הגדל ביערים. בית דושאי – משפחה קרית על רבי דבאלא. עזי דבאלא – עזי

הלבנן, באלא – עזי. כשרות לגבי מופת – דלאו חיות ניהו, ולא בהמות. עשר בהמות מנה הכתוב – להחיר אכילה: שור, שש כשבים, ושה עזים, איל, וצבי, וחימר, ואק, וידשן, ותנא, וחור (דברים יד.) ואין לנו עוד בהמה חיה כשרה בעולם. והשתא, לתנוה עז דבאלא ליכא לשפוקי שזאמ מין חיה הוא שלא הוליד כאן, דהא תו ליכא. ומדלא מניניהו להך בחדי חיות – שמע מינה: בכלל עז הן, ועו – בהמה הוא. מתקין לה רב אחא – נהי נמי דאין עוד מין חיה שלא הוכרח כאן, אכתי מנא לך דמינא דעז הוא? ולמא מינא דאקן ניהו, ולא ידעין מאי ניהו, או תנא או זמור, דתד דלא קביאנן בהו, דלמא וני ניהו שרי תרבייהו – לאכילה, דסבירא ליה חיות ניהו. תנא מתרגמין תורבאלא – שור הלבנן, אבל הני – דלא מניניהו בחדי חיות, דברי הכל מין עז ניהו. רבי שמעון – שמעינן ליה במתניתין (חולין פ"א.) שחטה שחטה ראה ראה לא שמה שחטה, ולא מחייב עליה משום אותו ואת בנו, דקתני: רבי שמעון פטור בשחט שור הנסקל.

קְרִישִׁים שחיטה שאינה ראויה היא — ואם תאמר: הוא בפרק 'בכסי הדם' (חולין פה,א) מפרש טעמו דרבי שמעון דילקף מיטבוח טבח דחזק. ופריך: דילקף משחיטת חזין ומנשי: דנין חולין מחולין, ואין דנין חולין מקדשים. אם כן, הכא בדקדשים — נילף קדשים מקדשים: לזכור: כיון דבדקדשי אורו את בנו בחולין כתיבא. דשור הפסד הענין וחולין עתא, לא בעי כרש דעביד —

בשחיטת הראויה, איירי, משום דילפינן חולין מחולין.

שחיטה שאינה ראויה היא דכל כמה כר — פירש הקונטרס: אלא מיבעיא לדענן מלקות דלא בעי למילקי משום שחיטת שני, אם אורו את בנו נהוג בקדשים, דהשתא הוי מחוסר זמן ופסול. אלא אפילו אי אין אורו ואת בנו נהוג בקדשים, משום דשחיטת ראשונה אינה ראויה, דאינה מותרת בלא זריקה — שני אמאי פסולי דהשתא לא הוי מחוסר זמן ומאי סופג נמי דקאמר: ומטעם זה מחק ספרים לקמן שהיה כתוב בזה: אין מחסר דאורו ואת בנו נהוג בקדשים, משום התראת ספק, דלמה לי טעם דהתראת ספק? תיפוק ליה משום דלא הוה ראויה, משום שהוא מחוסר זמן, ואין נראה, דכיון דאסר הכתוב אורו ואת בנו בקדשים מווי' מוסף על ענין ראשון (חולין עה,א) הרי גזירת הכתוב דלילקי אף על גב דלאו שחיטה ראויה הוה, דהוי מחוסר זמן, כיון דליכא פסול אחרתא. כמו שחזק חזק, דאין אפילו לרבי שמעון, אף על גב דלשאר מילי חשיבא שחיטה שאינה ראויה ועוד, ובדחיאי גזון בפרק ברתא דבוכים (קרבן), אותו ואת בנו קדשים ומחוסר זמן, רבי שמעון דאמר: הוה דין חלק תעשה, משום דחשיבא שחיטה, ועובר בלאו דלא תשחטיו נחרא, דלא מוכח בלא אלא מן הראשון, דשחיטת קדשים אינה ראויה הוה דהוי כבילו מיקטל קטליה לקמא, והשני כשר מגור הוא. ולא מצי למפרך לרבי אשעינא, אפילו לרב העומד דבסמון, מפרק ברתא דבוכים דמשמע דלירק בורוק ואת בנו, נהוג בקדשים. דאיכא לאקומי כשהראשון הוה חולין ושני קדשים, דהוי שחיטת ראשון שחיטה

דכמה הוא זריק דם לא מיישרי בשר — ואפילו שחט שני אחר שנורק דם הראשון — חשיב שחיטה ראשונה אינה ראויה, כיון דבשעת שחיטה איתא לא היתה ראויה. ואף על גב דלרבי שמעון כל העומד לירק בורוק דמי — והיי דזרקא דלירק שנתקבל בכוס, כדאמר בפרק קמא דפסחים (ג,ב). ועוד, כיון דעל ידי שחיטה איתא בשרא דלא שחיטת בשרא, אלא משום דבורוק דמי — לא חשיבא שחיטה ראויה. ואם תאמר: דב'מרב' (בבא קמא ע"א) משמע דשחיטת קדשים היא שחיטה ראויה אפילו נשפר הדם. דפרץ אמנתין דמביח רבי שמעון אירבעה דומשה בקדשים שחיב באחריות — חזקא שאינה ראויה ומוקי רב דימי בשחט תמימים לנפש בעלים בפנים, דהא חזרה קרן לבעלים בשעשפר הדם. ופריך: וכי שחיטה מתרת? וריקה מתרת? ומוכי רב הונא: וזה העומד לירק בורוק דמי, ולכן היא שחיטה ראויה, ורבי אשעינא נופה איה ליה בפרק 'המנחות והנסכים' (מנחות ק"א), דלרבי שמעון לא לירק בורוק דמי, גבי נחוי ויש מנחי, דדוקא לחשיב נחוי אובל שאתה יכול לאכילא לאחריה — אית ליה לרבי אשעינא דבורוק דמי, אבל לרשית שחיטה ראויה משום דבורוק דמי — לית ליה. והדיא ד'מרב' הוה משני רבי אשעינא בריש לקיש, בשחט בעלי מומין בחזק, ומשום דכל העומד לפדות כפודי דמי. ואף על גב דלית ליה כל העומד לירק בורוק דמי — היינו משום דזריקה עליה בשחיטה, ושחיטה זריכה לזריקה. אבל פרייה אינה עליה בשחיטה, אף קודם שחיטה יכול לפדותה. ובמסקנא דהבא איני נמי שחיטת קדשים שחיטה ראויה משום דבורוק דמי. כמו ב'מרב' (בבא קמא ע"ב). דמסיק דאורו את בנו נהוג בקדשים, אלא דליכא מלקות משום דהתראת ספק דלרבי שמעון לא הוי דהוי, ואין שחיטה שאינה ראויה אף על גב דב'מרב' (בבא קמא ע"ב) מפרק שחיטה ראויה היא אפילו שחט הדם. דכל העומד לירק בורוק דמי, דהתראת ספק הוא ואינו ראי לזרוק, דאסור לזרוק — לא הוי בורוק. והכי אמרין ב'המביא אשם תלוי' (בכריתות כ"ב), אימור דאמר רבי שמעון בורוק דמי — במידי דעומד לזרוק, ובפרק 'המנחות והנסכים' (מנחות ק"ב), בשלמא פיר — מצוה לפדותה, פירוש: בשמא נאה הימנה, ולכן כפודי דמי. אלא מנחות — מצוה לפדותה ואם תאמר: אמאי לא פריך לרבי אשעינא דפרץ לרבי הונא? וכן אמר רבי אשעינא לא אמר אלא דמתניתין דקדשים בפנים לא אחיב כשר משען, דהתמודד הוא דקאמר: שני אמאי סופג פסול דלא לרבי אשעינא אפטר לרבי אלא סומפא דהוה תרביעי לזרד, אמאי סומפא דהוה תרתיסא קדשים היא כמו שישאר במסקנא. לכך לא לרבי הונא דמי, דאמר בריהי דאין אורו את בנו נהוג בקדשים משום דשחיטת קדשים הוי שחיטה שאינה ראויה. ורבינו תם לא גריס הכא 'ופסול', אלא: 'אמאי סופג', ותו לא. ומכא התראת ספק מדקדק, כמו שהוא לפי המסקנא. ואם תאמר: ולימא דסופג ארבעים לא משום לאו ד'לית שחטו אורו את בנו', אלא משום לאו מחוסר זמן ד'לא תעשין', דאמר בפרק ברתא דבוכים (קיד,ב) דלרבי לרבי שמעון ויש לומר: דלא חשיב בכל מתניתין דקתני העומד לירק בורוק דמי, אלא לא דאורו ואת בנו.

ולילקי נמי משום מחוסר זמן — תימה: דהוי לילקי לא הוי לאו שבלכלות שאין לזקק עשין. וכן חזאי ד'לא יאכל כי קדש הוה', דדרשנין מניה. כל שבקדש פסול — בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו. וקרי ליה בפרק כל שעה (פסחים כ"א) לאו שבלכלות

הנה למחוסר זמן שהכתוב נתק לעשה — פירש בקונטרס: דלא מצי לשהירי שחטות. דהוי אחר העשה. אבל איה עשה — על כרחך אחר הלאו הוא. דכלא אחר הון שבעה, והעשה אחר כי, משמע שרצה לפרש כמו שאר 'ניקולעשה' שבתלמוד. וחמינה דלא מצי לשהירי שחטות. דהוי אחר העשה. אבל איה עשה — על כרחך אחר הלאו הוא. דכלא אחר הון שבעה, והעשה אחר כי, משמע כחאי גונא בפרק 'אמר לא תעשה' (יזמא ל"ב), דאמר רבי רימי: בלאו דנבלה קמפסלגי אי הוה נינק לעשה, במאי דאמר קרא: 'לזר אשר בשערך תתנה ואכלה'. אבל אינה ראויה, חדא — דאביי פליג עליה, ואמר דלכילי עלמא לאו מעליא הוא. ואפילו לרבי רימי, דאיכא מאן דקרי ליה הניק לעשה — היינו תהום ונבלה לעשה מיד אחר הלאו, אבל עשה' ד'מיום השמיני' אינו נכתב מיד אחר הלאו דלא ירצו ונראה לפי: דהנא למחוסר זמן דהכתוב נתק מלאר ד'לא ירצה', ולא הוי בכלל שאר פסולים דהוה בלאו ד'לא ירצה'. אלא נתק לעשה, ולית ביה אלא עשה ד'מיום השמיני'

קמא מיקטל קטליה, שני - מתקבל בפנים הוא, פרת נמי ליתחיב! חולין בפנים - שניהם פסולי, והשני סופג את הארבעים; מפר' שמעין ליה לרבי שמעון דאמר: שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, קמא מיקטל קטליה, שני אמאי סופג את הארבעים? קדשים בפנים - הראשון כשר ופסול, והשני סופג את הארבעים ופסול; מפר' שמעין ליה לרבי שמעון דאמר: שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה - שחיטת קדשים נמי שחיטה שאינה ראויה היא, דכמה דלא זריק דם - לא מיישרי בשר, שני אמאי סופג את הארבעים ופסול? אלא, שמע מניה דלא גרבי שמעון. - פ'שטא דהכי איתא: שחיטת קדשים איצטריכא ליה; סלקא דעתך אמינא: שחיטת קדשים - שחיטה ראויה היא, דהא אי נחר וזריק דם - לא מיישרי בשר, וכי שחט - מיישרי בשר, ושחיטה ראויה היא, קא משמע לן. ויללן נמי משום לאו דמחוסר זמן, דתניא: מנזן לכל הפסולין ששור ושבישה שהוה ב'לא ירצה'?"

תלמוד לומר: "שור ושה שרע וקלוט" וגו' - לימד על הפסולין ששור ושבישה שהוה ב'לא ירצה'! - פי קא חשיב - לאוי דאורו ואת בנו, לאוי נוכריא - לא קא חשיב. - ולא? והא קדשים בחזין, דלאוי נוכריא גינהו, וקא חשיב! דקתני: קדשים בחזין, הראשון - חייב פרת, ושניהם סופגין את הארבעים; בשלמא שני - משום לאו דאורו ואת בנו, אלא ראשון אמאי סופג - לאו משום לאו דשחטוי חזין? - כל היכא דליקא לאו דאורו ואת בנו - חשיב לאוי נוכריא, וכל היכא דאיכא לאו דאורו ואת בנו - לא חשיב לאוי נוכריא. רפי וזר אמר: הנח למחוסר זמן, דהקתוב נתק

נתק

בין דבשעת שחיטה איתא לא היתה ראויה. ואף על גב דלרבי שמעון כל העומד לירק בורוק דמי — והיי דזרקא דלירק שנתקבל בכוס, כדאמר בפרק קמא דפסחים (ג,ב). ועוד, כיון דעל ידי שחיטה איתא בשרא דלא שחיטת בשרא, אלא משום דבורוק דמי — לא חשיבא שחיטה ראויה. ואם תאמר: דב'מרב' (בבא קמא ע"א) משמע דשחיטת קדשים היא שחיטה ראויה אפילו נשפר הדם. דפרץ אמנתין דמביח רבי שמעון אירבעה דומשה בקדשים שחיב באחריות — חזקא שאינה ראויה ומוקי רב דימי בשחט תמימים לנפש בעלים בפנים, דהא חזרה קרן לבעלים בשעשפר הדם. ופריך: וכי שחיטה מתרת? וריקה מתרת? ומוכי רב הונא: וזה העומד לירק בורוק דמי, ולכן היא שחיטה ראויה, ורבי אשעינא נופה איה ליה בפרק 'המנחות והנסכים' (מנחות ק"א), דלרבי שמעון לא לירק בורוק דמי, גבי נחוי ויש מנחי, דדוקא לחשיב נחוי אובל שאתה יכול לאכילא לאחריה — אית ליה לרבי אשעינא דבורוק דמי, אבל לרשית שחיטה ראויה משום דבורוק דמי — לית ליה. והדיא ד'מרב' הוה משני רבי אשעינא בריש לקיש, בשחט בעלי מומין בחזק, ומשום דכל העומד לפדות כפודי דמי. ואף על גב דלית ליה כל העומד לירק בורוק דמי — היינו משום דזריקה עליה בשחיטה, ושחיטה זריכה לזריקה. אבל פרייה אינה עליה בשחיטה, אף קודם שחיטה יכול לפדותה. ובמסקנא דהבא איני נמי שחיטת קדשים שחיטה ראויה משום דבורוק דמי. כמו ב'מרב' (בבא קמא ע"ב). דמסיק דאורו את בנו נהוג בקדשים, אלא דליכא מלקות משום דהתראת ספק דלרבי שמעון לא הוי דהוי, ואין שחיטה שאינה ראויה אף על גב דב'מרב' (בבא קמא ע"ב) מפרק שחיטה ראויה היא אפילו שחט הדם. דכל העומד לירק בורוק דמי, דהתראת ספק הוא ואינו ראי לזרוק, דאסור לזרוק — לא הוי בורוק. והכי אמרין ב'המביא אשם תלוי' (בכריתות כ"ב), אימור דאמר רבי שמעון בורוק דמי — במידי דעומד לזרוק, ובפרק 'המנחות והנסכים' (מנחות ק"ב), בשלמא פיר — מצוה לפדותה, פירוש: בשמא נאה הימנה, ולכן כפודי דמי. אלא מנחות — מצוה לפדותה ואם תאמר: אמאי לא פריך לרבי אשעינא דפרץ לרבי הונא? וכן אמר רבי אשעינא לא אמר אלא דמתניתין דקדשים בפנים לא אחיב כשר משען, דהתמודד הוא דקאמר: שני אמאי סופג פסול דלא לרבי אשעינא אפטר לרבי אלא סומפא דהוה תרביעי לזרד, אמאי סומפא דהוה תרתיסא קדשים היא כמו שישאר במסקנא. לכך לא לרבי הונא דמי, דאמר בריהי דאין אורו את בנו נהוג בקדשים משום דשחיטת קדשים הוי שחיטה שאינה ראויה. ורבינו תם לא גריס הכא 'ופסול', אלא: 'אמאי סופג', ותו לא. ומכא התראת ספק מדקדק, כמו שהוא לפי המסקנא. ואם תאמר: ולימא דסופג ארבעים לא משום לאו ד'לית שחטו אורו את בנו', אלא משום לאו מחוסר זמן ד'לא תעשין', דאמר בפרק ברתא דבוכים (קיד,ב) דלרבי לרבי שמעון ויש לומר: דלא חשיב בכל מתניתין דקתני העומד לירק בורוק דמי, אלא לא דאורו ואת בנו.

ולילקי נמי משום מחוסר זמן — תימה: דהוי לילקי לא הוי לאו שבלכלות שאין לזקק עשין. וכן חזאי ד'לא יאכל כי קדש הוה', דדרשנין מניה. כל שבקדש פסול — בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו. וקרי ליה בפרק כל שעה (פסחים כ"א) לאו שבלכלות

הנה למחוסר זמן שהכתוב נתק לעשה — פירש בקונטרס: דלא מצי לשהירי שחטות. דהוי אחר העשה. אבל איה עשה — על כרחך אחר הלאו הוא. דכלא אחר הון שבעה, והעשה אחר כי, משמע שרצה לפרש כמו שאר 'ניקולעשה' שבתלמוד. וחמינה דלא מצי לשהירי שחטות. דהוי אחר העשה. אבל איה עשה — על כרחך אחר הלאו הוא. דכלא אחר הון שבעה, והעשה אחר כי, משמע כחאי גונא בפרק 'אמר לא תעשה' (יזמא ל"ב), דאמר רבי רימי: בלאו דנבלה קמפסלגי אי הוה נינק לעשה, במאי דאמר קרא: 'לזר אשר בשערך תתנה ואכלה'. אבל אינה ראויה, חדא — דאביי פליג עליה, ואמר דלכילי עלמא לאו מעליא הוא. ואפילו לרבי רימי, דאיכא מאן דקרי ליה הניק לעשה — היינו תהום ונבלה לעשה מיד אחר הלאו, אבל עשה' ד'מיום השמיני' אינו נכתב מיד אחר הלאו דלא ירצו ונראה לפי: דהנא למחוסר זמן דהכתוב נתק מלאר ד'לא ירצה', ולא הוי בכלל שאר פסולים דהוה בלאו ד'לא ירצה'. אלא נתק לעשה, ולית ביה אלא עשה ד'מיום השמיני'

חולין. פרק המישי - אותו בנו דף פא עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" רלא רשי

נתקו לעשה, דמשמע: בתוך זמנו בלא ירצה, כדמרינן (תמורה ו,ב עיין שם) מ'ולגד לא ירצה', אלא גתיו לאחר זמנו וירצה. דעל כרחך עשה זה לאו מעיקרא משמע, כי ההיא דשלו חקן דאמרין (חולין קמא,א): מעיקרא משמע - שלא האם ליה דתקנה, ויהי לאו גתיתק לעשה, ולוקין עליו. אבל כאן בלא קודם לעשה, שדלואו בתוך זמנו וירצה

לאחר זמנו. מיבעי ליה לכדריב אפמוריקי 1
ו'ולא לעשה אתא. הא כיצד לילה - 2
שמיני, כשעבר שביעי. לקדשה - מותר - 3
לקדשו לעשותה, ולקדשו עובר משום כל - 4
תקדשו פסולים. שני בלא תעשה - דרשוני 5
חוק. ואף על פי שאינו בברת, דלא מתקבל 6
בפנים הוא, מכל מקום בלא תעשה הוא. 7
הלא רוצי לאורו, וכן בלא ירצה ופירש 8
בפרק בתרא דובחים (קדא) מ'לא תעשו 9
ככל אשר אנחנו עושים' וגו' ודברים יב. 10
מקבל קפלה - לרבי שמעון. דהא 11
חששה שאינה ראויה הוא, ואמר רבא - 12
גרסינן. לרבנן - דאמר: שחשה שאינה 13
ראויה שמה שחשה. שני פסול ופסור - 14
מכרת, דלא מתקבל בפנים הוא. לרבי 15
שמעון שניהם עניניהם ברת - קמא מקבל 16
קטליה, ושני מתקבל בפנים הוא. ולענין 17
שחשתי חוק, אף על גב דאינה ראויה - 18
מחמיב, דאפילו אחר שחשה חיביבה 19
דחייבה. אחד בחוץ - תחלה, ואחר כך - 20
אחד בפנים. שני פסול ופסור - מכרת. 21
ובלא דאיתו ואת פנו לא מיירי החם. דגבי 22
שחשתי חוק קאי. ויהי טור לא איצטריך, 23
אלא אידידיתני ראשון חייב - תנא: שני 24
פטור. לרבי שמעון שני כשר - דקאמר: 25
מקטל קטליה, ושני לאו מחסור טור הוא. כל 26
הא פטור דהא, משחשתי חוק קאמר, כי 27
ולא איירי בלאו דאותו ואת בנו כלל. שני 28
פסול ופסור - דלאו מתקבל בפנים הוא. 29
שני בלא תעשה - ולא בברת, דלאו 30
מתקבל בפנים הוא, דהא קמא שחשה 31
ראויה הוא. התראת ספק - דלמא לא 32
אתי לדיד וריקה, והדיא ליה שחשה שאינה 33
ראויה. הלכך לרבי שמעון, איסורא איכא, 34
מלקות ליכא. ומכל מקום, לאו מתקבל 41
בפנים הוא, שהראשון שנשחט ונזק הדם 42
בכר קודם שחשתי של שני - שחשה 43
ראויה הוה. כן שמעתי. וקשיא לי מאי 44
התראת ספק דקאמר? דהא ר'אית שחשתי שני 45
אינה ראויה, דכיון דאיסור אותו ואת בנו 46
נזק בקדשים - הוה ליה שני מחסור זמן, 47
אין שחשתי ראויה, ואין כאן התראת כלל 48
ונראה בעיני דלא רביסין ליה לר'א"י מאי 49
טעמא, אלא: אין מלקות אותו ואת בנו נזק 50
בקדשים, ותו לא מדי. וטעמא - משום דאין שחשתי שחשתי שני, מכיון שנשחט 51
דשחט ונזק דמו - הוה ליה שחשתי הראשון ראויה. דהיינו לא דלעיל ר'א"י 52
אושעיה, דשני אינה ראויה, דהיינו ליה מחסור זמן ואין דמו נזק. ופירוש משבש 53
הוא מאדם חריף ומפולפל. ואורא רבא למעיה - דאמר: שחשתי אותו ואת בנו 54
התראת ספק הוא. ואחר כך שחשתי שלמים - כו ביום. פטור - דהתראת ספק 55
הוא. ואליבא דרבי שמעון נקט מילתיה. שלמים - בפנים, ואחר כך חולין בחוץ 56
חייב - דהתראת רבי דאי הוה, שכבר נזק דמל של ראשון, ודשני אינו מחסור 57
זריקה.

אלא

לקי. ועוד יש לומר: דהפך מנייה א דפסול משום מחסור זמן - דפסול אף בבמה. אבל פסול ליכא בבמה. לשמאל בשביליה דובחים (קמא) עולה ליה כי אביההי היא - תימיה אם כן, חזכי משבחת לרבי שמעון טומאה בעולה ובאימוריהם? דהוי אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים, כיון דאכיל מוזב לא שמה אכיליה וכי תימא, דחזית הקדש משויא ליה אוכל, אם כן למה ליה לרבי שמעון גבי פרה טעמא דהואיל היתה לה שעת הכושר? חזקת ליה דחזית הקדש משויא ליה אוכל. דעל כרחך מנייה ביה חיבת הקדש, כדאמר: 'המנחות והנסכים' (מנחות קכב,א) אלא דהא לא מתייב ביה חיבת הקדש אלא לענין דאף על גב דכשרות דמי - משויא ליה אוכל, לא מתייב לעשות אוכל האסור במותר ויש לומר: טעמא דהא דאכיל מוזב שמה אכיליה, אבל לענין שעתה ראויה, לא היא שחשה ראויה אלא דהאיה לאים. דאמר (בראשית מג) 'ד'טוב טעם הבין', כיון

השמיני ירצה. ולית לן למימר דקאמר ר'א"י דירצה' - שיש בו גם עשה עם הלאה, אבל 1
היבא דאיכא למידרש - לא מוקמינן ליה בלאו יתיר, ואית לן לאוקומי הלאה כשלא 2
פסולין. והי הוא 'ניתק לעשה' כי הווא דפסחוס דפרק 'אלו דברים' (סו,א) דאמרין: 3
מזרוע שנכנס לפנים ממזבחתו - פטור, שנאמר 'בדד ישר' - החבית נתקו לעשה, 4
פירוש: נתקו בשאר טמאים דהוו בלאו יטמאו

מתניהם', להעמיד אעשה ד'בדד ישר'. וכן 6
החולין לביבמה, דהיי ב'לא יבנה', ובא להוציא 7
מכרת דאשת את. וכן בהערה ללאו יצתה לרבי 8
יסי, והשתא נזחא סוגיא דפרק 'פרת תמא' 9
(ובחים קי"ב). דקאמר רבי שמעון: אותו ואת בנו 10
ומחסור זמן בלא תעשה. ומפרש בגמרא עטמא 11
מקרא דאית תעשון כגון וגו' איש כל הישר 12
בעיניו, אמר לתן משה: להשבא לארץ ישראל 13
ותקריבו חובות - לא תקריבו מכל הישר דרך 14
ישרות. ונלגלג לבני שילה מחסור זמן הוא. ואמר 15
רחמנא: לא תעשון. ואמר: אי חבי, מילק בני 16
לילקיל אלמנא פרחי? וכן וזרבי: חביתק נתקו 17
לעשה? פירוש: כיון דאמרין דאיתא בבדיא לאו 18
במחסור זמן, אם כן לילקיל עליהו דליכא למימר 19
ד'נתקו לעשה' ה'חם כי חביא, דאיתא לגלות 20
אעשה ד'לא ירצה' לאו כי חבא, מאחסור זמן אלא 21
אשאר פסולין. דכיון דכתב ביה לאו בפני עצמו 22
- לא שייך למימר דכי. כיון ד'פירוש חוקנוס', 23
כי היכי ד'לא ירצה' חייב ניתק לעשה - הכי נמי 24
'לא תעשו', ואין כן מאי פריך? ה'חבית רבני 25
שמואל מוורדון? דהא אמר דהיי פירוש: כיון 26
דייתא ביה נמי לאו 'לא תעשו' - לילקיל. דלא 27
אתי חד עשה ומנחת וני תרי לאוי. כדאמר 28
במסכת (מנחות ו,א) דלא אתי שני ד'ידיה 29
הוא ותמורתו ידד קדש', ועקר חרי לאוי ד'לא 30
יחליפו לא ומיך איתו', ואי אפשר לומר כן 31
דהיינו דוקא דלאו דשני לאוי סמכין זו לזה. 32
תרע, דאמר בפרק 'אלו חן הולקין' (מכות י"ב), 33
דלא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו, ומייתיב 34
מישילחו מן המחנה וגו' ולא יטמאו את 35
מתניהם'. ותנא: אלו חן הולקין - נטמא את 36
למקדש. ומה ראויה היא? דלמא ה'חם משום 37
דאיכא חרי לאוי, 'לא יטמאו' וגו', ואיכא נמי 38
לאו ד'יואל מקדש לא בתא'! ועוד, דאמרין 39
בהווא פירקא דלא לקי לאוי ד'לא תגזלו', 40
משום דניתק לעשה ד'יוחשיב את הגזלה אשר 41
גזל', דאיכא נמי לאו ד'לא תעשוק'. דאמר 42
בפרק 'הקובל' (בבא מציעא ק"א,א) היינו 43
עשק שנינו, וזו גזלה בחבתי בשני שמות - 44
לעבור עליו בשני לאוי. אלא דהאי, דוקא היבא 45
דשני לאוי סמכין, קאמר דלא עקר ליה חד 46
עשה. ועוד נראה, דהא דלא עקר חרי לאוי - 47
היינו כי הווא דתמורה, דלא חיי ניתוק גמור, 48
דאין שם מעשה לתקן הלאה, ד'ידיה קדש' לאו 49

עשייה חוץ, דמאליה קדוש. דאם היה אמר הכהן "אין נמיר יקריב" אז יורי ניתוק, ובלאו 50
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 51
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 52
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 53
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 54
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 55
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 56
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 57
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 58
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 59
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 60
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 61
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 62
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 63
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 64
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 65
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 66
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 67
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 68
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 69
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 70
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 71
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 72
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 73
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 74
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 75
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 76
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 77
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 78
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 79
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 80
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 81
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 82
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 83
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 84
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 85
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 86
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 87
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 88
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 89
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 90
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 91
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 92
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 93
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 94
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 95
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 96
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 97
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 98
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 99
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 100
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 101
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 102
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 103
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 104
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 105
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 106
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 107
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 108
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 109
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 110
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 111
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 112
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 113
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 114
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 115
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 116
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 117
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 118
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 119
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 120
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 121
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 122
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 123
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 124
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 125
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 126
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 127
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 128
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 129
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 130
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 131
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 132
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 133
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 134
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 135
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 136
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 137
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 138
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 139
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 140
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 141
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 142
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 143
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 144
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 145
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 146
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 147
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 148
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 149
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 150
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 151
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 152
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 153
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 154
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 155
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 156
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 157
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 158
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 159
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 160
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 161
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 162
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 163
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 164
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 165
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 166
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 167
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 168
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 169
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 170
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 171
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 172
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 173
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 174
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 175
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 176
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 177
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 178
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 179
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 180
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 181
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 182
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 183
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 184
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 185
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 186
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 187
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 188
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 189
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 190
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 191
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 192
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 193
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 194
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 195
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 196
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 197
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 198
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 199
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 200
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 201
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 202
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 203
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 204
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 205
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 206
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 207
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 208
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 209
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 210
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 211
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 212
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 213
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 214
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 215
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 216
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 217
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 218
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 219
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 220
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 221
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 222
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 223
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 224
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 225
וטמא רבי וזרבי דאמר סבר ליה כרב נחמן בר יצחק, דאמר ה'חם דלרבי שמעון נמי לא 226
חזכי קשה שם הסוגיא, וצריך לומר שם דכחולו דיימתי חתם לאו חיו ניתוק גמור. ואין 227
לחזקין ב'אין' - דלחזקא - אלא מאמר ב'מיום צוותר' (שם) 'מגילה כ"ב' - ביום 228
ולא בלילה ויש לומר: ומהווא קרא לאו חיו פסלין לילה שאור שבעה, אלא כמו שאר 229
לילות, ואם עשה - לא יד. לחכי צריך קרא דהבא, דהיינו מחסור זמן ואם עלה יד. 230
ותימיה דרבי שמעון אורא דאית ליה ב'המנבח מקדש' (ובחים פד,א). ואי רבי אפסוריקי 231
כרבי שמעון, מאי פריך? דסוגיא דהבא, דאמר: 'לילקיל נמי משום מחסור זמן - 232
לא פריך אלא לרבנן, דלרבי שמעון חזכי נמי דלקי, כדאמר בפרק בתרא דובחים (קיד,ב) 233
וטמא

חולין. פרק חמישי - אותו ואת בנו דף פא עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - שינויולין")

תוספות

ביון דאילו אתרו ביה פטור בו; תימה; מנלן הא? בשלמא חייב מיתות שונגין וממון — נפקא לן (בבבבב להא) מדתני רבי חזקיה, דלא חלקת בין שונג בין מיד לפטורו ממון. אלא מלקות מגילה וכו' תימא דילף בממון, כי היכי דלא חלקת בממון — הכי נמי במלקות. אם כן, מאי קאמר בסמוך: אי אשמועינן בהא — ברא קאמר ריש דלפון דפטור, ויורש בקנטרס: גבי

מלקות, אבל גבי ממון אימא דחייב; הוא במלקות לא ידעין דפטור אלא מממון ועד קשה לפרוש חקנטרס, דקאמר: ואי אימור הוא לא פטור רבי יוחנן, ויורש שמעע ולרש לקיש לא מצי למיעבר צריכותא. הא איכא למעבר צריכותא איפכא, דהוא אמנא: דוקא בממון פטור, משום דדח בגופיה דוד בממוניה לא עבדינן, אבל במלקות אימא דמזדח דחייב דמיתה אריכתא היא. כדקעבד לה ב"אלו נערת" (בבבבב לה) לרבי מאיר, דאית ליה תרי קראי, למיתה וממון מיתה ומלקות, אלא משום דגבי מידא מודי איתר דלא עבדינן תרתי, לא בגופיה ולא בממוניה, צריך לעשות בהם צריכותא אחרתא: ונראה לפרש: אי קאמר בבדיה "דלא נערת" דפטר ריש תימא בדיבי מיתות שונגין דבר אחר, והא אמנא: דוקא דתם פטר מדרגא דבי חזקיה; אבל במלקות יוחנן, ואי אימור — ברא קאמר רבי יוחנן, אבל ברא דממון אימא מודה לרש לקיש מדרגא דבי חזקיה. **פירה** טעמאא כי — מזה שדקשה בקנטרס: למא לי קבלת טעמא? וחלל אי ענצמא טעמאא עלת ובגדים — אן ברא קשיא? וז, דהא אן טעמאא אלא מתעסקים בה בלבד, כדתנן במסכת פרה (פרק ח משנה ג): השהוף את הגדיה ופרים, והמשחלת את השעיר — טעמא בפרים, וכן עצמן פרה ופרים ושעיר — אן טעמאין בגדים. והרי זה אומר: טעמאין לא טעמאין, ואת סתמאית, ומדוה יש לומר, דדעת הקנטרס דאית, כיון דאמנא אתר ובגדים, דהיינו מתעסקין בה, אם כן כיון דסופו לטמא טומאה חמורה — טעמאא טומאת אוכלין. ומדוה יש לומר, דהא על פי שסופו לטמא טומאה חמורה — לא היה טעמא טומאת אוכלין, דמה שסופו לטמא טומאה חמורה לא מהניא אלא לענין דלא צריך הכשר מים ושרץ, אבל לא מהניא להחשיב אוכל — להכי צריך טעמא דשהיה לא שעת הכושר, כיון דהייבא אוכל — טעמא אוכלין ומשקין בלא הכשר מים. ושרץ — משום

דסופו לטמא טומאה חמורה. ותרסין "טעמא" ולא "מפריש טומא" — דלענין טומאה חמורה עצמה אין נפקותא. ו"מזריבה" (בבא קמ עא) מפריש טומא. — וכן יש בתוספתא (פרק ח) בדריא דפרה פריש טעמא אוכלין ומשקין. ומפריש חקנטרס נמי משמע דתרסין "טעמא". ואף על גב דהקשה: למא לי קבלת טומאה — לא משום דתרסין דגמטא, אלא שרצה לומר: אי מחמת עצמה טעמאא. למא לי שעת הכושר: ויהיה לא שעת הכושר — תימה: דעצמה דהשתא לא בת פריה. והא הוה אית ליה לרבי שמועץ בשבועת (יאב) דפרה קרשי דבר בדיה היא. ואית ליה לרבי שמועץ נמי דקדין ברק הבית לא הוה בכלל העמדה והערבה ונראה לפרש, דבימדי לאחר הזאה, דאין סברא שתלה בת פרייה אתר שזוהו כבר דמה. ואפילו בלא טעמאא טומאת אוכלין, הואיל ויהיה לא שעת הכושר קודם הזאה. ואם תאמר: והא כל העומד לחזות במזוה דמי ויש לומר: דקדם קבלה לאו במזוה דמי, כדפרישית לעיל (פ.ב ד"ה דבמה). ואם תאמר: ואמאי לא אמרין דכל הקדשים יקבלו טומאה מחיים. וכן דמזוה להשוות, ונימא דכל העומד ליחשט כשחוט דמי? ויש לומר: דאפילו כשחט לא אמר בורק דמי דכל שיתקבל בבוס, כל שכן כשעריך לא נשחט. ומיהו, שעיר המשתחא קשה לרבינו יצחק, שיטמא מחיים טומאת אוכלין למאן דשרי אברים בהנאה לרבי שמועץ, דכיון דעומד לחזות לצוק — בדחוי דמי ויש לומר: מדי דהוה אבן פקועה דרגים, שהן מותרין בלא שחיטה, ואפילו בלא חזיתו מטרתה, לרבנן דפליגי ארבי יוסי הגלילי בפרק "בהמה המקשה" (חולין פ.א.) ודחנן

אלא אפילו שחט עולה — ונזקק דמה, ואחר כך שחט חולין — פטור לרבי שמועץ. **בשתי אבילות הכתוב מדבר** — לענין פגול, שאם שחט על מנת לאכול חוץ לזמנו או על מנת להקטיר חוץ לזמנו — פגול. **משנה השוחט פרת הפאה** — פרה אדומה, דלא לאכילה היא. וישור הנסקל — לאחר שנגמר דינו, דקדימא לן דאסור בהנאה אפילו שחט, כדקדושין (נ.ב). ובפסחים (כ.ב), ועגלה ערופה — דסבירא ליה דנאסרת מחיים, ואפילו שחטה — אסורה. **רבי שמעון פוטר** — דשחיטה שאנהא דארוה היא. ונתגבלה בירו — שלא מדעת. והנזר והמעקר — סימנין מדעת — פטור. ואפילו לרבנן, דהא ליכא שחיטה כלל. ולא דמיא לשחיטה לדלעיל כלל, דהתם שחיטה שחטה איכא. ודבר אחר גורם לה ליפסל. **גמרא לא שנו** — דשוחט לעבודה וזה חייב משום אותו ואת בנו לרבנן. **אלא ששחט ראשון לעבודה וזה** — וחזר ושחט את השני לשלחנו איכא. ודיינא, דדיינא ליה בירשא אהתראה דשני דאיתו ואת בנו, ומלקין ליה, והדר דיינא אהתראה דשוחטא קמיתא לעבודה וזה, וקטלינן ליה. אי נמי, בשני בני אדם. אבל כן לעבודה וזה, דבדק שחיטה בתרייתא דמחייב עלה משום אותו ואת בנו אתי נמי דין קטלא דעליוה. **פטור** — ממלקות, כדקיימאן על כבבות ב"אלו נערת" (להא). מקראי, דתרתיה לא עבדינן ביה. וזו **אפילו תינקות** — דתרתיה לא עבדינן — ודתרתיה לא עבדינן. **בית אית** — אלא היה לך להשמינה דבר טעם על משנתניו, כך היה לך לומר. **פעמים** — שנקלטהו של משנתניו — אפילו בראשון לשלחנו ושני לעבודה וזה, ולא אתרו בו משום עבודה וזה, ואלא מיקטל. ולרש לקיש, כיון דאילו אתרו ביה הוה מיקטל על גב דלא מיקטל, הואיל ובהך איסורא איכא עבד מיתה — לא לקי. ובבבבבב (להא). וליף טעמא מקראי ב"אלו נערת". חייב מיתות שונגין או חייב מלקות שונגין ודבר אחר — אתריותו קאי. חייב מיתות שונגין ודבר אחר — עבר עבירה בלא התראה, דהיינו שונג, ויש בה דין מיתה אם הוה מתרים בו, ויש בה עוד חיוב דבר אחר, כגון מלקות, שחטרו בו למלקות כי דא דאמרן, או יש בה חיוב ממון. רבי יוחנן **אומר חייב** — באותו דבר אחר שעם

המיתה. הואיל ואינו נהרג. וכן חייב מלקות שונגין ודבר אחר — שעבר עבירה שיש בה מלקות וממון, כגון אכל מעשר שני של חבירו בגבולין, או נבלה וטרפה של חבירו, ולא אתרו בו מלקות. **בזה קאמר רבי לקיש** — דפטור מלקות, הואיל ויש בשחיטה זו עד מיתה — פקע ליה תורת מלקות מיתה, דתרתיה בגופא לא מוה עליה. הילכך, אפילו לא אתרו ביה למיתה — ליכא מלקות. אבל חייב מיתות שונגין ודבר אחר, כגון ממון, דאחר בגופא דהוה טעמאא — אימא תרתייהו רמו עליה. ומיהו, דאמר מיקטל — לא משלם, משום דקם ליה ברביה מיתה, דלא היבא דלא מיקטל — משלם. **אבל בהך דלעיל אימא מוה** ליה לרש לקיש — דלא רמיא דאחר מלקות בעבירה של מיתה כלל. **פרה בטעמא טומאת אוכלין** — דאף על גב דאתר ביה שמען בפרק גמא בבבבבב (ט.א) דאסוריה תאיה, כגון שור הנסקל ופטר חמור, אין טעמאין טומאת אוכלין, ונפקא ליה מ"כל האוכל אשר יאכל" — אוכל שאנה יוכל לאכילתו לאתריה קרוי אוכל, מודה הוא דפרה אדומה מקבלת טומאת אוכלין לטמא אחרים. **הואיל ויהיה לא שעת הכושר** — להאכילה לא אף לעצמו משנשחט. ומדוה שעת הכושר שלה?

ואמר

והואיל ויהיה לא שעת הכושר שלה? (חולין פ.א.) ודחנן

חולין. פרק חמישי - אותו ואת בנו דף פב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" קפג רש"י

ואמר ריש לקיש אומר היה רבי שמעון פרה נפדית - אם מצא נאה הימנה, אפילו על גב מערכתה - אפילו שחטה כהלכתה על מערכת של עצים שהיא נשחטת עליה, כדאמרין במסכת פרה (פרק ג משנה ט), וקסבר רבי שמעון; כל העומד לפדות כפדיו דמי, וקרינא ביה שאתה יכול להאכילו. ואי קשיא: למה לי קבלת טומאה? הלא ערופה מטמאה אדם וגורמין!

מפרשין כהא גונא בכריתות בפרק דם' שחיטה' (כאמ'.) כגון בער שחפרו בפרות מבביצה בצק, אי משית ליה אוכל - מנעטף בדידי בעק, ומקבל האי בצק טומאה אם יגע בטומאה, ומטמא שאר אוכלין, ואי לא אוכל הוא - לא מקבל האי בצק טומאה, דלית ביה שיעורא, ולא נגעו ביה אוכלין אחרין - טהורין; שאינם נוגעין בנבלה אלא בבצק, אינה משנה - לא שנית במשנתנו. ותרעה קערד - כשאר חולין. אלאמי אתר נאסרת מחיים, וכי שחט מותרתו לא, גרסינן אמר ריש לקיש - רבי נאי עגלה ערופה אינה משנה. והאמר רבי ינאי - (בדקדוק וזאנ) ובכריתות בפרק ברא (כהא.) גבול - מאומתי נאסרת. חבירא - בני הישיבה. צפורי מצורע - קיימא לן בקדושין ב'ראיש מקדש' (גו.) דאסורין בהנאה, משעת שחיטה - ונאסרת שחיטה. דאמרי מלכות מותרת, דרוב (ויקרא יד:) 'ושלח את הצפור החיה' וגו', ולא אמרה תורה שלח לתקלה. משעת קיחה - ושתיקו נאסרת עד שישלח גפר קיחה - ביה - מה עגלה ערופה שנאמר בה קיחה (דברים כא:) 'ולקחו קני העיר והיא עגלה בתי' - אסורה מחיים, אף 'ולקח למטהו שני צפרים חיות' (ויקרא יד) - אסורות מחיים. וממה, עגלה ערופה שי לא גבול ליאסר - בידידתה לנחל איתן, אבל אלו אין בהן מעשה מלקחה ועד שחיטה, וכיון נאסרות מחיים - על כרחך משעת קיחה. אלא - האי תירוצא דמלקח אינה משנה - לאו ריש לקיש אמרה, אלא רבי יוחנן אמרה. דלרבי שמעון בן לקיש מיתסרא מחיים. והא דתנן: תצא ותרעה בעיר, מקשינן לה בכריתות וכהא (א) ומוקינן לה כתנא. לענין דינא תנן - הא דקתני מנתינן: מי שלקח אחרון שחיטתו ראשון - לא לענין איסור דהיתר, שאם ארבע השני לשחוט ראשון, ודוראשן יתנת עד מחר - מותר. אבל דין הוא. אם באו לבית דין, שבא האחד לשחוט, וכתביו אומר: איני צריך יותר - לאו אמרינן לה: הולק ראשון ושני שחיטו, שעל מנת בן לקח. שאילו לא מכרה בעל הבית לשני, ועבכ לעצמו - היה

הולק שחיטו. וכן שנינו בנפשותא (פרק ה הלכה א:) הולקו מבועל הבית - שלא הולק לבועל הבית, שכל מנת בן לקח. אלא עבר איסורא - שדקדקו בעצמו, והוא יבא לידי איסור. נשבר - יש לו ריוח, שאוכל היום בשר. משנה ואחר כך שחטה סופג את הארבעים - דאין כאן שחיטת איסור אלא אתה. ובגמרא יליף דבנו ואותו בני חייב. שחטה ואת בתה ואחר כך את בת בתה - לא שאני אתה, ובנו בני חייב. ואת בת בתה - כאן עדיין איסור. ואחר כך שחט את בתה, ויש בשחיטה זו שני איסרין: אותו ואת בנו - משום אמה, ובנו ואותו - משום בתה של זו שברך נשחטה. סופג ארבעים - גזר לאו הוא. ודורא דהוראה, חדר מנעשה. שמונים - וטעמא דסומכוס מפרש בגמרא. גמרא לא תחשבו - לשון ברם משה. ויש כאן שנים - הווית את שנים, כן אם שוחט אמה ובין אם שוחט הבת, ולא משכחת לה שנים עוברין אלא בשלש בהמות, והא כיצד? בת ואם ובה, דאי אם ושני בניה למה לי קרא? פשיטא. מה לי חד ומה לי תרי, דכי הכי דמחייב אהאי - מחייב אהאי. ואי פרה ובהת ובהת בתה - פשיטא. תרייתו אותו ואת בנו ניהו. אלא על כרחך, באחד שוחט פרה והשני את אמה והשלישי את בתה קאמר, ושמעונין דאבנו ואותו בני מחייב.

ואמר רבי שמעון בן לקיש, אומר היה רבי שמעון: פרה נפדית על גבי מערכתה! אומר רב שמון בר אבא אומר רבי יוחנן: פרת חטאת אינה משנה. ועגלה ערופה לאו שחיטה ראויה היא? והתנן: למצא הוורג עד שלא תערפה העגלה - תצא ותרעה קערד! אומר רבי שמעון בן לקיש משום רבי ינאי: עגלה ערופה אינה משנה. ומוי אומר רבי ינאי הכי? והאמר רבי ינאי: גבול שמעתי בה ושבחתי, ונסבין חביראי לומר: ירידתה לנחל איתן אוסרתה; ואם איתא, לישני: קאן - קודם ירדה, קאן - לאחר ירדה! אומר רב פנחס גריה דרב אבה, אמן משימיה ירדה! שמעון בן לקיש מתינין לה: עגלה ערופה אינה משנה. אומר רב אשי: כי הוינן בי רב פפי קשיא לן: מי אומר רבי שמעון בן לקיש הכי? והא איתמר: צפורי מצורע מאימתי נאסרין? רבי יוחנן אומר: משעת שחיטה, ורבי שמעון בן לקיש אומר: משעת לקיחה; ואמרין: מאי טעמא דרבי שמעון בן לקיש - גמר 'קיחה' 'קיחה' מעגלה ערופה! אלא, אומר רבי חייא בר אבא אומר רבי יוחנן: עגלה ערופה אינה משנה. משנה שנים שלקחו פרה ובנה, איזה שלקח ראשון - 'ישחוט ראשון, ואם קדם השני - וכה. גמרא אומר רבי יוסף: לענין דינא תנן. תנא: אם קדם השני - הרי זה ריוח ונשפר; וריו - דילא עבר איסורא, ונשפר - דקאכיל בשרא. שחט פרה ואחר כך שני בניה - סופג שמונים. משנה שחט שני בניה ואחר כך שחטה - סופג את הארבעים. שחטה ואת בתה, ואת בת בתה - סופג שמונים. שחטה ואת בת בתה, ואחר כך שחט בתה - סופג את הארבעים. סומכוס אומר משום רבי מאיר: סופג שמונים. גמרא אמאי? 'אותו ואת בנו' אמר רחמנא, ולא בנו ואותו! לא סלקא דעתך, דתניא: 'אותו ואת בנו' - אין לי אלא אותו ואת בנו, אותו ואת אמו מניין? כשהוא אומר 'לא תשחטו' - הרי כאן שנים, הא כיצד? אחר השוחט את הפרה, ואחר השוחט את אמה, ואחר השוחט את בנה - שנים האחרונים חייבין. האי

והתנן נמצא החורג - ואם תאמר: הדין מודקדמא מכאן דלא מיתסרא מחיים; דילמא היינו טעמא - דארעתא שיעמא החורג לא אקדשוה. כי החיא חתנן בפרק ברא דכריתות (כג.) המביא אשם תלוי ונרע לו שלא חטא, אם עד שלא שחט כן ירעה עד שישחא. אשם דרבי אבה! ורפא שטאבא - עגלה ערופה אינה היא - מיתסרא בגמרא; טעמא דאשם תלוי - משום דלבו נוקפו וגמר ומקדשו מספק, אבל אשם דרבי, כי אקדשיה ארעתא דחטא אקדשו, וגאלאי מילתא למפרע דקדשו טעתו הוה. ודילמא איתא טעמא נמי דערפא ערופה, ולא משום דלא מיתסר מחיים, ולעולם אם נשחטה אסורה ויש לומר: דסברא דגמרי ומקדשי, ולא מסקי אדעתיהו שיעמא חורג. ואם תאמר: ואמאי לא חייבו טעמא נמי דערפא חורג? היתו עד שלא נראה לערפה, קדם יידידתה לנחל איתן, דבמשני בפרק ברא דכריתות (כהא.) יש לומר: דסמין אמאי דקניי חתם (שם) מסיפא, ולא מיתסר מחיים. דקניי סיפא: משנערה - תקבר, שמתחלה לא באה אלא על הספק, פהר ספק וחלבה לה.

עגלה ערופה אינה משנה - ואם תאמר: ולמה דחק לומר אינה משנה? למה? תנאי היא, כדאמרין בפרק ברא דכריתות (כהא.) דתנאי פליגי בבחי ויש לומר: דכך חזית קבלה בידם, הקשה רבא רבתי משום מנבזי: מאי לא קאמר דשוחט דמתינתו היינו עורף, ופסור לרבי שמעון משום דלא חייא לאכילה. ולרבנן דרבי משום דעריפו, זה הוא שחטה, כדאמרין בריש פרק 'שני שעיר' (זאנ.) גבי שעיר המשתלח: דחייב לעצוק היינו שחיטתו, וחיב משום אותו ואת בנו. ובפרק 'חטאת העוף' (בבב.) אמרין דעריפה מטרת מדי נבלתו ויתירך רבנו לוי, דאם כן, לא ליה ליה למיתני 'השוחט', אלא: 'העורף'. ודוחק הוא. דלמלא תנא שחט משום אחרני, פרת חטאת שור תתקל. כדאמרין בפרק שני (חולין כטא.) דסיפא בקדשים, ואידין דסליק מנבזה - תנא: שחיטתו כשורה, ולא קתני מליקו. אומר רבי ינאי גבול שבעתי בה - רבי ינאי לטעמיה דאית ליה בפרק שני דקדושין (כז.) דכפרה כתבי בה בקדשים, ולכחי מיתסרא מחיים, כמו שאר קדשים דמיתסרי מחיים. 'וערפו שם', דרשין (כריתות ו.) מניה: שם תנא כדורא דאיצטרך לאחר עריפה, דלא נימא דכריתא משום שנעשית מצותה. לישני קודם יידיה כאן לאחר יידיה - תימה: הא על כרחך מתנינן דכרה - כרה - מוכאב דלא מיתסר מחיים, בדקדק חתם (פב.) (בדף כהא.) מסיפא דקתני: דכפרה פסקה וחלבה לה! גמר קיחה - מסיפא, לא קיימא הכי בפרק שני דקדושין (זאנ.) אלא מסיק דריש כתנא דבי רבי ישמעאל, דיליק חבי נאמר מבכשר ומכפר פנים, פירושו מבכש פנים - שחטא ומכפר - שחטא קרובות. ואמר מבכשר ומכפר בחוץ, פירושו: מבכש - אש צפורי מצורע, מכפר - עגלה ערופה ושעיר המשתלח. ובפרק ברא דכריתות (כהא.) מוקי לה נמי רב תומנא דאמר: עגלה ערופה מיתסר מחיים, כתנא דבי רבי ישמעאל. ותימא: דאיתרין דאמרינן מליקו מיתסר מבכפר אלא ליאסר דמיתסר מחיים? ויש לומר: דריק משום דלא איצטרך מליקו מיתסר מבכפר אלא ליאסר מחיים, דלאחר דיעין מיוזה אשר (לא) תאכלו - (לרבות השחטה כו.) וסבאי גזא אמר בפרק ארבעה דיבמות (טב.) חולק היה בין שמעון אה ברבאשונה. וכתאני נקט - דהוויא רבנא דרבנא, ורבאשונה רבי שמעון. דאיתו ואת בנו, ובנו ואותו - לא לקי אלא ארבעים, כיון דנפקי תרייתו מחד קרא ד'לא תשחטו'. חורג

אבל

הוורע כלאים כלאים לוקח - תימא דמשמע הכא דבחד כלאים לא ליק אלא חזא. ואמאי לא ליק נמי משום "לא תסיג גבול רעך" (דברים ט) ולענין איסור כלאים דריש לה בשבת בפרק "דבי עקיבא" (פאה) וש לומה דביין דארתא נמי לאוהרה דמסיג גבול - לא לוקן עליו משום כלאים, כמו שאין לוקח על השטח גבול, ונתין לחשבון, ועוד, ויהא אשכבולל.

תנינא נזיר שהיה שותה בו - אין על גב דרך דהוורע כלאים ברייתא היא, ובכמה ברייתות שונה מה שבמשנה, מכל מקום היה לו לשנות באותו ענין ששונה במשנה. ובדאי גזא אשכח בפרק "עשרה יוחסין" (קדושין ע"א) גבי אבא שאול היה קרא לשוער "דבוקי". דפריך: תנינא, מה טיבו של עובר זה כרז ופירש שם כגונסר דחבי רבייך תנינא - כלומר, דהם הוה ליה למינני.

אלא פשיטא בבת אחת ובהרואה אחת - פירוש: או בהתראת אחת, ואפילו בזה אורח זה. דאפילו בזה אורח פטור רבנן, כגון נזיר שהיה שותה כל היום, דאינו חייב אלא אחת. **ולאפוקי** מדברי יאשיה דאמר אינו חייב עד שיוורע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד - ראה אלא חייב משום כלאי הכרס קאמר. אבל מודה דמשום כלאי ורעים מדיחבי חזרי מינן, בחטה ושעורה לחידה. וכן משמע, דכי קאמר, אי משמע לו דכי ורע חטה ושעורה וחרצן נמי חזרי, לא נקט "חטה ושעורה" משמע דמודי בה רבי יאשיה. ועוד ראה לפרש, דקרי חזרי גזני כלאים - כלאי ורעים וכלאי הכרס - חטה ושעורה, וחטה וחרצן. ויבדו גזנא מודי רבי יאשיה, ובחד פליג אבא חטה וחרצן, ושעורה וחרצן כלכל חד גזנא. ויש ספרים שכתוב בהו דריש: "או שעורה וחרצן". וכן דפליג ספרים דכתיב בהם: "ושעורה" ויש לפרש כמו: "או שעורה". ולחכי לא מצי חזרי, דלקי תרתא, לאפוקי מדברי יאשיה, דהא לרבי יאשיה נמי לוקי תרתא. וכן משמע בירושלמי במסכת כלאים בפרק תשיעי, דקאמר: רבי דעתיה דרבי יאשיה כתיב: "שך לא תורע כלאים". וליאמר דרבי נאמר: "לא תורע כרמך"? פירוש: כיון דרבי חללא מדיחבי משום "שך". דאי לא מדיחבי רבי יאשיה בכלאי ורעים בלא כרם, מאי קא בעי ומשני: משום "שך". לוקה ממש "כרמך" לוקה. וטעמא דרבי יאשיה דבכלאי הכרס לא מדיחבי כלל בשלשה מיני: ובכלאי ורעים מדיחבי בשנים, מפרש רבינו יצחק ממש דרורעת כלאים משמע שני מיני ורעים. ורבינו לאו מין ורע אחת, אבל אין לפרש, דמשמע ליה: "לא תורע" בחי "כרמך" כלאים, אבל "שך" - בלא שום ורע קרי שדה. דהא לא שייך לפרש כן גבי "במחנה". ומיהו רבי יהודה גמסכת כלאים (פרק א משנה ט) לא מדיחבי בכלאי ורעים עד שיוורע חטה ושעורה ובוסמא, או שני חטים ושעורה, או שני שעורים וחטה, ובעי כתיב בחי "שך". דהא דאמר רבינו פרק בתרא דבבבית (ג"ב) יצחק תירוש אין מעשרין מזה על זה, דאמר קרא: "כל חלב יצחק וכל חלב תירוש דין" - אמירה תרעה חלב וכל חלב וכל חלב לזה. אין לא ילית תירוש ויערה, תירוש ודגן, וכן דגן ומין אחרת אמרת קל וחומר: ומה תירוש ויצחק שאין כלאים בו בזה -

האי מיבעי ליה לגופיה! - **אם כן, לכתוב: "לא תשחוט", מאי "לא תשחוט"? - ואפתי מיבעי ליה, דאי פתב רחמנא "לא תשחוט" הוה אמינא: חד - אין, תרי - לא; פתב רחמנא: "לא תשחוט" - ואפילו תרי! - אם כן, לכתוב: "לא ישחוט", מאי "לא תשחוט"? שמע מינה תרתי. "שחטה ואת בת בתה". אמר ליה אבי לרב יוסף: מאי טעמא דסומכוס? קא סבר סומכוס: אכל שני ויתי חלב בהעלם אחד - חייב שתי חטאות. וברין הוא דלישמעינן בעלמא, והאי דקא משמע לן בהא - להודיעך כהן דרגנן, דאף על גב דגופין מוחלקין - פטרי רבנן? או דלמא, קסבר סומכוס: אכל שני ויתי חלב בהעלם אחד - חייב חטא אחד. והאכא גזינן טעמא: הואיל וגופין מוחלקין? אמר ליה: אין, קסבר אכל שני ויתי חלב בהעלם אחד - חייב שתי חטאות. כמאי? מדינת: הוורע כלאים כלאים - לוקה. מאי לוקה? אילימא לוקה אחת - פשיטא! ועוד, מאי "כלאים כלאים"? אלא פשיטא: שתי מלקיות. כמאי עסקינן? אילימא כזה אחר זה ובשתי התראות - תנינא: נזיר שהיה שותה יין כל היום - אינו חייב אלא אחת. אמרו לו: אל תשתה! והוא שותה, אל תשתה! והוא שותה - חייב על כל אחת ואחת! אלא פשיטא: בבת אחת ובהתראה אחת. מני? אילימא רבנן דפליגי עליה דסומכוס; השתא, ומה התם דגופין מוחלקין - פטרי רבנן, הכא - לא כל שכן? אלא לאו סומכוס היא! לא, לעולם רבנן, ומיליתא אנב אורחיה קא משמע לן. דאיכא תרי גזני כלאים, ולאפוקי מדברי יאשיה. דאמר רבי יאשיה: עד שיוורע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד, קא משמע לן דכי ורע חטה וחרצן ושעורה וחרצן - גמרי מדיחבי. תא שמע: אכל מזה פזית ומזה פזית - סופג שמונים, רבי יהודה אומר: אינו סופג אלא ארבעים. חייב דמי? אילימא כזה אחר זה ובשתי התראות - מאי טעמא דרבי יהודה? התראת ספק היא, ושמינן ליה לרבי יהודה דאמר: ספק הוא, ויחזיר ויחזק זה - מי שלא שותה אחר גיטה שלשה חדשים, וניסת וילדה, ספק בן תשעה לראשון וספק בן שבעה לאחרון, ובשכרל הכה ארבעה חזר וזכה את הבכור. חייב - דקסבר: התראת ספק שמה התראת. בבת אחת - חייב שתי ידיו, וזכה זה באחת וזה באחת. חייב - דהתראת ודאי היא. בבת אחת - דדיאית התראת דאי, וקאמר נזיר קמא: סופג שמונים. אלא לאו סומכוס היא - דלא אשכחון גזא דאית ליה אה אברא אלא הוא. באש תשריפו - עשה הוא, ולאן שנתק לעשה - אין לוקח עליו ההומות בפסח פטור.**

בא

ובהתראה אחת. ומאן תנא קמא? אילימא רבנן דפליגי עליה דסומכוס; השתא, ומה התם דגופין מוחלקין - פטרי רבנן, הכא - לא כל שכן? אלא לאו סומכוס היא! - לא, לעולם כזה אחר זה, ורבנן; והאי תנא סבר לה פאידיך תנא דרבי יהודה, דאמר: התראת ספק שמה התראת. דתניא: "לא תותירו ממונו עד בקר והנותר ממונו עד בקר באש תשרפו" - בא

וכדברי

אבל תרי לא - שחט אחד האם ואחד הבת - אפילו אחד חזר פטור, קא משמע לן.
לא יאשיהו - דמשמע: לא על ידי אחד ולא על ידי שנים, לא יהיו נחשטין. מאי לא תשחוט - דמשמע דתרווייהו עבדי איסורא. בהעלם אחד - שלא נזרע לו בנתיב שחטא, ובשוגג חייב שתי חטאות, והוא דרין נמי מדיחבי בהתראת אחת ובעלמא אחד שני מלקיות. דלישמעינן בעלמא - היכא דאין גופין מוחלקים, כגון שחט ויתי חלב. דאף על גב דגופין מוחלקים - ששל ידי שתי פרות בספק, ודאי שחטא אחד, ודאי לרישא, דקתני: שחט שני בניה ואחר כך שחטה - סופג ארבעים, לסומכוס סופג שמונים. וכך מצאנו בתוספתא (פרק ה הלכה א) שחט חמשה בניה ואחר כך שחטה - סומכוס ואמר משום רבי מאיר: חייב משום חמשה לאוין. הוורע ויעוד מאי כלאים כלאים - חזר וזרעה נמי מחייב חטא אחד - בידו אחת חטה וחרצן, ובידו אחת שעורה וחרצן. אלא לאו סומכוס - ושעם מינה: אבל שני ויתי חלב בהעלם אחד - חייב. לעולם רבנן - ובשתי התראות. ודקשיא לן: פשיטא דהא קא משמע לן, דאיכא תרי גזני כלאים, דבין חטה וחרצן, ובין שעורה וחרצן - הוה כלל כלאים, ולאפוקי מדברי יאשיה דבעי לשלשן כאחד. אבל מזה ביה ומה ביה - משני דין נזשה של שתי ירכות של בחמה אחת. ארבעים - רבי יהודה לטעמיה, דאמר בפרק "גיד הנשה" (חולין ג"ב) אינו נזחא אלא באחת. מאי טעמא דרבי יהודה - דאמר: אינו סופג אלא ארבעים? לא הוה ליה למלקי כלל, כל כד חזר וזכה התראת ספק הוא דהא מספקא ליה לרבי יהודה באיזו מין נזחא, בשל ימין או בשל שמאל. דקתני חתם: והדעת מברכת שהוא של ימין, ואיבעיא ליה: פשיטא ליה של ימין, ומאי "דעת" - דעת תורה, או ספקי מספקא ליה, ומאי "דעת" - דעת נטות? ומדלא פשיטה מהא דמייפט פשיטא ליה - שמע מינה לאו בשתי התראות קאמר, דהא שמעינן ליה דאמר התראת ספק לא שמה התראת. הכה זה וחזר וזכה זה - מי שלא שותה אחר גיטה שלשה חדשים, וניסת וילדה, ספק בן תשעה לראשון וספק בן שבעה לאחרון, ובשכרל הכה ארבעה חזר וזכה את הבכור. חייב - דקסבר: התראת ספק שמה התראת. בבת אחת - חייב שתי ידיו, וזכה זה באחת וזה באחת. חייב - דהתראת ודאי היא. בבת אחת - דדיאית התראת דאי, וקאמר נזיר קמא: סופג שמונים. אלא לאו סומכוס היא - דלא אשכחון גזא דאית ליה אה אברא אלא הוא. באש תשריפו - עשה הוא, ולאן שנתק לעשה - אין לוקח עליו ההומות בפסח פטור.

חולין. פרק חמישי - אותו ואת בנו דף פג עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קפז

חולין. פרק חמישי - אותו ואת בנו דף פג עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קפז

חולין. פרק חמישי - אותו ואת בנו דף פג עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קפז

וכדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל - תימנה, דריש תחובות (הא), פריך: יום הכפורים שחל לחיות בשני בשבת ידחה, גזירה שמה ישיחוט בן עזאי ואמאי לא פריך משאר ימים טובים, דהוי לכולי עלמא? ואומר רבינו חם: דבשאר ערב יום טוב שחשטין בהמות כדאמר הכא, אבל ערב יום הכפורים לא היו אוכלין אלא בשר עוף ודגים, כדאמר בבראשית רבה גבי ההוא דבין טנא, והא דלא חשיב הכא ערב יום טוב ראשון של חג, אומר רבינו חם: משום דכולי עלמא טרידי בסוכה ולולב, ואין להן פנאי לדרבנא שבושחית כל כן.

ומודה רבי יהודה - תימנה: למאן מודה? ד"אמינת' דרבי יהודה לפרש הוא, כדאמרין בסנהדרין בפרק "זה בורר" (בכא),

הדרן עלך אותו ואת בנו

ותו לא? אלא פשיטא - גבת אחת ובכרית התרעה. מאן תנא קמא? אילימא רבנן דפליגי עליה דסומכוס; ומה תהם דגופין מוחלקין - פטרי רבנן, הקא לא פל שכן? אלא לאו סומכוס היא! - לעולם בזה אחר זה. ודקאמרינן: מאי טעמא דרבי יהודה - בגון דלית ביה פזיז, דתנינן: אכלו ואין בו פזיז - חייב, רבי יהודה אומר: עד שיהא בו פזיז. משנה בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו: "אמנה מכרתי לשחוט", "בתה מכרתי לשחוט", ואילו הן: ערב יום טוב האחרון של חג, וערב יום טוב הראשון של פסח, וערב עצרת, וערב ראש השנה; וכדברי רבי יוסי הגלילי - אף ערב יום הכפורים בגליל. אמר רבי יהודה: אימתי? בזמן שאין לו ריוח, אבל יש לו ריוח - אין צריך להודיעו. ומוצהר רבי יהודה, במוכר את האם לחתן ואת הבת לפלה - שצריך להודיעו, בידוע ששניהם שורטין ביום אחד. בארבעה פרקים אלו משהחישן את הפסח בעל פרוח; אפילו שור שורה אף דיגרים, ואין לו ללוקח אלא דינר - בופין אותו לשחוט; לפיכך, אם מת - מת ללוקח. אבל בשאר ימות השנה אינו כן; לפיכך, אם מת - מת למוכר. גמרא תנא: אם לא הודיעו - הולך ושוחט ואינו נמנע. אמר רבי יהודה אימתי? למה לי למיתני: את האם לחתן ואת הבת לפלה? - מלחא אנב אורחיה קמשמע לן: דאורח ארעא למסרה בי חתנא טפי מפי כלתא. בארבעה פרקים אלו. והא לא מושד! אמר רב הונא אמר רב: כלשמשד - אי הכי, אימא סיפא: אבל בשאר ימות השנה אינו כן, לפיכך, אם מת - מת למוכר; והא מושד! אמר רבי שמואל בר רב יצחק: לעולם שלא מושד, ובגון שזיכה לו על ידי אחר; בארבעה פרקים אלו, וכות הוא לו - ובין לאדם שלא בפניו; בשאר ימות השנה, דחוב הוא לו - אין חבין לאדם שלא בפניו. רבי אלעזר אומר, אמר רבי יוחנן: בארבעה פרקים אלו העמידו חכמים דבריהם על דין תורה. דאמר רבי יוחנן: דבר תורה - מעות קולות, ומת פטע אפרו משיכה קונה - גזירה שפא יאמר לו: "נשפרך חסיד בעלילה". משנה "יום אחד" האמור באתו ואת בנו - היום הולך אחר הלילה, את זו דרש רבי שמעון בן זוטא, נאמר במעשה בראשית: "יום אחד", ונאמר באתו ואת בנו: "יום אחד", מה "יום אחד" האמור במעשה בראשית - היום הולך אחר הלילה, אף "יום אחד" האמור באתו ואת בנו - היום הולך אחר הלילה. גמרא תנו רבנן, את זו דרש רבי שמעון בן זוטא: לפי שכל הענין פולא אינו מדבר אלא בקדשים, ובקדשים לילה הולך אחר היום, יכול אף זה כן? נאמר כאן: "יום אחד", ונאמר במעשה בראשית: "יום אחד", מה "יום אחד" האמור במעשה בראשית - היום הולך אחר הלילה, אף "יום אחד" האמור באתו ואת בנו - היום הולך אחר הלילה.

וכי וואן חבין. על דין תורה - שוקנן לו מעותיו בלא משיכה. דבר תורה מעות קונות - מכיון שנתן מעות למוכר - אין אחד מהם יכול לחזור. דגמרינן מהקדש, דכתיב: "ונתן הכסף וקם לו ויחראו בו". ומה טעם אמרי משיכה קונה בו? - דאי מוקמת להו לפירי באחריות הלווק משנתן מעות, אי מהרמי דליקה בבית המוכר שתרפיה שם - לא טרח לאצולגינוהו. אבל סתם מושך ממנו להו לביתיה. משנה היום הולך אחר הלילה - שחט האם משחשבה - לא ישיחוט הבת כל הלילה וכל היום המזרח. אבל שחט האם ביום - שחט הבת בלילה. דאין הלילה הולך אחר יום. את זו דרש - משום דבענינא קדשים כתיב אותו ואת בנו, איצטריך למדרשה, כדתניא בגמרא. מעשה בראשית - "וידי ערב וידי בקר", בירשא ערב ודור בקר. גמרא לפי שכל הענין - הפרשה הזאת סמוכה לקדשים, דכתיב: "ירצה לקרבן אשה", וסמך ליה "והוא ואת בנו". בקדשים לילה הולך אחר היום - דכתיב (ויקרא): "ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר", אלמא לילה שלאחריו קרי יום קרבנו עד הבקר.

בא הכתוב ליתן עשה - טעמא דבא הכתוב, הא לאו הכי - לק, אף על גב דהתראת ספק היא, דכל אימת דאתרו ביה, מצי אמר: אכתי ליליא הוא. לא מן השם הוא זה - לא מטעם זה הוא פטור. שאין בו מעשה - ישיב לו ולא אבל, ומאליו נעשה נותר. משתי ירבות - שתי בהמות. ומדנקט שתי בהמות, שמע מזה במיתות קאמר, ומקא מזה דבא כרבי יהודה סבירא ליה, דאין נוהג אלא באחת. ומהא פשיטין בפרק "גיד הנשה" (חולין 9א), דפשיטא ליה לרבי יהודה דבימין. דלית ביה כוית - בקמא ואומר רביה, אלא בחד מניניה. ותנא קמא מחיב, דקסבר בריה הוא. ובריה ואין צריכה שיעור, כדתנן במסכת מכות (יגא), אמר להם רבי שמעון: אי אתם מודין לו באוכל ממנו כל שהוא ושהוא חייב? אמרו לו: מפני שהיא כבירייה, ואית מדרפשי: דלית ביה כוית בחד מניניה. ואלא בתריוהי. ואין נראה כדני שיהו שתי התראות ממצטרפות, דאי אכלי ליה לבתרא בתוך כדי אכילת פרס - חיובו בבית אחד, ואי לאו כדי אכילת פרס - וכן לא מצטרף. עד שיאמר בו כוית - דקסבר: לא בריה חשיב, אלא כחתימה מן הכהונה. משנה בארבעה פרקים בשנה - דרך ישראל לעשות סעודות, וסתם הלוקח בהמה אינו לוקח אלא לשחוט ביום. לפיכך, המוכר בהמה לחבירו, ומכר תחלה אמה או בתה בו ביום - צריך שיאמר לשני: עד כך שהיום מכרתי אותה לשחוט, או בתה מכרתי לשחוט, שמוא כבר נשחטה. ביום טוב האחרון של חג - היו מרבין בשמחה, מפני שרגל לעצמו הוא וחביו עליו. שאין לו ריוח - הפסק בינתים שמכר אהר היום. איכא יש לו ריוח - שוכר את הראשונה אתמול והשניה היום. אין צריך להודיעו - שאני אומר: אתמול שחט הראשון, ומודה דהי' יהודה בו? - אף על פי שלוקח היום וזה למחר. משהחישן הפסח בעל כרחו - כדמפרש ואולי, שאם קבל דינר מלוקח ליתן לו דינר בשר. אפילו שור שוה אף זה - שחטנו על כרחו, אף על פי שאין ללוקח לשאר, ובגמרא מפרש טעמא. ואין ללוקח בו אלא דינר - שנתן דינר לטבת. מה ללוקח - ומפסיד דינר. אינו כן - דבעינן משיכה, וכל זמן שלא משך חתרו בו חטבת, גמרא למה לי למיתני את האם לחתן - ליתנה במוכר או לחתן וזה לבלה, ומאי פסקה דבעינן לחתן או לטבלה תר? - למישרי בו חתנא - ולעשות ודלוקה טפי מכלתא. שוביב לו על ידי אחר - המוכר חזו מסר את השור לאדם אחר שלא בפני הלוקח, ואמר לו: זכר שור זה לפלוני לחיות לו דינר בשר. דבור הוא לו - מסירה זו זכות היא לו, דהא לא סגי ליה בלא בשר.

חוב הוא לו - להוציא ההוצאת הפסד הוא לו. אין חבין לו - דאין אדם נעשה שליח לחבירו שלא מדעתו להפסיד, אבל להרריו - אנו סהדי דניחא ליה, לפיכך זכין ואין חבין. על דין תורה - שוקנן לו מעותיו בלא משיכה. דבר תורה מעות קונות - מכיון שנתן מעות למוכר - אין אחד מהם יכול לחזור. דגמרינן מהקדש, דכתיב: "ונתן הכסף וקם לו ויחראו בו". ומה טעם אמרי משיכה קונה בו? - דאי מוקמת להו לפירי באחריות הלווק משנתן מעות, אי מהרמי דליקה בבית המוכר שתרפיה שם - לא טרח לאצולגינוהו. אבל סתם מושך ממנו להו לביתיה. משנה היום הולך אחר הלילה - שחט האם משחשבה - לא ישיחוט הבת כל הלילה וכל היום המזרח. אבל שחט האם ביום - שחט הבת בלילה. דאין הלילה הולך אחר יום. את זו דרש - משום דבענינא קדשים כתיב אותו ואת בנו, איצטריך למדרשה, כדתניא בגמרא. מעשה בראשית - "וידי ערב וידי בקר", בירשא ערב ודור בקר. גמרא לפי שכל הענין - הפרשה הזאת סמוכה לקדשים, דכתיב: "ירצה לקרבן אשה", וסמך ליה "והוא ואת בנו". בקדשים לילה הולך אחר היום - דכתיב (ויקרא): "ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר", אלמא לילה שלאחריו קרי יום קרבנו עד הבקר.

חוליון. פרק שישי – כיסוי הדם דף עד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
תוספות

וּלְיִשְׂרָאֵלֵהֶם – ויהיו מותרים באכילה, והדר ליכסייה לדם בענין העמידה והעירבה – אין פודין את הקדשים לאחר מיתה. מפני שכתוב בזה (ויקרא כז) "והעמיד את הבמה לפני הכהן (והזרים) אותה הכהן", ולאחר מיתה אינה יכולה לעמוד. **ובמאן** – מוקמה למתנותיה, דתרצה את בנה תרי טעמי: שדשה; שאינה אריאה לאו שחטה היא. ובענין העדרה והעירבה? –

לִפְרִיקָתָהּ וּלְכַסְפֶּיהָ! - בְּעֵינֵי הַעֲמִידָה וְהַעֲרָכָה.
כִּמָּא? אֵי דְרַבִּי מֵאִיר דָּאָמַר: הֵבֵל הוּא בְּכָלל הַעֲמִידָה
וְהַעֲרָכָה - הָאָמַר: שְׁחִיטָה שְׂאִינָה רְאוּיָה - שְׁמָה
שְׂחִיטָה! אֵי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן דָּאָמַר: שְׁחִיטָה שְׂאִינָה רְאוּיָה
לֹא שְׁמָה שְׁחִיטָה - הָאָמַר: לֹא הוּא בְּכָלל הַעֲמִידָה
וְהַעֲרָכָה! אָמַר רַב יוֹסֵף: רַבִּי הוּא, וְנֹסִיב לֵה אֲלִיבָא
וְתַנְאִי: בְּשִׁחִטָה שְׂאִינָה רְאוּיָה - עֶבֶר לֵה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן,
וְהַעֲמִידָה וְהַעֲרָכָה - עֶבֶר לֵה דְרַבִּי מֵאִיר. וְאִבְעִית
אִימָא: פּוֹלֵד דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא; וְלֵה זִמְנָא, דָּאָמַר רַבִּי
יִשְׁשַׁכְּד וְכֹסֶפֶה! - מִי שְׂאִינָה מוֹחוּסֵר אֲלֵא שְׁפִיכָה וְכֹסֶפֶה,
נִצָּא לֵה שְׁמֹחוּסֵר שְׁפִיכָה דְּרִידָה וְכֹסֶפֶה. וְהִשְׁתָּא דְּאִתִּית
לְחֵכִי, אֲפִילוּ תִּמְא קֳדָשִׁי מִכּוֹנֵן - מִי שְׂאִינוּ מוֹחוּסֵר אֲלֵא
שְׁפִיכָה וְכֹסֶפֶה, נִצָּא זֶה שְׁמֹחוּסֵר שְׁפִיכָה גִּירָדָה וְכֹסֶפֶה.
זֶה בְּרַב אִשִּׁי אָמַר, אָמַר קְרָא: "חַיָּה אוֹ עוֹף", מַה
חַיָּה אֵינָה קֳדָשׁ - אִף עוֹף אֵינוֹ קֳדָשׁ. - אִי מַה חַיָּה
שְׂאִינוֹ בְּמִינוֹ קֳדָשׁ, אִף עוֹף - שְׂאִינוֹ בְּמִינוֹ קֳדָשׁ; אוֹצִיא
תּוֹרוֹן וְכֵן יוֹנֵה שֵׁשׁ בְּמִינוֹ קֳדָשׁ! - לֹא, בְּחִיָּה; מַה חַיָּה
לֹא חִלְקָתָהּ בָּהּ, אִף עוֹף - לֹא תִּחְלָק בּוֹ. אָמַר לֵיהּ
עֶבֶק מִנְיָה לְרַבִּי: קִימָא לָן חַיָּה בְּכָלל בְּהֵמָה לְמִיּוֹנִין,
אִימָא נְמוּ: בְּהֵמָה בְּכָלל חַיָּה לְכֹסְפִי! אָמַר לֵיהּ, עֲלִיד
אָמַר קְרָא: "עַל הָאָרֶץ תִּשְׁכַּנּוּ בְּפִיִּים", מַה מִּים לֹא בְּעִי
כֹסְפִי - אִף הָאֵי נְמוּ לֹא בְּעִי כֹסְפִי. - אֲלֵא מַעֲתָה יִמְבִּילוּ
וְזִי - אָמַר קְרָא: "אֵד מַעַן וּבֹר מִקּוֹה מִים יִהְיֶה מְהוֹר"
הֵנִי אֵין, מִידִּי אֲחִירָנִי לֹא. - וְאִימָא: הֵנִי מִלִּי - לְמַעוּשִׁי
שְׂאֵר מִשְׁקֵן דְּלֵא אִיכוּרִי מִיִּם, אֲכַל דָּם דְּרִאקִיָּה מִיִּם -
לְכִי נְמוּ! - תְּרִי מַעוּשִׁי מִיִּם, "מַעַן מִים" ("בוֹר מִים",
אִימָא: אִידִּי וְאִידִּי לְמַעוּשִׁי שְׂאֵר מִשְׁקֵן, חֹד - לְמַעוּשִׁי
תְּחִילָה, וְחֹד - לְמַעוּשִׁי מְכֻנְסִין) - תִּלְתָּא מַעוּשִׁי כְּתִיב:
"מַעַן מִים" "בוֹר מִים" "מִקּוֹה מִים". תְּנוּ רַבְנֵי: "אִשֶּׁר

הַבְּצוּרִין וְעוֹמְדִין מֵאֲלֵהֶן מִנֵּן, כְּגוֹן אֲזוּזִין וְתַרְגִּילוֹתִים? תִּלְמוּד לִזְמַר:
הַתִּלְמוּד לִזְמַר: "אֲשֶׁר יֵצֵד?" לְמִדֵּה תוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שְׁלֵא יֵאֻכַּל
תַּתְּנֵהוּ בְּכֵן: "כִּי יִרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ" - לְמִדֵּה תוֹרָה דֶּרֶךְ
אֶרֶץ לְתַאֲבֹן. יָכוֹל יִשָּׁח אָדָם מִן הַשּׁוּק וַיֵּאֻכַּל? תִּלְמוּד לִזְמַר: "וְיִבְחַת
לֵךְ בְּקֶרֶךְ וַיֵּאֻכַּל, כָּל צִאֲנוֹ וַיֵּאֻכַּל? תִּלְמוּד לִזְמַר: "מִבְּקֶרֶךְ" - וְלֹא כָּל
אֶנְךָ. מִכָּאֵן אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: מִי שֵׁשׁ לוֹ מִנֶּה - יִשָּׁח לְפָסוֹ
לְפָסוֹ לִיטְרָא דְגִיט, חֲמִשִּׁים מִנֶּה - יִשָּׁח לְפָסוֹ לִיטְרָא בְּשֵׁר, מֵאָה מִנֶּה
אֵינֶךְ אֵימַת? - מַעֲרֵב שֶׁבֶת לְעָרֵב שֶׁבֶת. אָמַר רַב: צִירִיכִן אֲנִי לְחֹשֶׁשׁ
אֵם מִמְשַׁפַּחַת בְּרִיִּים הוּא, אֲבָל כְּגוֹן אֲנִי, מִי שֵׁשׁ לוֹ פְּרוּטָה בְּתוֹךְ
נֶחֱמִין: כְּגוֹן אֲנִי - לוּזִין וְאֻכְלִין, "כִּבְשִׁים לְבִיטוּשׁ" - מִגֵּז כִּבְשִׁים יֵהָא
ס' - לַעֲוִלִים וַיִּפְסוּר אָרֶם שֶׁרֶךְ וַיִּשָּׁח עֲתוּדִים, וְאֵל וַיִּפְסוּר אָרֶם עֲתוּדִים
דִּין לְאָדָם שִׁיתְפָּרְנֵם מִחֻלַּב גְּדִיִּים וּמִלֵּאִים שֶׁבֶתוֹךְ בִּיתוֹ. "לִלְחָמְךָ
לֶחֶם בִּיתֶךָ. "וְיִחִים לְנַעֲוִיתֶיךָ" - אָמַר מֶר וּזְמֶרָה בְּרִיהַ דְּרַב נַחֲמָן: תֵּן
תוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שְׁלֵא לְמַד אָדָם אֶת בְּנֵי בְּשֵׁר וַיִּזֵּן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
הַרְצִיחַ
בְּכֹחוֹת שְׂבִימֵי רַבִּי יוֹחָנָן. לִפְנֵיכֶם הוּא אֹמֵר: כְּגוֹן אֲנִי, דֹּאפִּילוּ אִין לֵנו הַפְּרוּטָה. עֲלִינוּ
לְבֹשׁ. וַיִּשָּׁח עֲבִימֵי רַבִּי יוֹחָנָן, אֲבָן שֵׁשׁ לוֹ מִדֵּם חֻלַּב לְפִרְסוּתָה, וְיִזְקִין לְבֹשֶׁת. דִּין לְאָדָם —
לְנַעֲוִיתֶיךָ - כְּגוֹן מִכָּל לִמָּד דְּרַבִּי יוֹחָנָן. לְחִסְפָּה כְּמוֹנוֹת לִשְׁמֵי.

[illegible]

הרוצח שיתעשר יסוק במזמה דקה - ואם תאמר, דאמרין בפרק "מקום שנהג" (פסחים גב): העוסק במזמה דקה אינו רואה סימן ברכה ואומר רבינו חם: דרתם גיבוש, ומשום עין הרע. אבל הכא איירי בחורשין, דלא שלטא בהו עינא.

בוגרית אחרת - ואם תאמר: משמע דוכותית לבנה היתה בימי רבי יוחנן, וכן ברש"י (זוהר אר"א: כרכות לא): הווא

דחבר וזכותית לבנה בחתונה בנו. ובפרק "עגלה ערופה" (סוטה מהב): גנא: משדריב בית המקדש בטלה שירא פגרא חזוכית לבנהו ויש לו מורה: דלא לגבור בטלה, אלא דאיהו מצינה בנו מונן בית המקדש. וכן צריך לומר גבי שירא פגרא, דאמר בפרק "במה מדליקין" (שבת כג.) דרבין ואביי הוו יתיבי קמיה דרב נחמיה שירא גלותא, ורבנן דהוה בפרק משטבא, אמר ליה רבין לאביי: היינו כלך דחנן. אמר ליה אנן שירא פגרא קרינא ליה. ומיהו, רבינו חם מפרש דאבלי דמתנייתא דקרי ליה שירא פגרא.

בתורי - רבינו דאמר ליה: "אם בחבורי" פירושו: בקרם, שאננם מעמיקים המחרישה כבאוי, ומפסיד כל מה שזרע.

כסוי שאין ודאן דוחה שבת - להך רב - עמינא דמפרש בפרק קמא דביצה (חב.) דבאי אין מסקינ דמו ביום טוב: משום דאפר כירה דעתו דלדא ואין דעתו לספק, אין נמי משום דוחה - חלוי - אפשה לישעל כל וחומר. וההיא שאין ודאי דוחה שבת - לא הוי משום מוקצה, דאפילו הכיני מנעוד יום אין מסקינ. ולא שייך נמי שם התרת חלב, כיון שהיא דוחה היה. אבל טעמי דרבנן דמפרש דחתם, בדרבנן נעיק בודאי התיר ביום טוב, ואף על גב דאיכא איסורא מדרבנן בחופר גומא ואין צריך אלא לפירה, אבל בספק אלא התיר - אתי קל וחומר דרבא טעמי. דכיון דלא התיר בודאי שידחה שבת - כל שכן דאין ספק דוחה יום טוב. ומיהו, סוגיא דביצה מוכח דאפילו ספק נמי שרי בראיכא דרבנן, ואן משום מוקצה, דאין דעתו לספק דבשל ענין, רבי לומר בירדחן קל וחומר דהכי: כיסוי שאין ודאן דוחה שבת, אפילו חומנו לכך, מכל מקום אסור משום טורח - אינו דין שאין ספק דוחה יום טוב משום איסור גומא דרבנן, ואן משום מוקצה, דאין דעתו לספק דבשל ענין, שחבינו אין לאסור ספק ביום טוב מקל וחומר דשבת, דאין לדמות טורח יום טוב לדשבת, אליאנא דמשום התרת חלביו, ואסר אף על גב דהכינוי, אינו על דליכא קל וחומר במל מקום שי לחוש שישנו הוראים יעשו קל וחומר משבת: כיון דאין ודאן דוחה שבת אפילו דהבינו - כל שכן שספק אין דוחה יום טוב, ומדמכסין אותו - דחא ודאי היא, ותתיר חלב.

תקיעת שופר בגבולין תנחית שאין ודאן דוחה שבת - ואם תאמר: הווא טעמא דשופר בשבת משום שזמא יעצירה ארבע אמות ברשות הרבים, והוא לא שייך ביום טוב וש' לומר: דשייך נמי ביום טוב, דאם אשה היא זה הטעמון - אסור להוציא לעצרה, דהא לא מתיבא. ואין להוציא מטעם הואיל וחתורה הוצאה לצורך - חותרה נמי שלא לצורך. דהיינו דוקא היכא דהוי צורך היום קצת, אבל

הכא ליכא צורך היום כלל. אין נמי, הכי קאמר: שופר ודאן דוחה שבת - ואם תאמר: דרבנן שזמא יעצירה. וספקיה דהוי יום טוב - אף על גב דאיכא נמי איסורא דרבנן בתקיעה, שהיא חכמה ואינה מלאכה, ונדחה איסור זה מהספק.

מה

כסא דחרשין ולא כסא דפושרין - טוב לשנות כוס של מכשפות ולא לשנות כוס של מים פושרין, שרעים הם לגוף. **ציצאי** - שרשי עשבים ותבלין. **ציין** - הרתיח. **מי תהניו לו אביו** פקעה - כלומר, מי שלא טרח בממון, וקל בעיניו לאבדו - זהו איבודו. **ילבש כלי** פשתן - שחן קרמב, ולפי דרכנו למדנו, שהעושה מזה מאבד ממנו. **ויחור אדם** - יקר היה. **כתיורי** - יסבור פועלים וימסור להן שוורים שלו

לחרשו, והם יכחישו השוורים ויסקבום בעירות ובכרימים. והמלאכה לא יחור העלה לכלום, שאינן חוששין לכך. **טוב איש חונן** - דלים ומלוה אותם, וטוב המכבול דבריו במשפט - לפי היכולת הוא עומד על צרכיו, ולא בעל תאות לבד. **פחות ממה שיש לו** - פחות מכדי היכולת. וילבש ותכבסו את היכולת, שלא יתבייש. ויבדד אשתו יתר מלפי היכולת. לחלוף - שיש בו סכנה. **חייב לכבות** - דרבין דניתנה שבת לידחות אצל שחיטה זו - נדחת לכל מצותה של שחיטה זו. **אישתומא חולין** - דבר תימה הוא אומר, לשון (לעיל חולין כא.) "אשתומא בשעור הדא", אשטורדישין. **לישטמו לאמרייה** - יתחבן את לשונם שאמר בה. **לישטמא אחרניא גרסינן**: "אי רשטמא קאמר", אם בשמא הוא אומר - לישטמו לאמרייה, ישמטו את האמורא מלפניו לבישו. **שודא** דוחה שבת - דאיתא בקל וחומר: מה צרעת שדוחה עבודה, ועבודה דוחה שבת - מילה דוחה אותה. כולה במסכת שבת (קלבב.) **אין ספקה דוחה יום טוב** - כגון גזל כן השמשות, דקיימא לן בפרק "רבי אליעזר" (שבת קלא.) דנימול לתשעה, וחל ספק שמיני ספק תשיעי שלו ביום טוב - אינו נימול עד עשירי. דרנן: גזל כן השמשות - נימול לתשעה, כלומר לספק תשיעי. כן השמשות של ערב שבת - נימול לעשרה. חל יום טוב להיות אחר אותה שבת, שהוא עשירי - נימול לאחר עשר. משום דמילה שלא בומנה לא דחיא, דנפקא לן מ'זוא לבדו (ושמות יב'), הוא - ולא מבשיריו, לבדו - ולא מילה שלא בומנה. בסנהדרין (צריך להיות בשבת דב.) **כסוי שאין ודאן דוחה שבת** - לקמייהו מפרש. בגבולין - דקיימא לן בראש השנה (טטב.) שבת במקדש היו תוקעין, אבל לא במדינה. **סופיקה דוחה יום טוב** - דחניא ושם: טוטמסין אנדרינגוטס חייבם, אף על פי שהוא ספק אשה ואינה חייבת. **ברבי** - אדם גדול. **תשובה** - על קל וחומר דרבי יוסי. מילה אינה בליהל אלא ביום, ד"יוסי" תביב בה (ויקרא יב.) **זה אחד מן הדברים** - שהיה רבי חייא אומר שלא היה לו שום תשובה לעלים, הוא דרבי יוסי דחאי ממנייהו. הוא דאחרור רבנן: תקיעת שופר בגבולין ונתיב - לא חשיב לה פריכא. בדמפרש לקמיה. **ודלמא דעבר וחסם** - לבראי, דלא ניתנה שבת לידחות קאמר דלא יכסה. אבל

הרוצח שיתעשר - יעסוק בבחמה דקה. **אמר רב חסדא: מאי דכתיב** "ועשיתר צאנך" - שמעשיות את בעליהן. **ואמר רבי יוחנן: כסא דחרשין ולא כסא דפושרין**. **והני מילי** - בכלי מתכות, אבל בכלי חרש - **לית לן בה**, ובכלי מתכות נמי לא אמרן, אלא דלא שרי בהו ציכאי, אבל שרי בהו ציכאי - **לית לן בה**; וכן לא שרי בהו ציכאי נמי לא אמרן, אלא דלא ציין, אבל ציין - **לית לן בה**. **ואמר רבי יוחנן: מי שהניח לו אביו מעות ורוצה לאבדן** - ילבש כלי פשתן, וישתמש בכלי זכוכית, וישבור פועלים ואל יטב עמקו. **ילבש כלי פשתן** - בביתא רומיאתא, וישתמש בכלי זכוכית - בוגריתא חוריתא, וישבור פועלים ואל יטב עמקו - בחורין, דנפיש פסדייהו. **דרש רב עזריא, וימנן אמר לה משמיה דרבי אמי, וימנן אמר לה משמיה דרבי אסי: מאי דכתיב** "טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט" - לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו, וילבש ותכבסו ממה שיש לו, ויבדד אשתו ויבין יותר ממה שיש לו; שהן תלויין בו, והוא תלוי במי שאמר ויהי העולם. **דרש רב עינא אפתחא דבי ריש גלותא: השוחט לחולה בשבת** - חייב לכפות. **אמר להו רבה: אשתומא קאמר, לישטמו לאמרייה מיניה. דחניא, רבי יוסי אומר: בוי** - אין שוחטין אותו ביום טוב, ואם שחטו - אין מכסין את דמו; מקל וחומר: מזה מילה שזדא דוחה שבת - אין ספקה דוחה יום טוב, כסוי שאין ודאן דוחה שבת - אין דין שאין ספק דוחה יום טוב? **אמר לו: תקיעת שופר בגבולין תנחית, שאין ודאן דוחה שבת, וספקיהו דוחה יום טוב!** **השיב רבי אלעזר הקפר ברבי תשובה: מה למילה** - שכן אינה נהנה כליל ימים טובים, תאמר ככסוי שגונה כליל ימים טובים? **אמר רבי אבא: זה אחד מן הדברים שאמר רבי חייא: אין לי עליהם תשובה, והשיב רבי אלעזר הקפר ברבי תשובה. קתני מיהת: כסוי שאין ודאן דוחה שבת; מאי ודאן דכסוי דלא דחי שבת, לאו השוחט לחולה בשבת? - ודלמא דעבר וחסם! ודמניא דמילה, מה מילה - ברשות, אף כסוי נמי - ברשות. אמרו לו: תקיעת שופר בגבולין תנחית, שאין ודאן דוחה שבת וספקיהו דוחה יום טוב. מאי ספקיהו? **אילימא ספק חול ספק יום טוב; השתא ודאן יום טוב דחיא, ספק יום טוב ספק חול מביעניא?** אלא**

לחולה, דניתנה שבת לידחות - שרי. **דומיא פסלה** - על כרחך בחולה קאמר, דומיא דמילה דברשות, ותיבתא היא לרב עינא. **אין יום טוב וספק חול** - כגון שני ימים טובים של ראש השנה, שהאחד ספק.

אלא

חולין. פרק שישי – ביטוי הדם דף פה עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קצה

לומר: דהתם ספקין בדיקש. חזקא אמר: אכל חזקא ויהי חזקא
וקולא דבתיבא, כמו שאניה נודת בלילות
בבימים הדבא – פריקין אף על גב דלא הוי
מעין קל וחומר, וכן פריק קמא דובחים (י"א),
דליף שוחט על מנת לזרוק שלא לשמו (פ"ל)
מקל וחומר דשוחט על מנת לזרוק חוץ לזמנו.
ופריך: מה לחוץ לזמנו שכן בברית

נשים סומכות רשות – היינו באקפוי ידא,
בדאמא קמא דהרשי" (תנא ע"ג),
אבל בכל כחה – מודה רבי יוסי דאסור, ומיית
הבא, כי הכי דשרי רבי יוסי לסמוך לשנים
באקפוי ידא, אף על גב דזרעא כעבדה
בקדשים – הכי נמי תקיעה, דליכא אלא
איסורא דרבנן – שרי רבי יוסי בגשים.

דנין שחיטה משחיטה ואין דנין שחיטה
משחיטה דרב רבינו נתן: דגבי
תשלומי אברעה והמשה (כבא קמא ע"א),
מחיבי רבנן בשחיטה שאניה ראיה, כגון שחט
בשבת או לעבודה זרה, בטובח על ידי אחר,
ובשחט ונמצא טרפה, והתם הוה ליה למילף
טביחה משחיטה, כתיב ויז: לומר:
דהתם דנין טביחה כעבירה משחיטה דעבירה,
ואין דנין טביחה דעבירה משחיטה דחית, והבא
איתריח למימר דנין שחיטה משחיטה, מפלו
אם נמצאת הראשונה טרפה דהוי שחיטה חית,
אבל אם נמצאת השניה טרפה, שחיה שחיטה
עבירה – לא היה צריך לטעמא דשחיטה
משחיטה. אי נמי יש לומר: דנין דבר הנאמר
בסיני מדבר הנאמר בסיני, ולא מטיבוח טבח
והכף שלא נאמר בסיני, ואף על גב דהוי טביחה
משחיטה, הובא נמי מצו לשויי הכא, אלא
דכלא דאורייתא שחיט. ואם תאמר, בדריש פרק
שני דיבמות (י"ב) אמרין: דנין "אחים" מ"אחים"
ואין דנין "אחים" מ"אחיו", אף על גב ד"אחים"

דנין יעקב לא נאמר בסיני? ויש לומר: דכין
דביבמות דשמה משחיטה, ון אית לן למימר
בכל דוכתי דשמה שחיטה, וליכא למימר
דאדרבה, נילף טביחה משחיטה התם דלא שמה
שחיטה, וכן נאמר בכל דוכתי. דהא כיון דאית
למימר דנין נאמר למימר דנין אף על לן למימר
למימר: דנין דבר הנאמר בסיני מדבר הנאמר
בסיני. אבל אי לא דילפינן הבא שחיטה
משחיטה – הוה ילפינן באברעה והמשה (כבא)
קמא ע"א), דכלא דאורייתא שחיט. ואם תאמר,
נאמר בסיני, כדאיתא נמי ביבמות, ואם תאמר,
ורבי אמר: למד ליה למילף משחיט חוץ נילף
מנופיה, דאדורו ואת בנו נודב בקדשים אף על גב
דלא שחיטה ראיה היא, דהא הוי מחוסר זמן

ויש לומר: נדחא ליה למילף משחיט חוץ, משום דמגופת – איכא למידיח, דלא אסר רבנא אותו ואת בנו בקדשים אלא כשראשון קדשים ושני חולין, דשחיטה ראיה היא. ואין
דנין חולין מקדשים – ומכל מקום בקדשים נמי פטר בשחיטה שאניה ראיה, משום דעיקר קרא דאדורו ואת בנו בחולין כתיב. ותימא דבפרק "תמיד נשחט" (פסחים ט"ג), דנין חוץ
שמעון אמר: הושתט פסח באברעה עשר על החזקין, לשמו – חיוב, שלא לשמו – פטר. ומפרש בקונטרס: משום דהוי פסול, ורבי שמעון לטעמיה, דאמר: שחיטה שאניה ראיה לא
שמה שחיטה, והשתא, התם הוה ליה למילף משחיט חוץ דשמה שחיטה, דהויא קדשים מקדשים! ורבי שמעון אשר יאכל כתיב – אבל אם לא "אשר יאכל", מטיבוח לא גמר,
משום דלא דמי שפיכה לטביחה, כמו שחיטה לטביחה. חקשה הרב רבינו אליעזר ממייץ: אימא דהאי "אשר יאכל" אתא למעוטי אונס שאין אתה יכול להאכילו לאחרים, כדריש
רבי שמעון מ"כל האוכל אשר יאכל" בפרק "המנחות והנסכים" (מנחות ק"א). ובפרק "העור והרוטב" (לקמן קט"א), ומריבין אפילו עוף טמא, כיון דמותר בהנאה ויש לומר: דהתם
כתיב "מכל האוכל", דמריבא כל אוכל, אפילו אסור בהנאה, ואתא "אשר יאכל" למימר שיהא מותר בהנאה. אבל הכא לא כתיב "אשר יאכל", משמע: המותר לישראל לאכול,
אימא

אלא ספק איש ספק אשה. ורבי יוסי – דלא חשיבא ליה האי פירכא
– משום דאדיל לטעמיה, דאמר: אפילו אשה ודאית תקעה, ואף על גב דלא
מיחייבא. אבל בסמי, דאדיל דיענין דבהמה היא ביום טוב אסור לבסות. כיו –
מספק לא מחללין עליה יום טוב. סומכות רשות – ואף על גב דלא מיחייבא, ולא
אמרין: עבדוהי עובדי קדשים. חזקא אמר:

לא אמרין: מחללת יום טוב היא. ולמאי
דקאמר רבנן נמי – דאשה אסורה לתקוע,
וטומטום דספק הוא דרוחא, אית ליה פירכא
לתשובה שלהום. מה לתקיעת שופר שכן
ודאה דוחה שבת במקדש – לפיכך ספיקה
דוחה יום טוב בגבולין. תאמר בכסוי –
שאיין דואו דוחה שבת כלל. אמר בכאר לילי
נחא – בתנאי. משנה חזקא וקנין הנספיקין
– כגון שנרבעו ונגמר דיןן ושחטן. וחכמים
פושטין – דשחיטה שאניה ראיה לא שמה
שחיטה. ואף על גב דבכסוי שפיכה כתיבא,
אפילו הכי – "אשר יאכל" כתיב ויקרא י"ז.
וטעמיה דרבי מאיר מפרש בגמרא. גמרא

נחא – דשחיטה דרבי מאיר מפרש בגמרא. גמרא
בנו – דשחיטה שאניה ראיה שמה שחיטה
לחיוב. ושנאה בלשון חכמים – בדעתן גב
(חולין פ"א). רבי שמעון פטר וחכמים
מחיבין. ובכסוי תנן רבי מאיר מחיב
דכדמים פוטין. ולקמיה מפרש ואולי
שנא דזרעא אלו כאן ואלו כאן. מה לחלן
שחיטה ראיה – כדכתיב (בראשית מג): "כי
אתי יאכלך". ושב הכהן ובה שחט – בגנעי
בעירובין. וילפינן מינה גזירה דהא תורת
כנינים: נאמר "ושב הכהן", ונאמר "ובא
הכהן", מה שיבה חולין וקדשה וטח ונתון לו
שבוט – אף ביאה בו". וכבר פירשתי יפה
בבבירובין (לפנינו מינה גזירה דהא תורת
שחוציאורו"ה) (א"א). בשחוט חוץ – כתיב
(ויקרא יז): "דם שפך".

לא
מאי טעמא? אמר רבי מני בר פטיש: גמר מ'טבח טבח והכין', מה לחלן – שחיטה ראיה,
אף כן – שחיטה ראיה. ורבי מאיר נמי, ליגמר מ'טבח' – דנין שחיטה משחיטה, ואין דנין
שחיטה מטביחה. מה נפקא מינה? הא תנא דבי רבי ישמעאל: "ישב הכהן" "יבא הכהן"
– זו היא שפיכה, זו היא ביאה! – דני מילי – היכא דליפא דדמי ליה, אכל איפא דדמי ליה –
מדדמי ליה ללפניו, וזו היא משחיט נמי, ליגמר משחיט חוץ! – דנין חולין מחולין, ואין דנין חולין
מקדשים. ורבי מאיר: אטו אדורו ואת בנו בקדשים מי לא דנינן? – היינו דקאמר רבי תיאי:
ראה רבי דבריו של רבי מאיר באותו ואת בנו, ושנאו בלשון חכמים. מאי טעמא דרבי מאיר
בכסוי דהם? אמר רבי שמעון בן לקיש: גמר שפיכה שפיכה משחיט חוץ, מה לחלן – שחיטה
שאינה ראיה שמה שחיטה, אף כן – שחיטה שאניה ראיה שמה שחיטה. – ורבי שמעון:
"אשר יאכל" כתיב. – ורבי מאיר: ההוא למעוטי עוף טמא הוא דאיתא. – ורבי שמעון: עוף
טמא מאי טעמא – דלאו בר אכילה הוא, טרפה נמי – לאו בר אכילה הוא. והיינו דאמר רבי
תיאי: ראה רבי דבריו של רבי שמעון בכסוי דהם, ושנאו בלשון חכמים. אמר רבי תיאי:

לא
מאי טעמא? אמר רבי מני בר פטיש: גמר מ'טבח טבח והכין', מה לחלן – שחיטה ראיה,
אף כן – שחיטה ראיה. ורבי מאיר נמי, ליגמר מ'טבח' – דנין שחיטה משחיטה, ואין דנין
שחיטה מטביחה. מה נפקא מינה? הא תנא דבי רבי ישמעאל: "ישב הכהן" "יבא הכהן"
– זו היא שפיכה, זו היא ביאה! – דני מילי – היכא דליפא דדמי ליה, אכל איפא דדמי ליה –
מדדמי ליה ללפניו, וזו היא משחיט נמי, ליגמר משחיט חוץ! – דנין חולין מחולין, ואין דנין חולין
מקדשים. ורבי מאיר: אטו אדורו ואת בנו בקדשים מי לא דנינן? – היינו דקאמר רבי תיאי:
ראה רבי דבריו של רבי מאיר באותו ואת בנו, ושנאו בלשון חכמים. מאי טעמא דרבי מאיר
בכסוי דהם? אמר רבי שמעון בן לקיש: גמר שפיכה שפיכה משחיט חוץ, מה לחלן – שחיטה
שאינה ראיה שמה שחיטה, אף כן – שחיטה שאניה ראיה שמה שחיטה. – ורבי שמעון:
"אשר יאכל" כתיב. – ורבי מאיר: ההוא למעוטי עוף טמא הוא דאיתא. – ורבי שמעון: עוף
טמא מאי טעמא – דלאו בר אכילה הוא, טרפה נמי – לאו בר אכילה הוא. והיינו דאמר רבי
תיאי: ראה רבי דבריו של רבי שמעון בכסוי דהם, ושנאו בלשון חכמים. אמר רבי תיאי:

לא
מאי טעמא? אמר רבי מני בר פטיש: גמר מ'טבח טבח והכין', מה לחלן – שחיטה ראיה,
אף כן – שחיטה ראיה. ורבי מאיר נמי, ליגמר מ'טבח' – דנין שחיטה משחיטה, ואין דנין
שחיטה מטביחה. מה נפקא מינה? הא תנא דבי רבי ישמעאל: "ישב הכהן" "יבא הכהן"
– זו היא שפיכה, זו היא ביאה! – דני מילי – היכא דליפא דדמי ליה, אכל איפא דדמי ליה –
מדדמי ליה ללפניו, וזו היא משחיט נמי, ליגמר משחיט חוץ! – דנין חולין מחולין, ואין דנין חולין
מקדשים. ורבי מאיר: אטו אדורו ואת בנו בקדשים מי לא דנינן? – היינו דקאמר רבי תיאי:
ראה רבי דבריו של רבי מאיר באותו ואת בנו, ושנאו בלשון חכמים. מאי טעמא דרבי מאיר
בכסוי דהם? אמר רבי שמעון בן לקיש: גמר שפיכה שפיכה משחיט חוץ, מה לחלן – שחיטה
שאינה ראיה שמה שחיטה, אף כן – שחיטה שאניה ראיה שמה שחיטה. – ורבי שמעון:
"אשר יאכל" כתיב. – ורבי מאיר: ההוא למעוטי עוף טמא הוא דאיתא. – ורבי שמעון: עוף
טמא מאי טעמא – דלאו בר אכילה הוא, טרפה נמי – לאו בר אכילה הוא. והיינו דאמר רבי
תיאי: ראה רבי דבריו של רבי שמעון בכסוי דהם, ושנאו בלשון חכמים. אמר רבי תיאי:

לא
מאי טעמא? אמר רבי מני בר פטיש: גמר מ'טבח טבח והכין', מה לחלן – שחיטה ראיה,
אף כן – שחיטה ראיה. ורבי מאיר נמי, ליגמר מ'טבח' – דנין שחיטה משחיטה, ואין דנין
שחיטה מטביחה. מה נפקא מינה? הא תנא דבי רבי ישמעאל: "ישב הכהן" "יבא הכהן"
– זו היא שפיכה, זו היא ביאה! – דני מילי – היכא דליפא דדמי ליה, אכל איפא דדמי ליה –
מדדמי ליה ללפניו, וזו היא משחיט נמי, ליגמר משחיט חוץ! – דנין חולין מחולין, ואין דנין חולין
מקדשים. ורבי מאיר: אטו אדורו ואת בנו בקדשים מי לא דנינן? – היינו דקאמר רבי תיאי:
ראה רבי דבריו של רבי מאיר באותו ואת בנו, ושנאו בלשון חכמים. מאי טעמא דרבי מאיר
בכסוי דהם? אמר רבי שמעון בן לקיש: גמר שפיכה שפיכה משחיט חוץ, מה לחלן – שחיטה
שאינה ראיה שמה שחיטה, אף כן – שחיטה שאניה ראיה שמה שחיטה. – ורבי שמעון:
"אשר יאכל" כתיב. – ורבי מאיר: ההוא למעוטי עוף טמא הוא דאיתא. – ורבי שמעון: עוף
טמא מאי טעמא – דלאו בר אכילה הוא, טרפה נמי – לאו בר אכילה הוא. והיינו דאמר רבי
תיאי: ראה רבי דבריו של רבי שמעון בכסוי דהם, ושנאו בלשון חכמים. אמר רבי תיאי:

לא
מאי טעמא? אמר רבי מני בר פטיש: גמר מ'טבח טבח והכין', מה לחלן – שחיטה ראיה,
אף כן – שחיטה ראיה. ורבי מאיר נמי, ליגמר מ'טבח' – דנין שחיטה משחיטה, ואין דנין
שחיטה מטביחה. מה נפקא מינה? הא תנא דבי רבי ישמעאל: "ישב הכהן" "יבא הכהן"
– זו היא שפיכה, זו היא ביאה! – דני מילי – היכא דליפא דדמי ליה, אכל איפא דדמי ליה –
מדדמי ליה ללפניו, וזו היא משחיט נמי, ליגמר משחיט חוץ! – דנין חולין מחולין, ואין דנין חולין
מקדשים. ורבי מאיר: אטו אדורו ואת בנו בקדשים מי לא דנינן? – היינו דקאמר רבי תיאי:
ראה רבי דבריו של רבי מאיר באותו ואת בנו, ושנאו בלשון חכמים. מאי טעמא דרבי מאיר
בכסוי דהם? אמר רבי שמעון בן לקיש: גמר שפיכה שפיכה משחיט חוץ, מה לחלן – שחיטה
שאינה ראיה שמה שחיטה, אף כן – שחיטה שאניה ראיה שמה שחיטה. – ורבי שמעון:
"אשר יאכל" כתיב. – ורבי מאיר: ההוא למעוטי עוף טמא הוא דאיתא. – ורבי שמעון: עוף
טמא מאי טעמא – דלאו בר אכילה הוא, טרפה נמי – לאו בר אכילה הוא. והיינו דאמר רבי
תיאי: ראה רבי דבריו של רבי שמעון בכסוי דהם, ושנאו בלשון חכמים. אמר רבי תיאי:

ויש לומר: נדחא ליה למילף משחיט חוץ, משום דמגופת – איכא למידיח, דלא אסר רבנא אותו ואת בנו בקדשים אלא כשראשון קדשים ושני חולין, דשחיטה ראיה היא. ואין
דנין חולין מקדשים – ומכל מקום בקדשים נמי פטר בשחיטה שאניה ראיה, משום דעיקר קרא דאדורו ואת בנו בחולין כתיב. ותימא דבפרק "תמיד נשחט" (פסחים ט"ג), דנין חוץ
שמעון אמר: הושתט פסח באברעה עשר על החזקין, לשמו – חיוב, שלא לשמו – פטר. ומפרש בקונטרס: משום דהוי פסול, ורבי שמעון לטעמיה, דאמר: שחיטה שאניה ראיה לא
שמה שחיטה, והשתא, התם הוה ליה למילף משחיט חוץ דשמה שחיטה, דהויא קדשים מקדשים! ורבי שמעון אשר יאכל כתיב – אבל אם לא "אשר יאכל", מטיבוח לא גמר,
משום דלא דמי שפיכה לטביחה, כמו שחיטה לטביחה. חקשה הרב רבינו אליעזר ממייץ: אימא דהאי "אשר יאכל" אתא למעוטי אונס שאין אתה יכול להאכילו לאחרים, כדריש
רבי שמעון מ"כל האוכל אשר יאכל" בפרק "המנחות והנסכים" (מנחות ק"א). ובפרק "העור והרוטב" (לקמן קט"א), ומריבין אפילו עוף טמא, כיון דמותר בהנאה ויש לומר: דהתם
כתיב "מכל האוכל", דמריבא כל אוכל, אפילו אסור בהנאה, ואתא "אשר יאכל" למימר שיהא מותר בהנאה. אבל הכא לא כתיב "אשר יאכל", משמע: המותר לישראל לאכול,
אימא

יִחִימָה תהי' ליה שחיטת אמו – דוקא נקט בן תשעה חי. אבל מת ואין שמונה – פשיטא דהוי ירך אמו שהיא טרפה. ואף על גב דאמר ב"אלו טרפות" (חולין כח:א.) דולד טרפה לא הוי ירך אמו – היינו לפי שהוא חי ואין חיותו תלוי באמו. ואם תאמר: והיכי סלקא דעתך דמשום דרבי סבר לה כרבי מאיר באותו ואת בנו, היתחייב ליה

לא לכל אָמֵר רַבִּי מֵאִיר שְׁחִיטָה שְׂאִינָה רְאוּיָה שְׁמָה שְׁחִיטָה, מוֹדֵה רַבִּי מֵאִיר שְׂאִין מִתְּרִתָּה בְּאִכִּילָה; וְלֹא לְכָל אָמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁחִיטָה שְׂאִינָה רְאוּיָה לֹא שְׁמָה שְׁחִיטָה, מוֹדֵה רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמַטְרֶתָּה מִיֵּד נִבְלָה. אָמֵר כֹּר: לֹא לְכָל אָמֵר רַבִּי מֵאִיר שְׁחִיטָה שְׂאִינָה רְאוּיָה שְׁמָה שְׁחִיטָה, מוֹדֵה רַבִּי מֵאִיר שְׂאִין מִתְּרִתָּה בְּאִכִּילָה. פְּשִׁטָּא! טְרַפָּה בְּשִׁחִטָּה מִי מִשְׁתַּרְיָא? - לֹא צִרְכָּא, לְשׁוּחַט אֶת הַטְּרַפָּה וּמֵצֵא בָּהּ בֶּן תִּשְׁעָה חֳדָי; סָלָא דְעִתְרָף אֲמִינָא: הוּאִיל דְאָמֵר רַבִּי מֵאִיר שְׁחִיטָה שְׂאִינָה רְאוּיָה שְׁמָה שְׁחִיטָה - תִּהְיִי לִיה שְׁחִיטָה אֲמוּ, וְלֹא לִיבְעִי שְׁחִיטָה, קִמְשַׁמַּע לָן. - וְתַסְפְּרָא? וְהָאֵמֵר רַבִּי מֵאִיר: בֶּן פְּסוּעָה טַעוֹן שְׁחִיטָה! - לֹא צִרְכָּא, דְרַבִּי סָבַר לָהּ כְּרִי מֵאִיר, וְסָבַר לָהּ כְּרַבְנָן; סָבַר לָהּ כְּרִי מֵאִיר - דְאֵמֵר: שְׁחִיטָה שְׂאִינָה רְאוּיָה שְׁמָה שְׁחִיטָה, וְסָבַר לָהּ כְּרַבְנָן - דְאֵמֵר: שְׁחִיטָה אֲמוּ מִטְרַתָּה - תִּהְיִי לִיה שְׁחִיטָה אֲמוּ, וְלֹא לִיבְעִי שְׁחִיטָה, קָא מַשְׁמַע לָן. "וְלֹא לְכָל אָמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן: שְׁחִיטָה שְׂאִינָה רְאוּיָה לֹא שְׁמָה שְׁחִיטָה, מוֹדֵה רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמַטְרֶתָּה מִיֵּד נִבְלָה". פְּשִׁטָּא! דְאָמֵר רַב יְהוּדָה אָמֵר רַב, וְאָמְרִי לָהּ בְּמַתְנִיתָא תָנָא: "וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה" - מִקְצֵת בְּהֵמָה מִטְמֵאָה, וּמִקְצֵת בְּהֵמָה אֵינָה מִטְמֵאָה, וְאִי זו - זו טְרַפָּה שְׁחִיטָה! - לֹא צִרְכָּא, לְשׁוּחַט אֶת הַטְּרַפָּה, וְהִיא חוֹלִין פְּעוּרָה. דְתִנְיָא: לְשׁוּחַט אֶת הַטְּרַפָּה, וְכֵן הִשְׁחֹט וּנְמַצָּת מִרְפָּה, זֶה הַיּוֹה חוֹלִין פְּעוּרָה - רַבִּי שְׁמַעוֹן מִתֵּר בְּהִנָּחָה, וְחֻכְמִים וְאוֹסְרִין: סָלָא דְעִתְרָף אֲמִינָא: הוּאִיל וְאָמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן מִתֵּר בְּהִנָּחָה - אֲמִילָא לֹא שְׁחִיטָה הִיא כָּלל, אֲמִיא: מִיֵּד נִבְלָה נִמְי לֹא מִטְרַתָּה, קָא מַשְׁמַע לָן. אָמֵר לִיה רַב שִׁפְפָא לְאַבִּי: וְסָבַר רַבִּי שְׁמַעוֹן חוֹלִין פְּעוּרָה דְאוֹרִיתָא הִיא? אָמֵר לִיה: אֵין. וְהִתְנָן, רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמֵר: חוֹלִין שְׁנִשְׁחֲטוּ בְּעוּרָה יִשְׁרֹפוּ פֶּאֶשׁ, וְכֵן חֵיה שְׁנִשְׁחֲטָה בְּעוּרָה, אִי אִמְרַת בְּשִׁלְמָא דְאוֹרִיתָא - הֵינִי דְגוּרִין מִיָּה אֲמוּ בְּהֵמָה. אֲלֹא אִי אִמְרַת דְרַבְנָן, בְּהֵמָה מֵאִי מַטְמֵא - דִּילְמָא אֲתִי לְמִיכַל קְדָשִׁים בְּחוּץ; הִיא גּוֹפֶה מְעוּרָה, וְאֵנָּה נִקְוֶם וְנִגְזָר מְעוּרָה לְגוּרִיה? רַבִּי חֵיאִי נָפַל לִיה אֵינוּבָא בְּכִיתִיגִיה, אָתָּא לְקַמְיָה דְרַבִּי, אָמֵר לִיה: שְׁקוּל עוֹפָא וְשׁוּחַט עַל בּוֹבִיתָא דְמֵאָ, דְמוֹרָה דְמָא וְשִׁבְקִי לִיה. חֵיב עֲבִיד הֵכִי? וְהִתְנָא: הִשְׁחֹט וְצִרְף לָדָם - חֵיב לְכַסּוֹת, פִּצֵּד עֲשֵׂהָ? אִי נִוְחָרֵי אוּ עוֹקְרֵי? כִּי אָתָּא רַב דִּימִי אָמֵר: "צֵא טְרוֹף" אָמֵר לִיה. כִּי אָתָּא רַבִּין אָמֵר:

שָׁמַעְתָּ; וְהִתְנִיָּא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: "פֶּאֶרְשׁ צוּרֵיךְ"
שָׁמַעְתָּ לָא אָמַר: "צֵא נְחוּר"? וְכִי תִימָא,

בִּי אֶחָד בְּעוֹף וְעַל רוֹב שָׁנִים בִּפְתָּחָהּ! -
לֹא
קָאִי הָבָא. דְּאִי אִמְרַת בְּשִׁלְמָא דְּאוּרִייתָא. בֵּין בְּהַמָּה

שים שיצאו לחוץ שהם בשריפה. ובחיה ליכא למטעי
י דרבנן, אמאי חיה בשריפה?

סיפא

1 שְׁמוֹנֶה עָשָׂר אֲמָרָה לְךָ בְּכָל יוֹם וְלֵבְבִי מִלֵּךְ לִי כִרְבִּי
 2 מֵאִדָּה, דֹּאשְׁכֵּנָה בִּמְרוֹמֶיהָ (בְּבֹא קָמוּ עֵא),
 3 וְסִתְמֵן לִן כִּרְבִּי מִן בְּחִלּוּמִי אֲרִיבֶנָּה וְהִמְשֵׁחַ.
 4 **שְׁמוֹנֶה עָשָׂר** אֲמָרָה כִּי יִזְדָּרֶה לִי יָמוּת מִן
 5 הַבְּהֵמָה כֹּן – וְהָא דְלֹא מִיִּיתִי
 6 מִתְנִיחִין דְּרִיבָהֶנָּה הַקְּשֵׁתָהּ (חֻלְיִן עֵבֶב), לֹא,
 7 אִם שְׂיִידֵיהּ שְׁחִיטָת שְׁחִיטָה אֲחֵרָה כֹּן – מִשּׁוּם
 8 **סְלִכָא** דְּעֵתָא אֲמִינָא הֲוֵילִי אֲמָר רַבִּי שְׁמַעוֹן
 9 מִוֹתֵר בְּרֹאשָׁא – לֹא מִצִּי מִלְּמִנְשָׁה;
 10 שְׁחִיטָת טְרֵפָה, הֵיאֵא אֲחֵרָה אֲבָּת וְנִסְלָק עֲדֵתָהּ
 11 בְּכִין דְּפִטְרוֹר הֹוּ – לֹא שְׁחִיטָה הֵיא
 12 בְּלָל, וְלֹא מִסְתַּרְהָה מִיִּידֵי גִבְלָהּ. דְּלֵאכֵּא לְמִינְרָה
 13 לְעֵלְעֵן שְׁחִיטָה הֵיא לְרֵיל הֵיא שְׁחִיטָה, אֲבָל
 14 לְעֵלְעֵן גּוֹפָה הֵיא שְׁחִיטָה. לִכְךָ מִיִּיתִי רֵאִיָּה, דֶּאָף
 15 לְעֵלְעֵן גּוֹפָה, שְׁתַּחֲשֵׁב חֻלְיִין בְּעִירָה לְאִסּוּר
 16 בְּרֹאשָׁא – לֹא הֵיא שְׁחִיטָה.

אין והתנן רבי שמעון אומר כי – משנה היא
 15 פברק בתרא דמורורה (ל.ב.ג.) וממתניתין
 16 דהבא דפטרין חלין בעורה מכסו לו לא מיתין,
 17 משום דלא נזכר בה רבי שמעון, אלא: "חובבים
 18 דטריס", ורבי קתני לה. אבל ממתניתין
 19 דמורורה (בבא קמא ע.א.) דפטר רבי שמעון,
 20 "חולין בעורה" מארבעה חומשה חלין מצי למידק,
 21 דאי לא הוויא דאורייתא – הוה חייב, בדמבחו
 22 היתם בגמרא (ע.ב.ב.). שמיא הכא בעי לאוכוחי
 23 דאסור בתרילא, ודכי קאמר: מכלל דסביר רבי
 24 שמעון דחולין בעורה אסורים בהנאה
 25 דאורייתא. לכך לא מיתין ההיא ד"מורורה" (שם
 26 ע.א.) אסור לא הוה מצי למידק איסור חליה,
 27 דלא איתיה אכילה. ואם תמנה ומאי קשה ליה,
 28 קאמא דמחמה: וסביר רבי שמעון דמשנתו
 29 בעורה דאורייתא? ויש לומר: משום דאיכא
 30 ברייתא ב"האיש מקדש" (קדושין נ"א.) דקאמר
 31 רבי שמעון דמורורה משנתו בעורה –
 32 מקדשת, ומכא הוויא דמיתין מוקי היתם בטריס.
 33 ואין נראה. ואם כי הוה ליה לאתויי הכא הוויא
 34 דאסור ולאקמי בטריס, בדמוקיה היתם. ונראה
 35 לרבינו חזקוני: דהוה קדשיא חלין דן מנתיתין גופה
 36 דמיתין, דקתני: וכן חיה – משמע דחיה הוי
 37 דרבנן, דקתני "וכן", ואם כי בהנאה נמי דרבנן,
 38 דקתני "וכן" משום דגוררין חיה אטו בהמה, דרבנן?
 39 דאורייתא? חיה נמי דאורייתא, ומאי "וכן"?
 40 משנש? אין, והתנן, כלומר, ומטוטרן, דמההיא
 41 גופה יש לקדש שיהיה דאורייתא. דאי דרבנן –
 42 חיה נזכר לזכור

37 **היינו** דבורין זיה אטו בהמה — ב'האש
38 מקדש' (קדושין נהא), מייית נמי מוך
39 מחזיתין דסבר רבי שמעון דחולין בעורה
40 דאורייתא, וזין מאריך שם כמו כאן. ופרש
41 בקטנרס דאין משהיה בשריפה, ואי דרגב —
42 בלתי היה עתון שריפה, ורא' אפשר לומר כן,
43 דבהכידא מדרקד כאן מכה חיה, ואם תאמר:
44 הבהב משמע דאפילו חיה דאורייתא — היא
45 חיה דרגבן, וחתם מית קרא לאסור בהמה חיה.
ועוף ויש לומר: דרבי שמעון פליג באהדיא ברייתא.
ובין חיה ועוף — היינו דבורין כאן חיה שריפה א
אטו קדשים, ולא חשיבא גז

שחוט אתריהם אמרי שחטה מעליהם היא —
למיכל בבלה; יש לי לחתיר לאו דארתו ואתו בנ
ל לאו דבבלה; לאו דמי לרישא דפטרין לבסות
דלמא אתי למיכל; איש לומר: לאו לאי דרוב
משום דמקולקלין — ויש חסרין מעלמא
משום גורה דלמא אתי למיכל. מלכא שלא
תמיר להטעין כסוי אמרין: דפשו, משום
דלמא אתי למיכל. ובין דרוב מעשים
מקולקלין — יש לנו לחתיר נמי לשחוט
אתריהם. דלמא אתי למיכל.

מֵאֵל טַעַמָּא דְּרַבִּי מֵאִיד הוֹאִיל וְרוּב מַעֲשִׂיָּן
מְקוּלְקֻלֵּץ — הַקְשָׁה דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל
מִזְרֵדִין; וְרַבֵּנּוּ, מַעֲשִׂיהֶוּ? אָם רֹב מַעֲשִׂיָּם
מְתוּקִין, אָם כִּי יֵאָד מוֹתֵר לֵאבֹר שְׁמִיתוּ
וְעוֹד, הַשּׁוֹחַט אֲחֵרִים אֲמַאי אֵינִי סוֹפֵּה
אֲרֵבִיעִי? וְאֵי פְלָגָא וּפְלָגָא, אָם סוֹמֵךְ פְּלָגָא
מְקוּלְקֻלֵּץ לְחֻזָּקָא דְּעוֹמֵד בַּחוּזָק אִיסוּר,
וְאִיעֵר, לִיה מַחֲזֵה דְּמִתּוּבָּה, אָם כֵּן אִי
מוֹתֵר לְשַׁחֹט אֲחֵרִים, וְגַם יִתְחַיֵּבוּ עַל שְׁחִיתוּתָא
מִשּׁוּם נִבְלָה וְיֵשׁ לִימוֹר: בְּמִסְפָּקָא הֵלֵךְ לִרְבֵּנָא אִי
רוּב מַעֲשִׂיָּם מְקוּלְקֻלֵּץ אִי רוּב מַעֲשִׂיָּם
מְתוּקִין, וְהַשּׁוֹחַט לֵא מְחַיֵּה חֻזָּקָא מִיִּיד, וְלִרְבִּי
מֵאִיד, פְּשִׁיטָא לִיה דְּרוּב מַעֲשִׂיָּם מְקוּלְקֻלֵּץ,
וְאָם תֵּאָמַר: וְאָף עַל גַּב דְּרוּב מַעֲשִׂיָּם
וְאִי מִיִּיד, מְכַל מִקּוֹם, רֹב מֵאִיד כִּיֹּן דְּחִישִׁי
לְמַעֲטָא — אֲמַאי לִי מִשּׁוּם בְּסֻלָּה, וְאֲמַאי
מוֹתֵר לְשַׁחֹט אֲחֵרִים וְיֵשׁ לִימוֹר: דְּמִתּוּבָּה
לְרוּב מְקוּלְקֻלֵּץ, וְהוּא לִיה מַעֲטָא דְּמִתּוּקִין
מַעֲטָא דְּמַעֲטָא, וְלִמַּעֲטָא מַעֲטָא לֹא
חֲשִׁיב רַב אִיסוּר

רוב תינוקות מטפחים — פירש בקונטרס:
מטפחים באשפות. אבל בעיה דראי נגע,
שהיי העיסה בידו. ורבינו נתן מפרש דרוב
תינוקות מטפחים בעיסה, ודעוהו שייך באוכלים
ומשקין, כדארמין בעבודה זרה בפרק "רבי
שמעאל" (ט.ב.א.) אז שהיה מטפח על פי חיבתו. וכן
איתא בירושלמי בהריא: מפני שדרש של
תינוקות לשם בעיסה. אבל תינוק — אר. טמא.
דסתם תינוקות דראי טמאים, דארמין בתוספתא
(דתריות פרק א) שסתם תינוק טמאי מפני
שנשים נדות מנפחת ומנקשת אותם. ורבי אמאי
דמסור — משום דאית לן למחלי באדם מסור
שכב לשם, ונכל מן הניסא ותן לן כדי שלא
יפא העיסה. וכן אמר רבא במסכת טהרות
שבת שליש' (משנה ז) לעיל מלך תינוק דרבא:
תינוק שנמצא בצד בית הקברות ושושנים בידו,
אף על פי שאין השושנים אלא מנקות הסומא
— מסור, שאני אומר: אדם מסור נדל, אף על
פי שסתם תינוק טמא — הניי מנפח נדל, והסתם
— מסור שמומטא מות קאמר. אז נמי, מייר
בתינוק שהוא מסור בריא שתינוק אימו
מלוכלך, כדתינא (בתוספתא שם) תינוק
שתינוקו אמו, ובזה ומצאו כמו שהוא —
טהרו! במה דברים אמורים — שתינוקו מלוכלך,
אבל תיניחו נקי — טמא, מפני שנשים נדות
מנפחת ומנקשת אותו. ואף על פי שאני נמצא
בצד בידו — מטמאים חכמים, דתינא בתוספתא
(שם) תינוק שנמצא עומד בצד קופה של בצק,
אז בצד חבית של משקין — רבי אמאי אומר רבי
וחכמים מטמאין, שדרך התינוק לטפח. אמר רבי
יסי: אם יכול לפשוט ידו וליקח — טמא. ואם לאו
— מסור. ולא קטע דאב בצד בידו אלא דרורא.
דבי אמאי, דאפילו ביה תולין ביה עליון.

לֹא מִיִּכְעִיָּא קֶאמֶר – רב דימי מודה הוא בנחירה דלא בעי כסוי, אלא הכי אמר רב דימי, דב'צא טרוף' סגיא, וכל שכן ב'צא נחור'. **אִימָא** זו **היא** שחיטתו – קא משמע לן: 'צא נחור'. ורבי לטעמיה, דאמר: יש שחיטה לעוף, מ'באשר צויתין'. **וְכִי נָפַל יֵאֵיבָא כְּבִינְתִּינָא** – דרבי יחיא. **בְּנֵי הַגּוֹלָה** – לאו אנשי בכסת הגדולה קאמר, אלא

[illegible][illegible]

1 בתוך דורות אחרונים קאמר, שהחלילו
 2 ללקות בני ארץ ישראל בינים ופשתים מפני
 3 שתקלקלו דורות, ומשעלו מבני בבל לבבל
 4 שהיו חסידים, פקדו כאן הועות, ונתנו
 5 **בכמרים עניינים ברכי חייא ובניו** – שבזכותם
 6 באה טובה זאת. ובר חיאי ובניו מבבל עלו
 7 כדאמרין בשילוי פרק קמא דסוכה (כ.א.),
 8 ויקים ויועוץ וריות – מפרש
 9 בברכות **"הרואה"** (ט.א.) כדון לקללה,
 10 **ועות** – הארץ מודעתה, ריות – זעפה,
 11 אשטרובריל. כדרך יהודה – דאמר: זכותא
 12 דצדיקי אחרוניי מותי ולא לידדו רואי
 13 עלמא. **נינאמ בני** – הוא רבי חינא בן דוסא,
 14 ובמינה היה קול זה יצא. ר' [לן] בפק חורבן
 15 – מתפרנס בצער ובצמצום. **משנה ואחרים**
 16 **רואין** אותן – דאמרן בן צור מליתין חולין
 17 **רואין** דשחיתות כשרה – אונן מליתין חיבין
 18 לבסות, כדנתן לקמן (חולין פ.א.) שחט לה
 19 כסה, וראוהו אחר – ודיב לבסות. **פסור**
 20 **לבסות** – ותעמא מפרש בגמרא, דרבי
 21 מאיר חיביל עלו כבללה גמורה. **ותבסין**
 22 **אוסרין** – שמא יפה שחטו, והוא לה שחיתה
 23 מעליתא. **שאני סוג** – דההרתא ספק
 24 **היא. למרא מאי שנא רישא לאי פניי** –
 25 ולחיביל לבסות מספקן **סיפא אורי כשרא**
 26 **הוא לא מבטיא** ליה – הרואה שאין
 27 שחטין בני אחריה, אין מבין שמושם אותו
 28 ואת בני הוא. **לאי אומר:** אינו צריך לבסור,
 29 **רישא נמי** – לחיבילא לרואה לבסות אחרים,
 30 ואפילו הכי לא אתי למכיל מיניה, דאמר:
 31 כסוי הוא אינו אלא כדי לקר חצור הכי
 32 ורגסין; **שחט באשפה מאי איכא למיפר** –
 33 שחט באשפה, הכל יודעים שחטסיו לאו
 34 לקר הוא. **אם בא לימלך** – לבית דין
 35 לשחטו ששחטו ורגסו מנולה, ואמר: כלום
 36 אני חיב לבסות? וזהו אומרם ל: כסה –
 37 אומר בלבו שהיא שחטסה, ואתי למכיל.
 38 **סיפא נמי בא לימלך** – מה אני לשחוט
 39 אחרים את בני ואנו? אומרם ל: אסור –
 40 לאי סבור שהיא שחטסה. **אלא רבנן** – לאי
 41 להכי חישי, וברישא נמי פליגי. **לחומרא** –
 42 במלתא דספיקא אולין לחומרא. **חייב** –
 43 מלקות, דסבירא ליה, דאי נבלה היא
 44 ואובולא לוקי. **מאי איררי רוב אפילו**
 45 **מיעוט** – מעשיהם מקולקלין רובן מתוקנין,
 46 הזה פשטאן קל לבעלה אתי לרבי מאיר. דהא
 47 שמינן לא רדידיה לרובא איסור אבר מן החי
 48 לחוקה, כשבמהו זו בחוקת איסור אבר מן החי
 49 היתה עומדת, ולא נודע עלי ששחטסה.
 50 **ואיתיע ליה רובא** – תקון משיהם. דתנן –
 51 כי האי גזנא. שריבו של **תנינן לטפח** –
 52 ידיו באשפות ששרצים מצוים שם, וטימא
 53 את הישיה, שאנו רואין שנגע בה.
 54 **ואיתיעו**

רַב הוּנָא בְּרִיהַ דְּרַב יְהוֹשֻעַ לְרַב פַּפָּא : מְלִיעוּטָא ; סְמוּךְ מִיעוּטָא לְחֻקָּה , וְאֵתְּ
בְּדוּ - רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר , וְחֻקִּים מְטַמְּאִי
דְּרַבִּי מֵאִיר - סָבֵב : רֹב תַּיְוָוֹת מְטַמְּאִי

חולין. פרק שישי - כיסוי הדם דף פו עמוד ב - מתוך מהדורות "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
תוספות

סמוך מיעטא לחזקא ואיתרע ליה רובא - ובכימות בפרק בתרא (קט"א) משמע דהוה ליה פלוגא ופולגא. וטעם דספק טומאה לטורא, ואף על פי שבטומאה נמי איכא איסור אם היה חרומה, מפרש רבינו יחיאל: משום דהינתן הוי דבר שאין בו דעת לישאל - גמירין מסתע לטורא אפילו ברשות הידיו, ואף על גב דליכא חזקה, כגון הכא, דבי סמוכין מיעטא לחזקא - ויהי פלוגא ופולגא. ואם תאמר:

אמאי קאמר רבי יוחנן בפרק "שערה וחסד" (קדושין פ"א, ד) לרבנן עשו תינוק כמו שיש בו דעת לישאל? וזאת לרבנן בלאו אחי שפיר דבטמא, דלא חיישי למיעטא, ורובא וחזקה - רובא עדיף ויש לומר: דרוב תינוקות משפחין לא הוי רוב גמור, ומשום נדיבא אבילו הוה רוב - עשאוהו כמו שיש בו דעת לישאל. ולהכי קאמר רבי יוחנן דאין שורפין עליו תרומה וקדשים, ואי הוי רוב גמור, אמאי אין שורפין? כמו בהנחה דפרק "כל היד" (נדה י"ח, א) דאמר רבי יוחנן: בשלשה דברים עליו חכמאי חזי חרוב ועשאים כוראי, ודעתו גלוי כו', ודחת נמי קאמר: אי למעוטי חזי דתינוק, דא אמר רבי יוחנן חרדא זינא דאין שורפין עליו תרומה וקדשים ודיינו טעמא, דחתם הוי רוב גמור. ואם תאמר, למאן דלא חיישי לרוב גמור? סמוך מיעטא לחזקא בלא חזקה נמי הוא מטהר, דכיון דחייש למיעטא - אם כן הוי כפול, ויש לטורא, כיון דהוי דבר שאין בו דעת לישאל? וליכא מיעטא אף על גב דהוי ספק, מכל מקום לא גמירין מיעטא חרדא בפלוגא ופולגא. דנדי דמסותה לא גילף גילף מדרב גילד דריש (סוטה כ"ט, א): "אשר יגע בכל טאני" - ודאי טמא, דא ספק איכא, ומוקי כל טאני בו דעת לישאל? וזוהי מיעטא דכל חזקה נמי טהור, ולא נקט סמוך מיעטא לחזקה, אלא לומר: דחזקה לא הויא ברייתא דמאי, דהויא ברייתא רובא - הוי מיעטא ברייתא דמאי, ולמאי דפריך לעיל בפרק קמא (י"א, א) לרבי מאיר דלא חייש למיעטא אלא מדרבנן להחמיר - אחי שפיר, דבלא חזקה לא הוה חייש למיעטא לטורא, אבל עם החזקה - חייש למיעטא מן התורה, לכך מטהר.

(יאמרו) ספק איסור להיתני - ואם תאמר: בפרק "אין מעמידים" (עבודה זרה ד"ב, א) אסר רבי מאיר בגבינות בית אונתיה, ומפרש טעמא בגמרא: מפני שרוב עגלים שכחותה עזי נשחטין בלעדה זרה, ופריך: מאי חייש רובא? אפילו מיעטא נמי, דהא אבי רבי מאיר חייש למיעטא? ומאי קושטא, אם אין רוב נשחטים, אם כן מיעטא הנשחטים - מיעטא דמיעטא, דאיכא לבניה חזקת היורה, דמסייע לרובא ומיהו, איכא למיפרך: מאי איריא רובא? אפילו פלוגא ופולגא נמי.

לחלק מדמו נפקא - ואף על גב דבפרק "אחור ואת בנו" (חולין ע"ט, א) מספקא ליה לרבי יוחנן אי חוששין לזרע דאב ואן לא, הכא דאיצטריך לחלק - היינו משום דשמוא אין חוששין, **אחור** רבי מלשי - פירש בקדושתו, וכן רבינו ונגאל - אם לא תכירו "יורא פרי הגפן", אבל על ידי "ברכת בורא פרי הגפן" שרי למשיח קודם ברכת המזון, והשחטא מיתני שפיר, דהיכי ד"חל לן וגברין" ויה גמור רביא לברך אם רוצה לשחוט - הכי נמי כסוי היה גמור, ופירש לחלק על השחטות, וכן ב"עריב פסחים" (ק"א), מייית רביא מתוך עובדא למאן דגמירא כמאס קמא ואכאס דברכתא, וכן בפרק "כל הבשר" (חולין ק"ב, א) אמרין דגמירין מברך על כל פירות ופירות - אין נראה דצריך לברך בכל פעם ברכת המזון, אלא ברכת "במוציא" ודאי צריך לברך. והא דאמר לוח רב יבא: אסור לכו למשתי, אף על פי שלא היה יודע אם רוצים לברך "בורא פרי הגפן" תחלה, מכל מקום היה מורה להם שלא ישעו וישתו בלא ברכה, והא דאמר ב"עריב פסחים" דבשלא יהיו זקן וא חולה, כשזון יצאין טעונין ברכה למפרע, ובשזון חזירין טעונין ברכה לבתחלה - תהם דעם עובדא כהן שמועל לן, דשמוא ישחור דרבה עד שיתו רעבים, ושוב לא יוכלו לברך ברכת המזון על אותה סעודה, כדאמר בברכות (נ"א, ב) וכן משמע ליה חזקא דהא חזקא דאמר: דעם צריכין לברך ברכת המזון כשיצאו, אם כן כשיחזורו - שפאטא דטענין ברכה לבתחלה. ואם תאמר, דאמרין בפרק "כיצד מברכין" (שם נ"א, ב) דבה ורבי יורא אבלי, סליקו תבא מקמיהו, איתרו לקמיהו כו' בלא אבל, אמר: אנא תאכא דריש גלותא קא ספכו, ורבי יורא לא אבל, והשחטא, אמאי לא אבל כיון דלא בעי ברכת המזון, אלא ברכה שתתחיל ויש לומר: דבאותו נמאל היה מעורב בו רובם, והיה קשה לו לטול את ידיו ולברך ב"במוציא", והא דתניא בתוספתא וברכות (פרק ד') דעל הבית שחיה אוכל, קראו חבירו לברך עמו - רבי יורא לברך דמפרע, דפליג - צריך לברך לבתחלה, וכשזון חזירין מברך לבתחלה - אלא נטילה ברוח, ואינו יודע מתי יחזור. לכך צריך לברך למפרע קודם שיצא, שמוא שיהיה עד שיהא רעב. וכן משמע בפרק שלשי (בבבא לא), דאמר: דבר עם חבירו ודפליג - צריך נטילה דים. משמע: אבל ברכת המזון לא צריך, אלא נטילה ו"במוציא", ומיירי כשיצא לא ידע שפילגי, ואן הלכה באותה ברייתא, אלא ברכ הסדא, דתניא בותיח ב"עריב פסחים" (פסחים ק"א, ב) דבדברים חטעונים ברכה לאחריו במקומן אין צריך לברך אפילו ברכה לבתחלה, דלקביעה קמא הדר, וחק ברייתא אתיא כרבי יוחנן, דמוציץ שנינו שם זקן או חולה. משתא

סמוך מיעטא לחזקה, ואיתרע ליה רובא! - אם אָמְרו סָפֵק טוֹמָאָה לְטוֹרָה, יֵאֱמְרוּ סָפֵק אִיסוּר לְהִתִּיר? הוֹרָה רַבִּי בְרַבִּי מֵאִיר, וְהוֹרָה רַבִּי פִּחְכֵּמִים. הִי מִיִּנְיֵהוּ דְאַחֲרִיתָא? תָּא שְׁמַע: דְּרַבִּי אֶבְיָא בְּרִיה דְּרַבִּי חִיָּיא בְּר אֶבְיָא וְרַבִּי יוֹרָא הָווּ קִיָּיִם בְּשׁוּקָא דְקִסְרִי אֶפְתָּחָא דְבִי מִדְּרִשָּׁא, וְנֶקַּם רַבִּי אֲמִי אֲשַׁכְּחִינְהוּ, אֲמַר לְהוּ: לֹא אֲמִינָא לְכוּ, בְּעֵידָן בִּי מִדְּרִשָּׁא לֹא תִקְיֹמוּ אֶבְרָא, דִּילְמָא אִיפָּא אִינְשׁ דְּמִיִּצְטְרָקָא לִיה שְׁמַעְתָּא, וְאִתִּי לְאִיפְטוֹרִי? רַבִּי יוֹרָא עַל, רַבִּי אֶבְיָא לֹא עַל. יְתְבִי וְקָא מִיבְעִינָא לְהוּ: הִי מִיִּנְיֵהוּ אֲחִירִיתָא? אֲמַר לְהוּ רַבִּי יוֹרָא: לֹא שֶׁבִּקְתוּן לִי דְרִשְׁשִׁי לִי לְסָבָא, דִּילְמָא שְׁמַע לִיה מֵאֲבָיָה, וְאֲבָיָה מִיִּנְיָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן? דְּרַבִּי חִיָּיא בְּר אֶבְיָא כָּל תִּלְתִּין וָאֶחָד קָא מְהַדִּר תַּלְמוּדִיָּה קִמְיָה דְּרִשְׁשִׁי יוֹחָנָן. מֵאִיר הָוִי עֲלֵה? תָּא שְׁמַע, דְּשִׁלְח רַבִּי אֱלֵעָזָר לְגוּלָּה: הוֹרָה רַבִּי בְרַבִּי מֵאִיר, וְהָא כִּרְבָּנָן נִמְוִי אוּרִי? אֵלָּא לֹא שְׁמַע מִינָה: הִי דְאַחֲרִיתָא, שְׁמַע מִינָה. מִשְׁנָה שְׁחַט מֵאָה חִיּוֹת בְּמִקּוֹם אֶחָד - פְּסוֹי אֶחָד לְכוּלָּן, מֵאָה עוֹפוֹת בְּמִקּוֹם אֶחָד - פְּסוֹי אֶחָד לְכוּלָּן. חֵיה וְעוֹף בְּמִקּוֹם אֶחָד - פְּסוֹי אֶחָד לְכוּלָּן. רַבִּי יוֹהֲרָה אָמַר: שְׁחַט חֵיה - וְכִסְפָּהּ, וְאַחֵר קֶדַּי יִשְׁחוּט אֶת הָעוֹף. גְּמָרָא תִּנּוּ רַבָּנִן: "חֵיה" - כָּל מִשְׁמַע חֵיה, בִּין מְרֻבָּה וּבִין מוֹעֵט; "עוֹף" - כָּל מִשְׁמַע עוֹף, בִּין מְרֻבָּה וּבִין מוֹעֵט; מִכָּאן אָמְרוּ: שְׁחַט מֵאָה חִיּוֹת בְּמִקּוֹם אֶחָד - פְּסוֹי אֶחָד לְכוּלָּן, מֵאָה עוֹפוֹת בְּמִקּוֹם אֶחָד - פְּסוֹי אֶחָד לְכוּלָּן. רַבִּי יוֹהֲרָה אָמַר: שְׁחַט חֵיה - וְכִסְפָּהּ, וְאַחֵר קֶדַּי יִשְׁחוּט אֶת הָעוֹף, וְאַחֵר קֶדַּי יִשְׁחוּט אֶת הָעוֹף. "חֵיה אוֹ עוֹף", אָמְרוּ לוֹ: הֵרִי הוּא אוֹמֵר "כִּי נִפְשׁ כָּל בִּשֶׁר דָּמוֹ בְּנִפְשׁוֹ הוּא"! מֵאִי קָא מְהַדְרִי לִיה? - הִכִּי קָאֱמַרִי לִיה רַבָּנִן: הָאִי "אוֹ" - מִיבְעִי לִיה לְחֻלְקָה, וְרַבִּי יוֹהֲרָה, לְחֻלְקָה - מִ"מִּינּוּ" נִפְקָא. - וְרַבָּנִן, "דִּימוֹ" - מִטּוֹבָא מִשְׁמַע, דְּכִתְבִּי: "כִּי נִפְשׁ כָּל בִּשֶׁר דָּמוֹ בְּנִפְשׁוֹ הוּא". אֲמַר רַבִּי חֲנִינָא: מוֹהֵד הֵיָּה רַבִּי יוֹהֲרָה לְעִנְיָן בְּרַבָּה, שְׂאִינּוּ מְבָרָךְ אֶבְיָא בְּרַבָּה אֶחָד, אֲמַר לִיה רַבִּינָא לִרְב אֶחָד בְּרִיה דְּרַבָּה, וְאָמַרִי לִרְב אֶחָד בְּרִיה דְּרַבָּה, לִרְב אֲשִׁי: מֵאִי שְׂחָתָא מִתְלַמְדִּי? דְּרַבִּי? דְּרַבִּי בְּרִינָא וְרַב חֲנַנְאֵל תְּלַמְדִּי? דְּרַב הוּוּ יְתְבִי בְּסַעֲדָתָא, קָאִי עֲלִיָּיהוּ רַב יִיבָא סָבָא. אָמְרוּ לִיה: תֵּב לִיבְרִי? הִיזִר אָמְרוּ לִיה: תֵּב לִישְׁתִּי! אָמַר לְהוּ רַב יִיבָא סָבָא, הִכִּי אָמַר רַבִּי: פִּינּוּ דְאָמַר "תֵּב לִיבְרִי" - אִיתְסַר לִיה לְמִשְׁתִּי חֲמָרָא; תֵּבָא נִמְוִי, פִּינּוּ דְאִיפְסַל לִיה לְכִסְפִּי - אִיתְיִיב לִיה לְבִרְכָּהּ! - הִכִּי

ואיתרע ליה רובא - אלאמא אמרין הכי, וזכא נמי למא ליה רוב? ומשני: **אם אָמְרוּ סָפֵק טוֹמָאָה לְטוֹרָה** - על ידי חזקה ומיעוט. **יֵאֱמְרוּ סָפֵק אִיסוּר לְהִתִּיר** - הילכך, אי לאו דרוב מעשים מקולקלין, דאיכא רובא חזקה, לא היה מתיר לשחוט אחריהם. דרבי מאיר חייש למיעוטא, ושמא יפה שחטו. **הי מִיִּנְיֵהוּ דְאַחֲרִיתָא** - ואין מן ההוראה האחרונה, דסמכין עליה, דנימא הדר הכי מקמייתא? **ואתִי לְאִיפְטוֹרִי** - שמא לא התא ברור השמועה לאותם שבפנים להשיב לשואל, ואם יחיתם עם הייתם אמורים אותה. **לא שֶׁבִּקְתוּן דְאִיפְטוֹרִיָּה** - לא הייתי יודע שהיתה שאלה זו בפנים בעודי אצל רבי אבא, והייתי שואלו. **תָּא שְׁמַע** - דשלח רבי אלעזר: הוּו יודעים שהורה רבי ברבי מאיר. והאחרת לא חש להודיעם. **מִשְׁנָה שְׁחַט מֵאָה חִיּוֹת כו'** - מפרש טעמיהו בברייתא בגמרא. **גְּמָרָא לֹא כִּי מִשְׁמַע** - הכל משמע. **כִּין מְרֻבָּה** - חיות הרבה. **בִּין מוֹעֵטָא** - אחת. **חיה או עוף** - הפסוק זה מזה, להטעין כסוי לכל אחד ואחד. **מִיבְעִי לִיה לְחֻלְקָה** - דאי לאו "או", הוה אמנא: אין צריך כסוי אלא אם כן שחט מאיז. **לְעִנְיָן בְּרַבָּה** - על השחטה, אין צריך לברך לאחר כסוי. **קָאִיִּי עֲלִיָּיהוּ** - משמש בסעודה היה. **תֵּב לִיבְרִי** - מזה כוס לברכת המזון, וחזור ומלכלכו ומוזגו מוגו לשותות. **כִּין דְאָמַר חֵב לִיבְרִי** - גליא ברעיתא דגמרא, שדעתא, ואסור לשחוט עד שיכיר בפניו, שאין מצטרפת לשחוט ראשונה. **כִּין דְאִיפְסַל לְכִסְפִּי** - הפסקה היא מלשחוט, וכי הדר שחט - אדיחייב ליה בברכה. **מִשְׁתָּא**

מִיִּנְיֵהוּ דְאַחֲרִיתָא - ואין מן ההוראה האחרונה, דסמכין עליה, דנימא הדר הכי מקמייתא? **ואתִי לְאִיפְטוֹרִי** - שמא לא התא ברור השמועה לאותם שבפנים להשיב לשואל, ואם יחיתם עם הייתם אמורים אותה. **לא שֶׁבִּקְתוּן דְאִיפְטוֹרִיָּה** - לא הייתי יודע שהיתה שאלה זו בפנים בעודי אצל רבי אבא, והייתי שואלו. **תָּא שְׁמַע** - דשלח רבי אלעזר: הוּו יודעים שהורה רבי ברבי מאיר. והאחרת לא חש להודיעם. **מִשְׁנָה שְׁחַט מֵאָה חִיּוֹת כו'** - מפרש טעמיהו בברייתא בגמרא. **גְּמָרָא לֹא כִּי מִשְׁמַע** - הכל משמע. **כִּין מְרֻבָּה** - חיות הרבה. **בִּין מוֹעֵטָא** - אחת. **חיה או עוף** - הפסוק זה מזה, להטעין כסוי לכל אחד ואחד. **מִיבְעִי לִיה לְחֻלְקָה** - דאי לאו "או", הוה אמנא: אין צריך כסוי אלא אם כן שחט מאיז. **לְעִנְיָן בְּרַבָּה** - על השחטה, אין צריך לברך לאחר כסוי. **קָאִיִּי עֲלִיָּיהוּ** - משמש בסעודה היה. **תֵּב לִיבְרִי** - מזה כוס לברכת המזון, וחזור ומלכלכו ומוזגו מוגו לשותות. **כִּין דְאָמַר חֵב לִיבְרִי** - גליא ברעיתא דגמרא, שדעתא, ואסור לשחוט עד שיכיר בפניו, שאין מצטרפת לשחוט ראשונה. **כִּין דְאִיפְסַל לְכִסְפִּי** - הפסקה היא מלשחוט, וכי הדר שחט - אדיחייב ליה בברכה. **מִשְׁתָּא**

אין חוששין, **אחור** רבי מלשי - פירש בקדושתו, וכן רבינו ונגאל - אם לא תכירו "יורא פרי הגפן", אבל על ידי "ברכת בורא פרי הגפן" שרי למשיח קודם ברכת המזון, והשחטא מיתני שפיר, דהיכי ד"חל לן וגברין" ויה גמור רביא לברך אם רוצה לשחוט - הכי נמי כסוי היה גמור, ופירש לחלק על השחטות, וכן ב"עריב פסחים" (ק"א), מייית רביא מתוך עובדא למאן דגמירא כמאס קמא ואכאס דברכתא, וכן בפרק "כל הבשר" (חולין ק"ב, א) אמרין דגמירין מברך על כל פירות ופירות - אין נראה דצריך לברך בכל פעם ברכת המזון, אלא ברכת "במוציא" ודאי צריך לברך. והא דאמר לוח רב יבא: אסור לכו למשתי, אף על פי שלא היה יודע אם רוצים לברך "בורא פרי הגפן" תחלה, מכל מקום היה מורה להם שלא ישעו וישתו בלא ברכה, והא דאמר ב"עריב פסחים" דבשלא יהיו זקן וא חולה, כשזון יצאין טעונין ברכה למפרע, ובשזון חזירין טעונין ברכה לבתחלה - תהם דעם עובדא כהן שמועל לן, דשמוא ישחור דרבה עד שיתו רעבים, ושוב לא יוכלו לברך ברכת המזון על אותה סעודה, כדאמר בברכות (נ"א, ב) וכן משמע ליה חזקא דהא חזקא דאמר: דעם צריכין לברך ברכת המזון כשיצאו, אם כן כשיחזורו - שפאטא דטענין ברכה לבתחלה. ואם תאמר, דאמרין בפרק "כיצד מברכין" (שם נ"א, ב) דבה ורבי יורא אבלי, סליקו תבא מקמיהו, איתרו לקמיהו כו' בלא אבל, אמר: אנא תאכא דריש גלותא קא ספכו, ורבי יורא לא אבל, והשחטא, אמאי לא אבל כיון דלא בעי ברכת המזון, אלא ברכה שתתחיל ויש לומר: דבאותו נמאל היה מעורב בו רובם, והיה קשה לו לטול את ידיו ולברך ב"במוציא", והא דתניא בתוספתא וברכות (פרק ד') דעל הבית שחיה אוכל, קראו חבירו לברך עמו - רבי יורא לברך דמפרע, דפליג - צריך לברך לבתחלה, וכשזון חזירין מברך לבתחלה - אלא נטילה ברוח, ואינו יודע מתי יחזור. לכך צריך לברך למפרע קודם שיצא, שמוא שיהיה עד שיהא רעב. וכן משמע בפרק שלשי (בבבא לא), דאמר: דבר עם חבירו ודפליג - צריך נטילה דים. משמע: אבל ברכת המזון לא צריך, אלא נטילה ו"במוציא", ומיירי כשיצא לא ידע שפילגי, ואן הלכה באותה ברייתא, אלא ברכ הסדא, דתניא בותיח ב"עריב פסחים" (פסחים ק"א, ב) דבדברים חטעונים ברכה לאחריו במקומן אין צריך לברך אפילו ברכה לבתחלה, דלקביעה קמא הדר, וחק ברייתא אתיא כרבי יוחנן, דמוציץ שנינו שם זקן או חולה. משתא

הלכה ח' מתני' המקבל שדה מחברו לשנים מועטות – לא יורענה פשתן, ואין לו קורת שקמה. קבלה מפנוי לשבע שנים – שנה ראשונה זורעה פשתן, ויש לו קורת שקמה.

[דף ל"ד ע"א]

גמרא ניהא חסין לא יורענה פשתן. פשתן לא יורענה חסין?! פשתן לוקה הארץ שלשה שנים, ותימר בן! פירש רבי מנחם אחי רבי גוריון קומי רבי לא: מוטב לזרעה פשתן אחר פשתן, ולא שעורין אחר שעורין.

הלכה ט' מתני' המקבל שדה מחברו שבע שנים בשבע מאות דינר – אין השביעית מן המיניין. שבוע אחד בשבע מאות דינר – השביעית מן המיניין.

גמרא תני: המקבל שדה מחבירו, זורעה שנה אחת ולא צימיחה – בופין אותו לזרעה שנייה. שנייה ולא צימיחה – אין בופין אותו לזרעה שלישית.

אמר ריש לקיש: הדיא דתימר: בשדה שאינה בדוקה, אבל בשדה שהיא בדוקה – בופין אותו וזרעה שלישית.

הלכה י' מתני' שכיר יום – גובה כל הלילה, ושכיר לילה – גובה כל היום. ושכיר שעות – גובה כל היום וכל הלילה. שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע, יצא ביום – גובה כל הלילה, יצא בלילה – גובה כל הלילה וכל היום.

גמרא שמואל אמר: למחר עובר עליו, משום ביומו תתן שכרו.

רבי דוסא אומר:

[דף ל"ד ע"ב]

יום אחד הוא דתמר עובר עליו כל שימזות הללו? אין בגלל מקיימא קראי, תיפתר: בשכיר שעות יום ולילה, שיוכל לגבות כל היום וכל הלילה. ותני בן: שכיר שעות ביום – גובה כל היום, בלילה – גובה כל הלילה. שכיר שעות ביום ובלילה – גובה כל הלילה וכל היום.

הלכה י"א מתני' אחד שֶׁכַּר הָאָדָם, ואֶחָד שֶׁכַּר הַבְּהֵמָה, ואֶחָד שֶׁכַּר הַכֶּלִים – יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׁכָרוֹ (דברים כד, טו), וְיֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם (ויקרא יט, יג) לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׁכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר. אִימָתִי? בְּזֶמֶן שֶׁתִּבְעוּ. לֹא תִבְעוּ – אִינוּ עוֹבְרֵי עָלָיו.

הַמִּחְהוֹ אֵצֶל הַחֲנוּנִי אוֹ אֵצֶל שְׁלֹחֲנִי – אִינוּ עוֹבְרֵי עָלָיו. הַשְּׁכִיר – נִשְׁבַּע בְּזִמְנוֹ וְנוֹטֵל. עֵיבֵר זִמְנוֹ – אִינוּ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. וְאִם יֵשׁ עֲדִים שֶׁתִּבְעוּ – הֵרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל.

גַּר תּוֹשֵׁב – יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׁכָרוֹ, וְאִין בּוֹ מִשּׁוּם לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׁכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר.

גמרא בְּתִיב (דברים כד, יג): לֹא תַעֲשֹׂשׁ עֲנִי וְאֶבְיוֹן, מֵאֲחִיד – אֵילֹו יִשְׂרָאֵל. מִגֶּרֶךְ – זֶה גַּר צָדֵק. בְּאַרְצֶךָ – לְרִבּוֹת הַבְּהֵמָה וְהַעֲבָדִים. בְּשַׁעְרֶיךָ – לְרִבּוֹת הַמַּטְלָלִין.

תִּנִּי: יָכוֹל הַמִּחְהוֹ אֵצֶל הַחֲנוּנִי אוֹ אֵצֶל שְׁלֹחֲנִי, יִהְיֶה עוֹבֵר עָלָיו, אִינוּ עוֹבְרֵי עָלָיו, אֲבָל עוֹבְרִין הֵן עָלָיו. אִימָתִי? בְּזֶמֶן שֶׁתִּבְעוּ. לֹא תִבְעוּ – אִינוּ עוֹבְרֵי עָלָיו.

הַשְּׁכִיר בְּזִמְנוֹ – נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: בְּשֹׁאמֵר לוֹ: "נִתְתִּי". אֲבָל אִם אָמַר לֵיהּ: "אֶתֶּן לְמַחֲר", אִם אָמַר לוֹ: "נִתְתִּי" – אִינוּ נִאָּמֵן. רַבִּי יוֹסִי בֶן חֲנִינָה אוֹמֵר: וְאִפְּלוּ לְמַחֲר, אִם אָמַר לוֹ: "נִתְתִּי" – נִאָּמֵן.

בְּתִיב (ויקרא יט): לֹא תַעֲשֹׂשׁ אֶת רֵעֶךָ – פֶּרֶט לְגַר תּוֹשֵׁב.

הלכה י"ב מתני' הַמְלִיָּה אֶת חֲבֵרוֹ – לֹא וּמִשְׁכָּנָו אֵלָּא בְּבֵית דִּין. לֹא יִכָּנס לְבֵיתוֹ וְיִטּוֹל אֶת מִשְׁכָּנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד): בַּחוּץ תַּעֲמֹד וּגּוֹ'.

הָיוּ לוֹ שְׁנֵי כֵלִים – נוֹטֵל אֶחָד וּמַחְזִיר אֶחָד. מַחְזִיר אֶת הַכֶּר בְּלִילָה, וְאֶת הַמַּחְרִישָׁה בַּיּוֹם.

וְאִם מֵת – אִינוּ מַחְזִיר לְיוֹרְשָׁיו.

רַבִּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִפּ לַעֲצֹמוֹ אִינוּ מַחְזִיר אֵלָּא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמִשְׁלֹשִׁים יוֹם וּלְחֶלֶן – מוֹכְרִין בְּבֵית דִּין.

[דף ל"ה ע"א]

גמרא פתיב בנזקין שיהא גובה בעידית, שנאמר (שמות כב, ד): מיטב שדהו וגו'. ופתיב במלוקה שיהא גובה בבינונית, שנאמר (דברים כד): והאיש אשר אתה נושה בו וגומר. לפדו קרקעות מן המשכונות! ודכוותה ילמדו משכונות מן קרקעות!

פירש רבי סימאי: דבר תורה, שיהא שליח בית דין נכנס וגובה בבינונית, שאם יפנס המלוה – הרי הוא מוציא היפה. ואם יפנס חלווה – מוציא הרע, אלא שליח בית דין נכנס וגובה בבינונית.

תני רבי ישמעאל: דבר תורה שיהא חלווה נכנס, שנאמר (שם) והאיש אשר אתה נושה בו וגו'.

אמר רבי לא: תניי תפון, חבול – בבית דין. שלא בבית דין מניין? תלמוד לומר: אם חבול תחבול.

מישכנו שלא ברשות – עובר על כל שם ושם שיש לו. אמר רבי לא: הוא גרם לעצמו על כל שם ושם שיש לו.

מישכנו וחרז ונתן לו, מידת הדין בידו שיהא גובה מנכסין משועבדין.

ואם מחזיר לו, לא זה דבר שמישכנו הוא ממישכנו? פירש רבי: שפא תבוא שמטה וישמיט, או שפא ימות חלה ונמצאו המטלטלין ביד חורשין.

תני: חובל פסות יום בלילה, וכסות לילה ביום. מחזיר פסות יום ביום, וכסות לילה בלילה.

בר וסדין שדרבן לכסות בלילה – חובלן ביום ומחזירן בלילה. קורדום ומחרישה שדרבן לעשות בהן מלאכה ביום – חובלן בלילה ומחזירן ביום.

אמר רבי לא: וימנין דתיפתר הון קרא לא תבא עליו השמש – לא תדנח עלוי שמשא. ווימנין דתיפתר לה: לא תמזעי עלוי שמשא. דפתיב (שם כד, יג): השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש – עם מעלי שמשא. עד בוא השמש תשיכנו לו (שם) – עד ממזעי שמשא.

הלכה י"ג מתני' אלמנה, בין שהיא עניה בין שהיא עשירה – איז ממשכנין אותה, שנאמר (שם): לא תחבול בגד אלמנה.

החובל את הרחים – עובר בלא תעשה, וחיב משום שני בלום, שנאמר (שם): לא יחבל רחים ורכב.

ולא רחים ורכב בלבד אמרו, אלא כל דבר שעושין בו אכל נפש, שנאמר (שם): כי נפש הוא חבל.

[דף ל"ה ע"ב]

גמרא תני: אלמנה בין ענייה בין עשירה – אין ממשקנין אותה, שנאמר (דברים כד, יז): ולא תחבל בגד אלמנה – אחד ענייה ואחד עשירה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: ענייה – אין ממשקנין אותה כל עיקר. עשירה – ממשקנין אותה ואינו מחזיר, שמתוך שגא אצלה, משיאה שם רע.

החובל זוג של ספרין – עובר על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו. חבל אחד מהן – אינו עובר על אחד מהן.

הממשקן צמד פרות – עובר על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו. מישקן אחד מהם – אינו עובר אלא על אחד מהן בלבד.

הדרן עלון פרק המקביל

פרק עשירי

הלכה א' מתני' הבית והעליה של שנים שנפלו – שניהן חולקים בעצים ובאבנים ובעפר. רואין אילו אבנים ראויות להשתבר.

היה אחד מהן מביר מקצת אבניו – נוטלן ועולות לו מן החשבון.

גמרא תני: נכמר בתנור – העליונות ראויות לישבר. נפל לחוץ – התחתונות ראויות לישבר.

היה האחד מביר מקצת אבניו – נוטלן ועולות לו מן החשבון. אמר רבי הושעיה: זאת אומרת, ששולטת היד מצד אחד!

תמן תנינן: מאה טבל, מאה חולין – נוטל מאה ואחת. מאה טבל ומאה מעשר – נוטל מאה ואחת.

אמר רבי יוסי: אם אומר את נוטל מאה, אני אומר כל חולין עלו בידו, ונמצאו אילו בטיבולן! אלא, נוטל מאה ואחת, כדי להפריש תרומה ותרומת מעשר מן הטבל.

אילין תקועייא רבי זעירא אמר: ארעיה, זמיק את מטעינני. רבי לא אמר: עילאי בנאי. אמרין תרניהון: אילין יסודייא.

וְדָא, מְסִייעָה לְמֵאן דְּאָמַר: בְּנָאִי. הֵינִיחָהּ חוֹרְבָתָא סְמוּכָה לְבוֹתַל חֲצָר חֲבִירָא – לֹא יֹאמַר לוֹ הֲרִינִי מִיִּיּוֹסֵד עִמָּךְ בּוֹתַל חֲצִירִי וְעוֹלָה, אֲלֵא מִיִּיּוֹסֵד עִמּוֹ מְלֻמָּטָה וְעוֹלָה.

הֵינִיחָהּ עַל גְּבִי שִׁיחִין אוֹ עַל גְּבִי מַעְרֹת – אֵינּוּ נִזְקֵק לוֹ כְּלוּם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן: תִּיפְתָּר, בְּגוֹן אֵילָין דִּרְיִיא דְּבִישׁוֹן, דְּלֹא זָכִיל אֲרַעֲיִיא בְּאֲנִי עַד דְּבִגִּי עֵילִיִיא.

[דף ל"ז ע"א]

הִלְכָה ב' מִתְנִי' הַבֵּית וְהַעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם, נִפְתַּחְתָּה הַעֲלִיָּה וְאִין פֻּעַל הַבֵּית רוֹצֶה לְתַקֵּן – הֲרִי פֻעַל הַעֲלִיָּה יוֹרֵד וְדָר לְמֻטָּה, עַד שֶׁיִּתְקַן לוֹ אֶת הַעֲלִיָּה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: הַתְּחִתּוֹן נוֹתֵן אֶת הַתְּקָרָה, וְהַעֲלִיֹן אֶת הַמַּעֲזִיבָה.

גְּמָרָא תִּנְיָ: נִפְתַּח מְקוֹם הַתְּנֹזָר – יוֹרֵד לְמֻטָּה. מְקוֹם הַתְּקָרָה – יוֹרֵד לְמֻטָּה. אֲלֵא דוּ אָמַר לִיה: "עֶבֶד לָךְ סוֹלֵם דְּלֹא תִיחָוִי עָלֶיךָ לֵיל וְנִפְּקִי גוּ בֵּיתִי".

רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: תְּחִתּוֹן נוֹתֵן אֶת הַתְּקָרָה, וְעֲלִיֹן נוֹתֵן אֶת הַמַּעֲזִיבָה. רַבִּי יוֹסֵטָא בְּשֵׁם רִישׁ לְקִישׁ: הַתְּחִתּוֹן נוֹתֵן תְּקָרָה וְלִוְוִיָּהִים, וְעֲלִיֹן נוֹתֵן הַמַּעֲזִיבָה.

בְּאִיזָה מַעֲזִיבָה? רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲחָא בְּשֵׁם רַבִּי לָעֹזָר: מַעֲזִיבָה עֵבֶת. רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי לָעֹזָר: מַעֲזִיבָה בִּינוֹנִית.

לֹא אָמְרוּ, אֲלֵא לְהַדִּיחַ אֶת הַבּוֹסוֹת. בְּרַם אִין הָוָה בְּעִי מִשְׁוֹנָא מֵאֲנִין – אוֹף רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי לָעֹזָר מוֹדִי: בְּמַעֲזִיבָה עֵבֶת.

חוֹרֵי רַבִּי חֲנִינָה לְאֵילָין צִיפּוֹרָאִי: שְׁוִהוּ שְׁנִיָּהּ נוֹתְנִין אֶת הַתְּקָרָה וְאֶת הַלְוִוִּיָּהִין, דְּאֵינּוּן זְקוּקִין מִיִּסְק חֲמִרִיהוֹן תַּפּוֹן, וּמִיִּסְק פִּירִיהוֹן תַּפּוֹן.

הִלְכָה ג' מִתְנִי' הַבֵּית וְהַעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שְׁנֵפְלוּ, אָמַר פֻּעַל הַעֲלִיָּה לְבַעַל הַבֵּית לְבָנוֹת, וְהוּא אֵינּוּ רוֹצֶה – הֲרִי פֻעַל הַעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבֵּית וְיוֹשֵׁב בְּתוֹכּוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ יְצִיאוֹתָיו.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אֵף זֶה דָּר לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ צָרִיד לְהַעֲלוֹת לוֹ שֹׁכֵר, אֲלֵא פֻעַל הַבֵּית בּוֹנֶה אֶת הַבֵּית וְאֶת הַעֲלִיָּה, וּמִקְרָה אֶת הַעֲלִיָּה, וְיוֹשֵׁב בַּבֵּית עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ יְצִיאוֹתָיו.

גְּמָרָא אֲלֵא, פֻּעַל הַבֵּית מְבַקֵּשׁ לְבָנוֹת, וּבַעַל הַעֲלִיָּה אֵינּוּ רוֹצֶה, מַהוּ שְׁיֹאמְרוּ לוֹ גּוֹפִינוּ ?

נשמעינה מהדא: היתה חורבתו סמוכה לחורבת חבירו, עמד חלה ובגאזה בלא רשותו – הרי זה מחשב יציאותיו כשער שבנה ויתן לו את כל יציאותיו הדא אמרה: שאינו אומר לו: "גופינו מן הצד". בשם שאינו אומר לו: "גופינו מן הצד", כך אין אומר לו: "גופינו מלמעלן".

[דף ל"ז ע"ב]

הלקה ד' מתני' וכן בית הבד שהוא בנוי בסלע, וגינת אחר על גביו, ונפחת – הרי בעל הגנה יורד וזורע למטון, עד שיעשה לבית בדו כיפין.

הביתל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו – פטורין מלשלם. נתנו לו זמן לסתור את הביתל ולקוץ את האילן ונפלו, בתוך הזמן – פטור, לאחר הזמן – חייב.

גמרא אומר רבי לעזר: מעשה בדלית אחת שהיתה מודלה על פרסיקו של חבירו ונפשה הפרסק, ובא מעשה לפני רבי הויה הגדול, ואמר לו: צא והעמד לו פרסק.

אמר ליה רבי יוחנן: ולא מתניתא היא, וכן בית הבד שהוא בנוי בסלע וגינת אחר על גביו ונפחת. שומענו שאין כופין! והתני רבי הויה: כופין! נימר ולא פליגי, מאן דמר כופין – שהוא שם, ומאן דמר אין כופין – בשאין עומד שם.

נתנו לו זמן לקוץ. כמה הוא זמן? רבי הושעיה אומר: שלשים יום.

הלקה ה' מתני' מי שהיה בותלו סמוך לגינת חבירו ונפל, אומר לו: "פנה את אבניך", אומר לו: "הגיעוד" – אין שומעין לו. משקבל עליו, אומר לו: "הילך את יציאותיך ואני נוטל את שלי" – אין שומעין לו.

השובר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש, אומר לו: "תן לי שכרי", אומר לו: "טול ממה שעשיתך בשכרך" – אין שומעין לו. משקבל עליו, אומר לו: "הילך את שכרך ואני נוטל את שלי" – אין שומעין לו. המוציא ובלו לרשות הרבים – המוציא מוציא, והמוזבל מוזבל.

אין שורין טיט ברשות הרבים, ואין לזכנין לבנים. וגובלין טיט ברשות הרבים, אבל לא ללבינים. הבונה ברשות הרבים והמביא אבנים – המביא מביא, והבונה בונה. ואם הזיק – משלם מה שהזיק. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום.

גמרא תני: פורק אדם זבלו בפתח חצירו ברשות הרבים לפנותו מיד, אכל לשחיתו – אסור. בא אחר והוזהב – תרי זה חייב.

רבי יודה אומר: בשעת הזבלים פורק אדם זבלו בפתח חצירו ברשות הרבים כדי שיתפרדו ברנגלי אדם ובהמה שלשים יום, שעל מנת בן הנחיל יהושע לישראל את הארץ.

פורק אדם עפרו בפתח חצירו ברשות הרבים לשחיתו ולהעלותו על גבי דימוס מיד. לשחיתו – אסור. בא אחר והוזהב בו – חייב.

לא יהא גובל בצד זה, אלא במקום שבונהו.

פורק אדם אבניו בפתח חצירו ברשות הרבים לפנותו מיד. לשחיתו – אסור. בא אחר והוזהב בהן – חייב.

מסר החוצב לגמול – הגמול חייב. גמול לסתת – הסתת חייב. סתת לסבל – הסבל חייב.

העלה על גבי דימוס, והיה מפקפק בה, ונפלה הארדכל – חייב. מסרה הסתת לסבל, והוזהב, בין בסיתות בין באבן – הסתת חייב.

[דף ל"ז ע"א]

הסתת לסבל, והוזהב בסיתות – הסתת חייב. באבן – הסבל חייב. עלתה וישבה בדימוס, ונפלה – פטור:

הלכה ו' מתני' שתי גנות זו על גבי זו, והירק בנתיים, רבי מאיר אומר: של עליזן. רבי יהודה אומר: של תחתון.

אמר רבי מאיר: ומה אם ירצה העליזן ליטול את עפרו – אין באן ירק!

אמר רבי יהודה: ומה אם ירצה תחתון למלאות גינתו עפר – אין באן ירק!

אמר רבי מאיר: וכי מאחר ששניהן יכולין למחות זה על זה, מניין ירק זה חיה.

רבי שמעון אומר: כל שהעליזן יכול לפשוט את ידו וליטול – תרי הוא שלו, והשאר – של תחתון.

גמרא מה יעשו? אפרים בשם ריש לקיש אומר: יחלוקו.

דבית רבי יצאי אמרי: עד עשרה טפחים.

רבי יוחנן אמר בשם רבי יצאי: ובלבד שלא יואנם.

כותל שבין שתי מחיצות ונפרץ. רב ושמואל, חד אמר: מחיצה לזה ומחיצה לזה, וחד אמר: כולו לזה וכולו לזה.

מה מפקה מביניהון? מצא מציאה, מאן דמר: מחיצה לזה ומחיצה לזה – ומחציו והילף לזה, ומחציו והילף לזה. ומאן דמר: כולו לזה וכולו לזה, המוציא – זכת.

הדרן עלה הבית והעליה וסליקא לה מסכת בבא מציעא

הדרן עלה מסכת בבא מציעא והדרה עלן, דעתן עלה מסכת בבא מציעא ודעתה עלן, לא נתנשי מנה מסכת בבא מציעא ולא תתנשי מנה, לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי: (ג' פעמים)

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא:

חנינא בר פפא. רמי בר פפא. נחמן בר פפא. אחאי בר פפא. אבא מרי בר פפא. רפרם בר פפא. רביש בר פפא. סורחב בר פפא. אדא בר פפא. דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובמפיות עמך בית ישראל, ונהיה פלנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל פלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאיבי תחכמי מכותך, פי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיה, למען לא אבוש: לעולם לא אשבח פקודיה, פי בם חייתי: ברוך אתה יי, למדני חקיה: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משפמים והם משפמים. אנו משפמים לדברי תורה, והם משפמים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים. אנו עמלים ומקבלים שבר, והם עמלים ואינם מקבלים שבר. אנו רצים והם רצים. אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו מיהם, ואני אבטח בה:

יהי רצון מלפניך יי אלהי, פשם שעזרתני לסיים מסכת בבא מציעא, בן תעזוני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה:

וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, יעמוד לי ולרעי, שלא תמוש התורה מפני ומפי זרע זרע עד עולם.

ותתקנם בי, בהתהלכה תנחה אתה, בשכבה תשמר עליה, והקיצות היא תשיחה:

פי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לה שנות חיים: אורח ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד: יי עז לעמו יתן, יי יברך את עמו בשלום:

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הלכה א' מתני' השותפין שרצו לעשות מחיצה בחדר – בונין את הכותל לאמצע.

מקום שנהגו לבנות גויל, גזית, כפיסין ולבינים – בונים. הכל כמנהג המדינה.

בגויל – זה נותן שלשה טפחים, וזה נותן שלשה טפחים. בגזית – זה נותן טפחיים ומחצה, וזה נותן טפחיים ומחצה. בכפיסין – זה נותן טפחיים, וזה נותן טפחיים. בלבינים – זה נותן טפח ומחצה, וזה נותן טפח ומחצה. לפיכך: אם נפל הכותל – המקום והאבנים של שניהם.

גמרא היך תנינן תמן: אין חולקין את החדר עד שיהא ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה! אמרי: תמן – בשאין שניהן רוצין, ברם הכא – בששניהן רוצין.

ואפילו תימר הכא, בשאין שניהן רוצין, רצה זה – בופין לזה, רצה זה – בופין לזה.

אמר רבי יוחנן: בופין בחצירות, ואין בופין בגגות. רבי נסה סבר מימר: בחדר

[דף א' ע"ב]

שהוא למעלה מן הגג, אבל גג שהוא למעלה מן החדר – בופין.

רבי יוחנן סבר מימר: בחדר שהוא למעלה מן הגג – בופין. אבל גג שהוא למעלה מן החדר – אין בופין.

הלכה ב' מתני' וכן בגינה, מקום שנהגו לגדור – יגדור. אבל בבקעה, מקום שנהגו שלא לגדור – אין מחיבין אותו. אלא אם רצה – פנים לתוך שלו, ועושה חזית מבחוץ. לפיכך: אם נפל הכותל – המקום והאבנים שלו. ואם עשו מדעת שניהם – בונים את הכותל באמצע, ועושים חזית מיכן ומיכן, לפיכך: אם נפל הכותל – המקום והאבנים של שניהם.

גמרא תני: בגינה, בין מקום שנהגו לגדור, בין מקום שנהגו שלא לגדור – בופין. אבל בבקעה, מקום שנהגו לגדור – בופין. שלא לגדור – אין בופין.

הלכה ג' מתני' המקוץ את חבירו משלש רוחותיו, גדר את הראשונה, ואת השנייה, ואת השלישית – אין מחייבין אותו.

רבי יוסי אומר: אם עמד וגדר את הרביעית – מגלגלין עליו את הכל.

בوتל חצר שנפל – מחייבין אותו לבנותו עד ארבע אמות. בהזקת שנתו, עד שיביא ראיה שלא נתן. מארבע אמות ולמעלה – אין מחייבין אותו לבנות. וסמך לו בותל אחר, אף על פי שלא נתן עליו את התקרה – מגלגלין עליו את הכל. בהזקת שלא נתן, עד שיביא ראיה שנתן.

גמרא רב חונה אומר: ובלבד בשעה שבנה עכשיו, דאין הוה בני דכיפין –

[דף ב' ע"א]

בני לה דכיפין. ברם חכא, הוה בני דכיפין ובנתיה בליבניו, גבי ליה כיפין? וכל שעה דנפיל בני לה?!

רבי יוסי אומר: אם עמד וגדר הרביעית – מגלגלין עליו את הכל. רב חונא אומר: מגלגלין עליו פשוטו של בותל.

עד כדון לארבו? לרחבו? אמר רבי נסא: בותל חצר לא נעשה אלא להציל לו. סכרין מימר: שאם רצה לקרות – אינו מקרה! אמר רבי יוסי בי רבי בון: תיפתר, על ידי מרישיו .

הלכה ד' מתני' בופין אותו לבנות בית שער. ודלת להצר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא כל החצירות ראויות לבית שער.

בופין אותו לבנות לעיר חומה, ודלתים ובריח. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא כל העירות ראויות לחומה.

במה יהא בעיר ויהא באנשי העיר? שנים עשר חדש. קנה בה בית דירה – הרי הוא באנשי העיר מיד.

גמרא אומר רבי לא: ביני אורחא, דמאן דמתפרנס מבני ליה שור, שנאמר (משלי י, טו) הון עשיר קרית עוון וגו'.

תני: שהה שם שלשים יום – הרי הוא באנשי העיר לקופה. לבסות – ששה חדשים. לפסים ולזמיות – שנים עשר חדש.

[דף ב' ע"ב]

ובתר כל תלין מילין, איתמר, לפסים ולזמיות – שנים עשר חדש! אמר רבי יוסי בי רבי בון: לחימי הפסח, בין לישא, בין ליתן.

הלכה ה' מתני' אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה. ולא את השדה עד שיהא בה תשעת קבין לזה ותשעת קבין לזה. רבי יהודה אומר: עד שיהא בה תשעת קבצאי קבין לזה ותשעת קבצאי קבין לזה. ולא את הנגה, עד שיהא בה חצי קב לזה וחצי קב לזה. רבי עקיבא אומר: בית רובע.

ולא את המריקליון, ולא את המורן, ולא את השוכה, ולא את הפלית, ולא את המרחץ, ולא את בית הבד, עד שיהא בהם כדי לזה וכדי לזה.

אימתו? בזמן שאין שניהם רוצין. אבל בזמן ששניהן רוצין – אפילו בפחות יחלוקו.

וכתבי הקודש, אף על פי ששניהן רוצין – לא יחלוקו.

גמרא אמר רבי יוחנן: ארבע אמות שאמרו, חוץ מארבע אמות של פתחים. ותני בר קפרא בן: אין חולקין את החצר עד שיהא בה שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה.

אמר רבי יוחנן: ארבע אמות שאמרו, לא שהן לו לקניין, אלא שיהא מעמיד בהמתו לשעה, ופורק חבילתו.

רבי יוחנן מקשי: כלום אמרו ארבע אמות אלא שיהא מעמיד בהמתו ופורק חבילתו לשעה? תני: אף חולית הבור – יש לה ארבע אמות. דבי רבי ינאי אומר: אף בית התרנגולין – יש להן ארבע אמות.

רבי יוחנן בשם רבי בניה: בכל – השותפין ממהין זה על זה פחצר, חוץ מן הכביסה מפני כבוד בנות ישראל.

אמר רבי מתניה: הדין דתימר: במקום שהנשים מכבסות, אבל מקום שהאנשים מכבסין – לא בדיא.

מסכת סוטה פרק אחד עשר

ישראל אכלו את המן ארבעים שנה. והלא חסרין שלשים יום, אלא שאכלו עוגות מצות שהוציאו בידן ממצרים, שהיה יפות להם כמן.

ג. ומנין שבשבעה באדר נולד משה, שנאמר (דברים לא): "ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום", שאין תלמוד לומר "היום", ומה תלמוד לומר 'היום'? מלמד שהיום מלאו שנותיו. דבר אחר, מה תלמוד לומר "היום"? מלמד שהן מאה ועשרים שנה מכונות מיום ליום. דבר אחר, מה תלמוד לומר 'היום', מלמד שהקדוש ברוך הוא משלים שנותן של צדיקים ברצון ובשמחה, שנאמר (שמות כג): "את מספר ימיה אמלא", ומנין שבשבעה באדר מת משה? שנאמר (דברים לד): "ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום" וגו'. (יהושע א): "ויהי אחרי מות משה עבד ה' וגו' ועתה קום עבור וגו' ויצו יהושע את שוטרי העם לאמר עברו בקרב המחנה וגו', ואומר (יהושע ד): "והעם עלו מן הירדן בעשור לשלשה ושלשה למפרע, ואתה מוצא שבשבעה באדר מת משה.

ד. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: כיון שיצאו ישראל ממצרים נתמנו להן שלשה פרנסים טובים, אלו הן: משה ואהרן ומרים, בזכותן נתנו להם שלש מתנות - באר ועמוד ענן ומן. באר - בזכות מרים. עמוד ענן - בזכות אהרן. מן - בזכות משה. מתה מרים - בטלה הבאר, וחזרה בזכות משה ואהרן. מת אהרן - בטל עמוד הענן, וחזרו שניהם בזכות משה. מת משה - בטלו שלשתן ולא חזרו, שנאמר (זכריה יא): "ואכחיד את שלשת הרועים בירח אחד" וגו', והצרעה לא עברה את הירדן, אלא עמדה על שפת הירדן וזרקה בהן מרה.

ה. כל זמן שהיו יהושע והזקנים קימים לא עמד שיקרא בבני ישראל, ולא הזיקו עובדי כוכבים את ישראל, שנאמר (שופטים

א. כל זמן שהיתה מרים קימת - היתה באר מספקת את ישראל. משמתה מרים מה אומר? (במדבר כ): "ותמת שם מרים" וגו', ולא היה מים לעדה - שנסתלקה הבאר. כל זמן שהיה אהרן קים עמוד ענן מנהיג את ישראל, משמת אהרן מהו אומר (במדבר כא): "וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב" וגו', נעשו ידים לאותו רשע ובא ונלחם את ישראל, אמר: איה ה'ך התיר שלהם המכביש להם את הארץ.

ב. כל זמן שהיה משה קים - היה מן יורד להם לישראל, משמת משה מהו אומר? (יהושע ה): "וישבת המן ממחרת", ולא שהמן היה תולה להם בחייו אלא אף במיתתו, שמן המן שלקטו ביום שמת משה, אכלו הימנו משבעה באדר ועד ששה עשר בניסן שלשים ותשעה ימים עד שהקריבו את העמר בגלגל, שנאמר (שמות טז): "ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד בואם אל ארץ נושבת", שאין תלמוד לומר "עד בואם", מה תלמוד לומר "עד בואם אל קצה ארץ כנען", אלא מלמד שמן המן שלקטו ביום שמת בו משה אכלו הימנו, משבעה באדר ועד ששה עשר בניסן שלשים ותשעה יום עד שהקריבו עמר בגלגל, לא פסק המן, ולא רצו לאכל מתבואת ארץ כנען. רבי אליעזר בן עזריה אומר: משלו משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שאמר לעבדו: מזג לי בחמין, אמר לו: אין כאן חמין. אמר לו: אם לאו, מזג לי בצונן, להודיעו כמה היה יפה להם לישראל, שאלו ירד מן לישראל לא אכלו מתבואת ארץ כנען. שנה שיצאו בה ישראל ממצרים, בששה עשר באיר ירד מן לישראל, ובשבעה באדר פסק מלידה. אותו היום מת משה, ובששה עשר בניסן פלה מה שבדין, שנאמר (שם): "ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא". דבר אחר: מה תלמוד לומר? (שם): "ובני

(ב): "ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע", משמת יהושע והזקנים, מהו אומר? (שופטים ג): "ויעבדו בני ישראל את כושן רשעתים שמונה שנים"; למה נקרא שמו רשעתים? ששעה שתי רשעות, אחת שנשתעבד בהם בישראל, ואחת שעבר על השבועה.

ו. כל זמן שהיה שמואל קים - היו פלשתים נופלים ביד ישראל, שנאמר (שמואל א ז): "ותהי יד ה' בפלשתים כל ימי שמואל", משמת שמואל, מהו אומר? (שמות כה): "וימת שמואל ויאספו ויקבצו פלשתים את מחניהם לצבא להלחם עם ישראל", כתוב אחד אומר: "ושמואל מת וגו', וכתוב: "וימת שמואל וגו', אלא שמואל, מת - זו מיתה ודאי. וימת שמואל - לענינו של שואל. רבי אליעזר אומר: הרי הוא אומר (שם): "ויאמר לה מה תארו ותאמר איש זקן עולה", שלא תעלה על דעתך שלא מת שמואל, אלא מת הוא, ואומר (שמות כח): "ויספדו לו כל ישראל ויקברוהו ברמה בעירו"; וכי אין אנו יודעין שהרמה עירו? אלא מלמד שספדו לו כל ישראל בדרך שספדוהו ברמה.

ז. כיוצא בדבר אתה אומר? (שמואל א י, ב): "בלכתך היום מעמדי וגו' בצלצח", היכא מצינו שנקברה רחל בגבול בנימין בצלצח? והלא לא נקברה אלא בבית לחם חלקו של יהודה? שנאמר (בראשית לה): "ותמת רחל ותקבר בדרך אפרת", ואין אפרת אלא חלקו של יהודה, שנאמר (מכה ה): "ואתה בית לחם אפרתה צעיר להיות באלפי יהודה", אלא אמר לו, עכשו שאני מדבר עמך הנם על קברות רחל אתה הולך, והן באין, ומוצא אתה אותן בגבול בנימין בצלצח. כיוצא בדבר אתה אומר (שמואל א כב): "ושואל יושב בגבעה תחת האשל ברמה וחינו בידו", אם בגבעה אין ברמה, ואם ברמה אין בגבעה, אלא מי מעמיד רגלי של שואל בגבעה? בית דינו

של שמואל הרמתי. כיוצא בדבר אתה אומר (תהלים קכב): "עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים", אפשר לומר כן? אלא מי מעמיד רגלינו במלחמה? בתי דינין של דוד שיושבים בשערי ירושלים, כיוצא בדבר אתה אומר (זכריה יד): "יסוב כל הארץ כערכה מגבע לרמון נגב ירושלים"; והלא נגב ירושלים מישור היה, וגבע ורמון מקום טרשין וקפקסין? אלא מה גבע ורמון עתידות להיות מישור נגד ירושלים, כך כל ארצות עתידות להיות מישור נגד ירושלים.

ח. כיוצא בדבר אתה אומר (שמואל ב כא): "ואת חמשת בני מיכל בת שואל אשר ילדה לעדרי אל וגו' המחלתי", היכן מצינו שנתנה מיכל לעדריאל המחלתי? והלא לא נתנה אלא לפלטי בן ליש אשר מגלים? שנאמר (שמואל א כה): "ושואל נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש", אלא מקיש נשואי מיכל לנשואי מרב, מה נשואי מרב בעברה - אף נשואי מיכל לפלטי בן ליש בעברה היה.

ט. שאלו תלמידיו את רבי יוסי: האידך נשא דוד אחות אשתו. אמר להן: לאחר מיתת מרב נשא. רבי יהושע בן קרחה אומר: שלא היו קדושי קדושין גמורים, שנאמר (שמואל ב ג): "תנה את אשתי את מיכל אשר ארשתי לי" וגו'. כשם שלא היו קדושי קדושין גמורים, כך לא היו נשואיו נשואין גמורים. כתוב אחד אומר: (שמואל ב כא): "ואת חמשת בני מיכל בת שואל אשר ילדה לעדריאל וגו' המחלתי", וכתוב אחד אומר (שמואל ב ו): "ולמיכל בת שואל לא היה לה ולד עד יום מותה", כיצד יתקומו שני כתובין הללו? אמור מעתה, בניס של מרב היו, ללדה מרב וגדלה מיכל אותן, ונקרא על שמה, שנאמר (רות ד): "ותקראנה לו השכנות שם לאמר יולד בן לנעמי", ואומר (במדבר ג): "ואלה תולדות אהרן ומשה" וגו'.

מסכת סוטה פֶּרֶק שְׁנִים עָשָׂר

א. (דברי הימים ב:) "בשנת שלשים ושש למלכות אסא עלה בעשא מלך ישראל על יהודה ויבן את הרמה" וגו', אפשר לומר כן? והלא אסא קבר את בעשא בשנת עשרים ושש למלכותו, מה תלמוד לומר בשנת שלשים ושש? נגד שלשים ושש שנה שנתחנן שלמה במלך מצרים, ונגד שלשים ושש שנה שנגזרה גזרה על מלכות בית דוד שתתחלק, ובאחרונה עתידה שתחזור להם, וכנגד שלשים ושש שנה שנגזרה גזרה על מלכי ארם, שיהיו שוטנין על ישראל, ובאחרונה עתידין לפול ביד בני דוד, לכה נאמר בשנת שלשים ושש שנה למלכות אסא.

ב. "וימת כדבר ה' אשר דבר אליהו וימלך יהורם תחתיו בשנת שתים ליהורם בן יהושפט מלך יהודה" (מלכים ב א), אפשר לומר כן? והלא יהושפט מלך אחרי חמש שנים! אלא כיון שהלך יהושפט מלך יהודה עם אחאב מלך ישראל לרמות גלעד, נגזרה גזרה על יהושפט להרג, שנאמר (מלכים א כב): "ויהי כראות שרי הרֶכֶב את יהושפט" וגו', ראוי להרג באותה שעה, אלא מלמד שבשכר זעקה שזעק תלה לו הפתוב שבע שנים והיה מונין לבנו.

ג. "בן שלשים ושתים שנה יהורם במלכו וישמונה שנה מלך בירושלים" (דברי הימים ב כא). ובאחזיהו בנו מהו אומר? "בן ארבעים ושתים שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת מלך בירושלים" (שם כב). ובמקום אחר הוא אומר (מלכים ב ח): "בן עשרים ושתים שנה אחזיהו במלכו". אמר רבי יוסי: וכי האידך אפשר לכן שיהא גדול מאביו עשרים שנים? אלא כיון שהשיא אסא מלך יהודה את בתו של עמרי מלך ישראל ליהושפט בנו לאשה, נגזרה על מלכות דוד שתכלה עם בית אחאב, שנאמר (דברי הימים ב כב):

"ומאלהים היתה תבוסת אחזיהו" וגו', ונפלו שניהם בו ביום זה עם זה.

ד. פיוצא בו (דברי הימים א ה): "כלם נתיחסו בימי יותם מלך יהודה ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל", אפשר לומר כן? והלא עזיה קבר את ירבעם ועוד שלשה מלכים אחריו, אלא כל אותן עשרים וחמש שנה שהיה עזיה המלך מצורע (דברי הימים ב כו) "יותם בנו על בית המלך שופט את עם הארץ".

ה. עד שלא נגזזו אליהו - היתה רוח הקדש מרבה בישראל, שנאמר (מלכים ב ב): "ויאמר אליהו אל אלישע שב נא פה כי ה' שלחני עדי בית אל", מהו אומר (שם)? "ויצאו בני הנביאים אשר בית אל אל אלישע" וגו'. מהו אומר? (שם): "ויגשו בני הנביאים אשר ביריחו וגו' כי ה' שלחני הירדנה" וגו', מהו אומר (שם): "והמשיח איש מבני הנביאים הלכו ויעמדו מנגד מרחוק וחנו עמו ושניהם עמדו על הירדן", יכול מפני שהן מועטין? תלמוד לומר: "והמשיח איש" וגו', יכול מפני שהן קטנים? תלמוד לומר: "ויאמרו אליו הידעת כי היום ה' לוקח את אדוניך", 'אדונינו' לא אמרו אלא 'אדוניך' - מלמד שכלם חבירו של אליהו היו, והיו שקולין כנגד אליהו, ומניין שנסתלקה מהן רוח הקדש? שנאמר (שם): "ויאמרו אליו הנה נא יש את עבדיך חמשה, חמשים אנשים בני חיל" וגו'. אפשר לבני אדם, אמר אומרים "הידעת כי היום ה' לוקח את אדוניך", ועכשו אומרים "ילכו נא ויבקשו את אדוניך"? אלא מלמד שנסתלקה מהן רוח הקדש. (שם): "ויפצרו בו עד בוש ויאמר שלחו"; מה תלמוד לומר "עד בוש"? מלמד שהיה בוש מהם. דבר אחר, "עד בוש", מה תלמוד לומר "עד בוש"? כלומר שנתביש מהם, כדי שלא יאמרו אינו רוצה להקביל פני רבו, כל זמן שהיה אלישע קים לא היו גדודי ארם באין בגבול ישראל, שנאמר (מלכים ב ו): "ולא יספו גדודי ארם לבא בארץ"

הַקִּדְּשִׁים עַד עֲמֵד הַכֹּהֵן לְאוֹרִים וְתוֹמִים".
אָמַר לוֹ: כָּאֵדָם שְׂאוֹמֵר לְחִבְרוֹ עַד שִׁיחִי
מֵתִים אוֹ עַד שְׂיָבָא מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד.

ד. מִשְׁמָתוֹ חֲגִי זִכְרִיָּה וּמִלֶּאכִי – נִסְתַּלְקָה
רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, וְאַף עַל פִּי כֵן הָיָה
מִשְׁתַּמְשִׁין בְּבֵת קוֹל. פֶּעַם אַחַת הָיָה מְסֻבִּין
בְּעֵלִית בֶּן גּוּרִיּוֹן בִּירִיחוֹ, יָצְתָה בֵּת קוֹל מִן
הַשָּׁמַיִם וְאָמְרָה: יֵשׁ בָּכֶם אָדָם אֶחָד שְׂרָאוֹי
שֶׁתְּשִׁירָה עָלָיו שְׂכִינָה, אֲלֵא שְׂאִין דִּוְרוֹ זָכָא
לְכָךְ, נִתְּנָו עֵינֵיהֶם בְּהִלָּל הַזָּקֵן. וּכְשִׁמָּת,
הִסְפִּידוּהוּ: "הִי חֲסִיד הִי עֲנִיו תִּלְמִידוֹ שֶׁל
עֲזָרָא".

ה. וְשׁוֹב פֶּעַם אַחֲרָת הָיָה מְסֻבִּין בְּעֵלִיָּה
בִּיבְנָה, וְיָצְאָת בֵּת קוֹל וְאָמְרָה: "יֵשׁ כָּאֵן
אֶחָד שְׂרָאוֹי שֶׁתְּשִׁירָה שְׂכִינָה עָלָיו אֲלֵא
שְׂאִין דִּוְרוֹ זָכָא לְכָךְ", נִתְּנָו עֵינֵיהֶם
בְּשִׁמּוּאֵל הַקָּטָן, כְּשִׁמָּת, הִסְפִּידוּהוּ: "הִי
עֲנִיו הִי חֲסִיד תִּלְמִידוֹ שֶׁל הִלָּל הַזָּקֵן". וְאַף
הוּא אָמַר בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ: "שְׁמַעוֹן
וְיִשְׁמַעְאֵל לְחִרְבָּא וְחִבְרוּהִי לְקַטְלָא, וְשִׁאֲרָא
עֲמָא לְבִיזָא וְעַקְוֹ סְגִיָּאִין עֲתִידִין לְמִיתִי עַל
עֲלָמָא"¹. וְאַף עַל רִבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּבָא בְּקִשׁוֹ
לֹאמַר כֵּן: "הִי עֲנִיו הִי חֲסִיד תִּלְמִידוֹ שֶׁל
שְׁמּוּאֵל הַקָּטָן", אֲלֵא שְׁנִטְרַפָּה הַשְּׁעָה –
שְׂאִין מְסִפִּידִין הַרוּגִי מִלְּכוּת.

ו. יוֹחֲנָן כֹּהֵן גָּדוֹל שָׁמַע דְּבַר מִבֵּית קֹדֶשׁ
הַקִּדְּשִׁים: "נִצָּחִין טְלִיא דְּאֲזִלִּי לְאַגְחָא
קִרְבָּא בְּאַנְטוֹכַת"², וְכָתְבוּ אוֹתָהּ הַשְּׁעָה
וְאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְכּוֹנְנִי, וְאוֹתָהּ שְׁעָה הֵיטָה
שְׁנַצָּחוּ. שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק שָׁמַע דְּבַר מִבֵּית
קֹדֶשׁ הַקִּדְּשִׁים: "בְּטִלְתָּ עֲבִידְתָּא, דִּיאֲמַר
סִנְאָה לְאַיְתָאָה לְהִיכְלָא, וְנִהְרַג גְּסִקְלָנוּס

יִשְׂרָאֵל", מִשְׁמָת אֲלִישָׁע מָהוּ אוֹמֵר (מְלָכִים ב
א'): "וְיָמָת אֲלִישָׁע וְיִכְבְּרוּהוּ וְגִדְּדִי מוֹאֵב
יְבוֹאוּ בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל".

מִסְכַּת סוּטָה פָּרָק שְׁלִשָּׁה עָשָׂר

א. מִשְׁנַבְנָה בֵּית רֵאשׁוֹן – נִגְנְזוּ אֹהֶל מוֹעֵד,
וְנִגְנְזוּ עֲמוֹ קְרָשָׁיו, קְרָסָיו, וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו
וְאֲדָנָיו, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיוּ מִשְׁתַּמְשִׁין
אֲלֵא בְּשִׁלְחֹן שְׁעָשָׂה מֹשֶׁה, וּמִנּוּרָה שְׁעָשָׂה
מֹשֶׁה לֹא הֵיטָה צְרִיכָה שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה,
שֶׁקִּדְּשָׁה הָרֵאשׁוֹנָה קִדְּשָׁה לְשַׁעֲתָה וְקִדְּשָׁה
לְעִתִּיד לְבֹא.

ב. מִשְׁנַבְנָה הָאֲרוֹן – נִגְנְזוּ עֲמוֹ צִנְצֻנַת הַמָּן
וְצִלּוּחִית שֶׁל שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה, וּמִקְלוֹ שֶׁל
אֹהֶרֶן שֶׁקִּדְּשָׁה, פְּרֻחֶיהָ, וְאַרְגָּז שֶׁהִשְׁבִּיבוּ
פְּלִשְׁתִּים דִּוְרוֹן לְאַלֹהֵי יִשְׂרָאֵל – כָּלֶם הָיָה
בְּבֵית קֹדֶשׁ קִדְּשִׁים. וּמִשְׁנַבְנָה הָאֲרוֹן – נִגְנְזוּ
עֲמוֹ. וּמִי נִגְנְזוּ? יֵאֻשִׁיָּה הַמֶּלֶךְ גִּנְזָם. מָה
רָאָה? כִּיּוֹן שְׂרָאָה שְׁכָתוֹב בַּתּוֹרָה (דְּבָרִים כח):
"יִוְלֹךְ ה' אוֹתָךְ וְאֵת מִלְּכֶךָ" וְגו', פָּקֵד
לְלוּיִם וְנִגְנְזוּהוּ, שְׁנֵאֲמַר (דְּבָרִי הַיָּמִים ב לה):
"וַיֹּאמֶר לְלוּיִם הַמְּבִינִים לְכָל יִשְׂרָאֵל וְגו',
תָּנוּ אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּבֵית אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֵין לָכֶם מִשָּׂא בְּכַתֵּף"; אָמַר
לָהֶם: גִּנְזוּ אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יַעֲלֶה לְכַבֵּל כְּשִׁאֲרָא
כָּל הַכָּלִים, שֶׁתְּחַזִּירֵהוּ לְמִקְוָמָן, שְׁנֵאֲמַר
(דְּבָרִי הַיָּמִים ב לה): "עֲתָה עֲבַדְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם
וְאֵת עֲמוֹ יִשְׂרָאֵל", מִיָּד גִּנְזוּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר: אֲרוֹן גָּלָה לְכַבֵּל, שְׁנֵאֲמַר (דְּבָרִי הַיָּמִים ב לה):
"לֹא יוֹתֵר דְּבַר אָמַר ה'", וְאֵין דְּבוּר
אֲלֵא דְּבוּרֹת שָׁבוּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הָרִי
הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִי הַיָּמִים ב לו): "לְתִשׁוּבַת הַשָּׁנָה
שִׁלַּח הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶצַּר וַיְבִיֵּאוּהוּ בְּבִלְהָ עִם
כָּלִי חֲמֻדַת בֵּית ה'" – זֶהוּ אֲרוֹן. רַבִּי יְהוּדָה
בֶּן לָקִישׁ אוֹמֵר: אֲרוֹן בְּמִקְוָמוֹ נִגְנְזוּ, שְׁנֵאֲמַר
(מְלָכִים א ה): "וַיֹּאדְרִיכוּ הַכַּדִּידִים וַיִּרְאוּ וְגו',
וַיִּהְיוּ שֵׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה".

ג. מִשְׁחָרְבַּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן בְּטָלוּ עֲרֵי
מִגְרָשׁ, וּפְסָקוֹ אוֹרִים וְתַמִּים, וּבְטָלָה
מְלוּכָה מִבֵּית דָּוִד, שְׁנֵאֲמַר (עוֹרָא ב): "וַיֹּאמֶר
הַתְּרַשְׁתָּא לָהֶם אֲשֶׁר לֹא יֵאָכְלוּ מִקְדָּשׁ

¹ שְׁמַעוֹן וְיִשְׁמַעְאֵל לְחִרְבָּא, וְחִבְרוּהִי לְהָרָג, וְשִׁאֲרָא
הָעָם לְכֹזֵה וְצָרוֹת רַבּוֹת עֲתִידוֹת לְבֹא עַל
הָעוֹלָם.

² נִצָּחוּ הַיְּהוּדִים שֶׁהִלְכוּ לְעִרְךָ קִרְבַּ בְּאַנְטוֹכַת.

ובטלו גזרותיו³; ובלשון ארמי שמע ולא הבינו.

ז. כל זמן שהיה שמעון הצדיק קים, היה נר מערבי תדיר, משמת, הלכו ומצאוהו שפכה, מכאן ואילך מוצאין אותה, פעמים כבה פעמים דלוק. כל זמן שהיה שמעון הצדיק קים - היתה מערכה תדירה, כשמסדרין אותה בשחרית היתה מתגברת והולכת כל היום בלוי, והיו מקריבין עליה תמידין ומוספין ונספיהן, ולא היו מוסיפין עליה אלא שני גזרי עצים עם תמיד של בין הערבים, כדי לקים מצות עשה, שנאמר (ויקרא ו): "ובער עליה הכהן וכו'". משמת שמעון הצדיק - תשש כחה של מערכה, כשמסדרין אותה בשחרית לא היו נמנעין מלהוסיף עליה עצים כל היום בלוי, כל זמן שהיה שמעון הצדיק קים - ברכה נכנסת בשתי הלחם ובלחם הפנים, שתי הלחם מתחלקת בעצרת לפניהם, ולחם הפנים ברגל לכל המשמרות, יש מהן שאוכלין ושבעין ויש מהן שאוכלין ומותירים, ולא עלה ביד כל אחד ואחד אלא כזית. משמת שמעון הצדיק לא היתה ברכה נכנסת לא בשתי הלחם ולא בלחם הפנים. הצנועין מושכין ידיהן והגרגרנין חולקין ביניהם, ולא עלה ביד כל אחד ואחד אלא כפול. מעשה בכהן אחד מצפורי שנטל חלקו וחלק חברו, ואף על פי כן לא עלה בידו אלא כפול, והיו קורין אותו בן החמץ עד היום הזה.

ח. אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק היה אומר: "בשנה הזו הוא מת" ! אמרו לו: מנין אתה יודע? אמר להם: כל ימות הכפורים היה זקן ולובש בגדים לבנים ומתכסה לבנים - נכנס עמי ויצא עמי. שנה זו, נכנס עמי ולא יצא עמי. לאחר הרגל

³ בטלה העבודה שרצה השונא להביא להיכל,

ומת וכו'.

חלה שבעת ימים ומת. משמת שמעון הצדיק פסקו מלברך בשם⁴.

ט. מעוררין - אלו הלויים שהיו עומדים על הדוכן, ואומרים (תהלים מד): "עזרה למה תישן ה'" וגו'. אמר להן רבי יוחנן בן זכאי: וכי יש שינה לפניו? והלא כבר נאמר (תהלים קכא): "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל", אלא כל זמן שישראל שרוין בצער ועובדי כוכבים בנחת ובשלחה, לכך נאמר: "עזרה למה תישן ה'". נוקפין - אלו שהיו חובטין אותו במקלות בין קרניו כדרך שעושין לעבודת כוכבים. אמר להם רבן יוחנן בן זכאי: עד מתי אתם מאכילין נבלות למזבח? עמד והתקין להם טבעות בקרקע.

י. עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים בחלו של מועד, אף הוא גזר על הודאי ובטל את הדמאי, לפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד, ומעשר ראשון ומעשר שני - מקצתן מעשרין ומקצתן אין מעשרין. אמר להם: "בני! בואו ואמר לכם, כשם שתורמה גדולה יש בה עון מיתה - כך תרומת מעשר וטבל יש בה עון מיתה". עמד והתקין להם, הלוקח פרות מעם הארץ - מפריש מהן מעשר ראשון ומעשר שני, מעשר ראשון מפריש ממנו תרומת מעשר, ונותנה לפה. ומעשר שני עולה ואכלה בירושלים, מעשר ראשון ומעשר עני - המוציא מחברו עליו הראיה.

מסכת סוטה פרק ארבעה עשר

יד,א רבי יוחנן בן זכאי אומר: משרבו הרצחנים - בטלה עגלה ערופה, לפי שאינה באה אלא על הספק. משרבו הרצחנים בגלוי - בטלה עגלה ערופה. משרבו המנאפים - פסקו מי המרים, לפי

⁴ ספרים אחרים: 'נמנעו אחיו מלברך

מכותים - התחילו עובדי כוכבים להתמעט
וישראל להתרומם, ואין נוח בעולם
לישראל.

מסכת סוטה פרק חמשה עשר

א. מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ - בְּטֵל שְׁמִיר וְנִפְתָּ
צוּפִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִה טִיבוֹ שֶׁל
שְׁמִיר זֶה? בְּרִיתוֹ כְּשַׁעֲוֶה, מִשְׁשֶׁת יָמִי
בְּרֹאשִׁית נִבְרָא, וְאֵין כָּל דָּבָר קָשָׁה יָכוֹל
לַעֲמֹד בְּפָנָיו, בְּמֵה מְשַׁמְרִין אוֹתוֹ? כּוֹרְכִין
אוֹתוֹ בְּסַפּוּגִין שֶׁל צֶמֶר, וּמְנִיחִין אוֹתוֹ
בְּאִתְנֵי שֶׁל אָבֵר מְלֹאָה סָבִין שַׁעֲוֶה, וְבוֹ
בְּנָה שְׁלֵמָה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ - "וְהַבֵּית
בְּהַבְנוֹתוֹ אֶבֶן אֶבֶן שְׁלֵמָה מִסַּע נִבְנָה" -
הַדְּבָרִים כִּכְתָּבָן; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי
נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: וְכִי אָפֶשֶׁר לוֹמַר כֵּן? וְהֵלֵא
כָּבֵד נֶאֱמַר: "כָּל אֵלֶּה אֲבָנִים יָקָרוֹת וְגו'
מִגִּרְרוֹת בְּמַגֵּרָה"?! אִם כֵּן מֵה תִּלְמִיד
לוֹמַר "לֹא נִשְׁמַע בְּבֵית בְּהַבְנוֹתוֹ" - שֶׁהִיא
מִתְקֵן מִבְּחוּץ וּמְכַנֵּס מִבְּפָנִים. אָמַר רַבִּי:
נִרְאִין דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּאֲבָנֵי מִקְדָּשׁ,
וְדְבָרֵי רַבִּי נַחֲמִיָּה בְּאֲבָנֵי בֵיתוֹ, וְנוֹתְנִים
אוֹתוֹ עַל גְּבֵי אֲבָנִים, עַל גְּבֵי קוֹרוֹת,
וּמִתְפַּתְּחִים לְפָנָיו כְּלוּחֵי פִּנְקָס, וְלֹא עוֹד
אֵלָּא שְׁנוֹתֵנִין אוֹתוֹ עַל גְּבֵי בְרָזֶל, הוּא
בּוֹקֵעַ וְיוֹרֵד מִלְּפָנָיו, וְאֵין כָּל דָּבָר יָכוֹל
לַעֲמֹד בּוֹ.

ב. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: תִּדַּע
שְׁנֵתֶּיךָ טָלְלִים, שְׁבִרָא שְׁוֹנָה, כְּשֶׁהִיא טַל
יורֵד עַל גְּבֵי תֵּבֶן וְעַל גְּבֵי קֶשׁ - מְלַבֵּין.
שְׁנֵאֲמַר (שמות טז): "וְהָיָה עַל פְּנֵי הַמִּדְבָּר דֶּק
מְחֻסָּפִס"; וְעַכְשָׁו מִשְׁחִיר. בְּרֹאשֻׁנָה הִיא
כָּל עֵיר שֶׁהִיוּ טָלְלִין מִרְבִּין מִחִבְרוֹתֶיהָ -
הִיוּ פְרוֹתֶיהָ מִרְבִּין. עַכְשָׁו - מְמַעֲטִין. רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מִשּׁוּם רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ: מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ - אֵין
יוֹם שֶׁאֵין בוֹ קָלָלָה, וְלֹא יָרֵד טַל לְבִרְכָּה,
וְנִטְל טַעַם הַפְּרוֹת, וְרֹאשׁוֹן רֹאשׁוֹן עוֹמֵד.
רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵף נִטְל שְׁמֵן הַפְּרוֹת. רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אוֹמֵר: טְהִירָה נִטְלָה אֶת
הַטַּעַם וְאֶת הָרִיחַ, מַעֲשָׂרוֹת נִטְלָה שְׁמֵן דָּגָן.

שְׁאִין מִי הַמָּרִים בָּאִים אֵלָּא עַל הַסֶּפֶק,
עַכְשָׁו כָּבֵד רַבּוֹ הַרְוֹאִים בְּגִלּוֹי. מִשְׁחָרֵב
בְּעַלֵּי הַנָּאָה - נִתְעוֹתוֹ הַדִּינִין וְנִתְקַלְקְלוּ
הַמַּעֲשִׂים וְאֵין נֹחַ בְּעוֹלָם. מִשְׁחָרֵב רֹאֵי
פָּנִים בְּדִין - בְּטֵל "לֹא תַגּוּרוּ", וּפֶסֶק "לֹא
תַכִּירוּ", וּפָרְקוּ עַל שְׁמִים וְנִתְנוּ עֲלֵיהֶם עַל
בֶּשֶׁר וְדָם. מִשְׁחָרֵב לֹחֲשֵׁי לְחִישוֹת בְּדִין -
חֶרֶן אֵף בְּיִשְׂרָאֵל וְנִסְתַּלְקָה הַשְּׂכִינָה,
מִשּׁוּם שְׁנֵאֲמַר: "בְּקֶרֶב אֱלֹקִים יִשְׁפֹּט".
מִשְׁחָרֵב "אַחֲרֵי בָצַעַם לָבָם הוֹלֵךְ" - רַבּוֹ
"אוֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלֵטוֹב רָע". מִשְׁחָרֵב
"הַאוֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלֵטוֹב רָע" - רַבּוֹ "הוּי
הוּי" בְּיִשְׂרָאֵל. מִשְׁחָרֵב מוֹשְׁכֵי הָרֶק - רַבּוֹ
הַיְהִירִים, וְנִתְמַעֲטוּ הַתִּלְמִידִים, וְהַתּוֹרָה
חִזְרָה עַל לִוְמִידָה. מִשְׁחָרֵב הַיְהִירִים -
נִתְחַלּוּ בְנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַנְשֵׂא לַיְהִירִים, שְׁאִין
דִּירָנוּ רֹאֵה אֵלָּא לְפָנִים. מִשְׁחָרֵב מְטִילֵי
מָלְאִי עַל בְּעַלֵּי בָתִּים - רַבָּה הַשְּׁחָד וְהַטִּית
הַמִּשְׁפָּט וּפֶסֶקָה טוֹבָה וְהִיא לְאַחֲרוֹר וְלֹא
לְפָנִים. וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר, כַּעַל בְּנֵי שְׁמוּאֵל
(שמואל א ח): "לֹא הִלְכּוּ בְּנֵינוּ בְּדִרְכֵינוּ" וְגו'.
וְכִי לָקְחוּ שְׁחָד וּמִשְׁפָּט הָטוּ? - רַבִּי מֵאִיר
אוֹמֵר: חָלַקְם שְׁאָלוּ בְּפִיהֶם. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר: מָלְאֵי הַטִּילוּ עַל בְּעַלֵּי בָתִּים. רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר: קָפָה יִתְרָה שֶׁל מַעֲשֵׂר נָטְלוּ
בְּזָרוּעַ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִתּוֹת נָטְלוּ בְּזָרוּעַ.
אֵף עַל פִּי שְׁלֹא קָלַל עָלֶיךָ אֶת שְׁמוּאֵל אֵלָּא
עַל תְּנָאִי, רָאָה הָאִיד דְּבָקָה בּוֹ. מִשְׁחָרֵב
מִקְבְּלָנִי טוֹבְתָךְ וּמִחֲזִיקָנִי טוֹבְתָךְ - רַבּוֹ
אִישׁ הַיֶּשֶׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, שְׁפָלִים הִגְבִּהוּ
וּגְבוּהִים הִשְׁפָּלוּ, וּמִלְכוּתָא אֲזֻלָּא וְנִנְלָה,
מִשְׁחָרֵב צָרִי עֵין וְטוֹרְפֵי טָרֶף - רַבּוֹ מֵאֲמָצִי
הַלֵּב מְלַהֲלוֹת, וְעִבְרוּ עַל מֵה שְׁכָתוֹב
בַּתּוֹרָה: "הַשְּׁמֵר לָךְ פֶּן" וְגו'. מִשְׁחָרֵב
נְטִיּוֹת הַגֶּרֶן מִסְקָרוֹת הָעֵינִים - רַבּוֹ מִים
הַמָּרִים, אֵלָּא שְׁפִסְקוּ. מִשְׁחָרֵב מִקְבְּלֵי
מִתְנֹת - נִתְמַעֲטוּ הַיָּמִים וְנִתְקַצְרוּ הַשָּׁנִים,
דְּכָתִיב: "וְשׁוֹנָה מִתְנֹת יִתִּיָּה". מִשְׁחָרֵב
זְחוּחֵי הַלֵּב - רַבּוֹ מִחֻלְקַת בְּיִשְׂרָאֵל,
תִּלְמִידֵי שְׁמָאִי וְהֵלֵל שְׁלֹא שְׁמָשׁוּ כָּל צָרְכָן
- רַבּוֹ מִחֻלְקַת בְּיִשְׂרָאֵל, שְׁנַעֲשֶׂה תּוֹרָה
כְּשִׁתִּי תּוֹרוֹת. מִשְׁחָרֵב מִקְבְּלֵי צָדָקָה

משמית רבי אליעזר - בטל כבוד התורה. משמית רבי יהושע - בטלו אנשי עצה, ופסקה מחשבה מישראל. משמית רבי עקיבא - בטלו זרועות התורה, ופסקו מעינות החכמה. משמית רבי אליעזר בן עזריה - בטלה עטרת חכמה, שעטרת חכמים עשרם. משמית בן עזאי - בטלו השקדנין. משמית בן זומא - בטלו הדרשנין. משמית רבי חנינא בן דוסא - בטלו אנשי מעשה מישראל. משמית אבא יוסי בן קטינתא "איש קטנתא" - נתקטנה חסידות מישראל, ולמה נקרא שמו "איש קטנתא"? - שהוא מקטני החסידים. משמית רבן שמעון בן גמליאל - בא גובאי ורבו צרות. משמית רבי - נכפלו צרות. משמית רבי - בטלה צנוה ויראת חטא. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אין לך כל צרה שבאה על הצבור, שאין בית דין מבטלין שמחה כנגדה.

ג. משבטלה סנהדרין - בטל שיר בית המשתאות. וכי מה היתה סנהדרין מועלת להן לישראל? אלא לענין שנאמר (ויקרא כ): "ואם העלם יעלימו עם הארץ" וגו'. בראשונה היתה אימת סנהדרין עליהן, ולא היו אומרין דברי נבלה בשיר. אבל עכשו שאין אימת סנהדרין עליהן - הן אומרין דברי נבלה בשיר. בראשונה לא היו נפרעין אלא מאותו איש, עכשו ממנו ומקרוביו, שנאמר (ויקרא כ): "ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו" וגו'. משלו משל למה הדבר דומה?⁵ לאחד שסרח בעיר, ומסרוהו לרוצעין,⁶ ורצעו, הנה קשה מן

הרצעין,⁷ מסרו לבעל זמורה,⁸ וחבטוהו, והיה קשה מבעל זמורה. ומסרוהו לקטרון⁹ וחבשו, והיה קשה מקטרון, ומסרוהו לשלטון והטילו בקמין¹⁰. אף ישראל - צרות - אחרונות משפחות את הראשונות.

ד. בפלמוס של אספסגוס - גזרו על עטרות חתנים. ואלו הן עטרות חתנים, של מלח ושל גפירת, אבל של ורד ושל הדס - התירו. בפלמוס של טיטוס גזרו על עטרות פלות, זה עיר של זהב, אבל יוצא בגפה של מלת. ושלא ללמד את בנו יונית, התירו להם לבית רבן גמליאל ללמד בניהם יונית מפני שהן קרובין למלכות. ושלא לסוד את ביתו בסיד - בביצת הסיד, ואם ערב בו חול או תבן - מתר. רבי יהודה אומר: אם ערב בו חול - הרי זה טרפסיד¹¹ ואסור. אם ערב בו תבן - מתר. פלמוס האחרון גזרו על חפת חתנים. אלו הן חפת חתנים - זהורית המזהבת, אבל עושה הוא אפיפירות¹², ותולה בה כל מה שירצה, ושלא תצא כלה באפריון בתוך העיר, ורבותינו התירו שתצא באפריון בתוך העיר, אף על פליטין¹³ גזר רבי יהודה בן בבא, ולא הודו לו חכמים.

⁷ היה קשה החטא מן הרוצעין, האיש שפרח

היה קשה מן הרוצעין.

⁸ למי שמכה בשוטים של ענפים רבים.

⁹ מי שיש בידו לקושרו ולתת ידיו ורגליו

בכבלים.

¹⁰ תנור אש.

¹¹ החול מהדק את הסיד ועושה אותו חזק וטוב,

ואף על פי שמשחיר קצת - אסור.

¹² אריגות שעושים מן הקנים ומן העצים.

¹³ שמן אפרסמון.

⁵ משלו את הצרות שבאות על ישראל מעת

שחרב בית מקדשנו ונלינו מארצנו - למה

הדבר דומה?

⁶ למי שמכה ברצועה.

סדר נזיקין

מסכת בבא קמא פרק ראשון

א, א¹⁴ כל שחבתי בשמירתו חבתי בנזקו - זה השור והבור. הכשרתי במקצת נזקו פהקשר כל נזקו - זה הבור. חבתי בתשלומי נזקו - מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה. נכסין שאין בהן מעילה - פרט לשור של ישראל שנגח לשור של הקדש, ושור של הקדש שנגח לשור של ישראל. נכסין שהן של בני ברית - פרט לשור של ישראל שנגח לשור של כנעני. נכסין המיוחדין - פרט לנכסי הפקר. חוץ מרשות המיוחדת למזיק - פרט לשהזיק שור ברשותו. ורשות הנזק והמזיק. וכשהזיק חב המזיק - כגון חצר השתפין והבקעה. נכסין המיוחדין - שהן חוץ מרשות המיוחדת למזיק. ורשות הנזק והמזיק. והשומר חנם והשואל, נושא שכר והשוכר, שהזיק שור ברשותו - מועד משלם נזק שלם, ותם משלם חצי נזק. אחד נזקי אדם ואחד נזקי בהמה - שמין להם מן העידית, שנאמר (שמות כב, ד): "מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם".

א, ב¹⁵ שום כסף - אין אומרים תצא פרה בטלית, ולא טלית בפרה. אלא שמין אותן כספים. שוה כסף - מלמד: שאין בית דין שמין אלא מדבר שיש בו אחריות. תפס הנזק במטלטלין - שמין לו מהן בפני בית דין, ואפלו מן היתומים. והוא - שתפס מחיים. בפני בית דין - מלמד שאין חיב עד שיעמד בדין. ולא בבית דין הדיוטות. על פי עדים - מלמד: שכל דבר שהוא קנס - אין משלם על פי עצמו. בני חורין ובני

ה. אמר רבי ישמעאל בן אלישע: מיום שחרב בית המקדש דין הוא שנגזר על עצמנו שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין, אלא שאין בית דין גוזרין על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמד בה. הוא הדין אומר: הואיל ועוקרין את התורה מבינותינו, ושלא לכנס לשבוע הבן, דין הוא שנגזר על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו. אמרו לו: הנח להן לישראל מוטב שהיו שוגגים ואל יהיו מזידין. משחרב בית האחרון רבו פרושין בישראל - שלא לאכל בשר ולשא לשתות יין, נטפל להם רבי יהושע, אמר להם: מפני מה אין אתם אוכלים בשר ואין אתם שותים יין? אמרו לו: נאכל בשר? שכל יום היה תמיד קרב על גבי המזבח עכשו בטל! נשתה יין שמנסכים על גבי המזבח ועתה בטל?! אמר להם: אם כן, לחם לא נאכל - שכבר בטלו מנחות ושתי הלחם ולחם הפנים. מים לא נשתה - שמיהן היו מנסכין מים בחג. תאנים וענבים - לא נאכל שכבר בטלו מנחות בעצרת! שתקו. אמר להם: בני! בואו ואמר לכם: להתאבל יותר מדאי - אי אפשר, ושלא להתאבל כלל - אי אפשר, אלא כך אמרו חכמים: סד אדם את ביתו בסיד ומשיר דבר מעט זכר לירושלים. עושה אדם כל צרכי הסעודה ומשיר דבר מעט זכר לירושלים. עושה אשה כל תכשיטיה ומשירה דבר מעט זכר לירושלים, שנאמר (תהלים קלז): "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי" וגו'. וכל המתאבלים עליה בעולם הזה - שמחים עמה לעולם הבא, שנאמר (ישעיה סו): "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה" וגו'.

סליק סדר נשים בסייעתא דשמיא

¹⁴ הלכה זו בנויה על פי משנה בפרק ראשון דבבא קמא משנה ב', וכאן הולך ומפרשה פסקה ופסקה, כל דבר שכתוב שם - מה ענינו.
¹⁵ על פי משנה ג' שם.

בְּרִית - יָצְאוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְעַבְדִּים, וּפְסוּלֵי עֵדוּת. **נָשִׁים בְּכָלֵל הַנּוֹק** - אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא דִּבֶּר הַפֶּתוּב אֶלָּא בְּאִישׁ, סוֹפְנוּ לְרַבּוֹת אֶת הָאִשָּׁה, הַנּוֹק וְהַמְזִיק בְּתַשְׁלוּמִין לְשֵׁלֶם חֲצִי נֶזֶק.

א,ג. **חֲמִשָּׁה תַּמִּין וְחֲמִשָּׁה מוֹעֲדִין** - אֵף הַצְבוּעַ. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֵף הַנֶּחֱשׁ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים? בְּזִמָּן שֶׁבָּאוּ מִן הַמְדָּבָר, אֲכָל אִם הָיוּ מְרוּסִים¹⁶, מוֹעֵד - מִשְׁלֵם נֶזֶק שָׁלֵם, תָּם - מִשְׁלֵם חֲצִי נֶזֶק. וְהַנֶּחֱשׁ - בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ מוֹעֵד לְשֵׁלֶם. **הַבְּהֵמָה אֵינָה מוֹעֲדָת לֹא לִגְזַח וְלֹא לְגוֹף וְלֹא לְשׁוֹף וְלֹא לְרִבֵּץ וְלֹא לִבְעֹט** - עַל כָּלֵן מִשְׁלֵמַת חֲצִי נֶזֶק, בֵּין בְּרִשׁוֹת הַיְּחִיד וּבֵין בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים - ¹⁷וְנִתְּנוּ צָרוּרוֹת מִתַּחַת רִגְלֶיהָ וְנִפְלַע עַל הַכְּלִי וּשְׁבָרָתוֹ - מִשְׁלֵמַת חֲצִי נֶזֶק. הַיְּתָה מִהֲלֹכַת כְּדֹרְכָה בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, וּדְרָסָה עַל הַכְּלִי וּשְׁבָרָתוֹ, וְנִתְּנוּ הַיָּמָנוּ חֶרֶס וְשֹׁבֵר כְּלִי אַחֵר: עַל הָרֵאשׁוֹן - מִשְׁלֵם נֶזֶק שָׁלֵם. וְעַל הָאַחֲרוֹן - מִשְׁלֵם חֲצִי נֶזֶק.

א,ד. בְּהֵמָה שֶׁנִּכְנְסָה מֵאֲלִיָּה לְרִשׁוֹת הַיְּחִיד, וְהַיְּזִיקָה בִּידָה, וּבְרִגְלָהּ, וּבְקַרְנָהּ, וּבְעַל שְׁעָלֶיהָ, וּבִמְשׁוֹי שְׁעַל גְּבֶהָ, וּבְעַגְלָהּ כְּשֶׁהִיא מוֹשֶׁכֶת - מִשְׁלֵמַת נֶזֶק שָׁלֵם. וְהַמְזִיק בְּכַרְמִלִית - מִשְׁלֵם נֶזֶק שָׁלֵם. בְּהֵמָה שֶׁהִיָּתָה מִהֲלֹכַת כְּדֹרְכָה בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, נִפְלָה לַגִּנָּה וְנִהְיָתָ - מִשְׁלֵמַת מַה שֶׁנִּהְיָתָ. מִצַּד הָרְחֻבָּהּ וּמִתּוֹךְ הַחֲנוּת - מִשְׁלֵמַת מַה שֶׁנִּהְיָתָ. כִּיִּצַּד מִשְׁלֵמַת מַה שֶׁנִּהְיָתָ? אוֹמְדִין כְּמָה אָדָם רוֹצֵה לְהֵאֱכִיל אֶת בְּהֵמָתוֹ מַה שֶׁאֲכָלָה הִיא, אֵינּוּ רְאוּיִ לְהֵאֱכִילָהּ¹⁸, לְפִיכָךָ אִם אֲכָלָה חֲטִין

א,ה. בְּהֵמָה שֶׁאֲכָלָה אוֹכְלִין שְׂאִין רְאוּיִין לָהּ, וְשִׁתְתָּהּ מִשְׁקִין שְׂאִין רְאוּיִין לָהּ. וְכֵן חִיָּה שֶׁאֲכָלָה אוֹכְלִין שְׂאִין רְאוּיִין לָהּ, וְשִׁתְתָּהּ מִשְׁקִין שְׂאִין רְאוּיִין לָהּ. טְרֵפָה אֶת הַבְּהֵמָה וְאֲכָלָה אֶת הַבֶּשֶׂר, חֲמֹור שֶׁאֲכָל כְּרִשִּׁינִין, פָּרָה שֶׁאֲכָלָה שְׁעוּרִין, חֲזִיר שֶׁאֲכָל חֲתִיכוֹת שֶׁל בֶּשֶׂר, כָּלֵב שֶׁלְקָלַק אֶת הַשֶּׁמֶן - מִשְׁלֵמִין נֶזֶק שָׁלֵם.

ב,המָה - מוֹעֲדָת לִילֵךְ כְּדֹרְכָה לְשֹׁבֵר, לְמַעַף אֶת הָאָדָם וְאֶת הַפְּרוֹת וְאֶת הַכְּלִים, בֵּין שֶׁהַיְּזִיקָה בְּרִגְלָהּ בְּדֶרֶךְ הַלּוֹכָה, וּבְגוֹפָהּ בְּדֶרֶךְ הַלּוֹכָה. חֲמֹור - בְּמִשְׁאוֹ שֶׁעָלָיו בְּדֶרֶךְ הַלּוֹכוֹ. סוֹמְכּוֹס אוֹמֵר: חֲזִיר שֶׁהִיָּה נוֹכֵר וְהַיְּזִיק בְּחוּטָמוֹ - מִשְׁלֵם נֶזֶק שָׁלֵם.

א,ו. אַרְבָּעָה כָּלָלִים הָיָה רַבִּי שֶׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר בְּנֻזְקִין: כָּל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ רִשׁוֹת לְנֶזֶק וְלֹא לְמִזִּיק - חַיִּב בְּנֻזְק שָׁלֵם. לְמִזִּיק וְלֹא לְנֻזְק - פְּטוּר מִן הַכֹּל. לָזֶה וְלָזֶה, כְּגוֹן חֲצֵר הַשְּׁתַּפִּין וְהַבְּקָעָה, עַל הַשֶּׁן וְעַל הָרִגֵּל - פְּטוּר. עַל נְגִיחָהּ, וְעַל נְגִיפָהּ, עַל נִשְׁכָּהּ, וְעַל רִבִּיצָהּ, וְעַל בְּעִיטָהּ: מוֹעֵד - מִשְׁלֵם נֶזֶק שָׁלֵם. וְתָם - מִשְׁלֵם חֲצִי נֶזֶק.

כָּל מְקוֹם שֶׁאִין רִשׁוֹת לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה, כְּגוֹן חֲצֵר שְׂאִינָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם, עַל הַשֶּׁן וְעַל הָרִגֵּל - מִשְׁלֵם נֶזֶק שָׁלֵם. עַל נְגִיחָהּ, וְעַל נְגִיפָהּ, עַל נִשְׁכָּהּ, וְעַל רִבִּיצָהּ, וְעַל בְּעִיטָהּ. מוֹעֵד - מִשְׁלֵם נֶזֶק שָׁלֵם. וְתָם - מִשְׁלֵם חֲצִי נֶזֶק. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שֶׁמְעוֹן אוֹמְרִים: רַבִּי

¹⁶ שְׁגָדִלִם בְּבֵיתוֹ וְהֵאֱכִילֵם מִיָּדוֹ.

¹⁷ זֶה הַמִּשְׁךְ לְמַלִּים "וְלֹא לִבְעֹט", וּבְדָבָרֵי הַמִּשְׁנָה בְּתַחֲלַת כִּיצַד הָרִגֵּל: הִיָּתָה מְכַעֲסֶת אוֹ שֶׁהָיוּ צָרוּרוֹת מִנִּתְּנוֹן תַּחַת רִגְלֶיהָ.

¹⁸ הוּא בְּעַל הַבְּהֵמָה אֵינּוּ דִּרְכוֹ וְרִגְלֵי לְהֵאֱכִיל לְבָהֱמָתוֹ שְׁעוּרִים, מִכָּל מְקוֹם אוֹמְדִים בְּאָדָם אַחֵר

שֶׁרִגְלֵי לְהֵאֱכִיל לְבָהֱמָתוֹ שְׁעוּרִים, כְּשֶׁהוּא מוֹצֵאם בְּזוֹל.

והעליון בתחתון - התחתון פטור. ואם אמר לו 'קבלני'!²³ שניהן אחראין זה לזה.

בב איזהו תם ואיזהו מועד? מועד - שהעידו בו שלשה פעמים. ותם - שהיו התינוקות ממשימין בו בין קרניו. נעשה תם בן יומו ונעשה מועד בן יומו. צהבין²⁴ הבקר שלשה פעמים זה אחר זה, אפלו ביום אחד - הרי זה תם. רדף שלש רדיפות זו אחר זו, אפלו ביום אחד - הרי זה מועד; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מועד - שהעידו בו שלשה ימים זה אחר זה, ותם - שהחזיר בו שלשה ימים זה אחר זה.

בג לעולם אין נעשה שור מועד עד שיעדוהו בפני בעלים ובפני בית דין, העידוהו בפני בעלים ולא בפני בית דין, בפני בית דין ולא בפני בעלים - אין נעשה שור המועד עד שיעדוהו בפני בעלים ובפני בית דין. העידוהו בפני שנים יום הראשון, בפני שנים יום השני, בפני שנים יום השלישי - הרי אלו שלש עדיות, והן עדות אחת. נמצאת כת הראשונה זוממת - הרי יום אחד פטור מלשלם. שניה זוממת - שני ימים פטור מלשלם. שלישית זוממת - הרי שלשתן זוממין. הוא פטור והן חייבין, ועל זה נאמר (דברים יט, יט): "ונעשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו".

בד נשברו כדו וצלוחותיו ברשות הרבים, וכא אחר והזק בהן - הרי זה חייב. רבי יהודה פוטר, שאין שמירתן עליו. מודה רבי יהודה לחכמים, במניח אבנו וצלוחיתו ברשות הרבים, וכא אחר והזק בהן - שהוא חייב, מפני שמירתו עליו. ומוזים חכמים לרבי יהודה, במניח קנקנים בראש הגג

טרפון היה אומר: על הכל משלם נזק שלם. וחכמים אומרים: על השן ועל הרגל - משלם נזק שלם. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה. מועד - משלם נזק שלם. ותם - משלם חצי נזק.

אז 'שור המזיק ברשות הנזק' כיצד? נגח, נגף, נשך, רבץ, בעט. רבי מאיר אומר: משלם נזק שלם. וחכמים אומרים: על השן ועל הרגל - משלם נזק שלם. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה, מועד - משלם נזק שלם. ותם - משלם חצי נזק.

מסכת בבא קמא פרק שני

בא תרנגולין שהדסו¹⁹ את העסה ואת הפרות, או שנקרו²⁰ - משלמין חצי נזק. העלו עפר על גבי עסה ועל גבי פרות - משלמין חצי נזק. היו מחטטין בחבלו של דלי, נפל ונשבר - משלם נזק שלם. נפל ונשבר ושבר כלי אחר, על הראשון - משלמין נזק שלם, ועל האחרון - משלמין חצי נזק. תרנגולין שירדו לגנה, ושברו את החליפין²¹, וקטמו את הירק²² - משלמין נזק שלם. סומכוס אומר: על הקיטום - נזק שלם. ועל השבור - חצי נזק. תרנגול שהיה פורח ממקום למקום והזיק בגופו - משלם נזק שלם. ברוח שבכנפיו - חצי נזק. סומכוס אומר: נזק שלם. הכלב והגדי שנפלו - הרי אלו פטורין. קפצו והזיקו - הרי אלו חייבין. אבל אדם שקפץ, בין מלמעלה בין מלמטה, והזיק - הרי זה חייב. נפל על גבי חברו והזיק, התחתון בעליון

¹⁹ שחפרו בגרגוליהם.

²⁰ שנקרו בהרמומיהם, את העסה ואת הפרות וטנפום.

²¹ השרשים שנשארם בקרקע וצמחו בשנית.

²² כשהפרו תרנגולים בארץ בגרגוליהם בדרךם - העלו עפר על הירק והפסידוהו.

²³ אם אמר העליון לתחתון קבלני - הינו שאמר לו נטה הצדה ותנח לי מקום לקפץ עליו.

²⁴ בני אדם שהיו מקעיסים את הבקר זה על זה.

לנגבן, ונפלו ונשברו, ובא אחר והזק בהן - שהוא פטור, מפני שאין שמירתן עליו.

ב,ה הניח אבנו ומשאנו ברשות הרבים, אמרו לו: "פנה אותן". אמר להם: "אי אפשרי בהן" - כל הקדם בהן זכה. ואם בא אחר והזק בהן - הרי זה חייב. נפלה כתלו לרשות הרבים, אמרו לו: "פנה אותן". ואמר: "אי אפשרי בהן" - כל הקדם בהן זכה בהן. ואם בא אחר והזק בהן - הרי זה חייב. המפריח גדרו בקוצין ובצורות לרשות הרבים, ובא אחר והזק בהן - הרי זה פטור. נפלו, ובא אחר והזק בהן - הרי זה חייב. בנאן כדרך - פטור עד שיתנו לו זמן. נתנו לו ונפלו בתוך זמן - פטור. לאחר זמן - הרי זה חייב. וכמה הוא זמן? אין פחות משלשים יום.

ב,ו המצינו קוצים וזכוכית בתוך כתלו של חברו, ובא בעל הכתל וסתר, ובא אחר והזק בהן - הרי זה חייב. חסידים הראשונים היו מוציאים אותו לתוך שדות עצמן, ומעמיקין להן שלשה טפחים, כדי שלא תעלם המחרשה. היה בא בקפה של תבן, ובא חבילה של קוצים ברשות הרבים, ובא אחר והזק בהן - הרי זה חייב. רבי יהודה פוטר, שלא נתנו ערי ישראל אלא לכך.²⁵ כגון אלו הפותחין ביביהן מערותיהן ברשות הרבים בימות החמה - שאין להן רשות, בימות הגשמים אף על פי שיש להן רשות, ובא אחר והזק בהן - הרי זה חייב. המוציא תבנו וקשו לרשות הרבים לזבלים, ובא אחר והזק בהן - הרי זה חייב. וכל הקדם בהן - זכה. החופר את הגלל לזכות בה ברשות הרבים, ובא אחר והזק בה - הרי זה חייב, ואסורה משום גזל. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל המקלקלן ברשות הרבים מתרין משום גזל.

ב,ז קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה, נתקל הראשון ונפל, בא חברו ונתקל בו ונפל,

הראשון - משלם לשני, והשני - לשלישי. ואם מחמת הראשון נפלו כלם - הראשון משלם על ידי כלן. וחייבין על נזקי אדם, ופטורין על נזקי כלים. לפיכך אם הזהירו זה את זה - הרי אלו פטורין.

חמורין שהיו מהלכין זה אחר זה, נתקל הראשון ונפל, בא חברו ונתקל בו ונפל, ובא חברו ונתקל בו, ונפל, אפלו מאה - כלן פטורין. הראשון - משלם לשני, והשני - לשלישי. ואם מחמת הראשון נפלו כלם - הראשון משלם על ידי כלם, שחייב על נזקי אדם ופטור על נזקי בהמה, לפיכך אם הזיקו זה את זה - כלן פטורין.

שור שדחף את חברו וחברו את חברו - הראשון משלם לשני, והשני לשלישי. ואם מחמת הראשון נפלו - הראשון משלם על ידי כלם, ואפלו הן מאה - כלן פטורין.

ב,ח חמשה שישבו על גפי ספסל ונשבר - כלן חייבין לשלם. ואם מחמת האחרון נשבר - האחרון משלם על ידי כלם. חמורין שרגליו של אחד מהן רעות - אין רשאים לעבור עליו. נפל - רשאים לעבור עליו. היה אחד מהן טעון, ואחד מהן רכוב - מעבירין את הטעון מפני הרכוב. אחד טעון ואחד ריקן - מעבירין את הריקן מפני הטעון. אחד רכוב ואחד ריקן - מעבירין את הריקן מפני הרכוב. היו שניהם טעונים, שניהן רכובין, שניהן ריקנין - עושין פשרה ביניהן. וכן שתי ספינות שהיו באות זו כנגד זו, אחת פרוקה ואחת טעונה - מעבירין את הפרוקה מפני הטעונה. שתיהן פרוקות ושתיהן טעונות - עושות פשרה ביניהן.

ב,ט שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים, אחד רץ ואחד מהלך, שניהן רצין, שניהן מהלכין, שניהם ממשימין, והזיקו זה את זה - שניהן פטורין, שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך. איסי הבבלי אומר: הרץ - חייב מפני ששנה. ומודה איסי הבבלי, שאם היה ערב שבת עם חשכה - פטור.

²⁵ מילתא באנפי נפשה היא.

ב,י מסקלין דרך רשות הרבים; דברי רבי יהושע. רבי עקיבה אומר: כשם שאין לו רשות לקלקל – כך לא יסקל. אם סקל – יוציא לים או לנהר, או למקומות הטורשים. והמסקל נוטל אבן מן האמצע ונותן לצדדים. ואם בא אחר והזק בהן – הרי זה חייב. אף על פי שאמרו²⁶, הרי הוא כמסקל מלפני בהמה ונותן לפני אדם, מלפני הרואים ונותן לפני הסומין, שדרך בהמה להלך באמצע, ובני אדם מצדידן. דרך הרואין להלך באמצע, והסומין מן הצדדים. המסקל נוטל מתוך שדהו ונותן לרשות הרבים, ובא אחר והזק בהן – הרי זה חייב, אף על פי שאמרו 'הרי הוא כמסקל מתוך שאינו שלו ונותן לתוך שלו'.

מעשה באחד שהיה מסקל מתוך שדהו ונותן לרשות הרבים, היה חסיד אחד רודפו, אמר לו: מפני מה אתה מסקל מתוך שאינו שלך, ונותן לתוך שלך? שחק עליו. לאחר זמן, נצטרף אותו האיש ומכר את שדהו, והיה מהלך באותו מקום, ונתקל. אמר: לא לחנם אמר לי אותו חסיד: 'הרי את מסקל מתוך שאינו שלך ונותן לתוך שלך'.

²⁶ תינו "הואיל ואמרו", בין שאמרו בן, הרי הוא חייב

וְאַתְחִנּוּ אֶל־יְהוָה בַּעַת הַהוּא לֵאמֹר:

וְצִלִּיתִי קָדָם יְיָ בַּעֲדָנָא הֵהוּא לְמִימָר:

וְאַתְחִנּוּ – אין חנוּן בְּכָל מְקוֹם אֲלֵא לְשׁוֹן מִתְּנַת חֲנָם. אָף עַל פִּי שִׁישׁ לָהֶם לְצַדִּיקִים לְתוֹלוֹת בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, אֵין מִבְקָשִׁים מֵאֵת הַמְּקוֹם אֲלֵא מִתְּנַת חֲנָם. לְפִי שֶׁאֵמַר לוֹ: "וְחִנֵּיתִי אֶת אֲשֶׁר אֲחֹן", אֵמַר לוֹ בְּלִשׁוֹן וְאַתְחִנּוּ. דְּבַר אַחֵר, זֶה אֶחָד מֵעֲשָׂרָה לְשׁוֹנוֹת שֶׁנִּקְרְאוֹת תַּפְּלָה, כְּדֹאִיתָא בְּסִפְרֵי. **בַּעַת הֵהוּא** – לֵאמֹר שֶׁכִּבְשָׁתִי אֶרֶץ סִיחֹן וְעוֹג, דְּמִיתִי שֶׁמָּא הֵמֶר הַגִּדְרָה. **לֵאמֹר** – זֶה אֶחָד מֵשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת שֶׁאֵמַר מִשָּׁה לְפָנֵי הַמְּקוֹם: אֵינִי מֵנִיחָה עַד שֶׁתּוֹדִיעֵנִי אִם תַּעֲשֶׂה שְׁאִלְתִּי אִם לֹא.

אֶל־דְּנִי יְיָ הוֹה אַתָּה הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת־עַבְדְּךָ אֶת־גְּדֻלָּה וְאַת־יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי־אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיךָ וְכַגְבוּרָתְךָ:

יְיָ אֱלֹהִים אַתָּה שְׂרִיתָא לְאַחֲזָאָה יֵת עַבְדְּךָ יֵת רַבּוּתְךָ וְיֵת יָדְךָ תְּקִיפָתָא דְאַתָּה הוּא אֱלֹהָא דְשְׁכִינְתְּךָ בְּשָׁמַיָא מְלַעֲיָלָא וְשְׁלִיט בְּאַרְעָא לֵית דִּיעֲבִיד כְּעוֹבְדְךָ וְכַגְבוּרָתְךָ:

ה' אֱלֹהִים – רַחוּם בְּדִין. אַתָּה הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ – פֶּתַח לְהִיּוֹת עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל, אָף עַל פִּי שֶׁנִּגְזְרָה גְזֵרָה. אֵמַר לוֹ: מִמָּד לְמַדְתִּי, שֶׁאֵמַרְתָּ לִּי: "וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִּי". וְכִי תוֹפֵס הִיּוֹת בְּךָ? אֲלֵא לְפֶתַח פֶּתַח, שְׁבִי הִנֵּה תְלוּי לְהַתְפַּלֵּל עָלֶיְהֶם. כְּמוֹ כֵּן הִיּוֹת סְבוּר לַעֲשׂוֹת עֲכָשׁוּ. אֶת גְּדֻלָּתְךָ – זוֹ מִדַּת טוֹבָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְעַתָּה יִגְדֵּל נָא פֶחַ אֶל־דְּנִי". וְאַתָּה יָדְךָ – זוֹ יְמִינְךָ, שֶׁהִיא פְּשׁוּטָה לְכָל בָּאֵי עוֹלָם. הַחֲזָקָה – שֶׁאַתָּה כּוֹבֵשׁ בְּרַחֲמִים אֶת מִדַּת הַדִּין בַּחֲזָקָה. אֲשֶׁר מִי אֵל וְגוֹמֵר – אֵינְךָ דוֹמָה לְמֶלֶךְ בְּשׁוֹר וְדָם, שִׁישׁ לוֹ יוֹעֲצִין וְסִנְתְּרִין הַמְּמַחֲיוֹן בִּידוֹ כְּשֶׁרוֹצֵה לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וְלַעֲבֹר עַל מִדּוֹתָיו; אַתָּה – אֵין מִי שֶׁיִּמְחָה בִּינְךָ אִם תִּמְחַל לִי וּתְבַטֵּל גְּזֵרָתְךָ. וְלִפִּי פְּשׁוּטוֹ, אַתָּה הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ מִלְחָמָה סִיחֹן וְעוֹג, כְּדַכְתִּיב: "רְאֵה הַחֲלוֹתִי מֵת לְפָנֶיךָ"; הִרְאֵנִי מִלְחָמָה שְׁלִשִׁים וְאַחַד מְלָכִים.

אֲעֲבֶרְהָנָא וְאַרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בַּעֲבָר הַיַּרְדֵּן הַהוּא הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבָּנוּ:

אֲעֲבֹר כְּעוֹן וְאַחֲזִי יֵת אַרְעָא טְבָתָא דְבַעֲבָרָא דִּירְדְנָא טוֹרָא טְבָא הַדִּין וּבֵית מִקְדָּשָׁא:

אֲעֲבֶרְהָ נָא – אֵין נָא אֲלֵא לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה. הַהוּא הַטּוֹב הַזֶּה – זוֹ יְרוּשָׁלַיִם. וְהַלְבָּנוּ – זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וַיַּתְעֲבֹר יְיָ־הוֹה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר יְיָ־הוֹה אֵלַי רַב־לֹךְ אֶל־תּוֹסֵף דְּבַר אֵלַי עוֹד בַּדְּבַר הַזֶּה:

וְהוֹה רַגְזוֹ מִן קָדָם יְיָ עָלַי בְּדִילְכוֹן וְלֹא קִבִּיל מִנִּי וַאֲמַר יְיָ לִי סָגִי לֹךְ לֹא תוֹסִיף לְמַלְלָא קְדָמִי עוֹד בְּפִתְגָמָא הַדִּין:

וַיַּתְעֲבֹר ה' – נִתְמַלֵּא חֲמָה. לְמַעַנְכֶם – בְּשִׁבְלִיכֶם; אַתֶּם גְּרַמְתֶּם לִּי. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וַיִּקְצִיפוּ עַל מִי מְרִיכָה וַיַּרְע לְמִשָּׁה בַּעֲבוּרָם". רַב לֹךְ – שְׁלֹא יֵאמְרוּ: הֵרֵב כְּמָה קִשָּׁה, וְהַתְּלִמִּיד כְּמָה סָרְכָן וּמִפְצִיר. דְּבַר אַחֵר: רַב לֹךְ – הִרְבֵּה מְזִנָּה שְׁמוֹר לֹךְ, רַב טוֹב הַצִּפּוֹן לֹךְ.

עֲלֵה | רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשֹׂא עֵינֶיךָ יִמָּה וְצַפְנָה וְתִימְנָה וּמִזְרְחָה וּרְאֵה בְּעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:

סָק לְרִישׁ רַמְתָּא וְזִקְף עֵינֶיךָ לְמַעֲרְבָא וּלְצַפּוֹנָא וּלְדָרוּמָא וּלְמִדְנָחָא וְחֲזִי בְּעֵינֶיךָ אֲרִי לֹא תַעֲבֹר יֵת יַרְדְנָא הַדִּין:

וּרְאֵה בְּעֵינֶיךָ – בְּקִשָּׁת מִמֶּנִּי "וְאַרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה", אֲנִי מְרַאֶה לָךְ אֶת כְּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיַּרְאָהּ ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ".

וַיָּצוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְשִׁנְקָהוּ וְאַמְצָהוּ כִּי־הוּא יַעֲבֹר לְפָנַי הָעָם הַזֶּה וְהוּא יִנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה:

וּפְקִיד יֵת יְהוֹשֻׁעַ וְתְקִיפָהּ וְעֲלִימָהּ אֲרִי הוּא יַעֲבֹר קָדָם עַמָּא הַדִּין וְהוּא יַחֲסִין יְתַהוֹן יֵת אַרְעָא דְתַחֲזִי:

וַיָּצוּ אֶת יְהוֹשֻׁעַ – עַל הַטְּרָחוֹת וְעַל הַמִּשְׁאָלוֹת וְעַל הַמְּרִיבוֹת. וְשִׁנְקָהוּ וְאַמְצָהוּ – בְּדַבְּרִיךָ. שְׁלֹא יִרְדָּה לְבוֹ לומר: כְּשֶׁם שֶׁנֶּעֱנֵשׁ רַבִּי עָלֶיְהֶם, כֹּךְ סוֹפִי לַעֲנֹשׁ עָלֵיהֶם; מִבְּטִיחוּ אֲנִי כִי הוּא יַעֲבֹר וְהוּא יִנְחִיל. כִּי הוּא יַעֲבֹר – אִם יַעֲבֹר לְפָנֵיהֶם – יִנְחִלוּ, וְאִם לֹא – לֹא יִנְחִלוּ. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא כְּשֶׁשָּׁלַח מִן הָעָם אֶל הָעֵי וְהוּא יֵשֵׁב, "וַיַּכּוּ מִהֶם אֲנָשֵׁי הָעֵי" וְגוֹמֵר. וְכִינּוּ שֶׁנֶּפֶל עַל פָּנָיו, אֵמַר לוֹ: "קָם לֹךְ", "קָם לֹךְ" כְּתִיב; אַתָּה הוּא הָעוֹמֵד בְּמִקְוֵה וּמִשְׁלַח אֶת בְּנֵי מִלְחָמָה? "לָמָּה זֶה אַתָּה נָפַל עַל פָּנֶיךָ"? לֹא כֹךְ אֲמַרְתִּי לְמִשָּׁה רַבָּה: אִם הוּא עוֹבֵר – עוֹבְרִין, וְאִם לֹא אֵין עוֹבְרִין?.

וַיִּנָּשֵׁב בְּגִיָּא מוֹל בֵּית פְּעוֹר:

וַיִּתִּיבְנָא בְּחִלְתָּא לְקִבִּיל בֵּית פְּעוֹר:

וַיִּנָּשֵׁב בְּגִיָּא וְגוֹמֵר – וַיִּצְמַדְתֶּם לַעֲבוֹדַת כּוֹכְבִּים; וְאָף עַל פִּי כּוֹ, "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שִׁמַּע אֶל הַחֲקִים", וְהַפֵּל מַחוּל לָךְ, וְאֲנִי – לֹא יָכִיתִי לְמַחֵל לִי.

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שִׁמַּע אֱלֹהֵי־הַחֲקִים וְאֱלֹהֵי־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּתְּחוּ וּבְאַתְּמָל וְכַעַן יִשְׂרָאֵל שִׁמַּע לְקִימָיָא וּלְדִינָיָא דְאַנָּא מְלִיף יִתְכוּן לְמַעַבְד בְּדִיל דְתִיחֲיוּ וְתִיעֲלוּן וְתִירְתוּן יֵת אַרְעָא דִּינִי אֱלֹהָא דְאַבְהֵתְכוֹן יְהִיב לְכוֹן:

	וירשׁתם את־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ־הֵנָּה אֶל־לְהִי אֲבֹתֵיכֶם נָתַן לָכֶם:
לֹא תִסָּפּוּן עַל פִּתְגָמָא דְאַנָּא מִפְקִיד יִתְכוּן וְלֹא תִמְנְעוּן מִנִּיה לְמִטְרָא יֵת פְּקוּדִיָּא דִּינִי אֶלְהֵכוּן דְאַנָּא מִפְקִיד יִתְכוּן:	לֹא תִסָּפּוּ עַל־הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַצְנֶה אֲתָכֶם וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לְשֹׁמֵר אֶת־מִצְוֹת יְיָ־הֵנָּה אֶל־לְהִיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַצְנֶה אֲתָכֶם:
לֹא תִסִּיפוּ – כְּגוֹן חֲמֵשׁ פְּרָשִׁיּוֹת בַּתְּפִלִּין, חֲמִשָּׁת מִיָּנִין בְּלוּלָב, וְחֲמֵשׁ צִיצִיּוֹת; וְכֵן לֹא תִגְרְעוּ.	
עֵינֵיכֶם הָרְאוֹת אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְיָ־הֵנָּה בְּבַעַל פְּעֹר כִּי כָל־הָאִישׁ אֲשֶׁר הָלַךְ אַחֲרָי בְּעַל־פְּעֹר הַשְׁמִידוּ יְיָ־הֵנָּה אֶל־לְהִיךָ מִקֶּרְבֶּךָ:	עֵינֵיכֶם הָרְאוֹת יְיָ בַּפְּלָחִי בְּעֹלָא פְעוֹר אַרִי כָל גּוֹבְרָא דְהַלִּיף בְּתֵר בְּעֹלָא פְעוֹר שְׂיִצְיִיָּה יְיָ אֶלְהֵךָ מִבִּינְךָ:
וְאַתֶּם הַדְּבָלִים בִּי־הֵנָּה אֶל־לְהִיכֶם חַיִּים כָּלכֶם הַיּוֹם: כּוֹלְכוּן יוֹמָא דִּין:	וְאַתֶּם הַדְּבָלִים בִּי־הֵנָּה אֶל־לְהִיכֶם חַיִּים כָּלכֶם הַיּוֹם: כּוֹלְכוּן יוֹמָא דִּין:
שׁוּנִי	
רָאָה ׀ לְמַדְתִּי אֲתָכֶם חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי יְיָ־הֵנָּה אֶל־לְהִי לַעֲשׂוֹת כֹּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:	חֲזוּ דְאַלִּיפִית יִתְכוּן קִימִין וְדִינִין כְּמָא דְפִקְדִנִי יְיָ אֶל־ לְהִי לְמַעַבְד כֹּן בְּגוֹ אֶרְעָא דְאַתּוֹן עָאֲלִין לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ:
וּשְׁמִרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם כִּי הוּא חֲכַמְתְּכֶם וּבִינְתְּכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֶת כָּל־הַחֲקִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם־חֲכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה:	וְתִשְׁרֹן וְתַעֲבִדוֹן אַרִי הִיא חֲכַמְתְּכוֹן וְסוֹכְלַתְנוּתְכוֹן לְעֵינֵי עַמְמִיָּא דִּישְׁמְעוּן יֵת כָּל קִימִיָּא הָאֲלִין וְיִימְרוּן לְחֻד עַם חֲכִים וְסוֹכְלַתְן עַמָּא רַבָּא הַדִּין:
וּשְׁמִרְתֶּם – זֶה מִשְׁנָה. וַעֲשִׂיתֶם – כְּמִשְׁמְעוּ. כִּי הוּא חֲכַמְתְּכֶם וּבִינְתְּכֶם וּגֹמֵר – בְּזֹאת תִּחְשְׁבוּ חֲכָמִים וְנָבוֹנִים לְעֵינֵי הָעַמִּים.	
כִּי מִי־גֹי גָדוֹל אֲשֶׁר־לוֹ אֶל־לְהִים קִרְבִּים אֲלֵיו כִּי־הֵנָּה אֶל־לְהִינִי בְּכָל־קִרְאָנוּ אֲלֵיו:	אַרִי מֵאֵן עַם רַב דְּלִיָּה אֶלְהֵ קִרִּיב לִיָּה לְקַבְּלָא צְלוֹתִיָּה בְּעֵדוֹן עֲקֻתִּיָּה כִּינִי אֶלְהֵנָּא בְּכָל עֵדוֹן דְאַנְחָנָא מְצִלָן קְדָמוּהִי:
וּמִלִּי גֹי גָדוֹל אֲשֶׁר־לוֹ חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים צְדִיקָם כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנֹכִי נָתַן לְפָנֵיכֶם הַיּוֹם:	וּמֵן עַם רַב דְּלִיָּה קִימִין וְדִינִין קִשְׁיִטִין כָּלל אִוְרִיתָא הַדָּא דְאַנָּא יְהִיב קְדָמִיכוֹן יוֹמָא דִּין:
חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים צְדִיקָם – הַגּוֹנִים וּמְקַבְּלִים.	
רַק הַשְּׁמֵר לָךְ וּשְׁמֹר נִפְשָׁךְ מֵאֵד פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן־יִסּוּרוּ מִלִּבְבְּךָ כָּל יָמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וּלְבָנֵי בְנֶיךָ:	לְחֻד אִסְתַּמַּר לָךְ וְטֵר נִפְשָׁךְ לְחֻדָּא דְלִמָּא תַתְנָשִׁי יֵת פִּתְגָמִיָּא דְחֻזָּאָה עֵינְךָ וְדְלִמָּא יַעֲדוֹן מִלְבָּבְךָ כָּל יוֹמֵי חַיֶּיךָ וְתַהוֹדַעְנוּן לְבָנְךָ וּלְבָנֵי בְנְךָ:
רַק הַשְּׁמֵר לָךְ וּגֹמֵר פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים – אַז, כְּשֶׁלֹּא תִשְׁכַּחוּ אוֹתָם וְתַעֲשׂוּם עַל אִמְתָּתָם, תִּחְשְׁבוּ חֲכָמִים וְנָבוֹנִים; וְאִם תַּעֲנוּנוּ אוֹתָם מִתּוֹךְ שִׁכְחָה, תִּחְשְׁבוּ שׁוֹטִים.	
יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לְפָנַי יְיָ־הֵנָּה אֶל־לְהִיךָ בְּחֶרֶב בְּאַמֶּר יְיָ־הֵנָּה אֲלֵי הַקֶּה־לִּי אֶת־הָעָם וְאַשְׁמַעֵם אֶת־דְּבָרֵי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לִירְאָה אֹתִי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל־הָאָדָמָה וְאֶת־בְּנֵיהֶם יִלְמְדוּן:	יוֹמָא דְקַמְתָּא קָדָם יְיָ אֶלְהֵךָ בְּחֹרֵב כַּד אָמַר יְיָ לִי כְּנוֹשׁ קְדָמִי יֵת עַמָּא וְאַשְׁמְעֵנוּן יֵת פִּתְגָמִי דִּינִילְפוֹן לְמַדְחֵל קְדָמִי כָל יוֹמִיָּא דְאַנּוֹן קִימִין עַל אֶרְעָא וְיֵת בְּנִיָּהוֹן יִלְפוּן:
יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ – מוֹסֵב עַל מִקְרָא שְׁלִמְעֵלָה מִמֶּנּוּ, אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ בְּחֶרֶב, אֲשֶׁר רָאִיתָ אֶת הַקּוֹלוֹת וְאֶת הַלְפִידִים. יִלְמְדוּן – יִילְכוּן, לַעֲצָמָם.	

וּתְקַרְבוּ וּתַעֲמִידוּ תַּחַת הַהָר וְהָיָה בְּעֵינֵי בָאֵשׁ עַד- לֵב הַשָּׁמַיִם חֹשֶׁךְ עָנָן וְעָרְפָל:	וּקְרִיבְתוּ וּקְמַתוּ בְּשִׁפּוּלֵי טוֹרָא וְטוֹרָא בְּעֵינֵי בָאֵשׁ עַד צִית שְׁמַיָא חֹשׁוּכָא עָנָנָא וְאַמְטָתָא:
וַיְדַבֵּר י-הוָה אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים זוֹלָתִי קוֹל:	וּמְלִיל יי עֲמָכוֹן מְגוֹ אִישׁתָא קַל פִּתְגָמִין אַתּוֹן שְׁמַעִין וּדְמו לִיְתִיכוֹן חֲזוֹ א-לֵהִיז קְלָא:
וַיִּגַּד לָכֶם אֶת-בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֹׂרֵת הַדְּבָרִים וַיִּכְתְּבֵם עַל-שְׁנֵי לְחֹת אַבְנִים:	וְחוּי לְכוּן ית קִנְמִיָּה דְּפִקִּיד יִתְכוֹן לְמַעַבְד עֲשָׂרָא פִּתְגָמִין וּכְתַבְנוּן עַל תְּרִין לוּחֵי אַבְנִיָא:
וְאֵלֵי צִוָּה י-הוָה בְּעַת הַהוּא לִלְמַד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים לַעֲשֹׂתְכֶם אַתֶּם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:	וְיָתִי פִקִּיד יי בְּעַדְנָא הַהוּא לֹא לְפָא יִתְכוֹן קִנְמִין וְדִינִין לְמַעַבְדְכוֹן יִתְהוֹן בְּאַרְעָא דְאַתּוֹן עֹבְרִין לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ:
וְאֵלֵי צִוָּה ה' בְּעַת הַהוּא לִלְמַד אֶתְכֶם – תּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה.	
וּנְשַׁמְרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֵׁיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל- תְּמוּנָה בְּיוֹם דְּבָר י-הוָה אֲלֵיכֶם בְּחֹרֵב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:	וְתַסְתַּמְרוּן לַחֲדָא לְנַפְשַׁתְכוֹן אַרִי לֹא חֲזִיתוּן כָּל דְּמוֹ בְּיוֹמָא דְּמְלִיל יי עֲמָכוֹן בְּחוּרֵב מְגוֹ אִישׁתָא:
כֹּן-תַּשְׁחַתּוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל-סֶמֶל תְּבֻנִית זָכָר אֹו נִקְבָּה:	דְּלִמָּא תַּחֲבִלוּן וְתַעֲבְדוּן לְכוֹן צִילִם דְּמוֹת כָּל צוֹרָא דְּמוֹת דְּכָר אֹו נִיקְבָּא:
סֶמֶל – צוֹרָה.	
תְּבֻנִית כָּל-בְּהֵמָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ תְּבֻנִית כָּל-צִפּוֹר כָּנָף אֲשֶׁר תַּעֲוֹף בְּשָׁמַיִם:	דְּמוֹת כָּל בְּעִירָא דְּבְאַרְעָא דְּמוֹת כָּל צִפּוֹר גִּפָּא דְּפִרַח בְּאַוִיר רְקִיעַ שְׁמַיָא:
תְּבֻנִית כָּל-רֶמֶשׂ בָּאֲדָמָה תְּבֻנִית כָּל-דָּגָה אֲשֶׁר- בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ:	דְּמוֹת כָּל רֶחֱשָׂא דְּבְאַרְעָא דְּמוֹת כָּל נוּגִי דְּבְמִיָּא מְלָרַע לְאַרְעָא:
וּכֹן-תַּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשְׁמִימָה וְרֹאִית אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת- הַיָּרֵחַ וְאֶת-הַכּוֹכָבִים כֹּל צָבָא הַשָּׁמַיִם וּנְדַחְתָּ וְהַשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וַעֲבַדְתֶּם אֲשֶׁר חָלַק י-הוָה א-לֵהִיךָ אַתֶּם לְכֹל הָעַמִּים תַּחַת כָּל-הַשָּׁמַיִם:	וְדְלִמָּא תַּזְקוּף עֵינְךָ לְשְׁמַיָא וְתַחֲזִי ית שְׁמַשָּׁא וְיָת סִיְהָרָא וְיָת פּוֹכְבִיָּא כָּל חִילֵי שְׁמַיָא וְתַטְעִי וְתַסְגּוֹד לְהוֹן וְתַפְלַחְזִין דְּזַמִּין יי אֱלֹהֶךָ יִתְהוֹן לְכֹל עַמְּמִיָּא תַּחֲוֹת כָּל שְׁמַיָא:
וּכֹן תַּשָּׂא עֵינֶיךָ – לְהַסְתַּכַּל בְּדָבָר וְלַתַּת לֵב לְטַעוֹת אַחֲרֵיהֶם. אֲשֶׁר חָלַק ה' – לְהַאִיר לָהֶם. דְּבָר אַחֵר, לְאַלְהוּת; לֹא מִנְעֵן מְלַטְעוֹת אַחֲרֵיהֶם, אֲלֵא הַסְּלִיקֶם בְּדַבְרֵי הַבְּלִיָּה לְטַרְדָּם מִן הָעוֹלָם; וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "כִּי הַסְּלִיק אֵלָיו בְּעֵינָיו לְמַצָּא עֲוֹנוֹ לְשָׂנֵא".	
וְאַתְּכֶם לָקַח י-הוָה נְיוּצָא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבְּרָזָל מִמַּצְרַיִם לְהָיוֹת לוֹ לְעַם נַחֲלָה בְּיוֹם הַזֶּה:	וְיִתְכוֹן קָרִיב יי לְדַחֲלַתִּיה וְאַפִּיק יִתְכוֹן מִכּוּרָא דְּבְרָזָלָא מִמַּצְרַיִם לְמַהוּי לִיָּה לְעַם אַחְסָנָא כְּיוֹמָא הַדִּין:
מִכּוּר – כּוּר הוּא כְּלִי שְׁמוֹקִים בּוֹ אֵת הַנֶּהָב.	
וּי-הוָה הִתְאַנּוּף-בִּי עַל-דְּבָרֵיכֶם וַיִּשְׁבַּע לְבַלְתִּי עֹבְרִי אֶת-הַיַּרְדֵּן וּלְבַלְתִּי-בֹא אֶל-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר י-הוָה א-לֵהִיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה:	וּמִן קָדָם יי הָוָה רָגַז עָלִי עַל פִּתְגָמִיכוֹן וְקִנְיִים בְּדִיל דְּלֹא לְמַעַבְרֵי ית יִרְדְּנָא וּבְדִיל דְּלֹא לְמִיעַל לְאַרְעָא טְבָתָא דִּי אֱלֹהֶךָ יִהִיב לָךְ אַחְסָנָא:
הִתְאַנּוּף – נִתְמַלֵּא רָגַז. עַל דְּבָרֵיכֶם – עַל אוֹדוּתֵיכֶם, עַל עֲסָקֵיכֶם.	
כִּי אֲנֹכִי מֵת בְּאֶרֶץ הַזֹּאת אֵינֶנִּי עֹבֵר אֶת-הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם עֹבְרִים וַיִּרְשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת:	אַרִי אֲנָא מָאִית בְּאַרְעָא הַזֵּאת לִית אֲנָא עֹבֵר ית יִרְדְּנָא וְאַתּוֹן עֹבְרִין וְתִירְתּוּן ית אַרְעָא טְבָתָא הַזֵּאת:
כִּי אֲנֹכִי מֵת וְגוֹמֵר אֵינֶנִּי עֹבֵר – מֵאַחֵר שְׁמַת מֵהִיכָן יַעֲבֹר? אֲלֵא אַף עֲצֻמוֹתֵי אֵינָם עוֹבְרִים.	

אִסְתָּמְרוּ לָכוֹן דְּלִמָּא תַתְּנִישׁוּן יִת קִימָא דִּינִי אֱלֹהִיכוֹן דְּגִזְר עֲמִיכוֹן וְתַעֲבִדוֹן לָכוֹן צִילָם דְּמוֹת כּוֹלָא דְּפִקְדָּה יִי אֱלֹהֵיהּ:	הַשְׁמִירוּ לָכֶם פְּרִי-תִשְׁפָּחוּ אֶת-בְּרִית י-הוָה א-לֵהֵיכֶם אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה י-הוָה א-לֵהִיד:
תְּמוּנַת כָּל – תְּמוּנַת כָּל דְּבָר: אֲשֶׁר צִוָּה ה' – אֲשֶׁר צִוָּה שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת.	
אֲרִי יִי אֱלֹהֵיהּ מִימְרִיהּ אִישָׁא אֲכֹלָא הוּא אֵל קִנָּא:	כִּי י-הוָה א-לֵהִיד אֲשֶׁ אֲכָלָה הוּא אֵל קִנָּא:
אֵל קִנָּא – מִקְנָא לְנֶכֶם, אִינְפִּרִינְדֵּר"א [בְּלַעַז, מִתְחַרָּה עַל רְגִזּוּ לְהַפְרַע מַעֲבָדֵי עֲבוּדָה זָרָה.	
אֲרִי תִילְדִּין בְּנִין וּבְנֵי בְנִין וְתַתְּעַתְקוֹן בְּאַרְעָא וְתַחֲבִלּוֹן וְתַשְׁתַּחֲתֶם וַעֲשִׂיתֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל וַעֲשִׂיתֶם הֲרַע בְּעֵינֵי י-הוָה א-לֵהִיד לְהַכְעִיסוֹ:	כִּי-תוֹלִיד בְּנִים וּבְנֵי בְנִים וְנוֹשְׁתֶּם בְּאֶרֶץ וְהַשְׁתַּחֲתֶם וַעֲשִׂיתֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל וַעֲשִׂיתֶם הֲרַע בְּעֵינֵי י-הוָה א-לֵהִיד לְהַכְעִיסוֹ:
וְנוֹשְׁתֶּם – רָמַז לָהֶם שִׁיגְלוּ מִמֶּנָּה לְסוּף שְׂמוּנָה מְאוֹת וְחֲמִשִּׁים וּשְׁתֵּים שָׁנָה, כְּמִנְיָן "וְנוֹשְׁתֶּם". וְהוּא הַקִּדִּים וְהַגָּלִם לְסוּף שְׂמוּנָה מְאוֹת וְחֲמִשִּׁים, וְהַקִּדִּים שְׁתֵּי שָׁנִים ל"וְנוֹשְׁתֶּם", כְּדִי שְׁלֹא יִתְקַנֵּם בָּהֶם "כִּי אֲבַד תֹּאבְדוֹן". וְזֶהוּ שְׁנַאמֶר: "וַיִּשְׁקַד עַל הָרָעָה וַיְבִיאָהּ עָלֵינוּ כִּי צָדִיק ה' א-לֵהִינוּ"; צָדִיקָה עָשָׂה עִמָּנוּ, שְׁמַהֲר לְהַבִּיאָהּ שְׁתֵּי שָׁנִים לִפְנֵי זְמַנָּה.	
אִסְתִּידִית בְּכוֹן יוֹמָא דִּין יִת שְׁמִיָּא וְיִת אֲרַעָא אֲרִי מִיבַד תִּיבְדוֹן בְּפִרְיעַ מַעַל אֲרַעָא דְּאִתּוֹן עֲבָרִין יִת יִרְדְּנָא לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ לֹא תִירְכוֹן יוֹמִין עֲלֶיהָ אֲשִׁתִּיצָאָה תִשְׁתִּיצוֹן:	הַעִידִיתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ כִּי- אֲבַד תֹּאבְדוֹן מִהֶרָּ מַעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן שְׁמָהּ לְרִשְׁתָּהּ לֹא-תֹארִיכוּן יָמִים עָלֶיהָ כִּי הַשָּׁמַד תִּשְׁמָדוּן:
הַעִידִיתִי בָכֶם – הִנְנִי מְזַמֵּינָם לְהִיּוֹת עֲדִים שְׁהִתְרִיתִי בָכֶם.	
וַיְבַדֵּר יִי יִתְכוֹן בִּינֵי עֲמִמִּיא וְתַשְׁתַּאֲרוֹן עִם דְּמִנְיָן בְּעִמִּמִּיא דִּידְבַר יִי יִתְכוֹן לְתַמָּן:	וְהַפִּיץ י-הוָה אֶתְכֶם בְּעַמִּים וְנִשְׁאַרְתֶּם מְתֵי מִסְפָּר בְּגוֹלָם אֲשֶׁר יִנְהַג י-הוָה אֶתְכֶם שְׁמָהּ:
וְתַפְלַחוּן תַּמָּן לְעִמִּמִּיא פְּלַחֵי טַעֲוֹתָא עוֹבַד יְדֵי אֲנִישָׁא אֲעָא וְאַבְנָא דְּלֹא חֲזַן וְלֹא שְׁמַעִין וְלֹא אֲכַלִּין וְלֹא מְרִיחִין:	וַעֲבַדְתֶּם-שָׁם א-לֵהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ וְאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא-יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמְעוּן וְלֹא יֵאָכְלוּ וְלֹא יִרְיָחוּ:
וַעֲבַדְתֶּם שָׁם א-לֵהִים – כְּתַרְגוּמוֹ; מִשְׁאַתֶּם עוֹבְדִים לְעוֹבְדֵיהֶם, כְּאֵלוֹ אַתֶּם עוֹבְדִים לָהֶם.	
וְתַתְּבַעוֹן מִתַּמָּן יִת דַּחְלָתָא דִּינִי אֱלֹהֵיהּ וְתַשְׁפַּח אֲרִי תְּבַעֵי מִן קַדְמוֹהֵי בָכֶל לְבָד וּבְכָל נַפְשָׁהּ:	וּבִקְשַׁתֶּם מִשָּׁם אֶת-י-הוָה א-לֵהִיד וּמִצָּאֶת כִּי תִדְרָשְׁנוּ בְּכָל-לְבַבְךָ וּבְכָל-נַפְשָׁהּ:
כַּד תִּיעֲזוֹק לָךְ וַיִּשְׁכַּחוּנָךְ כָּל פִּתְגָמִיָּא הָאֵלִין בְּסוּף יוֹמָיָא וְתַתּוּב לְדַחְלָתָא דִּינִי אֱלֹהֵיהּ וְתַקְבִּיל לְמִימְרִיהּ:	בַּצֹּר לָךְ וּמִצָּאוּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשִׁבְתָּ עַד-י-הוָה א-לֵהִיד וְשִׁמְעַתָּ בְּקוֹלוֹ:
אֲרִי אֱלֹהָא רַחֲמָנָא יִי אֱלֹהֵיהּ לֹא יִשְׁבַּקְנָךְ וְלֹא יַחֲבִלְנָךְ וְלֹא יַתְנִישִׁי יִת קִימָא דְּאַבְהָתָהּ דְּקַיִים לְהוֹן:	כִּי אֵל רַחוּם י-הוָה א-לֵהִיד לֹא יִרְפֶּךָ וְלֹא יִשְׁחִיתָךְ וְלֹא יִשְׁפַח אֶת-בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם:
לֹא יִרְפֶּךָ – מִלְּהַחֲזִיק בְּךָ בְּיָדֵיו. וְלִשׁוֹן לֹא יִרְפֶּךָ – לִשׁוֹן לֹא יַפְעִיל הוּא, לֹא יִתֵּן לָךְ רַפְיוֹן, לֹא יַפְרִישׁ אוֹתָךְ מֵאַצְלוֹ. וְכֵן "אַחֲזַתִּיו וְלֹא אֲרַפְנוּ", שְׁלֹא נִנְקַד אֲרַפְנוּ. כָּל לִשׁוֹן רַפְיוֹן – מוֹסֵב עַל לִשׁוֹן מַפְעִיל וּמִתְפַּעֵל, כְּמוֹ: "הִרְפָּה לֵה", הֵן לֵה רַפְיוֹן; "הִרְפָּה מִמֶּנִּי", הִתְרַפַּה מִמֶּנִּי.	
אֲרִי שְׂאֵל כְּעֵן לְיוֹמָיָא קַדְמָאִי דַּהּוּ דְּדָמָהּ לְמָן יוֹמָא דְּבָרָא יִי אָדָם עַל אֲרַעָא וּלְמִסְכְּפֵי שְׁמִיָּא וְעַד סִינְפִי שְׁמִיָּא הַהוּא כְּפִתְגָמָא רַבָּא הָדִין אוּ הַאֲשַׁתְּמַע דְּכֻנְתִּיהּ:	כִּי שְׂאֵל-נָא לְיָמִים רְאשֻׁנִים אֲשֶׁר-הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמָן- הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא א-לֵהִים אָדָם עַל-הָאָרֶץ וּלְמִקְצָה הַשָּׁמַיִם וְעַד-קִצָּה הַשָּׁמַיִם הִנֵּה הָדִין כְּדָבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אוּ הַנִּשְׁמַע כְּמַהוּ:
לְיָמִים רְאשֻׁנִים – עַל יָמִים רְאשֻׁנִים. וּלְמִקְצָה הַשָּׁמַיִם – וְגַם שְׂאֵל לְכָל הַבְּרוּאִים אֲשֶׁר מִקְצָה אֵל קִצָּה; זֶהוּ פְּשׁוּטֵי. וּמִדְרָשׁוֹ: מְלַמֵּד עַל קוֹמָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהִיתָה מִן הָאָרֶץ עַד הַשָּׁמַיִם, וְהוּא הַשְׁעוּר עֲצוּמוֹ אֲשֶׁר מִקְצָה אֵל קִצָּה. הִנֵּה הָדִין כְּדָבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה – מַהוּ הַדְּבָר הַגָּדוֹל? "הַשְׁמַע עִם" וְגוֹמֵר.	

הַשְׁמַע עִם קוֹל אֱ-לֹהִים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ-הָאֵשׁ כְּאֲשֶׁר- שָׁמַעְתָּ אֹתָהּ נִיחִי:	הַשְׁמַע עִמָּא קַל מִימְרָא דִּי מִמְלִיל מַגּוּ אִישְׁתָּא כְּמָא דְּשָׁמַעְתָּ אֹתָּ וְאַתְקִיָּים:
--	---

אוּ הַנִּסָּה אֱ-לֹהִים לְבֹא לְקַחַת לּוֹ גּוֹי מִקְרֵב גּוֹי בְּמִסַּת בָּאֵתָת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבְנֶגֶד חֲזָקָה וּבְזִרְזוּעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֻלִּים כָּלֵל אֲשֶׁר-עָשָׂה לָכֶם י-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעִינְיָהּ:	אוּ נִסִּין עֲבַד יִי לְאַתְגְּלָאָה לְמַפְרָק לִיה עִם מַגּוּ עִם בְּנִסִּין בָּאֵתִין וּבְמוֹפְתִין וּבְקִרְבָּא וּבְנִיד תְּקִיפָא וּבְדִרְעָא מְרַמָּא וּבְחֲזוּנִין רַבְרְבִין כָּלֵל דְּעֲבַד לְכוּן יִי אֱלֹהֵכוּן בְּמִצְרַיִם לְעִינְיָכוּן:
--	--

אוּ הַנִּסָּה אֱ-לֹהִים – הָכִי עָשָׂה נִסִּים שׁוּם אֱ-לֹהִים לְבֹא לְקַחַת לּוֹ גּוֹי וְגוֹמֵר? כָּל הַיּוֹם הַלֵּלוּ תְּמִיּהוּת הוֹ, לְכָד נְקוּדוֹת הֵן בְּחֻטָּף פִּתְחִ: הַנְּהִיָּה?
הַנְּשָׁמַע? הַשְׁמַע? הַנִּסָּה? בְּמִסַּת – עַל יְדֵי נִסְיוֹנוֹת הוֹדִיעָם גְּבוּרוֹתָיו, כְּגוֹן: "הַתַּפְּאָר עָלֵי" אִם אוֹכַל לַעֲשׂוֹת כֵּן, הָרִי זֶה נִסְיוֹן. בָּאֵתָת –
בְּסִימָנִים, לְהַאֲמִין שֶׁהוּא שְׁלוּחוֹ שֶׁל מְקוֹם, כְּגוֹן: "מָה זֶה בִּינְדָּה". וּבְמוֹפְתִים – הֵם נִפְלְאוֹת, שֶׁהִבִּיא עֲלֵיהֶם מַכּוֹת מִפְּלֹאוֹת. וּבְמִלְחָמָה – בָּיִם,
שְׁנָאֵמֵר: "כִּי ה' נִלְחַם לָהֶם".

אַתָּה הָרָאֵת לְדַעַת כִּי י-הוָה הוּא הָאֱ-לֹהִים אֲיִן עוֹד מִלְבָּדוֹ:	אַתָּה אַתְחֲזִיתָא לְמַדַּע אָרִי יִי הוּא אֱ-לֹהִים לִית עוֹד בָּר מִנִּיה:
---	--

הָרָאֵת – כְּמַרְגּוּמוֹ, "אַתְחֲזִיתָא". כְּשֶׁנִּמֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַתּוֹרָה, פִּתַּח לָהֶם שְׁבַעַה רְקִיעִים, וּכְשֶׁם שֶׁקִּרַּע אֶת הָעֲלִיּוֹנִים כִּד קִרַּע אֶת
הַתַּחְתּוֹנִים וְרָאוּ שֶׁהוּא יְחִידִי; לְכָד נֵאֻמֵּר: אַתָּה הָרָאֵת לְדַעַת.

מִן-הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעַךָ אֶת-קוֹלְךָ וְעַל-הָאָרֶץ הָרָאֵךְ אֶת-אֲשׁוֹ הַגְּדוּלָּה וּדְבָרֶיךָ שָׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:	מִן שָׁמַיָא אֲשָׁמַעְךָ יְת קַל מִימְרִיהָ לְאַלְפוּתָךְ וְעַל אֲרַעָא אַתְחִינְךָ יְת אִישְׁתִּיהָ רַבְתָּא וּפְתַגְמוּהִי שָׁמַעְתָּא מַגּוּ אִישְׁתָּא:
---	---

וַתַּחַת כִּי אָהַב אֶת-אַבְרָהָם וַיִּבְחַר בְּזִרְעוֹ אַתְרֵי וַיּוֹצֵאֵךְ בְּפָנָיו בְּכַחַז הַגָּל מִמִּצְרַיִם:	וַחֲלָף אָרִי רַחֲמִים יְת אַבְרָהָם וְאַתְרֵי בְּבִנְיָהוֹן בְּתַרְיָהוֹן וְאַפְקָךְ בְּמִימְרִיהָ בְּחִילִיהָ רַבָּא מִמִּצְרַיִם:
---	---

וַתַּחַת כִּי אָהַב – וְכָל זֶה, תַּחַת אֲשֶׁר אָהַב. וַיּוֹצֵאֵךְ בְּפָנָיו – כְּאֵדָם הַמְּהִיג בְּנוֹ לִפְנָיו, שְׁנָאֵמֵר: "וַיִּסַּע מִלֶּאֱלֹהִים הַחֲלָף" וְגוֹמֵר "וַיִּלְךְ
מֵאַתְרֵיהֶם". דְּבַר אַחֵר: וַיּוֹצֵאֵךְ בְּפָנָיו – בְּפָנֵי אַבְרָהָם, כְּמָה שְׁנָאֵמֵר: "נֶגֶד אַבְרָהָם עָשָׂה פֶּלֶא". וְאַל תַּתְּמָה עַל שֶׁהִזְכִּירָם בְּלִשׁוֹן יְחִידִי, שֶׁהָרִי
כְּתֻבָּם בְּלִשׁוֹן יְחִידִי: וַיִּבְחַר בְּזִרְעוֹ אַתְרֵי.

לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֻלִּים וַעֲצָמִים מִמֶּךָ מִפְּנֵיךְ לְהִבְיָאֲךָ לְתַת-לֶךְ אֶת-אַרְצָם נַחֲלָה כְּיוֹם הַזֶּה:	לְתַרְכָּא עַמְמִין רַבְרְבִין וְתְקִיפִין מִנְךָ מִן הַדְּמָךְ לְאַעְלוּתָךְ לְמַתָּן לָךְ יְת אֲרַעָהוֹן אַחְסָנָא כְּיוֹמָא הַדִּין:
--	--

מִמֶּךָ מִפְּנֵיךְ – סְרַסְהוּ וְדִרְשָׁהוּ: "לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפְּנֵיךְ גְּדֻלִּים וַעֲצָמִים מִמֶּךָ". כְּיוֹם הַזֶּה – כְּאֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה הַיּוֹם.

וַיַּדַּעְתָּ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל-לִבְכֶּךָ כִּי י-הוָה הוּא הָאֱ-לֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת אֲיִן עוֹד:	וַתַּדַּע יוֹמָא דִּין וְתַתִּיב לְלִבְךָ אָרִי יִי הוּא אֱ-לֹהִים דְּשְׁכִינְתִּיהָ בְּשָׁמַיָא מִלְּעִילָא וְשְׁלִיט עַל אֲרַעָא מִלְּרַע לִית עוֹד:
---	--

וַשְׁמַרְתָּ אֶת-תַּקְוִי וְאֶת-מִצּוֹתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר יִיטֵב לָךְ וּלְבָנֶיךָ אַתְרֵיךָ וּלְמַעַן תִּאָּרִיךְ יָמִים עַל-הָאָדָמָה אֲשֶׁר י-הוָה אֱ-לֹהֶיךָ נָתַן לָךְ כָּל- הַיָּמִים:	וַתִּטֵּר יְת קִנְמוּהִי וְיְת פְּקוּדוּהִי דְּאַנָּא מִפְּקִיד לָךְ יוֹמָא דִּין דְּיִיטֵב לָךְ וּלְבָנְךָ בְּתַרְךָ וּבְדִיל דְּתוֹרִיךָ יוֹמִין עַל אֲרַעָא דִּי אֱלֹהֶיךָ יְהִיב לָךְ כָּל יוֹמִיָא:
---	--

שְׁלִישִׁי	פְּרָשַׁת עֶבֶר הִיכְרֵדן
------------	---------------------------

אֲזַי נִבְדִּיל מִשָּׁה שְׁלֹשׁ עָרִים בְּעֶבֶר הִיכְרֵדן מִזְרַחָה שְׁמִשׁ:	בְּכִין אִפְרִישׁ מִשָּׁה תְּלַת קְרוּיִן בְּעֶבְרָא דְּהִיכְרֵדָא מִדְּנַח שְׁמִשָּׁא:
---	--

אֲזַי נִבְדִּיל – נִמֵּן לֵב לְהִיּוֹת חֶרֶד לְדַבֵּר, שְׁיִבְדִּילָם. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינֶן קוֹלְטוֹת עַד שֶׁיִּבְדְּלוּ אוֹתָן שְׁבָאֲרִץ כְּנַעַן, אָמַר מִשָּׁה: מִצְוָה שְׁאֲפָשֵׁר
לְקַיְמָה, אֲמִינָמָה. בְּעֶבֶר הִיכְרֵדן מִזְרַחָה שְׁמִשׁ – בְּאוֹתוֹ עֶבֶר שְׁבִמְזַרְחוֹ שֶׁל יִכְרֵדן. מִזְרַחָה שְׁמִשׁ – לְפִי שֶׁהוּא דְּבּוּק, נְקוּדָה רִי"ש בְּחֻטָּף: מִזְרַח
שֶׁל שְׁמִשׁ, מְקוֹם זְרִיסַת הַשְּׁמִשׁ.

לָנֶס שְׁמָה רוֹצֵחַ אֲשֶׁר יִרְצֶחַ אֶת־רֵעֵהוּ בְּבַלִּי־לֵעַת וְהוּא לֹא־שָׁנָא לוֹ מִתְּמַל שְׁלֹשָׁם וְנֹס אֶל־אַחַת מִן־ הַעָרִים הָאֵל וְחָי:	למעַרַק לַתְּמָן קְטוּלָא דִּיקְטוּל יִת חֲבֵרִיה בְּלֹא מִדְעִיה וְהוּא לֹא שְׁנִי לִיה מֵאַתְמָלִי וּמִדְקֻמוּהִי וַיַּעְרוֹק לַחֲדָא מִן קַרְנֵיָא הָאֵלִין וַיִּתְקַיֵּים:
אֶת־בָּצָר בַּמִּדְבָּר בְּאַרְץ הַמִּישֹׁר לְרֵאוּבֵנִי וְאֶת־ רֵאמָת בַּגִּלְעָד לְגָדִי וְאֶת־גּוֹלָן בְּבָשָׁן לְמִנְשֵׁי:	יִת בָּצָר בַּמִּדְבָּרָא בְּאַרְע מִישְׁרָא לְשִׁיבֵט רְאוּבֵן וְיִת רֵאמוֹת בַּגִּלְעָד לְשִׁיבֵט גָּד וְיִת גּוֹלָן בְּמִתְנֵן לְשִׁבְטָא דְּמִנְשָׂה:
וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְדָא אוֹרִיתָא דְסִדְר מֹשֶׁה קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וְזֹאת הַתּוֹרָה – זֶה שֶׁהוּא עֲתִיד לְסִדֵּר אַחֵר פְּרָשָׁה זוֹ.	
אֵלֶּה הַעֲדוֹת וְהַחֲקִים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם:	אֵלִין סִהֲדוּתָא וּקְיָמָא וְדִינָא דְמַלְלִיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפְקָהוֹן מִמִּצְרַיִם:
אֵלֶּה הַעֲדוֹת וְגוֹמֵר אֲשֶׁר דִּבֶּר – הֵם הֵם אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם, קִדְּר וּשְׁנָאָה לָהֶם בְּעַרְבוֹת מוֹאָב.	
בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּגִיָּא מוֹל בֵּית פְּעוֹר בְּאַרְץ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֻשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם:	בְּעֶבְרָא דִּי־רִדְנָא בְּחֻלְתָא לְקַבִּיל בֵּית פְּעוֹר בְּאַרְע סִיחּוֹן מֶלְכָא אֱמֹרָאָה דִּיתֵיב בְּחֻשְׁבּוֹן דְּמָחָא מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפְקָהוֹן מִמִּצְרַיִם:
וַיִּירָשׁוּ אֶת־אַרְצוֹ וְאֶת־אַרְצָן עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן שְׁנִי מֶלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח שְׁמֹשׁ:	וַיִּרִיתוּ יִת אֲרַעִיה וְיִת אֲרַע עוֹג מֶלְכָא דְּמִתְנֵן תַּרְיִן מֶלְכֵי אֱמֹרָאָה דְּבְעֶבְרָא דִּי־רִדְנָא מִדְּנַח שְׁמֹשָׁא:
אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן – שֶׁהוּא בְּמִזְרַח; שֶׁעֶבֶר הַשְּׁנִי הִנֵּה בַּמַּעֲרָב.	
מִעֲרֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנוֹן וְעַד־הַר שִׂיאוֹן הוּא תְּרָמוֹן:	מִעֲרוּעֵר דְּעַל כִּיף נַחְלָא דְאַרְנוֹן וְעַד טוֹרָא דְשִׂאוֹן הוּא תְרָמוֹן:
וְכָל־הָעֲרָבָה עֹבֵר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָהּ וְעַד יָם הָעֲרָבָה תַּחַת אֲשַׁדַּת הַפִּסְגָּה:	וְכָל מִישְׁרָא עֹבְרָא דִּי־רִדְנָא מִדְּנַח וְעַד יָמָא דְּמִישְׁרָא תַּחַת מִשְׁפּוֹד מִי־רְמָתָא:
רביעי	
וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶת־הַחֲקִים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי דֹּבֵר בְּאָזְנוֹכֶם הַיּוֹם וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשֹׂתָם:	וּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יִת קְיָמָא וְיִת דִּינָא דְאַנָּא מִמְלִיל קְדָמִיכוֹן יוֹמָא דִּין וְתִילְפוֹן יִתְהוֹן וְתִשְׁרוֹן לְמַעַבְדְּהוֹן:
יִ־הֲוָה אֱ־לֹהֵינוּ כֶּרֶת עֲמָנוּ בְּרִית בְּחֻרָב:	יִי אֱלֹהֵנָא גִזְר עֲמָנָא קִנָּם בְּחֻרָב:
לֹא אֶת־אַבְתְּיָנוּ כֶּרֶת יִ־הֲוָה אֶת־הַבְּרִית הַזֹּאת כִּי אֲתָנוּ אֲנַחְנוּ אֵלֶּה כֹּה הַיּוֹם כָּלְנוּ חֲקִים:	לֹא עִם אֲבִהֵתְנָא גִזְר יִי יִת קִימָא הַדִּין אֱ־לֹהֵין עֲמָנָא אַנַּחְתָּנָא אֵלִין כֹּא יוֹמָא דִּין כּוֹלְנָא קִימִיִין:
לֹא אֶת אֲבִתֵּינוּ – בְּלִבְד כֶּרֶת הִי וְגוֹמֵר, כִּי אֲתָנוּ.	
כְּנִים בְּכִנִּים דִּבֶּר יִ־הֲוָה עִמָּכֶם בְּהַר מִתְּוֹךְ הָאָשׁ:	מִמְלַל עִם מִמְלַל מְלִיל יִי עִמָּכוֹן בְּטוֹרָא מְגוֹ אִישְׁתָּא:
כְּנִים בְּכִנִּים – אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה: כֹּךְ אָמַר מֹשֶׁה, אֵל תֹּאמְרוּ: אֲנִי מִטְעָה אֲתָכֶם עַל לֹא דִבֵּר, כִּדְרֹךְ שֶׁהִסְרִסוּר עוֹשֶׂה בֵּין הַמוֹכֵר לַלּוֹקֵם; הָרִי הַמוֹכֵר עֲצָמוֹ מְדַבֵּר עִמָּכֶם.	

אֲנֹכִי עֹמֵד בֵּין-יְ-הוָה וּבֵינֵיכֶם בַּעֲת הַהוּא לְהַגִּיד
לָכֶם אֶת-דְּבַר יְ-הוָה כִּי יֵרָאֵתֶם מִפְּנֵי הָאֵשׁ וְלֹא-
עֲלִיתֶם בְּהָר לֵאמֹר:

לֵאמֹר – מוֹסֵב עַל דְּבַר ה' עִמָּכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ לֵאמֹר אֲנֹכִי ה' וְגוֹמֵר, וְאֲנֹכִי עוֹמֵד בֵּין ה' וּבֵינֵיכֶם.

אֲנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ דֹּאפִיקֶתְךָ מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִבֵּית
עֲבָדוּתָא לֹא יִהְיֶה לָּךְ אֱלֹה אַחֲרָיִךְ בְּרַ מִנִּי:

אֲנֹכִי יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
מִבֵּית עֲבָדִים לֹא יִהְיֶה לָּךְ אֱ-לֹהִים אַחֲרִים עַל-פְּנֵי:

עַל פְּנֵי – בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר אֲנִי שָׁם, וְזֶהוּ כָּל הָעוֹלָם. דְּבַר אַחֵר: כָּל זְמַן שֶׁאֲנִי קֵיִם. עֲשֵׂת הַדְּבָרוֹת כְּכֹר פְּרָשִׁתִּים.

לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ פֶּסֶל כְּלִי-תְמוּנָה אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל
וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ:

לֹא-תַעֲשֶׂה לָּךְ פֶּסֶל כְּלִי-תְמוּנָה אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל
וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ:

לֹא תִסְגֹּד לַהוֹן וְלֹא תִפְלַח בִּין אֲרֵי אֲנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵל
קָנָא מִסָּעַר חוֹבֵי אֲבָהוֹן עַל בְּנֵי מִרְדּוֹ וְעַל דָּר תְּלִיתַי
וְעַל דָּר רַב־עַמִּי לְשֹׁנָאֵי כַד מִשְׁלָמִין בִּנְיָא לְמַחֲטִי בְּתַר
אֲבָהוֹתָהוֹן:

לֹא-תַשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי יְ-הוָה
אֶ-לֹהֶיךָ אֵל קָנָא פֶלֶקַד עֲוֹן אֲבֹת עַל-בָּנִים וְעַל-
שְׁלֵשִׁים וְעַל-רַבָּעִים לְשֹׁנָאֵי:

וְעַבִּיד טִיבֹו לְאַלְפֵי דָרִין לְרַחֲמֵי וּלְנִטְרֵי פְקוּדֵי:

וְעֹשֶׂה חֶסֶד לְאַלְפִים לֹא-הָבִי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתֵי:

לֹא תִימֵי בְשָׁמָא דִּינִי אֱלֹהֶיךָ לְמַגְנָא אֲרֵי לֹא יִזְכִּי יְיָ יְיָ
דִּימֵי בְשָׁמִיָּה לְשֹׁקְרָא:

לֹא תַשָּׂא אֶת-שֵׁם-יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ לְשׁוֹא כִּי לֹא
יִנָּקֶה יְ-הוָה אֶת אֲשֶׁר-יִשָּׂא אֶת-שְׁמוֹ לְשׁוֹא:

טַר יְיָ יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא לְקַדְּשׁוּתִיהָ כְּמָא דְּפַקְדָּךְ יְיָ
אֱלֹהֶיךָ:

שָׁמֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ יְ-הוָה
אֶ-לֹהֶיךָ:

שָׁמֹר – וּבְרָאשׁוֹנוֹת הוּא אוֹמֵר: "זְכוֹר" ? שְׁנֵיהֶם בְּדַבּוּר אֶחָד וּבְתִיבָה אַחַת נֶאֱמָרוּ וּבְשִׁמְעָה אַחַת נִשְׁמְעוּ. כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ – לְקַדֵּם מִפְּנֵי תוֹרָה, בְּמִרָה.

שָׁתָא יוֹמִין תִּפְלַח וְתַעֲבִיד כָּל עֲבִידְתָּךְ:

שְׁשֵׁת יָמִים תַּעֲבִיד וְעֹשִׂיתָ כָּל-מְלָאכְתָּךְ:

וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבְּתָא קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבִיד כָּל
עֲבִידָא אֶת וּבְרָךְ וּבְרָתְךָ וְעַבְדְּךָ וְאַמְתְּךָ וְתוֹרְךָ וְחִמְרְךָ
וְכָל בְּעִירְךָ וְגִיּוֹרְךָ דְּבִקְרָנְךָ בְּדִיל דִּינִים עַבְדְּךָ וְאַמְתְּךָ
כּוֹתְךָ:

וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לִי-הוּנָה אֶ-לֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל-
מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ-וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ-וְאַמְתְּךָ וְשׁוֹרְךָ
וְחִמְרְךָ וְכָל-בְּהֶמְתְּךָ וְגִרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן
יָנוּחַ עַבְדְּךָ וְאַמְתְּךָ כְּמוֹךָ:

וְתִזְכֹּר כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בָּאָרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּצֵאֲךָ יְ-הוָה
אֶ-לֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה עַל-פְּנֵי צוּר
יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת:

וְתִזְכֹּר כִּי עֶבֶד הָיִיתָ וְגוֹמֵר – עַל מִנְּת כֹּן פִּדְיוֹן, שְׁתַּחֲוֶה לוֹ עֶבֶד וְתַשְׁמֵר מִצְוֹתָיו.

יִקָּר יְיָ אֲבוּךָ וְיְיָ אִמְךָ כְּמָא דְּפַקְדָּךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּדִיל
דִּינִיכֹון יוֹמָךְ וּבְדִיל דִּיטִיב לָךְ עַל אֲרַעָא דִּינִי אֱלֹהֶיךָ
יִהִיב לָךְ:

כְּבִיד אֶת-אֲבִיךָ וְאֶת-אִמְךָ כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ יְ-הוָה
אֶ-לֹהֶיךָ לְמַעַן | יִאָּרִיכוּ יָמֶיךָ וְלִמְעַן יִיטֵב לָךְ עַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-יְ-הוָה אֶ-לֹהֶיךָ נָתַן לָךְ:

כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ – אֵף עַל כְּבוֹד אָב וְאִם נִצְטוּי בְּמִרָה, שְׁנַאֲמַר: "שֵׁם שָׁם לֹא חֵק וּמִשְׁפָּט".

לֹא תִרְצַח וְלֹא תִנָּאֵף וְלֹא תִגְנֹב וְלֹא תִגְנוֹב וְלֹא תִסְהִיד
בְּחִבְרָךְ סִהְדוּתָא דְּשֹׁקְרָא:

לֹא תִרְצַח וְלֹא תִנָּאֵף וְלֹא תִגְנֹב וְלֹא-תַעֲנֶה בְּרַעְיָךְ
עַד שָׁוֵא:

וְלֹא תִנָּאֵף – אִין לְשׁוֹן נֶאֱוָף אֵלָא בְּאִשְׁתִּי אִישׁ.

וְלֹא תִחְמַד אִשָּׁת רֵעֶךָ וְלֹא תִתְאַוֶּה בֵּית רֵעֶךָ שְׂדֵהוּ
וְעִבְדּוֹ וְאִמָּתוֹ שׁוּרֹו וְחִמְלֹו וְכָל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ:

וְלֹא תִחְמַד אִשָּׁת חֲבֶרְךָ וְלֹא תִרְוֹג בֵּית חֲבֶרְךָ חֲקִלֶיהָ
וְעִבְדֶּיהָ וְאִמָּתֶיהָ תִּזְכְּרֶיהָ וְחֲמֶרֶיהָ וְכָל דְּלִחְבֶּרְךָ:

לא תתאוה – "לא תרוג", אף הוא לשון חמדה, כמו "נחמד למראה" דמתרגמינן "דמרגג למחזי".

חמישי

אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יְ-הוָה אֶל־כָּל־קְהֵל־כֶּם
בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַעֲנָן וְהָעֶרְפֶּל קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסַף
וַיִּכְתַּבְם עַל־שְׁנֵי לְחֹת אֲבָנִים וַיִּתֵּנָם אֵלָי:

יֵת פִּתְגָמִיָּא הָאֵלִין מִלִּיל יי עִם כָּל קְהֵל־כֶּם בְּטוֹרָא מִגֹּ
אִישָׁתָא עֲנָנָא וְאִמָּשְׁתָּא קֵל רַב וְלֹא פָסִיק וּכְתִבְנוּן עַל
תְּרִין לוחֵי אֲבָנִיָּא וַיִּתְּנוּ וַיִּתְּנוּ לִי:

וְלֹא יָסַף – מתרגמינן "ולא פסק", כי קולו חזק וקיים לעולם. דבר אחר: ולא יסף, לא הוסיף להראות באותו פמבי.

וַיְהִי כִשְׁמַעְכֶּם אֶת־הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ וְהָהָר בָּעַר
בָּאֵשׁ וַתִּקְרְבוּן אֵלָי כָּל־רָאשֵׁי שְׁבֻטֵיכֶם וְזִקְנֵיכֶם:

וְהָיָה כְּשִׁמְעָכוֹן יֵת קֵלָא מִגֹּ חֹשֶׁךְא וְטוֹרָא בָּעַר
בְּאִישָׁתָא וְקִרְיָבְתוֹן לְנָתִי כָל רִישֵׁי שְׁבֻטֵיכֶם וְזִקְנֵיכֶם:

וַתֹּאמְרוּ הֵן הִרְאָנוּ יְ-הוָה אֶ־לְהִינֹ אֶת־כְּבֹדוֹ וְאֶת־
גְּדֻלּוֹ וְאֶת־קִלּוֹ שָׁמַעְנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה רָאִינוּ
כִּי־יִדְבָּר אֶ־לְהִים אֶת־הָאָדָם וְחַי:

וַתֹּאמְרֵנוּ הָאֵ אֶתְּחִינָא יי אֶלֶהֲנָא יֵת יִקְרִיָּה וְיֵת רַבּוּתִיהָ
וְיֵת קֵל מִיִּמְרִיהָ שָׁמַעְנָא מִגֹּ אִישָׁתָא יוֹמָא הַדִּין חֲזִינָא
אֲרִי מִמִּלִּיל יי עִם אֲנָשָׁא וּמִתְקִיִּים:

וַעֲתֵה לָמָּה נָמוּת כִּי תֹאכְלֵנוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת
אִם־יִסָּפִים | אֲנַחְנוּ לְשֹׁמֵעַ אֶת־קוֹל יְ-הוָה אֶ־לְהִינֹ
עוֹד וּמִתְנוּ:

וְכַעַן לָמָּה נָמוּת אֲרִי תִיכְלֹנָא אִישָׁתָא רַבָּתָא הָדָא אִם
מוֹסָפִין אֲנַחְנָא לְשֹׁמֵעַ יֵת קֵל מִיִּמְרָא דִּי אֶלֶהֲנָא עוֹד
מִיִּתִּין אֲנַחְנָא:

כִּי מִי כָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל אֶ־לְהִים חַיִּים מְדַבֵּר
מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כְּמִנּוּ וַיְחַי:

אֲרִי מִן כָּל בָּשָׂרָא דְשָׁמַע קֵל מִיִּמְרָא דִּי קִיָּמָא מִמִּלִּיל
מִגֹּ אִישָׁתָא פִּוְתָנָא וְאֶתְקִיִּים:

קָרַב אֶתְהּ וְשָׁמַע אֶת כָּל־אֲשֶׁר יֹאמֵר יְ-הוָה
אֶ־לְהִינֹ וְאֶתְהּ | תִּדְבָּר אֵלֵינוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר יִדְבָּר
יְ-הוָה אֶ־לְהִינֹ אֵלָיָהּ וְשָׁמַעְנוּ וְעָשִׂינוּ:

קָרַב אֶת וְשָׁמַע יֵת כָּל דִּיִּימֵר יי אֶלֶהֲנָא וְאֶת תְּמִלִּיל
עֲמָנָא יֵת כָּל דִּימִלִּיל יי אֶלֶהֲנָא עֲמָדָה וְנִקְבִּיל וְנַעֲבִיד:

וְאֶת תִּדְבָּר אֵלֵינוּ – הַתְּשִׁתֶּם אֶת פִּחֵי כְּנֻקָּה, שְׁנַצֵּטְעֲרֵתִי עֲלֵיכֶם, וְרַפִּיתֶם אֶת יָדִי, כִּי רִאִיתִי שְׂאֵינְכֶם חֲרָדִים לְהִתְקָרֵב אֵלָי מֵאֻהָּ. וְכִי לֹא
הָיָה יָפָה לָכֶם לִלְמַד מִפִּי הַגְּבוּרָה, וְלֹא לִלְמַד מִמֶּנִּי?

וַיִּשְׁמַע יְ-הוָה אֶת־קוֹל דְּבָרֵיכֶם בְּדַבְּרָכֶם אֵלָי
וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֵלָי שְׁמַעְתִּי אֶת־קוֹל דְּבָרֵי הָעָם הַזֶּה
אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלָיָהּ הֵיטִיבוּ כָל־אֲשֶׁר דִּבְּרוּ:

וַיִּשְׁמִיעַ קֹדֶם יי יֵת קֵל פִּתְגָמִיכֶם בְּמִלְלוֹתְכוֹן עָמִי וְאֹמֵר
יי לִי שְׁמִיעַ קֹדֶם יֵת קֵל פִּתְגָמִי עָמָא הַדִּין דְּמִלִּילוֹ
עֲמָדָה אֶתְקִינֹ כָל דְּמִלִּילוֹ:

מִי־יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם לִירְאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר
אֶת־כָּל־מִצְוֹתִי כָל־הַיָּמִים לְמַעַן יִיטֹב לָהֶם
וּלְבָנֵיהֶם לְעֹלָם:

לֹא דִיִּהִי לָבָא הַדִּין לַהוֹן לְמַדְחַל קֹדֶם יֵת וְלִמְשַׁר יֵת כָּל
פְּקוּדֵי כָל יוֹמִיָּא בְּדִיל דִּיִּיטֹב לַהוֹן וּלְבָנֵיהוֹן לְעֹלָם:

לֹא אֹמֵר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאֶהֱלֵיכֶם:

אִיזִיל אִימֵר לַהוֹן תּוּבוּ לָכוֹן לְמַשְׁכְּנֵיכֶם:

וְאִתָּה פַּה עֲמַד עֲמַדִּי וְאִדְבַּרְהָ אֵלָיָהּ אֶת כָּל־הַמִּצְוָה
וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּלְמַדְם וְעָשׂוּ בְּאֶרֶץ
אֲשֶׁר אֲנֹכִי נָתַן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ:

וְאִתָּה הָכָא קוֹם קֹדֶם יֵת וְאִמִּלִּיל עֲמָדָה יֵת כָּל תְּפָקִידָתָא
וְקִיָּמָא וְדִינָא דְּתִלְפִּנוֹן וְנַעֲבִדוֹן בְּאֶרֶץ דְּאָנָא יְהִיב
לַהוֹן לְמִירְתָּהּ:

וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹת כְּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְ-הוָה אֶ־לְהִיכֶם
אֲתִכֶּם לֹא תִסְרוּ יָמִין וּשְׁמָאל:

וְתִסְרוּן לְמַעַבְד כְּמָא דְּפָקִיד יי אֶלֶהֲכוֹן יִתְכוֹן לֹא
תִסְטוֹן לִימִינָא וְלִשְׁמָאלָא:

בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֶל־לִהְיֶכֶם אֹתְכֶם תִּלְכוּ לַמַּעַן תַּחֲיִיו וְטוֹב לָכֶם וְהֶאֱרַכְתֶּם יָמִים בָּאָרֶץ אֲשֶׁר תִּירְשׁוּ:	בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֶל־לִהְיֶכֶם אֹתְכֶם תִּלְכוּ לַמַּעַן תַּחֲיִיו וְטוֹב לָכֶם וְהֶאֱרַכְתֶּם יָמִים בָּאָרֶץ אֲשֶׁר תִּירְשׁוּ:
וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֶל־לִהְיֶכֶם לְלַמֵּד אֹתְכֶם לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:	וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֶל־לִהְיֶכֶם לְלַמֵּד אֹתְכֶם לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:
בְּדִיל דַּתְדַחַל גְּדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְמִטֵּר יֵת כָּל קִנְמוּהִי וּפְקוּדוֹתֶיהָ דֹּאנָא מִפְּקִיד לָךְ אַתָּה וּבְרָךְ וּבִרְךָ כָּל יוֹמֵי חַיֶּיךָ וּבְדִיל דִּיִּירְכוּן יוֹמֶיךָ:	לַמַּעַן תִּירָא אֶת־יְ-הוָה אֶל־לִהְיֶיךָ לְשֹׁמֵר אֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו וּמִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ אִתָּהּ וּבִנְךָ וּבִנְתְּךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּלְמַעַן יֵאָרְכוּ יְמֶיךָ:
וּתְקַבִּיל יִשְׂרָאֵל וְתִטֵּר לְמַעַבְד דִּיִּיטֵב לָךְ וּדְתַסְגִּון לְתַדָּא כְּמָא דְמַלִּיל יְיָ אֱלֹהֵא דְאַבְהֶתְךָ לָךְ אֶרֶע עֲבָדָא חֵלֵב וּדְבָשׁ:	וְשִׁמַּעְתָּ יִשְׂרָאֵל וְשִׁמַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר יִיטֵב לָךְ וְנֹאֲשָׁר תִּרְבוֹן מְאֹד כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְ-הוָה אֶל־לִהְיֶיךָ אֲבֹתֶיךָ לָךְ אֶרֶץ זָבַת חֵלֵב וּדְבָשׁ:
פְּרַשְׁת שְׁמַע	שִׁישִׁי
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵנָּא יְיָ חֵד:	שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְ-הוָה אֶל־לִהְיֵנוּ יְ-הוָה אֶחָד:
ה' אֶל־לִהְיֵנוּ ה' אֶחָד – ה' שְׁהוּא אֶל־לִהְיֵנוּ עִתָּה וְלֹא אֶל־לִהְיֵ הָאֲמוּת, הוּא עֲתִיד לִהְיוֹת ה' אֶחָד, שְׁנֹאֲמַר: "כִּי אַז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׁפָה בְּרוּרָה לְקַרֵּא כְּלָם בְּשֵׁם ה'", וְנֹאֲמַר: "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד".	ה' אֶל־לִהְיֵנוּ ה' אֶחָד – ה' שְׁהוּא אֶל־לִהְיֵנוּ עִתָּה וְלֹא אֶל־לִהְיֵ הָאֲמוּת, הוּא עֲתִיד לִהְיוֹת ה' אֶחָד, שְׁנֹאֲמַר: "כִּי אַז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׁפָה בְּרוּרָה לְקַרֵּא כְּלָם בְּשֵׁם ה'", וְנֹאֲמַר: "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד".
וְתִרְחַם יֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל גְּכֶסֶךָ:	וְאַהֲבַתְּ אֵת יְ-הוָה אֶל־לִהְיֶיךָ בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:
וְאַהֲבַתְּ – עֲשֵׂה דְבָרָיו מֵאַהֲבָה. אֵינֹו דוֹמָה עוֹשֶׂה מֵאַהֲבָה לַעֲשׂוֹה מִירְאָה; הָעוֹשֶׂה אֶצֶל רַבּוֹ מִירְאָה, כְּשֶׁהוּא מְטָרִים עָלָיו – מִנִּיחוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ. בְּכָל לִבְבְּךָ – בְּשֵׁנֵי יִצְרִיךָ. דְּבַר אַחֵר: בְּכָל לִבְבְּךָ, שְׁלֹא יִהְיֶה לִבְךָ חֲלוּקַ עַל הַמָּקוֹם. וּבְכָל נַפְשְׁךָ – אֶפְלוֹ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ. וּבְכָל מְאֹדְךָ – בְּכָל מְמוֹנְךָ, יֵשׁ לָךְ אֲדָם שְׁמֻמוֹנוֹ חָכִיב עָלָיו מְגוּפוֹ, לִכְךָ נֹאֲמַר "בְּכָל מְאֹדְךָ". דְּבַר אַחֵר: וּבְכָל מְאֹדְךָ – בְּכָל מְדָה וּמְדָה שְׁמוּדָד לָךְ, בֵּין בְּמְדָה טוֹבָה בֵּין בְּמַדַּת פְּרַעְנוּת. וְכֵן בְּדוֹד אוֹמַר: "כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשֶׁא" וְגוֹמַר "צָרָה וְגוֹן אֲמַצָּא".	וְאַהֲבַתְּ – עֲשֵׂה דְבָרָיו מֵאַהֲבָה. אֵינֹו דוֹמָה עוֹשֶׂה מֵאַהֲבָה לַעֲשׂוֹה מִירְאָה; הָעוֹשֶׂה אֶצֶל רַבּוֹ מִירְאָה, כְּשֶׁהוּא מְטָרִים עָלָיו – מִנִּיחוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ. בְּכָל לִבְבְּךָ – בְּשֵׁנֵי יִצְרִיךָ. דְּבַר אַחֵר: בְּכָל לִבְבְּךָ, שְׁלֹא יִהְיֶה לִבְךָ חֲלוּקַ עַל הַמָּקוֹם. וּבְכָל נַפְשְׁךָ – אֶפְלוֹ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ. וּבְכָל מְאֹדְךָ – בְּכָל מְמוֹנְךָ, יֵשׁ לָךְ אֲדָם שְׁמֻמוֹנוֹ חָכִיב עָלָיו מְגוּפוֹ, לִכְךָ נֹאֲמַר "בְּכָל מְאֹדְךָ". דְּבַר אַחֵר: וּבְכָל מְאֹדְךָ – בְּכָל מְדָה וּמְדָה שְׁמוּדָד לָךְ, בֵּין בְּמְדָה טוֹבָה בֵּין בְּמַדַּת פְּרַעְנוּת. וְכֵן בְּדוֹד אוֹמַר: "כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשֶׁא" וְגוֹמַר "צָרָה וְגוֹן אֲמַצָּא".
וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ הַיּוֹם עַל־לִבְבְּךָ:	וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ הַיּוֹם עַל־לִבְבְּךָ:
וְהָיוּ הַדְּבָרִים – מֵהוּ הָאֲהֲבָה? וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, שְׁמִתוּךָ כֹּךְ אִתָּה מִפִּיר בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִתְדַבֵּק בְּדַרְכָּיו. אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ הַיּוֹם – לֹא יִהְיֶוּ בְּעִינֶיךָ כְּדִיּוּטְגָמָא יִשְׁנָה שְׁאִין אֲדָם סוֹפְנָה, אֶלָּא כְּחֻדְשָׁה שְׁהֵל רָצִין לְקַרְאָתָהּ. "דִּיּוּטְגָמָא" – מִצְוֹת הַמִּלָּךְ הַבָּאָה בְּמִכְתָּב.	וְהָיוּ הַדְּבָרִים – מֵהוּ הָאֲהֲבָה? וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, שְׁמִתוּךָ כֹּךְ אִתָּה מִפִּיר בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִתְדַבֵּק בְּדַרְכָּיו. אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ הַיּוֹם – לֹא יִהְיֶוּ בְּעִינֶיךָ כְּדִיּוּטְגָמָא יִשְׁנָה שְׁאִין אֲדָם סוֹפְנָה, אֶלָּא כְּחֻדְשָׁה שְׁהֵל רָצִין לְקַרְאָתָהּ. "דִּיּוּטְגָמָא" – מִצְוֹת הַמִּלָּךְ הַבָּאָה בְּמִכְתָּב.
וּשְׁנִנְתֶּם לְבַנְיָהּ וְדַבַּרְתֶּם בָּהֶם בְּשִׁבְתְּכֶם בְּבֵיתְכֶם וּבְלִכְתְּכֶם בַּדֶּרֶךְ וּבְשִׁכְבְּכֶם וּבְקוּמְכֶם:	וּתְתַנַּיְנוּ לְבַנְךָ וּתְמַלִּיל בְּהוֹן בְּמִתְבָּךְ בְּבֵיתְךָ וּבְמִהְכָךְ בְּאוֹרְחָא וּבְמִשְׁכְּבְךָ וּבְמִקְוִימְךָ:
וּשְׁנִנְתֶּם – לִשְׁוֹן חֲדוּד הוּא, שְׁיִהְיוּ מְחַדָּדִים בְּפִיךָ; שְׁאֵם יִשְׁאַלְךָ אֲדָם דְּבַר – לֹא תִהְיֶה צְרִיךְ לְגַמְגֵּם בּוֹ, אֶלָּא אֲמַר לוֹ מִיָּד. לְבַנְיָהּ – אֱלוֹ הַתְּלִמִּידִים. מִצִּינוּ בְּכָל מְקוֹם שְׁהַתְּלִמִּידִים קְרוּיִים בְּנִים, שְׁנֹאֲמַר: "בְּנִים אַתֶּם לֵה' אֶל־לִהְיֶכֶם", וְאוֹמַר: "בְּנֵי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בֵּית אֵל"; וְכֵן בְּחֻזְקָהּוּ שְׁלַמֵּד תוֹרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל, וּקְרָאֵם בְּנִים, שְׁנֹאֲמַר: "בְּנֵי עִתָּה אֵל תִּשְׁלוּ". וְכַשֵּׁם שְׁהַתְּלִמִּידִים קְרוּיִים בְּנִים, כֹּךְ הֵרֵב קְרוּי אֶב, שְׁנֹאֲמַר: "אֲבִי אֲבִי רַכֵּב יִשְׂרָאֵל" וְגוֹמַר. וְדַבַּרְתֶּם בָּם – שְׁלֹא יִהְיֶה עֶקֶר דְּבוּרְךָ אֶלָּא בָּם; עֲשֵׂם עֶקֶר, וְאֵל תַּעֲשֵׂם טַפֵּל. וּבְשִׁכְבְּכֶם – יְכוֹל אֶפְלוֹ שְׁכַב בְּחֻצֵי הַיּוֹם? תִּלְמוּד לומֵר וּבְקוּמְךָ, יְכוֹל אֶפְלוֹ עֶמֶד בְּחֻצֵי הַלֵּילָה? תִּלְמוּד לומֵר בְּשִׁבְתְּכֶם בְּבֵיתְכֶם וּבְלִכְתְּכֶם בַּדֶּרֶךְ; דֶּרֶךְ אֶרֶץ דְּבָרָה תוֹרָה, זְמַן שְׁכִיבָה וְזְמַן קִימָה.	וּתְתַנַּיְנוּ לְבַנְךָ וּתְמַלִּיל בְּהוֹן בְּמִתְבָּךְ בְּבֵיתְךָ וּבְמִהְכָךְ בְּאוֹרְחָא וּבְמִשְׁכְּבְךָ וּבְמִקְוִימְךָ:
וּתְקַטְרַנוּן לֹאֵת עַל יְדֶךָ וְיִהְיוּ לְתַפְלִין בֵּין עֵינֶיךָ:	וּקְשַׁרְתֶּם לֹאֹת עַל־יְדֶיךָ וְהָיוּ לְטַטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ:
וּקְשַׁרְתֶּם לֹאֹת עַל יְדֶךָ – אֱלוֹ תַפְלִין שְׁבִזְרוּעַ. וְהָיוּ לְטַטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ – אֱלוֹ תַפְלִין שְׁבִזְרוּעַ. וְעַל שֵׁם מְנִין פְּרָשִׁיּוּתִיהֶם נִקְרְאוּ טַטְפַת; "טט" בְּכַתְפִּי – שְׁתִּים, "פֶּת" בְּאַפְרִיקִי – שְׁתִּים.	וּקְשַׁרְתֶּם לֹאֹת עַל יְדֶךָ – אֱלוֹ תַפְלִין שְׁבִזְרוּעַ. וְהָיוּ לְטַטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ – אֱלוֹ תַפְלִין שְׁבִזְרוּעַ. וְעַל שֵׁם מְנִין פְּרָשִׁיּוּתִיהֶם נִקְרְאוּ טַטְפַת; "טט" בְּכַתְפִּי – שְׁתִּים, "פֶּת" בְּאַפְרִיקִי – שְׁתִּים.
וּתְכַתּוּבְנוֹן עַל מְזוּזִין וּתְקַבְּעוּן בְּסִפֵּי בֵיתְךָ וּבְתַרְעֶיךָ:	וּתְכַתְּבֶתֶם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

מְזוֹזוֹת בַּיָּתָהּ – 'מְזוֹזוֹת' כְּתִיב, 'שְׂאִין צָרִיד אֵלָא אַחַת. וּבִשְׁעָרֶיהָ – לְרַבּוֹת שְׁעָרֵי חֲצֵרוֹת וְשְׁעָרֵי מְדִינוֹת וְשְׁעָרֵי עִירוֹת.

וְהָיָה כִּי יָבִיאוּךָ יְיָ-הוֹה אֶל-לְהִיךָ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב לָתֵת לָךְ עָרִים גְּדֹלֹת וְטֹבֹת אֲשֶׁר לֹא-בְנֵיתָ:

וְהָיָה אֲרִי נִעְלָנָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְאַרְעָא דְקַיִים לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב לְמַתָּן לָךְ קְרוֹיָו רַבְּרָבוֹ וְטָבוֹ דְלֹא בְנִיתָ:

וּבְתֵינִי מֶלֶן כָּל טוֹב דְלֹא מְלִיתָא וְגוֹבִין פְּסִילָן דְלֹא פִסְלָתָא פְּרָמִין וְנִיתִין דְלֹא נִצְבָּתָא וְתִיכּוֹל וְתִשְׁבַּע:

וּבְתֵינִי מְלָאִים כָּל-טוֹבִי אֲשֶׁר לֹא-מְלָאֲתִי וּבְרַת חֲצוֹבִים אֲשֶׁר לֹא-חֲצַבְתָּ כְּרָמִים וְנִיתִים אֲשֶׁר לֹא-נִטְעַתִּי וְאִכְלָתִּי וְשִׁבְעַתִּי:

חֲצוֹבִים – לִפִּי נִשְׁהוּא מְקוֹם טְרָשִׁין וְסִלְעִים, נוֹפֵל בּוֹ לִשּׁוֹן חֲצִיכָה.

אִסְתָּמַר לָךְ דְלִמָּא תַתְנָשִׁי יָת דַּחְלָתָא זֵינִי דְאַפְקָהּ מֵאַרְעָא דְמַצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדוּתָא:

הַשְׁמַר לָךְ פֶּן-תִּשְׁכַּח אֶת-יְיָ-הוֹה אֲשֶׁר הוֹצִיאָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:

מִבֵּית עֲבָדִים – כְּתָרְגוּמוֹ, "מִבֵּית עֲבָדוּתָא", מְמָקוֹם שְׁהִייתֶם שָׁם עֲבָדִים.

יָת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תַדְחַל וּקְדָמוּהִי תַפְלַח וּבִשְׁמִיָּה תִקְיִים:

אֶת-יְיָ-הוֹה אֶל-לְהִיךָ תִירָא וְאִתּוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִשְׁבַּע:

וּבִשְׁמוֹ תִשְׁבַּע – אִם יֵשׁ בָּךְ כָּל הַמַּדּוֹת הַלָּלוּ, שְׁאַתָּה יָרָא אֶת שְׁמוֹ וְעוֹבֵד אוֹתוֹ, אַז בִּשְׁמוֹ תִשְׁבַּע, שְׁמַתוּךָ שְׁאַתָּה יָרָא אֶת שְׁמוֹ, תַהֲא זִהִיר בִּשְׁבוּעָתָהּ; וְאִם לֹא, לֹא תִשְׁבַּע.

לֹא תִלְכוּן אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֶל-לְהִי הָעֲמִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם:

לֹא תִלְכוּן אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֶל-לְהִי הָעֲמִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם – הוּא הַדִּין לְרַחוּקִים; אֵלָא לִפִּי שְׁאַתָּה רוֹאֵה אֶת סְבִיבוֹתֶיהָ תוֹעִים אַחֲרֵיהֶם, הֲצָרָה לְהַזְהִיר עֲלֵיהֶם בְּיוֹתֵר.

כִּי אֵל קִנָּא יְיָ-הוֹה אֶל-לְהִיךָ בְּקִרְבָּךְ פֶּן-יִחַרְהָ אִתְּךָ יְיָ-הוֹה אֶל-לְהִיךָ בְּךָ וְהַשְׁמִידְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה:

אֲרִי אֵל קִנָּא יְיָ אֱלֹהֶיךָ שְׁכִינְתִּיהָ בֵּינָךְ דְלִמָּא יִתְקַהּ רוּגְזָא דֵּינִי אֱלֹהֶיךָ בְּךָ וַיִּשְׁחִצִינָךְ מֵעַל אִפִּי אֲרָעָא:

לֹא תִנְסֹו אֶת-יְיָ-הוֹה אֶל-לְהִיכֶם פֶּאֲשֶׁר נִסִּיתֶם בַּמָּסָה:

לֹא תִנְסֹוּן קָדָם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם כִּמָּא דְנִסִּיתוּן בְּנִסִּיתָא:

בַּמָּסָה – כְּשִׁינְצָאוּ מִמִּצְרַיִם, שְׁנִסּוּהוּ בְמִים, שְׁנִנְאָמַר: "הִישׁ ה' בְּקִרְבָּנוּ".

מִשָּׁר תִּטְרוּן יָת פְּקוּדֵינָא דֵּינִי אֱלֹהֵיכֶם וְסִהֲדוּתִיהָ וּקְנָמוּהִי דְפִקְדָּהּ:

שְׁמֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת-מִצְוֹת יְיָ-הוֹה אֶל-לְהִיכֶם וְעִדְתִּיו וְתִקְיוּ אֲשֶׁר צִוָּה:

וְתַעֲבִיד דְכָשֶׁר וְדַתְקִין קָדָם יְיָ בְּדִיל דִּיטֵב לָךְ וְתִיעוֹל וְתִירַת יָת אֲרָעָא טְבָתָא דְקַיִים יְיָ לְאַבְרָהָם:

וְעֲשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְיָ-הוֹה לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וּבָאתָ וְיִרְשַׁתְּ אֶת-הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע יְיָ-הוֹה לְאַבְרָהָם:

הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב – זֶה פְּשָׁרָה, לִפְנִים מִשּׁוֹרַת הַדִּין.

לְמַתְּבֵר יָת כָּל בְּעָלֵי דְבָבָךְ מִן קָדָמָךְ כִּמָּא דְמִלִּיל יְיָ:

לְהַזְחָ אֶת-כָּל-אִיבֵיהָ מִפְּגִיָּה פֶּאֲשֶׁר דָּבָר יְיָ-הוֹה: כֶּאֱשֶׁר דָּבָר – וְהִיכֵן דְבָר? "וְהִמָּתִי אֶת כָּל הָעָם" וְגוֹמַר.

אֲרִי יִשְׁאַלְנָךְ בְּנֶה מִחָר לֵאמֹר מָה הָעִדָּת וְהַחֲקִים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ-הוֹה אֶל-לְהִינוּ אֲתֵכֶם:

כִּי יִשְׁאַלְךָ בֶּנֶךָ מִחָר – יֵשׁ מִחָר שֶׁהוּא אֲחֵר זָמָן.

וְתִימַר לְבָנְךָ עֲבָדִין הוֹינָא לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם וְאַפְקָנָא יְיָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד תִּזְקָה:

וְאִמַּרְתָּ לְבָנְךָ עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם וַיִּצְאָנוּ יְיָ-הוֹה מִמִּצְרַיִם בְּיַד תִּזְקָה:

וַיִּתֵּן י-הוָה אוֹתוֹת וּמִפְתִּים גְּדֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרַיִם בְּפָרְעָה וּבְכָל-בֵּיתוֹ לַעֲיָנֵנוּ:	וַיֵּהֱב יי אֶתִּין וּמוֹפְתִין רַב־רַבִּין וּבִישׁוֹן בְּמִצְרַיִם בְּפָרְעָה וּבְכָל אָנָּשׁ בֵּיתִיהָ לַעֲיָנָנָא:
וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ לָתֵת לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּינוּ:	וַיִּתְּנָא אִפְיָק מִתַּמָּן בְּדִיל לֹא־עָלָא יִתְּנָא לְמַתָּן לָנָא יֵת אֶרֶעָא דְקַיִים לְאַבְהֵתְנָא:
וַיַּצְנוּנוּ י-הוָה לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַחֲקִים הָאֵלֶּה לִּירְאָה אֶת-י-הוָה א-לֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל-הַיָּמִים לַחַיֵּיתָנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה:	וּפְקֻדָּנָא יי לְמַעַבְד יֵת כָּל קִימִיָּא הָאֵלִין לְמַדְחַל קָדָם יי אֱלֹהֵנָא דִּיטֵּב לָנָא כָּל יוֹמִיָּא לְקִימוֹתָנָא כְּיוֹמָא הַדִּין:
וַיַּדְקָה תְּהִיָּה-לָנוּ כִּי-נִשְׁמָר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי י-הוָה א-לֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צֻוְּנוּ:	וְזָכוּתָא תְּהִי לָנָא אַרִי גִטֵּר לְמַעַבְד יֵת כָּל תַּפְקִידָתָא הַדָּא קָדָם יי אֱלֹהֵנָא כְּמָא דְפְקֻדָּנָא:

שביעי	פְּרַשְׁת הַזֹּהֶרֶת שִׁבְעַת הָעִמִּים
כִּי יָבִיֵאֵל י-הוָה א-לֹהֶיךָ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אַתָּה בָּא-שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָשַׁל גּוֹיִם-רַבִּים מִפְּנֶיךָ הַחַתִּי וְהַגְרָגָשִׁי וְהָאֲמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי שִׁבְעָה גּוֹלִם רַבִּים וַעֲצוּמִים מִמֶּךָ:	אַרִי נַעֲלִנְדָּא יי אֱלֹהֶיךָ לְאַרְעָא דְאַתָּה עָלִיל לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ וַיִּתְּרִיךָ עִמָּמִין סְגִיָּאִין מִן קְדָמָךָ חַתִּי וְגִרְגִּישִׁי וְאֲמֹרָאִי וְכְנַעֲנָאִי וּפְרָזָאִי וְחִזְאִי וַיְבוֹסֵאִי שִׁבְעָא עִמָּמִין סְגִיָּאִין וְתַקִּיפִין מִנְךָ:

וְנָשַׁל – לְשׁוֹן הַשְׁלָכָה וְהַתָּזָה; וְכֵן: "וְנָשַׁל הַכְּרִזִּל".	וַיִּמְסְרֵנוּ יי אֱלֹהֶיךָ קְדָמָךָ וְתַמְחִינוּן גְּמָרָא תַּגְמָר יִתְהוֹן לֹא תַגְזֹר לַהוֹן קָנָם וְלֹא תִרְחִים עָלֵיהוֹן:
וְנִתְּנָם י-הוָה א-לֹהֶיךָ לִפְנֶיךָ וְהַפִּיתָם הַתָּרֵם תַּחֲרִים אֲתָם לֹא-תִכְרֹת לָהֶם בְּרִית וְלֹא תִתְּנָם:	וְלֹא תִתְּנָם – לֹא תַתֵּן לָהֶם חֵן. אֲסוּר לֹא לְאָדָם לֹא־מֵר: כְּמָה נָאָה גוֹי זֶה. דְּכָר אַחֵר: לֹא תַתֵּן לָהֶם חֲנִיָּה בְּאַרְצָךְ.
וְלֹא תִתְּחַתֵּן בָּם בְּתֶךָ לֹא-תִתֵּן לִבְנֹו וּבְתוֹ לֹא-תִתֵּן לִבְנֹו:	וְלֹא תִתְּחַתֵּן בְּהוֹן בְּרֶתְךָ לֹא תַתֵּן לְבָרִיָּהּ וּבְרִיתָהּ לֹא תִסֵּב לְבָרְךָ:

כִּי-יָסִיר אֶת-בְּנֹךְ מֵאַחֲרֵי וְעַבְדוֹ א-לֹהִים אֲחֵרִים וְחָרָה אַחֲרֵי-הוֹה בָּכֶם וְהַשְׁמִידֶךָ מִהָר:	אַרִי יִטְעִין יֵת בְּרַךְ מִבְּתֵר פּוֹלְחָנִי וַיִּפְלְחוּן לְטַעוֹת עִמָּמִיָּא וַיִּתְּקֶךָ רוּגְזָא דִּי בְכוֹן וַיִּשְׁיַצִּינְךָ בְּפָרִיעַ:
כִּי יָסִיר אֶת בְּנֹךְ מֵאַחֲרֵי – בְּנוֹ שֶׁל כְּנַעֲנִי, כְּשִׁישָׂא אֶת בְּתוּרָה, יָסִיר אֶת בְּנֹךְ מֵאַחֲרֵי; לְמַדְנֵי שֶׁכֵּן בְּתוּרָה הִבָּא מִן הַכְּנַעֲנִי קְרוֹי בְּנֹךְ. אֲבָל כֵּן בְּנֹךְ הִבָּא מִן הַכְּנַעֲנִית אֵינֶנּוּ קְרוֹי בְּנֹךְ, אֲלֵא בְנֹה, שֶׁהָרִי לֹא נֶאֱמַר עַל בְּתוּרָה "לֹא תִקַּח" "כִּי תִסִּיר אֶת בְּנֹךְ מֵאַחֲרֵי", אֲלֵא כִּי יָסִיר אֶת בְּנֹךְ וְגוֹמֵר.	כִּי יָסִיר אֶת בְּנֹךְ מֵאַחֲרֵי – לְמַדְנֵי שֶׁכֵּן בְּתוּרָה הִבָּא מִן הַכְּנַעֲנִי קְרוֹי בְּנֹךְ. אֲבָל כֵּן בְּנֹךְ הִבָּא מִן הַכְּנַעֲנִית אֵינֶנּוּ קְרוֹי בְּנֹךְ, אֲלֵא בְנֹה, שֶׁהָרִי לֹא נֶאֱמַר עַל בְּתוּרָה "לֹא תִקַּח" "כִּי תִסִּיר אֶת בְּנֹךְ מֵאַחֲרֵי", אֲלֵא כִּי יָסִיר אֶת בְּנֹךְ וְגוֹמֵר.

כִּי-אִם-כָּה תַעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבַּחַתִּיהֶם תִּתְּצוּ וּמִצִּבְתָּם תִּשְׁבְּרוּ וְאֲשִׁירֵיהֶם תַּגְדִּעוּן וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בָּאֵשׁ:	אַרִי אִם כְּדִין תַּעֲבִדוּן לַהוֹן אִיגוּרִיָּהוֹן תִּתְּרַעוּן וְקַמְתַּהוֹן תִּתְּבְּרוּן וְאֲשִׁירִיָּהוֹן תִּקְצְצוּן וְצִלְמֵיהוֹן תִּיקְדוּן בְּנוֹרָא:
מִזְבַּחַתִּיהֶם – שֶׁל בְּנֵי. וּמִצִּבְתָּם – אֲבָן אֶחָת. וְאֲשִׁירֵיהֶם – אֵילָנוֹת שֶׁעוֹבְדִין אוֹתָן. וּפְסִילֵיהֶם – צִלְמִים.	אַרִי אִם כְּדִין תַּעֲבִדוּן לַהוֹן אִיגוּרִיָּהוֹן תִּתְּרַעוּן וְקַמְתַּהוֹן תִּתְּבְּרוּן וְאֲשִׁירִיָּהוֹן תִּקְצְצוּן וְצִלְמֵיהוֹן תִּיקְדוּן בְּנוֹרָא:

כִּי עַם קְדוֹשׁ אַתָּה לִי-הוָה א-לֹהֶיךָ בָּךְ בְּתֵר י-הוָה א-לֹהֶיךָ לַהֲנוֹת לֹא לַעֲם סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאָדָמָה:	אַרִי עַם קְדִישׁ אַתָּה קָדָם יי אֱלֹהֶיךָ בָּךְ אַתְרַעִי יי אֱלֹהֶיךָ לְמַהְרֵי לִיָּה לַעֲם חַבִּיב מִכָּל עִמָּמִיָּא דְעַל אִפִּי אֶרֶעָא:
---	--

לֹא מִרְבָּכֶם מִכָּל-הָעַמִּים חֲשֹׁק י-הוָה בָּכֶם וַיִּבְחָר בָּכֶם כִּי-אַתֶּם הַמַּעֲט מִכָּל-הָעַמִּים:	לֹא מִדְּסִגִּיָּאִין אַתּוֹן מִכָּל עִמָּמִיָּא צָבִי יי בְכוֹן וְאַתְרַעִי בְכוֹן אַרִי אַתּוֹן זַעֲרִין מִכָּל עִמָּמִיָּא:
---	--

לֹא מִרְבָּכֶם – כְּפִשׁוּטוֹ. וּמִדְּרָשׁוֹ: לִפִּי שְׂאִין אַתֶּם מִגְדִּילִים עֲצָמְכֶם כְּשִׂאֲנִי מִשְׁפִּיעַ לָכֶם טוֹבָה, לִפְיֶכָה חֲשֹׁק ה' בָּכֶם. כִּי אַתֶּם הַמַּעֲט – הַמִּמְעָטִין עֲצָמְכֶם, כְּגוֹן אֲבָרְהָם, שְׂאֵמֵר: "וְאֶנְכִי עֹפֵר וְאֶפֶר", וְכַגּוֹן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, שְׂאֵמֵר: "וְנִחַנְנוּ מֵה"; לֹא כְּנִבְכּוֹדְנָא צֶרַח, שְׂאֵמֵר: "אֲדַמָּה לַעֲלִיּוֹן", וְסִנְחָרִיב, שְׂאֵמֵר: "מִי כָּל א-לֹהֵי הָאָרְצוֹת", וְחִירָם, שְׂאֵמֵר: " מוֹשֵׁב א-לֹהִים יִשְׁבְּתִי". כִּי אַתֶּם הַמַּעֲט – הָרִי כִּי מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן "דָּהָא".	לֹא מִדְּסִגִּיָּאִין אַתּוֹן מִכָּל עִמָּמִיָּא צָבִי יי בְכוֹן וְאַתְרַעִי בְכוֹן אַרִי אַתּוֹן זַעֲרִין מִכָּל עִמָּמִיָּא:
--	--

ארי מדרחים יי יתכון ומדנטר ית קימא דקנים לאבהתכון אפיק יי יתכון בנד תקיפא ופרקד מבית עבדותא מינדא דפרעה מלפא דמצרים:	כי מאהבת י-הוה אתכם ומשמרו את-השבעה אשר נשבע לאבותיכם הוציא י-הוה אתכם בנד חזקה ויפדו מבית עבדים מינד פרעה מלך-מצרים:
כי מאהבת ה' – הרי כי משמש בלשון "אלא": "לא מרבכם חשק ה' בכם אלא מאהבת ה' אתכם". ומשמרו את השבעה – מחמת שמרו את השבועה.	
ותדע ארי יי אלהד הוא א-להים אלהא מהימנא נטר קימא וחסדא לרחמוהי ולנטרי פקודוהי לאלה דריו: מצותו לאלה דור:	וינדעת פיי-הוה א-להיד הוא הא-להים הא-ל הנאמן שמר הברית והחסד לאהביו ולשמרי מצותו לאלה דור:
לאלה דור – ולהלן הוא אומר "לאלפים" ? כאן, שהוא סמוך אצל לשמרי מצותיו, הוא אומר לאלה; ולהלן, שהוא סמוך אצל לאהבי, הוא אומר "לאלפים". לאהביו – אלו שעושין מאהבה. ולשמרי מצותיו – אלו העושין מיראה.	
ומשלים לשנאוהי טבון דאנון עבדיו קדמוהי בתייהון לאובדיהון לא מאחר עובד טב לשנאוהי טבון דאנון עבדיו קדמוהי בתייהון משלים להון:	ומשלים לשנאיו אל-פניו להאבידו לא יאחר לשנאו אל-פניו ישלם-לו:
ומשלים לשנאיו אל פניו – בסיו משלם לו גמולו הטוב, כדי להאבידו מן העולם הבא.	
ותטר ית תפקידתא וית קימא וית דינא דאנא מפקיד לך יומא דין למעבדהון:	ושמרת את-המצוה ואת-החקים ואת-המשפטים אשר אנכי מצוה היום לעשותם:
היום לעשותם – ולמחר, לעולם הבא, לטל שכם.	

המשך נ"ך:

ויברכוהו י-הוה: בנתחל רוח י-הוה לפעמו
במחנה-גן בין צרעה ובין אשתאל:

ז וַיִּשְׁכֶּם יִרְבֹּעֵל הוּא גִדְעוֹן וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ
וַיַּחֲגוּ עַל־עֵין תְּרֹד וּמִחֲנֵה מִדְּיָן הָיָה־לּוֹ מִצָּפוֹן
מִגְבְּעַת הַמּוֹרָה בְּעֶמְקָה: וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־גִּדְעוֹן
רַב הָעָם אֲשֶׁר אִתָּךְ מִתַּתִּי אֶת־מִדְּיָן בְּיָדָם פֶּן־
יִתְפָּאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יָדַי הוֹשִׁיעָה לִּי:
וַעֲתָה קְרָא נָא בְּאָזְנֵי הָעָם לֵאמֹר מִי־יֵרָא וְתִרְדּוּ
יָשֹׁב וַיִּצְפֹּר מִהָר הַגִּלְעָד וַיָּשֹׁב מִן־הָעָם עֶשְׂרִים
וּשְׁנַיִם אֲלֹף וַעֲשִׂרֵת אֲלָפִים גִּשְׁאָרוֹ: וַיֹּאמֶר
יְ-הוָה אֶל־גִּדְעוֹן עוֹד הָעָם רַב הוֹרֵד אוֹתָם אֶל־
הַמַּיִם וְאַצְרִפְנוּ לָהֶם שֹׁם וְהָיָה אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיךָ
זֶה | יֵלֶךְ אִתָּךְ הוּא יֵלֶךְ אִתָּךְ וְכָל אֲשֶׁר־אָמַר אֵלֶיךָ
זֶה לֹא־יֵלֶךְ עִמָּךְ הוּא לֹא יֵלֶךְ: וַיִּוָּרֶד אֶת־הָעָם
אֶל־הַמַּיִם וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־גִּדְעוֹן כָּל אֲשֶׁר־יֵלֶךְ
בִּלְשׁוֹנוֹ מִן־הַמַּיִם כֹּאֲשֶׁר יֵלֶק הַכָּלָב תִּצְיֵג אוֹתוֹ
לְבָד וְכָל אֲשֶׁר־יִכְרַע עַל־בִּרְכָּיו לַשָּׂתוֹת: וַיְהִי
מִסְפָּר הַמִּלְקָקִים בְּיָדָם אֶל־פִּיהֶם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
אִישׁ וְכָל יִתְרֵי הָעָם כָּרְעוּ עַל־בִּרְכֵיהֶם לַשָּׂתוֹת
מֵיָם: וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־גִּדְעוֹן בְּשֹׁלֶשׁ מֵאוֹת
הָאִישׁ הַמִּלְקָקִים אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְנִתַּתִּי אֶת־מִדְּיָן
בְּיָדְךָ וְכָל־הָעָם יֵלְכוּ אִישׁ לְמַקְמוֹ: וַיִּקְחוּ אֶת־
צִדָּה הָעָם בְּיָדָם וְאֵת שׁוֹפְרֵתֵיהֶם וְאֵת כָּל־אִישׁ
יִשְׂרָאֵל שָׁלַח אִישׁ לְאֶהֱלִיו וּבְשֹׁלֶשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ
הַחֲזִיק וּמִחֲנֵה מִדְּיָן הָיָה לוֹ מִתַּחַת בְּעֶמְקָה: וַיְהִי
בַלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְ-הוָה קוּם רֵד בְּמִחֲנֵה
כִּי נִתְּתִיו בְּיָדְךָ: וְאִם־יֵרָא אִתָּה לְרֹדֶת רֵד אִתָּה
וּפָרָה נַעֲרָה אֶל־הַמִּחֲנֵה: וַיִּשְׁמַעְתָּ מִה־יִּזְבָּרוּ
וְאַחֵר תַּחֲזֹקְנָה יִלְיָה וַיִּרְדּוּ בְּמִחֲנֵה וַיֵּרֶד הוּא
וּפָרָה נַעֲרָו אֶל־קִצֵּה הַחֲמִשִּׁים אֲשֶׁר בְּמִחֲנֵה:
וַיִּמְדִּינוּ וַעֲמָלֶק וְכָל־בְּנֵי־קָדָם נָפְלִים בְּעֶמְקָה
כְּאַרְבֶּה לָרֹב וּלְגַמְלֵיהֶם אֵין מִסְפָּר כַּחֲזוֹל שְׂעִל־
שִׁפְתֵי הַיָּם לָרֹב: וַיָּבֹא גִדְעוֹן וְהִנֵּה־אִישׁ מִסְפָּר
לָרַעְהוּ חֲלֹום וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֹום חֲלַמְתִּי וְהִנֵּה צִלְיִל
לָחֶם שְׂעִרִים מִתְהַפֵּף בְּמִחֲנֵה מִדְּיָן וַיָּבֹא עַד־
הָאֵהָל וַיִּנָּכְהוּ וַיִּפֹּל וַיִּתְפַּכְּהוּ לְמַעַלָּה וּנְפֹל הָאֵהָל:
וַיַּעַן רַעְהוּ וַיֹּאמֶר אֵין זֹאת בִּלְתִּי אִם־תִּרְבֵּי גִדְעוֹן
בְּ־יֹאֵשׁ אִישׁ יִשְׂרָאֵל נָתַן הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ אֶת־
מִדְּיָן וְאֶת־כָּל־הַמִּחֲנֵה: וַיְהִי כַשְׁמַע גִּדְעוֹן אֶת־
מִסְפָּר הַחֲלֹום וְאֶת־שִׁבְרוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה וַיָּשֹׁב אֶל־

מִחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר קוּמוּ כִּי־נָתַן יְ-הוָה בְּיָדְכֶם
אֶת־מִחֲנֵה מִדְּיָן: וַיַּחֲזִץ אֶת־שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ
שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים וַיִּתֵּן שׁוֹפְרוֹת בְּיַד־כָּלֶם וּכְדִים
רִיקִים וּלְפָדִים בְּתוֹךְ הַכְּדִים: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
מִמָּנִי תִרְאוּ וְכֵן תַּעֲשׂוּ וְהִנֵּה אֲנֹכִי בָא בַקֶּצֶה
הַמִּחֲנֵה וְהִנֵּה כֹאֲשֶׁר־אַעֲשֶׂה פֶן תַּעֲשׂוּ: וַיִּתְקַעְתִּי
בְּשׁוֹפָר אֲנֹכִי וְכָל־אֲשֶׁר אִתִּי וַתִּקְעֻתֶם בְּשׁוֹפְרוֹת
גַּם־אַתֶּם סְבִיבוֹת כָּל־הַמִּחֲנֵה וְאַמְרַתֶם לִי־הִנֵּה
וּלְגִדְעוֹן: וַיָּבֹא גִדְעוֹן וּמֵאֶה־אִישׁ אֲשֶׁר־אִתּוֹ
בַּקֶּצֶה הַמִּחֲנֵה רֹאשׁ הָאֲשִׁמָּרֶת הַתִּיכּוֹנָה אֵךְ הִקָּם
הַקִּימוּ אֶת־הַשִּׁמְרִים וַיִּתְקַעוּ בְּשׁוֹפְרוֹת וַנְּפוּץ
הַכְּדִים אֲשֶׁר בְּיָדָם: וַיִּתְקַעוּ שְׁלֹשָׁת הָרָאשִׁים
בְּשׁוֹפְרוֹת וַיִּשְׁבְּרוּ הַכְּדִים וַיַּחֲזִיקוּ בְיַד־שְׁמֹאוֹלֶם
בַּלְפָּדִים וּבְיַד־יִמִּינֶם הַשׁוֹפְרוֹת לְתַקּוּעַ וַיִּקְרָאוּ
תִּרְבֵּי לִי־הִנֵּה וּלְגִדְעוֹן: וַיַּעֲמֵדוּ אִישׁ תַּחֲתָיו
סְבִיב לְמִחֲנֵה וַיִּרָץ כָּל־הַמִּחֲנֵה וַיִּרְיעוּ וַיָּנוּסוּ:
וַיִּתְקַעוּ שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הַשׁוֹפְרוֹת וַיִּשְׁעוּ יְ-הוָה אֵת
תִּרְבֵּי אִישׁ בִּרְעָהוּ וּבְכָל־הַמִּחֲנֵה וַיִּנָּס הַמִּחֲנֵה עַד־
בֵּית הַשֹּׁטָה צִרְיָתָה עַד שְׂפַת־אֲבֵל מַחֻלָּה עַל־
טִבַּת: וַיִּצְעַק אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מִנִּפְתָּלִי וּמִן־אֲשֶׁר
וּמִן־כָּל־מְנַשֶּׁה וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי מִדְּיָן: וַיִּמְלֹאכִים
שָׁלַח גִּדְעוֹן בְּכָל־הָר אֲפָרַיִם לֵאמֹר רָדּוּ לִקְרַאת
מִדְּיָן וּלְכָדוּ לָהֶם אֶת־הַמַּיִם עַד בֵּית בִּרָּה וְאֶת־
הַיַּרְדֵּן וַיִּצְעַק כָּל־אִישׁ אֲפָרַיִם וַיִּלְכְּדוּ אֶת־הַמַּיִם
עַד בֵּית בִּרָּה וְאֶת־הַיַּרְדֵּן: וַיִּלְכְּדוּ שְׁנַיִם־שָׂרֵי
מִדְּיָן אֶת־עֹרֵב וְאֶת־זֹאב וַיַּהַרְגוּ אֶת־עֹרֵב בְּצוּר־
עֹרֵב וְאֶת־זֹאב הָרָגוּ בְּיָקֵב־זֹאב וַיִּרְדְּפוּ אֶל־
מִדְּיָן וְרֹאשׁ־עֹרֵב וְזֹאב הִבִּיאוּ אֶל־גִּדְעוֹן מִעֵבֶר
לַיַּרְדֵּן:

ח וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ אֲפָרַיִם מִה־הַדָּבָר הַזֶּה
עָשִׂיתָ לָּנוּ לְבִלְתִּי קִרְאוֹת לָנוּ כִּי הִלַּכְתָּ לְהִלָּחֶם
בְּמִדְּיָן וַיִּרְיִבוּן אִתּוֹ בַּחֲזָקָה: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מִה־
עָשִׂיתִי עִתָּה כִּכֶּם הֲלֹא טוֹב עָלְלוֹת אֲפָרַיִם מִבְּצִיר
אַבִּיעֲזָר: בְּיָדְכֶם נָתַן אֱלֹהִים אֶת־שָׂרֵי מִדְּיָן אֶת־
עֹרֵב וְאֶת־זֹאב וּמִה־יִּכְלָתִי עָשׂוֹת כִּכֶּם אֲזִי רַפְתָּה
רוּחַם מֵעַלְיוֹ בַּדָּבָר הַדָּבָר הַזֶּה: וַיָּבֹא גִדְעוֹן
הַיַּרְדֵּנָה עֹבֵר הוּא וּשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ אֲשֶׁר אִתּוֹ
עֲנִיִּים וְרֹדְפִים: וַיֹּאמֶר לְאַנְשֵׁי סָפוֹת תַּנּוּ־נָא

בְּכָרוֹת לָחֶם לָעֵם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵי כִּי־עֵינֵיהֶם הֵם
וְאֲנֹכִי רִדְתִּי אַחֲרֵי זִבְחָה וְצִלְמִנְעַ מַלְכֵי מִדְיָן:
וַיֹּאמֶר שָׂרִי סָפוֹת הֶכֶף זִבְחָה וְצִלְמִנְעַ עֲתָה בִּידְךָ
כִּי־נִתְּנוּ לַצִּבְאָה לָחֶם: וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן לָכֵן בִּתְּתָה
י־הִנֵּה אֶת־זִבְחָה וְאֶת־צִלְמִנְעַ בְּיָדִי וְדַשְׁתִּי אֶת־
בְּשָׂרְכֶם אֶת־קוֹצֵי הַמִּדְבָּר וְאֶת־הַבְּרִקָּהִים: וַיַּעַל
מִשָּׁם פְּנוּאֵל וַיְדַבֵּר אֵלֵיהֶם כְּזֹאת וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ
אֲנָשִׁי פְּנוּאֵל כַּאֲשֶׁר עָנוּ אֲנָשֵׁי סָכוֹת: וַיֹּאמֶר גַּם־
לְאֲנָשִׁי פְּנוּאֵל לֵאמֹר בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם אֶתֶּן אֶת־
הַמֶּגְדָּל הַזֶּה: וְזִבְחָה וְצִלְמִנְעַ בַּקֶּרֶר וּמִחֲנִיָּהֶם
עִמָּם כַּחֲמִשָּׁת עָשָׂר אֶלֶף כָּל הַנְּזוֹתָרִים מִכָּל מַחֲנֵה
בְּנֵי־קָדָם וְהַנִּפְלִים מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ
שָׁלַח־תֵּחָרֵב: וַיַּעַל גִּדְעוֹן דֶּרֶךְ הַשְּׁכוּנִי בְּאֵהָלִים
מִקְדָּם לְזִבְחָה וַיִּגְבְּהָה וַיִּדֹּף אֶת־הַמַּחֲנֵה וְהַמִּחֲנֵה הָיָה
בְּטַח: וַיִּנָּסוּ זִבְחָה וְצִלְמִנְעַ וַיִּרְדּוּ אַחֲרֵיהֶם וַיִּלְכְּדוּ
אֶת־שָׁנָיָה מַלְכֵי מִדְיָן אֶת־זִבְחָה וְאֶת־צִלְמִנְעַ וְכָל־
הַמַּחֲנֵה הִתְּרִיד: וַיָּשָׁב גִּדְעוֹן בְּנ־יוֹאָשׁ מִן־
הַמִּלְחָמָה מִלְּמַעְלָה הַחֲרָס: וַיִּלְכְּדוּ־גַעַר מֵאֲנָשִׁי
סָכוֹת וַיִּשְׁאֲלֵהוּ וַיִּכְתֹּב אֵלָיו אֶת־שָׂרִי סָכוֹת וְאֶת־
זִקְנֵיהָ שְׁבָעִים וּשְׁבַעַה אִישׁ: וַיָּבֵא אֶל־אֲנָשִׁי
סָכוֹת וַיֹּאמֶר הִנֵּה זִבְחָה וְצִלְמִנְעַ אֲשֶׁר חִרְפֹתָם
אוֹתִי לֵאמֹר הֶכֶף זִבְחָה וְצִלְמִנְעַ עֲתָה בִּידְךָ כִּי נִתְּנוּ
לְאֲנָשִׁיךָ הַיְעַפִּים לָחֶם: וַיִּיקַח אֶת־זִקְנֵי הָעִיר
וְאֶת־קוֹצֵי הַמִּדְבָּר וְאֶת־הַבְּרִקָּהִים וַיִּדַּע בָּהֶם אֶת־
אֲנָשִׁי סָכוֹת: וְאֶת־מֶגְדָּל פְּנוּאֵל נָתַן וַיִּהְרֹג אֶת־
אֲנָשִׁי הָעִיר: וַיֹּאמֶר אֶל־זִבְחָה וְאֶל־צִלְמִנְעַ אֵיפֹה
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִרְגַתֶּם בְּתַבּוֹר וַיֹּאמְרוּ כָמוֹךָ
כָמוֹהֶם אֶחָד כְּתָאֵר בְּנֵי הַמִּלָּךְ: וַיֹּאמֶר אַחִי בְנֵי־
אִמִּי הֵם חֵי־יְהוָה לֹא הִחַיְתֶּם אוֹתָם לֹא הִרְגַתִּי
אֶתְכֶם: וַיֹּאמֶר לִיתֵּר בְּכוֹרוֹ קוֹם הֲרֹג אוֹתָם וְלֹא־
שָׁלַח הַנָּעַר תִּרְבּוּ כִּי יֵרָא כִּי עוֹדְנוּ גָעַר: וַיֹּאמֶר
זִבְחָה וְצִלְמִנְעַ קוֹם אֶתְּהָ וּפְגַע־בָּנוּ כִּי כֹאִישׁ
גְּבוּרָתוֹ וַיָּקָם גִּדְעוֹן וַיִּהְרֹג אֶת־זִבְחָה וְאֶת־צִלְמִנְעַ
וַיִּיקַח אֶת־הַשְּׁהֲרָנִים אֲשֶׁר בְּצוּאֲרֵי גְמָלֵיהֶם:
וַיֹּאמְרוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּדְעוֹן מִשְׁל־בָּנוּ גַם־
אַתָּה גַם־בְּנֶה גַם בְּנ־בְּנֶה כִּי הוֹשַׁעְתָּנוּ מִיַּד מִדְיָן:
וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם גִּדְעוֹן לֹא־אֶמְשָׁל אֲנִי בָכֶם וְלֹא־
יִמְשָׁל בְּנֵי בָכֶם י־הִנֵּה יִמְשָׁל בָּכֶם: וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם

גִּדְעוֹן אֲשָׁאֵלָה מִכֶּם שְׁאֵלָה וְתַנּוּ־לִי אִישׁ גֶּזֶם
שָׁלְלוּ כִּי־גִזְמִי זָהָב לָהֶם כִּי יִשְׁמַעְאֵלִים הֵם:
וַיֹּאמְרוּ נָתַן גִּזְמוֹ וַיִּפְרְשׁוּ אֶת־הַשְּׁמָלָה וַיִּשְׁלִיכוּ
שָׁמָּה אִישׁ גֶּזֶם שָׁלְלוּ: וַיְהִי מִשְׁקָל גִּזְמֵי הַזָּהָב
אֲשֶׁר שָׁאֵל אֶלֶף וּשְׁבַע־מֵאוֹת זָהָב לְבָד מִן־
הַשְּׁהֲרָנִים וְהַנְּטִיפּוֹת וּבִגְדֵי הָאֲרָגְמָן שָׁעַל מַלְכֵי
מִדְיָן וְלִבְדֵי מִן־הָעֲנָקוֹת אֲשֶׁר בְּצוּאֲרֵי גְמָלֵיהֶם:
וַיַּעַשׂ אוֹתוֹ גִּדְעוֹן לְאֶפֹֻד וַיַּצַּג אוֹתוֹ בְּעִירוֹ
בַּעֲפָרָה וַיִּזְנוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אַחֲרָיו שָׁם וַיְהִי לְגִדְעוֹן
וּלְבֵיתוֹ לְמוֹקֵשׁ: וַיִּפְגַּע מִדְיָן לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלֹא יָסְפוּ לַעֲשׂוֹת רָאשִׁים וּתְשַׁקֹּט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים
שָׁנָה בִּימֵי גִדְעוֹן: וַיִּלְכְּדוּ יִרְבֵּעֵל בְּנ־יוֹאָשׁ וַיָּשָׁב
בְּבֵיתוֹ: וַיִּלְכְּדוֹ הָיוּ שְׁבָעִים בָּנִים יֶצְאִי יִרְכּוּ כִּי־
נָשִׁים רַבּוֹת הָיוּ לוֹ: וַיִּפְּלִגְשׁוּ אֲשֶׁר בְּשָׁכֶם
יִלְדָה־לוֹ גַם־הָיָה בֶן וַיִּשָּׂם אֶת־שְׁמוֹ אֲבִימֶלֶךְ:
וַיָּנִימָת גִּדְעוֹן בְּנ־יוֹאָשׁ בְּשִׁיבָה טוֹבָה וַיִּקְבֹּר
בַּקֶּבֶר יוֹאָשׁ אָבִיו בַּעֲפָרָה אֲבִי הָעֲזָרִי: וַיְהִי
כַּאֲשֶׁר מָת גִּדְעוֹן וַיָּשׁוּבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי
הַבָּעֲלִים וַיַּשְׁיִמוּ לָהֶם בָּעַל בְּרִית לֹא־לֵהִים: וַיִּלְא
זָכְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה אֱ־לֹהֵיהֶם הַמַּצִּיל
אוֹתָם מִיַּד כָּל־אִיְבֵיהֶם מִסְבִּיב: וַיִּלְא־עָשׂוּ חֹסֵד
עִם־בֵּית יִרְבֵּעֵל גִּדְעוֹן כְּכָל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה
עִם־יִשְׂרָאֵל:

ט וַיִּלְכְּדוּ אֲבִימֶלֶךְ בְּנ־יִרְבֵּעֵל שְׁכָמָה אֶל־אַחִי אִמּוֹ
וַיְדַבֵּר אֵלֵיהֶם וְאֶל־כָּל־מִשְׁפַּחַת בֵּית־אָבִי אִמּוֹ
לֵאמֹר: יִדְבְּרוּ־נָא בְּאָזְנִי כָל־בְּעָלֵי שְׁכָם מִה־טוֹב
לָכֶם הַמָּשָׁל בָּכֶם שְׁבָעִים אִישׁ כָּל בְּנֵי יִרְבֵּעֵל אִם־
מָשָׁל בָּכֶם אִישׁ אֶחָד וּזְכַרְתֶּם כִּי־עַצְמְכֶם
וּבְשָׂרְכֶם אָנִי: וַיְדַבְּרוּ אֶחָד־אִמּוֹ עָלָיו בְּאָזְנֵי כָל־
בְּעָלֵי שְׁכָם אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּט לִבָּם אַחֲרֵי
אֲבִימֶלֶךְ כִּי אָמְרוּ אֶחָדוֹ הוּא: וַיִּתְּנוּ־לוֹ שְׁבָעִים
כֶּסֶף מִבֵּית בָּעַל בְּרִית וַיִּשְׁפֹּר בָּהֶם אֲבִימֶלֶךְ
אֲנָשִׁים רִיקִים וּפְתוּזִים וַיִּלְכּוּ אַחֲרָיו: וַיָּבֵא בֵּית־
אָבִיו עֲפָרְתָה וַיִּהְרֹג אֶת־אֶחָיו בְּנֵי־יִרְבֵּעֵל שְׁבָעִים
אִישׁ עַל־אֶבֶן אֶחָת וַיִּוָּתֵר יוֹתָם בְּנ־יִרְבֵּעֵל הַקָּטָן
כִּי נִחְבָּא: וַיִּאֲסְפוּ כָל־בְּעָלֵי שְׁכָם וְכָל־בֵּית מִלּוֹא
וַיִּלְכּוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ לְמֶלֶךְ עִם־אֱלֹוֹן מִצָּב
אֲשֶׁר בְּשָׁכֶם: וַיִּגְדּוּ לְיוֹתָם וַיִּלְכְּדוּ וַיַּעֲמֵל בְּרָאשׁ

הַרְגִּזִים וַיֵּשֶׂא קוֹלוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּ
אֵלַי בְּעָלִי שְׁכֶם וַיִּשְׁמַע אֲלֵיכֶם אֲ-לֵהִים: הַלְלוּ
הִלְכוּ הָעַצִּים לְמַשַּׁח עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לַזֵּית
מֶלֶכָה עָלֵינוּ: ^יוַיֹּאמֶר לָהֶם הַזֵּית הִחְדַּלְתִּי אֶת־
דִּשְׁנִי אֲשֶׁר־בִּי וַיִּכְבְּדוּ אֲ-לֵהִים וְאֲנָשִׁים וְהִלְכֹתִי
לָנוּעַ עַל־הָעַצִּים: וַיֹּאמְרוּ הָעַצִּים לְתֹאנָה לְכִי־
אֶת מַלְכִּי עָלֵינוּ: ^{יא}וַתֹּאמֶר לָהֶם הַתֹּאנָה הִחְדַּלְתִּי
אֶת־מִתְלִי וְאֶת־תְּנוּבָתִי הַטּוֹבָה וְהִלְכֹתִי לָנוּעַ עַל־
הָעַצִּים: ^{יב}וַיֹּאמְרוּ הָעַצִּים לָגֶפֶן לְכִי־אֶת מַלְכִּי
עָלֵינוּ: ^{יג}וַתֹּאמֶר לָהֶם הָגֶפֶן הִחְדַּלְתִּי אֶת־תִּירוּשֵׁי
הַמִּשְׁמַח אֲ-לֵהִים וְאֲנָשִׁים וְהִלְכֹתִי לָנוּעַ עַל־
הָעַצִּים: ^{יד}וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעַצִּים אֶל־הָאֵטֶד לָךְ אַתָּה
מֶלֶךְ־עָלֵינוּ: ^{טו}וַיֹּאמֶר הָאֵטֶד אֶל־הָעַצִּים אִם
בְּאַמַּת אַתֶּם מַשְׁחִים אֹתִי לְמֶלֶךְ עָלֵיכֶם בָּאוּ חֲסוּ
בְּצִלִּי וְאִם־אֵין תֵּצֵא אֲשֶׁל מִן־הָאֵטֶד וְתֹאכַל אֶת־
אַרְזֵי הַלְבָנוֹן: ^{טז}וַעֲתָה אִם־בְּאַמַּת וּבְתַמִּים עֲשִׂיתֶם
וּתְמַלִּיכוּ אֶת־אַבְיִמֶלֶךְ וְאִם־טוֹבָה עֲשִׂיתֶם עִם־
יִרְבֶּעֶל וְעִם־בִּיתוֹ וְאִם־פְּגֻמוֹל יֵדְיוּ עֲשִׂיתֶם לוֹ:
^{יז}וְאֲשֶׁר־נִלְחַם אָבִי עָלֵיכֶם וַיִּשְׁלַךְ אֶת־נַפְשׁוֹ מִנֶּגֶד
וַיִּצֹל אֶתְכֶם מִיַּד מִדָּוָן: ^{יח}וְאַתֶּם קִמַּתֶּם עַל־בֵּית
אָבִי הַיּוֹם וּתְהַרְגוּ אֶת־בָּנָיו שִׁבְעִים אִישׁ עַל־אָבִן
אַחַת וּתְמַלִּיכוּ אֶת־אַבְיִמֶלֶךְ בֶּן־אַמֶּתוֹ עַל־בְּעָלִי
שְׁכֶם כִּי אֲחִיכֶם הוּא: ^{יט}וְאִם־בְּאַמַּת וּבְתַמִּים
עֲשִׂיתֶם עִם־יִרְבֶּעֶל וְעִם־בִּיתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה שִׁמְחוּ
בְּאַבְיִמֶלֶךְ וַיִּשְׁמַח גַּם־הוּא בָכֶם: ^כוְאִם־אֵין תֵּצֵא
אֲשֶׁל מִן־אַבְיִמֶלֶךְ וְתֹאכַל אֶת־בְּעָלִי שְׁכֶם וְאֶת־בֵּית
מִלּוֹא וְתֵצֵא אֲשֶׁל מִבְּעָלִי שְׁכֶם וּמִבֵּית מִלּוֹא
וְתֹאכַל אֶת־אַבְיִמֶלֶךְ: ^{כא}וַיִּנָּס יוֹתָם וַיִּבְרַח וַיִּלָּךְ
בְּאַרְזָה וַיֵּשֶׁב שָׁם מִפְּנֵי אַבְיִמֶלֶךְ אָחִיו: ^{כב}וַיִּשְׁעַר
אַבְיִמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשׁ שָׁנִים: ^{כג}וַיִּשְׁלַח
אֲ-לֵהִים רוּחַ רָעָה בֵּין אַבְיִמֶלֶךְ וּבֵין בְּעָלִי שְׁכֶם
וַיִּבְגְּדוּ בְּעָלִי־שְׁכֶם בְּאַבְיִמֶלֶךְ: ^{כד}לָּבֹא חֲמֹס
שִׁבְעִים בְּנֵי־יִרְבֶּעֶל וְדָמָם לָשׁוּם עַל־אַבְיִמֶלֶךְ
אֲחִיָּהֶם אֲשֶׁר תָּרַג אוֹתָם וְעַל בְּעָלִי שְׁכֶם אֲשֶׁר־
חִזְקוּ אֶת־יָדָיו לְהַרְג אֶת־אָחִיו: ^{כה}וַיִּשְׁחִימוּ לוֹ בְּעָלִי
שְׁכֶם מֵאַרְבָּים עַל רָאשֵׁי הַהָרִים וַיַּגְזְלוּ אֶת כָּל־
אֲשֶׁר־יַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בַּדֶּרֶךְ וַיַּגֵּד לְאַבְיִמֶלֶךְ: ^{כו}וַיָּבֹא
גֹעַל בֶּן־עֶבֶד וְאָחִיו וַיַּעֲבְרוּ בְּשָׁכֶם וַיִּבְטְחוּ־בּוֹ

בְּעָלִי שְׁכֶם: ^{כז}וַיִּצְאוּ הַשָּׂדֶה וַיִּבְצְרוּ אֶת־כַּרְמֵיהֶם
וַיִּדְרְכוּ וַיַּעֲשׂוּ הַלּוּלִים וַיָּבֹאוּ בֵּית אֲ-לֵהִים
וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂתּוּ וַיִּקְלְלוּ אֶת־אַבְיִמֶלֶךְ: ^{כח}וַיֹּאמֶר
גֹעַל בֶּן־עֶבֶד מִי־אַבְיִמֶלֶךְ וּמִי־שְׁכֶם כִּי נַעֲבֹדְנוּ
הֲלֹא בֶן־יִרְבֶּעֶל וְזָבֹל פָּקִידוֹ עָבְדוּ אֶת־אֲנָשֵׁי
חַמּוֹר אָבִי שְׁכֶם וּמִדּוּעַ נַעֲבֹדְנוּ אֲנַחְנוּ: ^{כט}וּמִי יִתֵּן
אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְאֶסִּירָה אֶת־אַבְיִמֶלֶךְ וַיֹּאמֶר
לְאַבְיִמֶלֶךְ רַבָּה צָבָאָךְ וְצָאָה: ^לוַיִּשְׁמַע זָבֹל שֶׁר־
הָעִיר אֶת־דְּבָרֵי גֹעַל בֶּן־עֶבֶד וַיַּחַר אָפוֹ: ^{לא}וַיִּשְׁלַח
מַלְאָכִים אֶל־אַבְיִמֶלֶךְ בְּתַרְמָה לֵאמֹר הִנֵּה גֹעַל
בֶּן־עֶבֶד וְאָחִיו בָּאִים שְׁכָמָה וְהִנֵּם צָרִים אֶת־
הָעִיר עָלֶיךָ: ^{לב}וַעֲתָה קוּם לִלְחָם אַתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר־
אַתָּךְ וְאַרְבַּ בַּשָּׂדֶה: ^{לג}וְהָיָה בְּבֹקֶר כְּזֹרֶחַ הַשֶּׁמֶשׁ
תִּשְׁפִּים וּפִשְׁטָת עַל־הָעִיר וְהִנֵּה־הוּא וְהָעָם
אֲשֶׁר־אִתּוֹ יֵצְאוּ אֵלָיֶךְ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר תִּמְצָא
יָדְךָ: ^{לד}וַיִּקָּם אַבְיִמֶלֶךְ וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ לִלְחָם
וַיִּאָּרְבוּ עַל־שְׁכֶם אַרְבַּעַת רָאשִׁים: ^{לה}וַיִּצֵּא גֹעַל
בֶּן־עֶבֶד וַיַּעֲמֵד פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וַיִּקָּם אַבְיִמֶלֶךְ
וְהָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ מִן־הַמֶּאֱרָב: ^{לו}וַיִּרְא־גֹעַל אֶת־
הָעָם וַיֹּאמֶר אֶל־זָבֹל הִנֵּה־עָם יוֹרֵד מִרְאִשִׁי
הַהָרִים וַיֹּאמֶר אֵלָיו זָבֹל אַתְּ צֹל הַהָרִים אַתָּה רֹאֵה
כְּאֲנָשִׁים: ^{לז}וַיִּסָּף עוֹד גֹּעַל לְדַבֵּר וַיֹּאמֶר הִנֵּה־עָם
יוֹרְדִים מֵעַם טַבּוֹר הָאָרֶץ וְרֹאשׁ־אֶחָד בָּא מִדֶּרֶךְ
אֱלֹון מַעֲוֵנָנִים: ^{לח}וַיֹּאמֶר אֵלָיו זָבֹל אֵיךְ אֶפּוֹא פִּיךָ
אֲשֶׁר תֹּאמַר מִי אַבְיִמֶלֶךְ כִּי נַעֲבֹדְנוּ הֲלֹא זֶה הָעָם
אֲשֶׁר מֵאֲסֻתָּה בּוֹ צֹא־גָא עָתָה וְהִלְחָם בּוֹ: ^{לט}וַיִּצְא
גֹעַל לִפְנֵי בְעָלִי שְׁכֶם וַיִּלְחָם בְּאַבְיִמֶלֶךְ: ^מוַיִּרְדֶּפּוּהוּ
אַבְיִמֶלֶךְ וַיִּגָּס מִפְּנָיו וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים רַבִּים עַד־פֶּתַח
הַשַּׁעַר: ^{מא}וַיֵּשֶׁב אַבְיִמֶלֶךְ בְּאַרְוֶמָה וַיַּגְרֵשׁ זָבֹל
אֶת־גֹּעַל וְאֶת־אָחִיו מִשִּׁבְת בְּשָׁכֶם: ^{מב}וַיְהִי מִמַּחֲרַת
וַיִּצֵּא הָעָם הַשָּׂדֶה וַיַּגִּדוּ לְאַבְיִמֶלֶךְ: ^{מג}וַיִּקָּח אֶת־
הָעָם וַיַּחֲצֵם לְשִׁלְשָׁה רָאשִׁים וַיִּאָּרְב בַּשָּׂדֶה וַיִּרְא
וְהִנֵּה הָעָם יֹצֵא מִן־הָעִיר וַיִּקָּם עֲלֵיהֶם וַיִּכָּם:
^{מד}וַאֲבְיִמֶלֶךְ וְהָרֹאשִׁים אֲשֶׁר עִמּוֹ פָּשְׁטוּ וַיַּעֲמְדוּ
פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וּשְׁנֵי הָרֹאשִׁים פָּשְׁטוּ עַל־כָּל־
אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה וַיִּכּוּם: ^{מה}וַאֲבְיִמֶלֶךְ נִלְחָם בָּעִיר כָּל־
הַיּוֹם הַהוּא וַיִּלְכֹּד אֶת־הָעִיר וְאֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בָּהּ
הָרַג וַיִּתֵּן אֶת־הָעִיר וַיִּזְרַעָה מֶלֶח: ^{מו}וַיִּשְׁמְעוּ כָּל־

בַּעֲלֵי מִגְדַּל־שָׁכֶם וַיָּבֹאוּ אֶל־צִירֵית בֵּית אֵל בְּרִית:
 מ^מ וַיִּגְדּוּ לְאַבְימֶלֶךְ כִּי הִתְקַבְּצוּ כָּל־בַּעֲלֵי מִגְדַּל־
 שָׁכֶם: מ^מ וַיַּעַל אַבְימֶלֶךְ הֶרֶץ־לְמֹון הוּא וְכָל־הָעָם
 אֲשֶׁר־אִתּוֹ וַיִּקַּח אַבְימֶלֶךְ אֶת־הַקֶּרְדִּמּוֹת בְּיָדוֹ
 וַיִּכְרֹת שׁוֹכֶת עֲצִים וַיִּשְׁאֲהָ וַיֵּשֶׁם עַל־שָׁכְמוֹ
 וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ מָה רְאִיתֶם עֲשִׂיתִי
 מִהָרָו עָשׂוּ כָמוֹנִי: מ^מ וַיִּכְרְתוּ גַם־כָּל־הָעָם אִישׁ
 שׁוֹכֵה וַיִּלְכּוּ אַחֲרֵי אַבְימֶלֶךְ וַיִּשְׁימוּ עַל־הַצִּירֵית
 וַיִּצְּתוּ עֲלֵיהֶם אֶת־הַצִּירֵית בָּאֵשׁ וַיָּמָתוּ גַם כָּל־
 אֲנָשֵׁי מִגְדַּל־שָׁכֶם כָּאֵלֶּף אִישׁ וְאִשָּׁה: וַיִּלְךְ
 אַבְימֶלֶךְ אֶל־תַּבְּצִי וַיִּחַן בְּתַבְּצִי וַיִּלְכְּדָהּ: וַיִּמְגְּדֵל־
 עֹז הָיָה בְּתוֹךְ־הָעִיר וַיִּגְסּוּ שָׁמָּה כָּל־הָאֲנָשִׁים
 וְהַנָּשִׁים וְכָל־בַּעֲלֵי הָעִיר וַיִּסָּגְרוּ בַּעֲדָם וַיַּעֲלוּ עַל־
 גֶּג הַמִּגְדָּל: וַיָּבֹא אַבְימֶלֶךְ עַד־הַמִּגְדָּל וַיִּלָּחֶם בּוֹ
 וַיִּגָּשׁ עַד־פֶּתַח הַמִּגְדָּל לְשָׂרְפוֹ בָּאֵשׁ: וַתִּשְׁלָךְ
 אִשָּׁה אֶתֶת פֶּלֶח רֶכֶב עַל־רֹאשׁ אַבְימֶלֶךְ וַתַּרְץ
 אֶת־גִּלְגָּלָתָהּ: וַיִּקְרָא מִהֵרָה אֶל־הַנָּעַר וַיִּשָּׂא
 כָּלִיו וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁלַף תַּרְבֹּךָ וּמוֹתֵתֵנִי פֶן־יֹאמְרוּ לִי
 אִשָּׁה הִרְגָתָהוּ וַיִּדְקָרְהוּ נַעֲרוֹ וַיָּמָת: וַיִּרְאוּ אִישׁ־
 יִשְׂרָאֵל כִּי מָת אַבְימֶלֶךְ וַיִּלְכוּ אִישׁ לְמִקְמוֹ:
 וַיָּשֻׁב אֶ־לֵהִים אֶת רַעַת אַבְימֶלֶךְ אֲשֶׁר עָשָׂה
 לְאֲבִיו לְהִרְגֹּת אֶת־שִׁבְעִים אָחָיו: וַיֹּאֲת כָּל־רַעַת
 אֲנָשֵׁי שָׁכֶם הַנָּשִׁיב אֶ־לֵהִים בְּרֹאשָׁם וַתָּבֹא אֲלֵיהֶם
 קָלָלַת יוֹתָם בֶּן־יִרְבֵּעֵל:

י וַיָּקָם אַחֲרֵי אַבְימֶלֶךְ לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל תּוֹלַע
 בֶּן־פּוּאָה בֶּן־דּוֹדוֹ אִישׁ יִשָּׁשְׁכָר וְהוּא־יָשָׁב
 בְּשֹׁמֵר בְּהַר אֶפְרַיִם: וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל
 עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשׁ שָׁנָה וַיָּמָת וַיִּקְבֹּר בְּשֹׁמֵר: וַיָּקָם
 אַחֲרָיו יֵאִיר הַגִּלְעָדִי וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים
 וּשְׁתַּיִם שָׁנָה: וַיְהִי־לּוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים רֶכֶבִּים עַל־
 שְׁלֹשִׁים עֵיָרִים וּשְׁלֹשִׁים עֵיָרִים לָהֶם לָהֶם
 יִקְרָאוּ וַיָּמָת יֵאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר בָּאָרֶץ
 הַגִּלְעָד: וַיָּמָת יֵאִיר וַיִּקְבֹּר בְּקִמּוֹן: וַיִּסְיֹפוּ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי י־הוָה וַיַּעֲבְדוּ אֶת־
 הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעֲשָׁתָאוֹת וְאֶת־אֱ־לֹהֵי אָרֶם וְאֶת־
 אֱ־לֹהֵי צִידוֹן וְאֶת ו־אֱ־לֹהֵי מוֹאָב וְאֶת אֱ־לֹהֵי בְּנֵי־
 עַמּוֹן וְאֶת אֱ־לֹהֵי פְלִשְׁתִּים וַיַּעֲזְבוּ אֶת־י־הוָה וְלֹא
 עָבְדוּהוּ: וַיִּחַר־אַף י־הוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְכַּרֵם בְּיַד־

פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד בְּנֵי עַמּוֹן: וַיִּרְעָצוּ וַיִּרְצָצוּ אֶת־
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁנָה הַהִיא שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה אֶת־
 כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בַּעֲבָר הַיַּרְדֵּן בָּאָרֶץ הָאֲמָרִי
 אֲשֶׁר בַּגִּלְעָד: וַיַּעֲבְרוּ בְּנֵי־עַמּוֹן אֶת־הַיַּרְדֵּן
 לְהִלָּחֶם גַּם־בִּיהוּדָה וּבְבִנְיָמִן וּבְבֵית אֶפְרַיִם
 וַתִּצָּר לְיִשְׂרָאֵל מְאֹד: וַיִּזְעַקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־
 י־הוָה לֵאמֹר חָטֵאנוּ לָךְ וְכִי עֲזַבְנוּ אֶת־אֱ־לֹהֵינוּ
 וַנַּעֲבֹד אֶת־הַבְּעָלִים: וַיֹּאמֶר י־הוָה אֶל־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל הֲלֹא מִמַּצְרַיִם וּמִן־הָאֲמָרִי וּמִן־בְּנֵי עַמּוֹן
 וּמִן־פְּלִשְׁתִּים: וַיִּצִּידוּגָיִם וַעֲמָלִק וּמַעֲזִין לְחָצוֹ
 אֶתְכֶם וַתַּצַּעֲקוּ אֵלַי וְאֹשִׁיעָה אֶתְכֶם מִיָּדָם:
 וַיֹּאמְרוּ עֲזַבְתֶּם אוֹתִי וַתַּעֲבְדוּ אֱ־לֹהִים אֲחֵרִים לָכֵן
 לֹא־אוֹסִיף לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם: וַיִּלְכוּ וַיַּעֲקוּ אֶל־
 הָאֱ־לֹהִים אֲשֶׁר בְּחֶרְתָּם בָּם הַמָּה יוֹשִׁיעוּ לָכֵם
 בָּעֵת צָרְתְּכֶם: וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־י־הוָה
 חָטֵאנוּ עָשִׂה־אַתָּה לָנוּ כָּכָל־הַטּוֹב בְּעֵינֵינוּ אֲדָּ
 הַצִּילְנוּ נָא הַיּוֹם הַזֶּה: וַיִּסְּרוּ אֶת־אֱ־לֹהֵי הַנִּכְרֹ
 מִקֶּרְבָּם וַיַּעֲבְדוּ אֶת־י־הוָה וַתִּקָּצֶר נַפְשׁוֹ בַּעֲמָל
 יִשְׂרָאֵל: וַיִּצַּעֲקוּ בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּחַנוּ בַּגִּלְעָד וַיִּאֲסֹפוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחַנוּ בַּמִּצְפָּה: וַיֹּאמְרוּ הָעָם שָׂרִי
 גִלְעָד אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר יִחַל לְהִלָּחֶם
 בְּבְנֵי עַמּוֹן יִהְיֶה לְרֹאשׁ לְכָל יִשְׁבֵּי גִלְעָד:

יא וַיִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי הִיָּה גִבּוֹר חָיִל וְהוּא בֶּן־אִשָּׁה
 זוֹגָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת־יִפְתָּח: וַתִּלְד אִשָּׁת־גִּלְעָד
 לוֹ בָּנִים וַיִּגְדְּלוּ בְּנֵי־הָאִשָּׁה וַיִּגְרָשׁוּ אֶת־יִפְתָּח
 וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־תִנָּחַל בְּבֵית־אֲבִינוּ כִּי בֶן־אִשָּׁה
 אַחֲרֵת אָתָּה: וַיִּבָּרַח יִפְתָּח מִפָּנֵי אָחָיו וַיָּשָׁב
 בָּאָרֶץ טוֹב וַיִּתְּלַקְטוּ אֶל־יִפְתָּח אֲנָשִׁים רִיקִים
 וַיִּצָּאוּ עִמּוֹ: וַיְהִי מִיָּמָיִם וַיִּלָּחֲמוּ בְּנֵי־עַמּוֹן עִם־
 יִשְׂרָאֵל: וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־נִלְחָמוּ בְּנֵי־עַמּוֹן עִם־
 יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכּוּ זִקְנֵי גִלְעָד לְקַחַת אֶת־יִפְתָּח מֵאָרֶץ
 טוֹב: וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְהָיִיתָ לָנוּ לְקָצִין
 וְנִלְחָמָה בְּבְנֵי עַמּוֹן: וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזִקְנֵי גִלְעָד
 הֲלֹא אֶתֶם שְׂנֵאתֶם אוֹתִי וַתִּגְרָשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי
 וּמִדּוֹעַ בְּאֶתֶם אֵלַי עֲתָה כַּאֲשֶׁר צָר לָכֵם: וַיֹּאמְרוּ
 זִקְנֵי גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח לָכֵן עָתָה שָׁבְנוּ אֵלֶיךָ וְהִלַּכְתָּ
 עִמָּנוּ וְנִלְחָמְתָּ בְּבְנֵי עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָנוּ לְרֹאשׁ לְכָל
 יִשְׁבֵּי גִלְעָד: וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל־זִקְנֵי גִלְעָד אִם־

מְשִׁיבִים אֹתָם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבָנִי עֲמֹון וְנָתָן
י-הוָה אוֹתָם לִפְנֵי אֹנְכִי אֲהִיָּה לָכֶם לְרָאשׁ:
וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי-גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח י-הוָה יִהְיֶה שְׁמֹעַ
בִּינוֹתֵינוּ אִם־לֹא כְדִבְרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה: ^{וַיִּלְךָ יִפְתָּח}
עִם־זִקְנֵי גִלְעָד וַיְשִׁימוּ הָעָם אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרָאשׁ
וּלְקָצִין וַיַּדְבֵּר יִפְתָּח אֶת־כַּל־דִּבְרֵיו לִפְנֵי י-הוָה
בַּמִּצֵּפָה: ^{וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי־}
עֲמֹון לֵאמֹר מִה־לִּי וְלָךְ כִּי־בָאת אֵלַי לְהִלָּחֵם
בְּאַרְצִי: ^{וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי־עֲמֹון אֶל־מַלְאָכָיו יִפְתָּח}
כִּי־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְצִי בַּעֲלוֹתוֹ מִמִּצְרַיִם
מֵאֲרֹנוֹ וְעַד־הַיַּבֵּק וְעַד־הַיַּרְדֵּן וְעַתָּה הַשְׁיבָה
אֶתְהֶן בְּשָׁלוֹם: ^{וַיִּוְסֹף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים}
אֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי עֲמֹון: ^{וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח}
לֹא־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְץ מוֹאָב וְאֶת־אַרְץ בְּנֵי
עֲמֹון: ^{כִּי בַּעֲלוֹתָם מִמִּצְרַיִם וַיִּלְךָ יִשְׂרָאֵל}
בַּמִּדְבָּר עַד־נִים־סוּף וַיָּבֹא קִדְשָׁה: ^{וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל}
מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם לֵאמֹר אֶעֱבְרָה־נָּא
בְּאַרְצְךָ וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב
שָׁלַח וְלֹא אָבָה וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּקִדְשׁ: ^{וַיִּלְךָ}
בַּמִּדְבָּר וַיָּסֹב אֶת־אַרְץ אֱדוֹם וְאֶת־אַרְץ מוֹאָב
וַיָּבֹא מִמִּזְרַח־שָׁמֶשׁ לְאַרְץ מוֹאָב וַיַּחֲנוּן בַּעֲבֹר
אַרְנוֹן וְלֹא־בָאוּ בַּגְּבוּל מוֹאָב כִּי אַרְנוֹן גְּבוּל
מוֹאָב: ^{וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־סִיחֹון מֶלֶךְ־}
הָאֲמֹרִי מֶלֶךְ חֹשְׁבֹון וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל נַעֲבְרָה־נָּא
בְּאַרְצְךָ עַד־מְקוֹמִי: ^{וְלֹא־הֶאֱמִין סִיחֹון אֶת־}
יִשְׂרָאֵל עָבַר בַּגְּבוּל וַיֹּאסֹף סִיחֹון אֶת־כָּל־עַמּוֹ
וַיַּחֲנוּ בִּיהָצָה וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל: ^{וַיִּתֵּן י-הוָה}
אֶל־יְהוֹיָדָה יִשְׂרָאֵל אֶת־סִיחֹון וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ בְּיַד
יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּם וַיִּירָשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־אַרְץ הָאֲמֹרִי
וַיֹּשֶׁב הָאֲרֶץ הַהִיא: ^{וַיִּירָשׁוּ אֶת כָּל־גְּבוּל הָאֲמֹרִי}
מֵאֲרֹנוֹן וְעַד־הַיַּבֵּק וּמִן־הַמִּדְבָּר וְעַד־הַיַּרְדֵּן:
^{וְעַתָּה י-הוָה א-להי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת־}
הָאֲמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּירָשׁנוּ: ^{וְהָלָא}
אֶת אֲשֶׁר יוֹרִישֶׁךָ כְּמוֹשׁ א-להיך אוֹתוֹ תִּירָשׁ וְאֶת
כָּל־אֲשֶׁר הוֹרִישׁ י-הוָה א-להינו מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ
נִירָשׁ: ^{וְעַתָּה הַטּוֹב טוֹב אַתָּה מִבְּלֹק בֶּן־צִפּוֹר}
מֶלֶךְ מוֹאָב הָרוֹב רַב עִם־יִשְׂרָאֵל אִם־נִלָּחֶם גִּלְחָם
בָּם: ^{וַיִּשְׁבַּת יִשְׂרָאֵל בְּחֹשְׁבֹון וּבְבִנוֹתֶיהָ וּבַעֲרָעוֹר}

וּבְבִנוֹתֶיהָ וּבְכַל־הָעָרִים אֲשֶׁר עַל־יַדִּי אַרְנוֹן
שָׁלַשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוּעַ לֹא־הִצַּלְתֶּם בָּעֵת הַהִיא:
^{וַאֲנֹכִי לֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עָשִׂה אִתִּי רָעָה}
לְהִלָּחֵם בִּי יִשְׁפֹּט י-הוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם בֵּין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עֲמֹון: ^{וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עֲמֹון}
אֶל־דִּבְרֵי יִפְתָּח אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: ^{וְנָתַתִּי עַל־}
יִפְתָּח רוּחַ י-הוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה
וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפָּה גִלְעָד וּמִמִּצְפָּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי
עֲמֹון: ^{וַיַּדְרֹךְ יִפְתָּח גִּדְרֵי לִי־הוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן}
תִּתֵּן אֶת־בְּנֵי עֲמֹון בְּיָדִי: ^{וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא}
מִדִּלְתִּי בֵיתִי לְקִרְאָתִי בְּשׁוֹבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עֲמֹון
וְהָיָה לִי־הוָה וְהַעֲלִיתִיהוּ עָלָה: ^{וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח}
אֶל־בְּנֵי עֲמֹון לְהִלָּחֵם בָּם וַיִּתְּנֶם י-הוָה בְּיָדוֹ:
^{וַיַּכּוּם מֵעֲרוֹעַר וְעַד־בְּאֵר מִנִּית עֲשָׂרִים עֶיר וְעַד}
אֲבֵל כְּרָמִים מִכָּה גְדוֹלָה מְאֹד וַיִּכְנָעוּ בְּנֵי עֲמֹון
מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: ^{וַיָּבֹא יִפְתָּח הַמִּצְפָּה אֶל־בֵּיתוֹ}
וְהָיָה בָתוֹ יֵצֵאת לְקִרְאָתוֹ בְּתַפִּים וּבְמַחֲלוֹת וְרַק
הָיָה יַחֲזִיקָה אֵין־לוֹ מִמֶּנּוּ בֶן אוֹ־בַת: ^{וַיִּהְיֶה}
כִּרְאוֹתוֹ אוֹתָהּ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר אֲהִיָּה בְתִלִּי
הַכָּרַע הַכָּרַעְתָּנִי וְאַתָּה הֵייתָ בַּעֲכָרִי וְאַנְכִי פָּצִיתִי
פִּי אֶל־י-הוָה וְלֹא אוֹכַל לָשׁוּב: ^{וַיִּתְּאֶמֶר אֵלָיו אֲבִי}
פָּצִיתָה אֶת־פִּיךָ אֶל־י-הוָה עָשִׂה לִּי כַּאֲשֶׁר יֵצֵא
מִפִּיךָ אַחֲרָי אֲשֶׁר עָשִׂה לָךְ י-הוָה נִקְמוֹת מֵאִיִּבֶיךָ
מִבְּנֵי עֲמֹון: ^{וַיִּתְּאֶמֶר אֶל־אֲבִיהָ יַעֲשֶׂה לִּי הַדְּבָר}
הַזֶּה הַרְפָּה מִפְּנֵי שָׁנִים חֲדָשִׁים וְאַל־כָּה וַיִּרְדְּתִי
עַל־הָהָרִים וְאַבְכָּה עַל־בְּתוּלִי אֹנְכִי וְרַעוּתִי:
^{וַיֹּאמֶר לָכִי וַיִּשְׁלַח אוֹתָהּ שְׁנֵי חֲדָשִׁים וַתֵּלֶךְ הִיא}
וְרַעוּתֶיהָ וַתִּבְדֹּךְ עַל־בְּתוּלֶיהָ עַל־הָהָרִים: ^{וַיִּהְיֶה}
מִקֵּץ 1 שָׁנִים חֲדָשִׁים וַתָּשָׁב אֶל־אֲבִיהָ וַיַּעַשׂ לָהּ
אֶת־נִדְרוֹ אֲשֶׁר נָדָר וְהִיא לֹא־יָדָעָה אִישׁ וְנָתַתִּי
חֶק בְּיִשְׂרָאֵל: ^{מִיָּמִים 1 יָמִימָה תִּלְכְּנָה בָּנוֹת}
יִשְׂרָאֵל לַתְּנוֹת לְבַת־יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי אַרְבַּעַת יָמִים
בַּשָּׁנָה:

יב ^{וַיִּצְעַק אִישׁ אֶפְרַיִם וַיַּעֲבֹר צָפוֹנָה וַיֹּאמְרוּ}
לְיִפְתָּח מִדּוּעַ 1 עֲבַרְתָּ 1 לְהִלָּחֵם בְּבָנֵי־עֲמֹון וְלָנוּ
לֹא קִרְאתָ לָלֶכֶת עִמָּךְ בֵּיתְךָ נִשְׂרָף עָלֶיךָ בָּאֵשׁ:
וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֲלֵיהֶם אִישׁ רִיב הֵייתִי אֲנִי וְעַמִּי
וּבְנֵי־עֲמֹון מְאֹד וְאַזְעַק אֶתְכֶם וְלֹא־הוֹשַׁעְתֶּם

אוֹתִי מִיָּדָם: וַאֲרָאָה כִּי־אֵינֶנּוּ מוֹשִׁיעַ וְאֲשִׁימָה
 נַפְשִׁי בְּכַפִּי וְאֶעֱבְרָה אֶל־בְּנֵי עַמּוּן וַיִּתְּנֵם יְ-הוָה
 בְּיָדִי וְלָמָּה עָלִיתָם אֵלַי הַיּוֹם הַזֶּה לְהִלָּחֵם בִּי:
 וַיִּקְבְּצוּ וַיִּפְתַּח אֶת־כָּל־אֲנָשֵׁי גִלְעָד וַיִּלָּחֶם אֶת־
 אֲפָרַיִם וַיַּכּוּ אֲנָשֵׁי גִלְעָד אֶת־אֲפָרַיִם כִּי אָמְרוּ
 פְּלִיטֵי אֲפָרַיִם אַתֶּם גִּלְעָד בְּתוֹךְ אֲפָרַיִם בְּתוֹךְ
 מְנַשֶּׁה: וַיִּלְכְּדוּ גִלְעָד אֶת־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן
 לְאֲפָרַיִם וְהָיָה כִּי יֵאמְרוּ פְּלִיטֵי אֲפָרַיִם אֶעֱבְרָה
 וַיֵּאמְרוּ לוֹ אֲנָשֵׁי־גִלְעָד הֵאֲפָרְתִּי אַתָּה
 וַיֵּאמֶר לֹא: וַיֵּאמְרוּ לוֹ אֲמַר־נָא שְׂבָלָת וַיֵּאמֶר
 סִבָּלָת וְלֹא יָכִין לְדַבָּר כֹּן וַיֵּאחֲזֻּ אוֹתוֹ וַיִּשְׁחָטוּהוּ
 אֶל־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן וַיִּפֹּל בַּעֲת הַהִיא מֵאֲפָרַיִם
 אַרְבַּעִים וּשְׁנַיִם אָלֶף: וַיִּשְׁפֹּט יִפְתָּח אֶת־יִשְׂרָאֵל
 שָׁשׁ שָׁנִים וַיָּמָת יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי וַיִּקְבֹּר בַּעֲרֵי
 גִלְעָד: וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל אַבְצָן מִבֵּית
 לָחֶם: וַיְהִי־לּוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת שִׁלַּח
 הַחוּצָה וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת הָבִיא לְבָנָיו מִן־הַחוּץ
 וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל שֶׁבַע שָׁנִים: וַיָּמָת אַבְצָן
 וַיִּקְבֹּר בְּבֵית לָחֶם: וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל
 אֵילָן הַזְּבוּלָגִי וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עָשָׂר שָׁנִים:
 וַיָּמָת אֵילָן הַזְּבוּלָגִי וַיִּקְבֹּר בְּאֵילָן בְּאֶרֶץ
 זְבוּלֹן: וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל עַבְדִּין בֶּן־
 הַלֵּל הַפְּרָעָתוֹנִי: וַיְהִי־לּוֹ אַרְבַּעִים בָּנִים
 וּשְׁלֹשִׁים בְּנֵי רָכָבִים עַל־שִׁבְעִים עִירָם
 וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנֶה שָׁנִים: וַיָּמָת עַבְדִּין
 בֶּן־הַלֵּל הַפְּרָעָתוֹנִי וַיִּקְבֹּר בַּפְּרָעָתוֹן בְּאֶרֶץ
 אֲפָרַיִם בְּהַר הָעֵמֶלְקִי:

יג וַיִּסְיֹפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְ-הוָה
 וַיִּתְּנֵם יְ-הוָה בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים אַרְבַּעִים שָׁנָה: וַיְהִי
 אִישׁ אֶחָד מִצָּרְעָה מִמַּשְׁפַּחַת הַדָּגִי וַיִּשְׁמוּ מְנוֹחַ
 וְאִשְׁתּוֹ עֲקָרָה וְלֹא יָלְדָה: וַיִּבְרָא מֶלֶאךָ־יְ-הוָה אֶל־
 הָאִשָּׁה וַיֵּאמֶר אֵלֶיהָ הִנֵּה־נָא אֶת־עֲקָרָה וְלֹא
 יָלְדָת וְהָרִית וַיִּלְדָת בֶּן: וַעֲתָה הִשְׁמְרִי נָא וְאַל־
 תִּשְׁתִּי גֵיז וְשֹׁכֵר וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־טָמֵא: כִּי הִנֵּה
 הָרָה וַיִּלְדָת בֶּן וּמוֹרָה לֹא־יַעֲלֶה עַל־רֹאשׁוֹ כִּי־
 גִזִּיר אֶ־לֵהִים יְהִיָה הַנֶּעַר מִן־הַבֶּטֶן וְהוּא יִחַל
 לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: וַתִּבֹּא
 הָאִשָּׁה וַתֵּאמֶר לְאִשָּׁה לֵאמֹר אִישׁ הָאֶ־לֵהִים בָּא

אֵלַי וּמָרְאֵהוּ כַּמְרָאָה מֶלֶאךָ־הָאֶ־לֵהִים נִזְרָא מֵאֵד
 וְלֹא שְׂאֵלְתִּיהוּ אִי־מִנָּה הוּא וְאֶת־שְׁמוֹ לֹא־הִגִּיד
 לִי: וַיֵּאמֶר לִי הִנֵּה הָרָה וַיִּלְדָת בֶּן וַעֲתָה אֶל־
 תִּשְׁתִּי גֵיז וְשֹׁכֵר וְאַל־תֹּאכְלִי כָל־טָמֵא כִּי־גִזִּיר
 אֶ־לֵהִים יְהִיָה הַנֶּעַר מִן־הַבֶּטֶן עַד־יוֹם מוֹתוֹ:
 וַיַּעֲתֵר מְנוֹחַ אֶל־יְ-הוָה וַיֵּאמֶר כִּי אֲדוֹנָי אִישׁ
 הָאֶ־לֵהִים אֲשֶׁר שָׁלַחַת יְבוֹא־נָא עוֹד אֵלֵינוּ וַיִּזְנוּ
 מִה־נַּעֲשָׂה לְנֶעַר הַיּוֹלָד: וַיִּשְׁמַע הָאֶ־לֵהִים בְּקוֹל
 מְנוֹחַ וַיָּבֹא מֶלֶאךָ־הָאֶ־לֵהִים עוֹד אֶל־הָאִשָּׁה וְהִיא
 יוֹשֵׁבֶת בַּשָּׂדֶה וּמְנוֹחַ אִשָּׁה אֵין עִמָּה: וַתִּמְהַר
 הָאִשָּׁה וַתֵּרֶץ וַתִּגָּד לְאִשָּׁה וַתֵּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה
 נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר־בָּא בְיוֹם אֵלַי: וַיִּקָּם
 וַיִּלְכְּדוּ מְנוֹחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל־הָאִישׁ וַיֵּאמֶר
 לוֹ הֵאֲתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ אֶל־הָאִשָּׁה וַיֵּאמֶר
 אָנִי: וַיֵּאמֶר מְנוֹחַ עַתָּה יָבֹא דְבָרִיךָ מִה־יְהִיָה
 מִשְׁפָּט־הַנֶּעַר וּמַעֲשָׂהוּ: וַיֵּאמֶר מֶלֶאךָ־יְ-הוָה אֶל־
 מְנוֹחַ מִכָּל אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֶל־הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר:
 וּמִכָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִגִּפְּנוֹ הֵינִן לֹא תֹאכַל וְגִיז וְשֹׁכֵר
 אֶל־תִּשְׁתִּי וְכָל־טָמֵא אֶל־תֹּאכַל כָּל אֲשֶׁר־צוִיתִיָה
 תִּשְׁמָר: וַיֵּאמֶר מְנוֹחַ אֶל־מֶלֶאךָ־יְ-הוָה נַעֲצָרָה־
 נָא אוֹתְךָ וְנַעֲשָׂה לַפְּנִיָה גְדִי עֲזִים: וַיֵּאמֶר מֶלֶאךָ־
 יְ-הוָה אֶל־מְנוֹחַ אִם־תַּעֲצֹרְנִי לֹא־אֲכַל בְּלִחְמִי
 וְאִם־תַּעֲשָׂה עֲלָה לִי־הוּא תַעֲלֶנָּה כִּי לֹא־יָדַע
 מְנוֹחַ כִּי־מֶלֶאךָ־יְ-הוָה הוּא: וַיֵּאמֶר מְנוֹחַ אֶל־
 מֶלֶאךָ־יְ-הוָה מִי שְׁמִי כִּי־יָבֹא דְבָרְךָ וְכַבְדְּךָ:
 וַיֵּאמֶר לוֹ מֶלֶאךָ־יְ-הוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשְׁמִי
 וְהוּא־פְּלִאִי: וַיִּקַּח מְנוֹחַ אֶת־גְּדֵי הָעֲזִים וְאֶת־
 הַמִּנְחָה וַיַּעַל עַל־הַצֹּר לִי־הוּא וּמִכָּל לַעֲשׂוֹת
 וּמְנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים: וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֵּבָב מֵעַל
 הַמִּזְבֵּחַ הַשְּׁמִימָה וַיַּעַל מֶלֶאךָ־יְ-הוָה בְּלִבָּב
 הַמִּזְבֵּחַ וּמְנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם
 אַרְצָה: וְלֹא־יָסַף עוֹד מֶלֶאךָ־יְ-הוָה לְהִרְאֶה אֶל־
 מְנוֹחַ וְאֶל־אִשְׁתּוֹ אֲזִי יָדַע מְנוֹחַ כִּי־מֶלֶאךָ־יְ-הוָה
 הוּא: וַיֵּאמֶר מְנוֹחַ אֶל־אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
 אֶ־לֵהִים רָאִינוּ: וַתֵּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לֹא חָפֵץ יְ-הוָה
 לְהַמִּיתְנוּ לֹא־לָקַח מִיָּדְנוּ עֲלָה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאֵנוּ
 אֶת־כָּל־אֲלָה וְכַעַת לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת: וַתִּלְכְּ
 הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שְׁמִשׁוֹן וַיִּגְדַּל הַנֶּעַר
 הַמֶּשֶׁךְ בַּעֲמוֹד אַחֲרוֹן שֶׁל חוּמֵשׁ רֶשׁ"י...

הַלְבוֹת שׁוֹפָר וְסִפָּה וְלוֹלֵב

יש בכללן שלוש מצוות עשה; וזה הוא פֶּרֶט: לשמע קול שופר באחד בתשרי; לישוב בפסח שבִּעֵת ימי החג; לטל לולב במקדש כל שבִּעֵת ימי החג. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הַלְבוֹת שׁוֹפָר פֶּרֶק א

א, א מצוות עשה שֶׁלִּתְרוּחָה, לִשְׁמֹעַ תְּרוּעַת הַשּׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, שְׁנֵאֲמַר "יום תְּרוּעָה, יְהִי לָכֶם". וְשׁוֹפָר שֶׁתּוֹקְעִין בוֹ, בֵּין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֵּין בִּיּוֹבֵל הוּא קֶרֶן הַכִּבְשִׁים הַכְּפוּהָ; וְכָל הַשּׁוֹפְרוֹת הוּן מִקֶּרֶן הַכֶּבֶשׂ, פְּסוּלִין. וְאִם עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְפָּרֵשׁ בַּתּוֹרָה תְּרוּעָה בַּשּׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, הָרִי הוּא אֹמֵר בִּיּוֹבֵל "וַהֲעִבְרַת שׁוֹפָר תְּרוּעָה... תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר"; וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוּ מִזֶּה תְּרוּעַת יוֹבֵל בַּשּׁוֹפָר, אִם תְּרוּעַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּשּׁוֹפָר.

א, ב בַּמִּקְדָּשׁ, הָיוּ תּוֹקְעִין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּשּׁוֹפָר אֶחָד, וּשְׁתֵּי הַחֲצוֹצְרוֹת מִן הַחֲדָדִין הַשּׁוֹפָר מֵאֲרִיף וְהַחֲצוֹצְרוֹת מִקְצָרוֹת, שִׁמְצוֹת הַיּוֹם בַּשּׁוֹפָר. וְלָמָּה תּוֹקְעִין עִמּוֹ בַּחֲצוֹצְרוֹת, מִשּׁוּם שְׁנֵאֲמַר "בַּחֲצוֹצְרוֹת, וְקוֹל שׁוֹפָר הֲרִיעוּ, לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ה'". אֲבָל בַּשָּׂאֵר מְקוֹמוֹת, אֵין תּוֹקְעִין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵלָּא בַּשּׁוֹפָר בְּלֻבָּד.

א, ג שׁוֹפָר שֶׁלַּעֲבוּדָה זָרָה אֵין תּוֹקְעִין בוֹ, לְבַתְּחִלָּה; וְאִם תִּקַּע בוֹ, יֵצֵא. וְשֶׁלַּעִיר הַנִּדְחָת אִם תִּקַּע בוֹ, לֹא יֵצֵא. שׁוֹפָר הַגָּזוּל שֶׁתִּקַּע בוֹ, יֵצֵא יָדֵי חוֹבְתּוֹ שְׂאִין הַמִּצְוָה אֵלָּא בַּשְּׂמִיעַת הַקּוֹל אִם עַל פִּי שֶׁלֹּא נִגַּע בוֹ וְלֹא הִגְבִּיהוּ הַשּׁוֹמְעִים, וְאֵין בַּקּוֹל דִּין גָּזוּל. וְכֵן שׁוֹפָר שֶׁלַּעוֹלָה, לֹא יִתְקַע בוֹ; וְאִם תִּקַּע יֵצֵא, שְׂאִין בַּקּוֹל מַעֲלִילָה. וְאִם תֹּאמַר, וְהִלּוּא נִחְנָה בַּשְּׂמִיעַת הַקּוֹל מִצְוֹת לֹא לְהַנּוֹת נִתְּנוּ; לְפִיכָךְ הַמִּדֵּר הִנִּיחַ מִשּׁוֹפָר, מִתֵּר לְתִקַּע בוֹ תִּקְיָעָה שְׁלִמְצוּתָהּ. א, ד שׁוֹפָר שֶׁלְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵין מְחַלְלִין עָלָיו אֶת יוֹם טוֹב, וְאִפְלוּ בְּדָבָר שֶׁהוּא מִשּׁוּם שְׁבֻתָּה. פִּיזָד: הִיָּה הַשּׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הָאֵילָן אוֹ מִעֵבֶר

הַנֶּהָר וְאֵין לוֹ שׁוֹפָר אֵלָּא הוּא, אֵינּוּ עוֹלָה בְּאֵילָן וְלֹא שָׁטַעַל פְּנֵי חַמּוּם בְּדִי לְהַבְיֹאוֹ; וְאֵין צָרִיד לֵאמֹר שְׂאִין חוֹתְכִין אוֹתוֹ, וְאֵין עוֹשִׂין בוֹ מְלָאכָה, מִפְּנֵי שֶׁתִּקְיָעַת שׁוֹפָר מִצְוָה עֲשֵׂה, יוֹם טוֹב עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֵׂה. וּמִתֵּר לִתֵּן לְתוֹכוֹ מִיָּם אוֹ יֵין אוֹ חֶמֶן בְּיוֹם טוֹב, בְּדִי לְצַחֲצָחוֹ; וְלֹא יִתֵּן לְתוֹכוֹ מִי רִגְלִים לְעוֹלָם, מִפְּנֵי הַכְּבוֹד שֶׁלֹּא יִהְיוּ מִצְוֹת בְּזוּיוֹת עָלָיו.

א, ה שְׁעוֹר הַשּׁוֹפָר בְּדִי שִׁיאֲחֻזּוֹ בִּידּוֹ, וְיִרְאֶה לְכָאֵן וּלְכָאֵן. נִסְדָּק לְאַרְבּוֹ, פְּסוּל; לְרַחְבּוֹ אִם נִשְׁתִּיר בוֹ בַּשְּׁעוֹר בָּשָׂר, וְכֵאלּוֹ נִכְרַת מִמְּקוֹם הַסְּדָק. נִקַּב אִם סִתְּמוֹ שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ, פְּסוּל; סִתְּמוֹ בְּמִינוֹ אִם נִשְׁתִּיר רַבּוֹ שָׁלֵם, וְלֹא עָכְבוּ הַנִּקְבִּים שֶׁנִּסְתְּמוּ אֶת הַתִּקְיָעָה הָרִי זֶה בָּשָׂר. קִרְחוֹ בְּזָכְרוֹתוֹ בָּשָׂר, שְׂמִיךְ בְּמִינוֹ אֵינּוּ חוֹצֵצִין. דִּבְק שְׂבָרֵי שׁוֹפְרוֹת עַד שֶׁהִשְׁלִימוּ לְאַחַד, פְּסוּל.

א, ו הוֹסִיף עָלָיו כָּל שֶׁהוּא, בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ פְּסוּל. צִפְחוֹ זָהָב מִבְּפָנָיִם, אוֹ מִמְּקוֹם הַנִּחָת הַפֶּה פְּסוּל. צִפְחוֹ מִבַּחוּץ אִם נִשְׁתַּנָּה קוֹלוֹ מִמְּמוֹת שֶׁהִיָּה, פְּסוּל; וְאִם לֹא נִשְׁתַּנָּה, בָּשָׂר. נִתֵּן שׁוֹפָר בַּתּוֹף שׁוֹפָר אִם קוֹל פְּנִימִי שָׁמַע, יֵצֵא; וְאִם קוֹל חִיצוֹן שָׁמַע, לֹא יֵצֵא. הֲרָחִיב אֶת הַקָּצֵר, וְקָצֵר אֶת הֲרָחִיב פְּסוּל.

א, ז הִיָּה אֲרוֹךְ וְקָצֵר, בָּשָׂר. גִּרְדּוֹ בֵּין מִבְּפָנָיִם בֵּין מִבַּחוּץ, אִפְלוּ הֶעֱמִידוֹ עַל גִּלְדּוֹ בָּשָׂר. הִיָּה קוֹלוֹ עָבָה אוֹ דֵק אוֹ צָרוּד בָּשָׂר, שֶׁכָּל הַקּוֹלוֹת בָּשָׂרִין בַּשּׁוֹפָר.

א, ח הַתּוֹקְעַת בַּתּוֹף הַבּוֹר אוֹ בַּתּוֹף הַמַּעֲרָה אוֹתָן הָעוֹמְדִים בַּתּוֹף הַבּוֹר וְהַמַּעֲרָה, יֵצֵאוּ. וְהָעוֹמְדִים בַּחוּץ אִם קוֹל שׁוֹפָר שָׁמַעוּ, יֵצֵאוּ; וְאִם קוֹל הַבֶּרֶחַ שָׁמַעוּ, לֹא יֵצֵאוּ. וְכֵן הַתּוֹקְעַת

לַתּוֹךְ הַחֲבִית הַגְּדוֹלָה וְכִיּוֹצֵא בָּהּ אִם קוֹל שׁוֹפָר
שָׁמַע, יֵצֵא; וְאִם קוֹל הַבָּרָה שָׁמַע, לֹא יֵצֵא.

הַלְבוֹת שׁוֹפָר פָּרָק ב

בֹּה חֶבֶל חֵיבִין לְשֹׁמֵעַ קוֹל שׁוֹפָר, בּוֹחֲנִים לוֹיִים
וְיִשְׂרָאֵלִיִּים וְגֵרִים וְעֶבְדִּים מִשְׁחָרְרִים; אֲבָל
נָשִׁים וְעֶבְדִּים וְקִטְנִים, פְּטוּרִין. מִי שֶׁחָצִיף עֶבֶד
וְחָצִיף בֶּן חוֹרִין, וְטִמְטֹם וְאַנְדְּרֶגֶינוֹם חֵיבִין.

בֹּה כָּל מִי שֶׁאִינּוֹ חֵיב בַּדָּבָר, אִינּוֹ מוֹצִיא אֶת
הַחֵיב יְדֵי חוֹבְתּוֹ; לְפִיכָּךְ אִשָּׁה אוֹ קָטָן שֶׁתִּקְעוּ
בַּשׁוֹפָר, חֲשׂוֹמֵעַ מִזֶּהן לֹא יֵצֵא. אַנְדְּרֶגֶינוֹם
מוֹצִיא אֶת מִינּוֹ, וְאִינּוֹ מוֹצִיא אֶת שְׁאִינּוֹ
מִינּוֹ; טִמְטֹם אִינּוֹ מוֹצִיא לֹא אֶת מִינּוֹ, וְלֹא
אֶת שְׁאִינּוֹ מִינּוֹ שֶׁחֲטִמְטֹם שֶׁנִּקְרַע, אֲפֹשֶׁר
שִׁימְצֵא זָכָר וְאֲפֹשֶׁר שִׁימְצֵא נִקְבָּה.

בֹּה וְכֵן מִי שֶׁחָצִיף עֶבֶד וְחָצִיף בֶּן חוֹרִין, אִינּוֹ
מוֹצִיא אֶפְלוֹ לְעַצְמוֹ, שְׁאִין צַד עֲבֻדוֹת שָׁבוּ,
מוֹצִיא צַד חֲרוּת שָׁבוּ; אֲלֹא פִיּוֹצֵד יוֹצֵא יְדֵי
חוֹבְתּוֹ, שִׁישְׁמַע מִבֶּן חוֹרִין שִׁיתִּקְעַ לּוֹ.

בֹּה הַמַּתְעַסֵּק בַּתִּקְיעַת שׁוֹפָר לְהַתְּלַמֵּד, לֹא יֵצֵא
יְדֵי חוֹבְתּוֹ; וְכֵן חֲשׂוֹמֵעַ מִן הַמַּתְעַסֵּק, לֹא יֵצֵא.
נִתְּפוֹן שׁוֹמֵעַ לְצֵאת יְדֵי חוֹבְתּוֹ וְלֹא נִתְּפוֹן
הַתּוֹקֵעַ לְהוֹצִיא, אוֹ שֶׁנִּתְּפוֹן הַתּוֹקֵעַ לְהוֹצִיא
וְלֹא נִתְּפוֹן חֲשׂוֹמֵעַ לְצֵאת לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתּוֹ;
עַד שִׁיתְּפוֹן שׁוֹמֵעַ, וּמִשְׁמִיעַ.

בֹּה מִי שֶׁתִּקְעַ וְנִתְּפוֹן לְהוֹצִיא כָּל חֲשׂוֹמֵעַ
תִּקְיעַתּוֹ, וְשָׁמַע חֲשׂוֹמֵעַ וְנִתְּפוֹן לְצֵאת יְדֵי
חוֹבְתּוֹ יֵצֵא, אִם עַל פִּי שְׁאִין הַתּוֹקֵעַ מִתְּפוֹן
לָזֶה פְּלוֹנִי שִׁשְׁמַע תִּקְיעַתּוֹ, וְאִינּוֹ יוֹדְעוֹ; שְׁחָרִי
נִתְּפוֹן לְכָל מִי שִׁישְׁמַעְנוּ. לְפִיכָּךְ מִי שֶׁחָיָה
מִחֲלֵף בַּדֶּרֶךְ אוֹ יוֹשֵׁב בַּתּוֹךְ בֵּיתוֹ, וְשָׁמַע
הַתִּקְיעוֹת מִשְׁלִיחַ צְבוֹר יֵצֵא, אִם נִתְּפוֹן לְצֵאת:
שְׁחָרִי שְׁלִיחַ צְבוֹר מִתְּפוֹן לְהוֹצִיא אֶת הָרַבִּים
יְדֵי חוֹבְתּוֹ.

בֹּה יוֹם טוֹב שֶׁלֹּרֵאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לַהֲיוֹת

בַּשָּׁבָת, אִין תּוֹקְעִין בַּשׁוֹפָר בְּכָל מָקוֹם: אִם עַל
פִּי שֶׁחֲתִקְיעָה, מִשׁוֹם שָׁבָת; וּמִן הַדִּין הָיָה,
שֶׁתּוֹקְעִין יָבוֹא עֲשֵׂה שְׁלֵתוֹרָה, וְיִרְחַח שָׁבָת
שֶׁלְדַבְּרִיהֶם. וְלָמָּה אִין תּוֹקְעִין: גִּזְרָה שְׁמָא
יִטְלְנוּ בִּידּוֹ, וְיִזְלִיכוּ לְמִי שִׁיתִּקְעַ לּוֹ, וְיַעֲבִירוּ
אֶרְבַּע אֲמוֹת בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים אוֹ מוֹצִיא
מִרִּשּׁוֹת לְרִשּׁוֹת, וְיָבוֹא לְיָדֵי אֲסוּר סָקְלָה שֶׁחָל
חֵיבִים בַּתִּקְיעָה, וְאִין חָל בְּקִיאִין לְתִקְעַ.

בֹּה הַתִּינּוֹקוֹת שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְחֻנּוֹף אִין מְעַכְבִּין
אוֹתָן מִלְּתִקְעַ בַּשָּׁבָת שְׁאִינָה יוֹם טוֹב שֶׁלֹּרֵאשׁ
הַשָּׁנָה, כִּדִּי שִׁילְמָדוֹ; וּמִתָּר לְגַדּוֹל לְהַתְעַסֵּק
עִמָּהֶן כִּדִּי לְלַמָּד, בְּיוֹם טוֹב בֵּין קָטָן שֶׁחֲגִיעַ
לְחֻנּוֹף, בֵּין קָטָן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְחֻנּוֹף: שֶׁחֲתִקְיעָה,
אִין אֲסוּרָה אֲלֹא מִשׁוֹם שָׁבָת.

בֹּה בַּשָּׁגְזָרוֹ שֶׁלֹּא לְתִקְעַ בַּשָּׁבָת, לֹא גִזְרוּ אֲלֹא
בְּמָקוֹם שְׁאִין בּוֹ בֵּית דִּין; אֲבָל בְּזִמָּן שֶׁחָיָה
הַמַּקְדֵּשׁ קָיָם, וְחָיָה בֵּית דִּין הַגְּדוֹל בִּירוּשָׁלַיִם,
הָיָה חָל תּוֹקְעִין בִּירוּשָׁלַיִם בַּשָּׁבָת, כָּל זִמָּן
שֶׁבֵּית דִּין יוֹשְׁבִין. וְלֹא אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם בְּלִבָּד,
אֲלֹא כָּל עִיר שֶׁחָיָה בַּתּוֹךְ תַּחֲוֹם יְרוּשָׁלַיִם,
וְחָיָה רוֹאָה יְרוּשָׁלַיִם לֹא שֶׁתִּחָיָה בַּתּוֹךְ הַנֶּחֱלָה,
וְחָיָה שׁוֹמַעַת קוֹל תִּקְיעַת יְרוּשָׁלַיִם לֹא
שֶׁתִּחָיָה בְּרֵאשׁ הָהָר, וְחָיָה יְכוּלָּה לְבוֹא
לִירוּשָׁלַיִם לֹא שֶׁתִּחָיָה נָהָר מִפְּסִיק בִּינֵיהֶם אֲנָשֵׁי
אוֹתָהּ הָעִיר הָיָה תּוֹקְעִים בַּשָּׁבָת בִּירוּשָׁלַיִם;
אֲבָל בַּשָּׂאָר עָרֵי יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיָה תּוֹקְעִין.

בֹּה וּבְזִמָּן הַזֶּה שֶׁחָרַב הַמַּקְדֵּשׁ, כָּל מָקוֹם שִׁישׁ
בּוֹ בֵּית דִּין קָבוֹעַ וְחוּא, שִׁיתִּחָיָה סְמוּךְ בְּאֶרֶץ
תּוֹקְעִין בּוֹ בַּשָּׁבָת. וְאִין תּוֹקְעִין בַּשָּׁבָת, אֲלֹא
בְּבֵית דִּין שֶׁקָּדְשׁוֹ אֶת הַחֲדָשׁ; אֲבָל שְׂאָר בֵּתֵי
דִּינִין, אִין תּוֹקְעִין בָּהֶן אִם עַל פִּי שְׁחָן סְמוּכִין.
וְאִין תּוֹקְעִין אֲלֹא בְּפָנֵי בֵּית דִּין בְּלִבָּד, כָּל זִמָּן
שֶׁחָן יוֹשְׁבִין, וְאֲפִלּוֹ נִנְעָרוֹ לְעִמּוֹד וְלֹא עִמּוֹד,
תּוֹקְעִין בְּפָנֵיהֶם; אֲבָל חוּץ לְבֵית דִּין, אִין
תּוֹקְעִין. וְלָמָּה תּוֹקְעִין בְּפָנֵי בֵּית דִּין מִפְּנֵי

שְׁבִית דִּין זְרִיזוֹן הוּא, וְלֹא יִבְּאוּ הַתּוֹקְעִין
 לְהַעֲבִיר חֲשׁוֹפֵר בְּפָנֵיהֶם בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים,
 שְׁבִית דִּין מִזְהִירֵין אֶת הָעָם, וּמִדִּיעִין אוֹתוֹן.
 בִּי בִזְמַן הַזֶּה, שָׂאֲנוּ עוֹשִׁין שְׁנֵי יָמִים בַּגָּלִיּוֹת,
 בְּדֶרֶךְ שְׁתּוֹקְעִין בְּרֹאשׁוֹן, תּוֹקְעִין בַּשֵּׁנִי; וְאִם
 חָל יוֹם רֹאשׁוֹן לַחַיִּית בַּשַּׁבָּת וְלֹא חָיָה בַּמָּקוֹם
 בֵּית דִּין הָרֹאשׁוֹן לְתַקֵּעַ, תּוֹקְעִין בַּשֵּׁנִי בְּלִבָּד.

הַלְבוֹת שׁוֹפֵר פֶּרֶק ג

ג, א בְּמִה תִּקְיַעוֹת חֵיב אָדָם לִשְׁמַע בְּיוֹם טוֹב
 שְׁלֹרֵאשׁ הַשָּׁנָה, תִּשְׁעַ תִּקְיַעוֹת: לְפִי שְׁנֵאֲמָרָה
 תְּרוּעָה בִּיּוֹבֵל וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים,
 וְכָל תְּרוּעָה פְּשׁוּטָה לְפָנֶיהָ וּפְשׁוּטָה לְאַחֲרֶיהָ;
 וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שְׁכָל תְּרוּעוֹת שְׁלֹחַדָּשׁ
 הַשְּׁבִיעִי, אֶחָד הוּא, בֵּין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֵּין בְּיוֹם
 הַכְּפֻרִים שְׁלִיּוֹבֵל, תִּשְׁעַ תִּקְיַעוֹת תּוֹקְעִין בְּכָל
 אֶחָד מִשְׁנֵיהֶן תִּקְיַעַה וּתְרוּעָה וּתִקְיַעַה, תִּקְיַעַה
 וּתְרוּעָה וּתִקְיַעַה, תִּקְיַעַה וּתְרוּעָה וּתִקְיַעַה.

ג, ב תְּרוּעָה זוֹ הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, נִסְתַּפֵּק לָנוּ בָּהּ
 סֵפֶק לְפִי אֲרֶךְ הַשָּׁנִים וְרַב הַגָּלִיּוֹת, וְאִין אָנוּ
 יוֹדְעִין הֵיאֵךְ הִיא: אִם הִיא הִילָלָה שְׁמִיּוֹלָלִין
 הַנָּשִׁים בְּנִהְיָתָן בָּעֵת שְׁמִיּוֹבְבִין, אוֹ הָאֲנָחָה
 בְּדֶרֶךְ שִׁיאָנַח הָאָדָם פַּעַם אַחֵר פַּעַם כְּשִׁידָאָג
 לְבוֹ מִדְּבַר גְּדוֹל, אוֹ שְׁנִיָּהּ בְּאַחֵד הָאֲנָחָה
 וְהִילָלָה שְׁדִרְכָּהּ לְבֹא אַחֲרֶיהָ הֵן הַנִּקְרָאִין
 תְּרוּעָה, שְׁכָךְ דֶּרֶךְ הַדֹּאָג מִתְאַנֵּחַ תְּחִלָּה וְאַחֵר
 כֶּךָ מִיִּלָּל; לְפִיכָךְ אָנוּ עוֹשִׁין הַכָּל, הָאֲנָחָה
 וְהִילָלָה. וְהִילָלָה, הִיא שְׂאֲנוּ קוֹרְאִין תְּרוּעָה;
 וְהָאֲנָחָה זוֹ אַחֵר זוֹ, הִיא שְׂאֲנוּ קוֹרְאִין אוֹתָהּ
 שְׁלֹשָׁה שְׁבָרִים. נִמְצָא סֵדֶר הַתִּקְיַעוֹת כֶּךָ הוּא:

ג, ג מִבְּרֶךְ; וְתוֹקֵעַ תִּקְיַעַה וְאַחֲרֶיהָ שְׁלֹשָׁה
 שְׁבָרִים וְאַחֲרֶיהָ תְּרוּעָה וְאַחֲרֶיהָ תִּקְיַעַה, וְחִזּוֹר
 בְּסֵדֶר הַזֶּה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים; וְתוֹקֵעַ תִּקְיַעַה
 וְאַחֲרֶיהָ שְׁלֹשָׁה שְׁבָרִים וְאַחֲרֶיהָ תִּקְיַעַה, וְחִזּוֹר
 בְּסֵדֶר הַזֶּה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים; וְתוֹקֵעַ תִּקְיַעַה

וְאַחֲרֶיהָ תְּרוּעָה וְאַחֲרֶיהָ תִּקְיַעַה, וְחִזּוֹר בְּסֵדֶר
 הַזֶּה שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים: נִמְצָא מִנֵּין הַתִּקְיַעוֹת,
 שְׁלֹשִׁים כְּדִי לְהַסְתַּלֵּק מִן הַסֵּפֶק.

ג, ד שְׁעוֹר תְּרוּעָה, כְּשֵׁתִי תִקְיַעוֹת; שְׁעוֹר
 שְׁלֹשָׁה שְׁבָרִים, בַּתְּרוּעָה. הָרִי שְׁתַּקֵּעַ וְחִרִיעַ
 וְתַקֵּעַ תִּקְיַעַה אֲרוּכָה, וּמִשְׁךָ בָּהּ בַּשָּׁנִים
 בְּרֹאשׁוֹנָה אִין אֲוִמְרִין תִּתְחַשֵּׁב כְּשֵׁתִי תִקְיַעוֹת
 וְיִרִיעַ אַחֲרֶיהָ וְיִחֲזוֹר וְיִתַּקֵּעַ, אֲלֹא אֶפְלוּ מִשְׁךָ
 בָּהּ כָּל שְׁעָה אֵינָה אֲלֹא תִקְיַעַה אַחַת; וְחִזּוֹר
 וְתוֹקֵעַ וּמִרִיעַ וְתוֹקֵעַ, שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים.

ג, ה שְׁמַע תִּקְיַעַה אַחַת בְּשְׁעָה זוֹ, וּשְׁנֵיָה בְּשְׁעָה
 שְׁנֵיָה אֶפְלוּ שָׁחָה כָּל הַיּוֹם כָּל הָרִי אֲלוּ
 מִצְטָרְפִין, וְיֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ: וְהוּא, שִׁישְׁמַע כָּל
 בָּבֶא מִהֵן עַל סִדְרָה, לֹא שִׁישְׁמַע תְּרוּעָה
 וְאַחֲרֶיהָ שְׁתֵּי תִקְיַעוֹת אוֹ שְׁתֵּי תִקְיַעוֹת
 וְאַחֲרֵיהֶן תְּרוּעָה, וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה.

ג, ו שְׁמַע תִּשְׁעַ תִּקְיַעוֹת מִתְשַׁעָה בְּנֵי אָדָם
 בְּאַחֵד, לֹא יֵצֵא אֶפְלוּ יְדֵי אַחַת; תִּקְיַעַה מִזֶּה
 וּתְרוּעָה מִזֶּה וּתִקְיַעַה מִשְׁלִישֵׁי בָּזֶה אַחֵר זֶה,
 יֵצֵא, וְאֶפְלוּ בְּסִרְוָתָן, וְאֶפְלוּ כָּל הַיּוֹם כָּלֹ.
 וְאִינוּ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ, עַד שִׁישְׁמַע כָּל הַתִּשְׁעַ
 תִּקְיַעוֹת, שְׁכָלָן מִצֻּחַ אַחַת הוּא, וְלְפִיכָךְ
 מַעֲכָבוֹת זוֹ אֶת זוֹ.

ג, ז הַצְּבוֹר, חֵיבִין לִשְׁמַע הַתִּקְיַעוֹת עַל סֵדֶר
 הַבְּרָכוֹת. כִּיּוֹצֵא: אוֹמֵר שְׁלִיחַ צְבוֹר אֲבוֹת
 וּגְבוּרֹת וְקִדְּשֵׁת הַשֵּׁם וּמַלְכוּיָתָהּ, וְתוֹקֵעַ שְׁלֹשׁ;
 וְאוֹמֵר זְכוּרֹנוֹת, וְתוֹקֵעַ שְׁלֹשׁ; וְאוֹמֵר
 שׁוֹפְרוֹת, וְתוֹקֵעַ שְׁלֹשׁ; וְאוֹמֵר עֲבוּדָה וְחֻדְיָה
 וּבְרָכַת כּוֹהֲנִים.

ג, ח שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת אֲמֻצְעִיּוֹת אֲלוּ שְׁלֹרֵאשׁ
 הַשָּׁנָה, וְשְׁלִיּוֹם הַכְּפֻרִים שְׁלִיּוֹבֵל שְׁחֵן מַלְכוּיָתָהּ
 וְזְכוּרֹנוֹת וְשׁוֹפְרוֹת מַעֲכָבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. וְצָרִיךְ
 לוֹמַר בְּכָל בְּרָכָה מִהֵן, עֲשֶׂרָה פְּסוּקִים מֵעֵין
 הַבְּרָכָה שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַתּוֹרָה, וְשְׁלֹשָׁה

מספר תלים, ושלוש מן הנביאים, ואחד מן התורה משלים בו. ואם השלים בנביא, יצא; ואם אמר פסוק אחד מן התורה ואחד מן הכתובים ואחד מן הנביאים, יצא; אפלו אמר ובתורתך ה' אלהינו כתוב לאמר ואמר פסוק שלתורה והפסיק, שוב אינו צריך כלום.

ג, ט אין מזכירין זכרונות מלכיות ושופרות שלפרענות זכרונות כגון "ויזכר, כי בשר המה..." מלכיות כגון "בחמה שפוכה אמלוד עליכם", שופרות כגון "תקעו שופר בגבעה, חצצרה ברמה..." ולא זכרון יחיד אפלו לטובה כגון "זכרני ה', ברצון עמך", "זכרה לי אלהי, לטובה". ופקדונות אינן בזכרונות כגון "פקד פקדתי אתכם". ויש לו להזכיר פרענות שלאמות העולם כגון "ה' מלך, ירגזו עמים", "זכר ה', לבני אדום את, יום ירושלים", "ואדני ה' בשופר יתקע, וחלף בסערות תימן".

ג, י "שמע, ישראל: ה' אלהינו, ה' אחד", "אתה הראת לדעת..." "וידעת היום, והשבת אל לבבך, כי ה' הוא האלהים, בשמים ממעל ועל הארץ מתחת: אין, עוד" כל פסוק מאלו, מלכות הוא ענינו, אף על פי שאין בו זכר מלכות, וחרי הוא כמו "ה' ימלך, לעלם ועד", "ויחי בישרון, מלך".

ג, יא המנהג הפשוט בסדר תקיעות שלראש השנה בצבור, כך הוא: אחר שקוראין בתורה ומחזירין הספר, יושבין כל העם; ואחר עומד ומברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וצונו לשמע קול שופר, וכל העם עונין אמן; וחוזר ומברך שהחיינו, וכל העם עונין אמן. ותוקע שלושים תקיעות שאמרנו מפני הספק, על הסדר. ואומר קדיש, ועומדין ומתפללין תפלת מוסף. ואחר שגומר שליח צבור ברכה רביעית שהיא מלכיות, תוקע תקיעה שלוש שברים תרועה תקיעה

פעם אחת; ומברך ברכה חמישית שהיא זכרונות, ואחר שגמרה תוקע תקיעה שלוש שברים תקיעה; ומברך ברכה ששית שהיא שופרות, ואחר שגמרה תוקע תקיעה תרועה ותקיעה פעם אחת, וגומר התפלה.

ג, יב זה שתוקע בשחן יושבין, הוא שתוקע על סדר ברכות בשחן עומדים, ואינו מדבר בין תקיעות שמיושב, לתקיעות שעל הסדר; ואם סח ביניהן אף על פי שעבר, אינו חוזר ומברך. ג, יג בדין היה שיתקעו על כל ברכה, כל בבא מן שלוש פעמים בדרך שתקעו בשחן יושבין; אלא כיון שיצאו מידי ספק בתקיעות שמיושב, אין מטריחין על הצבור לחזר בהן כלן על סדר ברכות, אלא די להן בבא אחת על כל ברכה, כדי שישמעו תקיעות על סדר ברכות. וכל הדברים האלו, בצבור; אבל ביחיד בין ששמע על סדר ברכות בין שלא שמע על הסדר, בין מעומד בין מיושב ואין בזה מנהג.

ג, יד התקיעות אינן מעכבות את הברכות, והברכות אינן מעכבות את התקיעות. שתי עירות, באחת יודע בודאי שיש שם מי שיברך להן תשע ברכות ואין שם תוקע, ובשניה ספק יש שם תוקע ספק אין שם חולף לשניה, שהתקיעה מדברי תורה והברכות מדברי סופרים.

הלכות ספח פרק ד

ד, א שיעור הספח גבוהה אין פחות מעשרה טפחים, ולא יתר על עשרים אמה; ורחבה אין פחות משבעה טפחים על שבעה טפחים, ויש לו להוסיף ברחבה אפלו כמה מילין. היתה פחותה מעשרה, או משבעה על שבעה, או גבוהה על עשרים אמה כל שהוא חרי זו פסולת.

ד, ב סֶכֶּה שָׂאִין לָהּ שְׁלוֹשׁ דְּפָנוֹת, פְּסוּלָהּ. הָיוּ
לָהּ שְׁתֵּי דְּפָנוֹת גְּמוּרוֹת זֶה בְּצַד זֶה בְּמִין גַּם
עוֹשֶׂה דֶּפֶן שְׂיֵשׁ בִּרְחֹבוֹ יֵתֵר עַל טַפַּח, וּמַעֲמִידוֹ
בְּפָחוֹת מְשֻׁלוּשָׁה סָמוּךְ לְאַחַד מִשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת,
וְדִיּוֹ; וְצָרִיף לַעֲשׂוֹת לָהּ צוּרֶת פֶּתַח, מִפְּנֵי שָׂאִין
לָהּ שְׁלוֹשׁ דְּפָנוֹת גְּמוּרוֹת. וּבְכָר בְּאַרְנוֹ
בְּחִלּוֹת שִׁבְתָּ, שְׁצוּרֶת פֶּתַח הָאֲמוּרָה בְּכָל
מְקוֹם, אֲפִלּוּ קִנָּה מִכָּאן וְקִנָּה מִכָּאן, וְקִנָּה עַל
גְּבִיחָן אֵף עַל פִּי שְׂאִינֹו מוֹגִיעַ לָהֶן.

ד, ג הָיוּ לָהּ שְׁתֵּי דְּפָנוֹת זֶה כְּנֶגֶד זֶה וּבִינֵיהֶן
מִפְּלֵשׁ עוֹשֶׂה דֶּפֶן שְׂיֵשׁ בִּרְחֹבוֹ אַרְבַּעַת טַפָּחִים
וּמִשְׁהוֹ, וּמַעֲמִידוֹ בְּפָחוֹת מְשֻׁלוּשָׁה סָמוּךְ
לְאַחַת מִשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת, וּבִשְׂרָה; וְצָרִיף לַעֲשׂוֹת
לָהּ צוּרֶת פֶּתַח. קָנִים חִיוִּצָאִים מִסִּפָּה הַסִּפָּה
לְפָנֵי הַסִּפָּה, וְדֶפֶן אַחַת נִמְשָׁכֶת עִמָּהֶן הָרִי הֵן
בַּסִּפָּה.

ד, ד דְּפָנוֹת שְׁחִיו דְּבוּקוֹת בְּגֵג הַסִּפָּה, וְלֹא הָיוּ
מוֹגִיעוֹת לָאָרֶץ אִם גְּבוּהוֹת מִן הָאָרֶץ שְׁלוֹשָׁה
טַפָּחִים, פְּסוּלָה; פָּחוֹת מִכָּאן, בִּשְׂרָה. הָיוּ
הַדְּפָנוֹת דְּבוּקוֹת בָּאָרֶץ, וְלֹא הָיוּ מוֹגִיעוֹת לְסִפָּה
אִם גְּבוּהוֹת עֲשָׂרָה טַפָּחִים אֵף עַל פִּי שְׁחֵן
רְחוּקִין מִן הַגֵּג כַּמָּה אַמּוֹת, בִּשְׂרָה, וּבִלְבָד
שְׁחִיו הַדְּפָנוֹת, מִכְּנוֹת תַּחַת שְׁפַת הַגֵּג;
הִרְחִיק אֶת הַגֵּג מִן הַדֶּפֶן שְׁלוֹשָׁה טַפָּחִים,
פְּסוּלָה; פָּחוֹת מִכָּאן, בִּשְׂרָה. תֵּלָה מִחֲצָה
שְׂגֻבָהָ אַרְבַּעַת וּמִשְׁהוֹ בְּאַמְצָע, בְּפָחוֹת
מְשֻׁלוּשָׁה סָמוּךְ לָאָרֶץ, וּבְפָחוֹת מְשֻׁלוּשָׁה סָמוּךְ
לַגֵּג הָרִי זֶה בִּשְׂרָה.

ד, ה הָעוֹשֶׂה סִכְתּוֹ בֵּין הָאֵילָנוֹת, וְהָאֵילָנוֹת
דְּפָנוֹת אִם הָיוּ חֲזָקִים, אוֹ שֶׁקָּשָׁר אוֹתָם וְחֲזַק
אוֹתָם עַד שֶׁלֹּא תִּהְיֶה הָרוּחַ הַמְּצִיחַ מְנִידָה
אוֹתָם תָּמִיד, וּמִלֹּא בֵּין הָאֲמִירִים בְּתֵבָן וּבְקִשׁ
בְּדִי שֶׁלֹּא תִּנָּיד אוֹתָם הָרוּחַ, וְקָשָׁר אוֹתָם הָרִי
זֶה בִּשְׂרָה: שֶׁכָּל מִחֲצָה שְׂאִינָה יְכוּלָה לַעֲמֹד
בְּרוּחַ מְצִיחָה שְׁלִיפָשָׁה, אֵינָה מִחֲצָה.

ד, ו הָעוֹשֶׂה סִכְתּוֹ בְּרֹאשׁ הָעֲגָלָה, אוֹ בְּרֹאשׁ
הַסִּפִּינָה בִּשְׂרָה, וְעוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב. בְּרֹאשׁ
הָאֵילָן, אוֹ עַל גְּבִי הַגָּמֶל בִּשְׂרָה, וְאִין עוֹלִין לָהּ
בְּיוֹם טוֹב: לְפִי שְׂאִסוֹר לַעֲלוֹת בָּאֵילָן, אוֹ עַל
גְּבִי בְּהֵמָה. הָיוּ מְקַצֵּת הַדְּפָנוֹת עֲשׂוּיוֹת בִּידֵי
אָדָם, וּמְקַצֵּתֵן אֵילָנוֹת רוֹאִין: כָּל שְׂאֵלוֹ נִטְלוֹ
הָאֵילָנוֹת, הִיא יְכוּלָה לַעֲמֹד בַּדְּפָנוֹת שְׁבִידֵי
אָדָם עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב.

ד, ז סֶכֶּה שָׂאִין לָהּ גֵּג, פְּסוּלָה. בִּיצֵד: כְּגוֹן שְׁחִיו
רֹאשֵׁי הַדְּפָנוֹת דְּבוּקוֹת זֶה בְּזֶה בְּמִין צָרִיף, אוֹ
שְׁסֻמָּה רֹאשׁ דֶּפֶן הַסִּפָּה לְבוֹתָל; וְאִם הָיָה לָהּ גֵּג
אֲפִלּוּ טַפַּח, אוֹ שֶׁהִגְבִּיהָ הַדֶּפֶן הַסָּמוּךְ לְבוֹתָל
מִן הַקֶּרֶקַע טַפַּח חָרִי זֶה בִּשְׂרָה. סֶכֶה עָגוּלָה אִם
יֵשׁ בְּחֻקָּהּ בְּדִי לְרַבַּע בָּהּ שְׁבַעַת טַפָּחִים עַל
שְׁבַעַת טַפָּחִים אֵף עַל פִּי שָׂאִין לָהּ זָוִית, חָרִי זֶה
בִּשְׂרָה.

ד, ח סִפָּה עַל גְּבִי אֲכַסְדָּרָה שְׂיֵשׁ לָהּ פְּצִימִין בֵּין
שְׁחִיו נִרְאִין מִבְּפָנִים וְאִין נִרְאִין מִבְּחוּץ, בֵּין
שְׁחִיו נִרְאִין מִבְּחוּץ וְאִין נִרְאִין מִבְּפָנִים
בִּשְׂרָה. לֹא הָיוּ לָהּ פְּצִימִין פְּסוּלָה, מִפְּנֵי שְׁחִיו
סֶכֶה הָעֲשׂוּיָה כְּמִבּוּי: שְׁחִירֵי אֵין לָהּ אֵלֹא שְׁנֵי
צִדֵּי הָאֲכַסְדָּרָה; וְאַמְצָעֵי הָאֲכַסְדָּרָה אֵין בּוֹ
בוֹתָל, וְשֶׁכְּנֶגְדּוֹ אֵין בּוֹ פְּצִימִין.

ד, ט סִפָּה עַל גְּבִי מִבּוּי שְׂיֵשׁ לוֹ לְחִי, אוֹ עַל גְּבִי
בָּאֵר שְׂיֵשׁ לָהּ פֶּסֶן חָרִי זֶה סֶכֶה בִּשְׂרָה, לְאוֹתָהּ
שְׁפַת שְׁבַתוֹף חֲחוּג בְּלִבָּד: מִתּוֹךְ שְׁלָחִי זֶה וּפֶסֶן
אֵלּוֹ מִחֲצוֹת לַעֲנִין שִׁבְתָּ, נִחָשֵׁב אוֹתָן כְּמִחֲצוֹת
לַעֲנִין סֶכֶה.

ד, י נָעִין אַרְבַּעַת קִנְדָּסִין עַל אַרְבַּע זָוִיּוֹת הַגֵּג,
וּסִפָּה עַל גְּבֵן הוֹאִיל וְחִסְפּוֹף עַל שְׁפַת הַגֵּג,
בִּשְׂרָה, וְרוֹאִין אֶת הַמִּחֲצוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, כָּאֵלּוֹ
הֵן עוֹלוֹת לְמַעְלָה עַל שְׁפַת הַסִּפּוֹף.

ד, יא סֶכֶה שְׂיֵשׁ לָהּ פְּתָחִים חֲרִיבָה, וְיֵשׁ
בְּבוֹתָלֶיהָ חֲלוֹנוֹת חֲרִיבָה חָרִי זֶה בִּשְׂרָה, וְאֵף עַל

פי שפרוין מרבה על העומד: ובלבד שלא יהיה שם פתח יתר על עשר; אבל אם היה פתח יתר על עשר אף על פי שיש לו צורת פתח, צריך שלא יהיה הפרוין מרבה על העומד.

ד, יב סכה שאיורה גבוה מעשרים אמה, ומעטה בכרים וכסתות אינו מעוט, ואפלו בטלם. מעטה בתבן ובטלו חרי זה מעוט, ואין צריך לומר עפר ובטלו; אבל בעפר סתם, אינו מעוט. היתה גבוהה מעשרים, והוצין יורדין לתוף עשרים אם היתה צלתן מרבה מחמתן, יחשבו כגג עבה וכשרה.

ד, יג בנה אצטבה בה כנגד דפן האמצעית על פני בלה אם יש באצטבה שעור רחב הסכה, פשרה. בנה אצטבה מן הצד אם יש משפת אצטבה ולכותל ארבע אמות, פסולה; פחות מארבע אמות, פשרה. בנה אצטבה באמצעה אם יש משפת אצטבה ולכותל ארבע אמות לכל רוח, פסולה; פחות מארבע אמות, פשרה, וכאלו המחצות נוגעות באצטבה, וחרי מן האצטבה עד הספוף פחות מעשרים. בנה בה עמוד, ויש בו הכשר סכה פסולה, שאין אלו מחצות הנפרות, ונמצא על גב העמוד סכה פשר, בלא דפנות.

ד, יד היתה פחותה מעשרה, וחקק בה להשלימה לעשרה אם יש משפת חקק ולכותל שלוש טפחים, פסולה; פחות מבאן, פשרה, שכל פחות משלושה חרי הוא כדבוק, כמו שפארנו בהלכות שבת.

ד, טו דפני סכה, פשרין מן הכל שאין אנו צריכין אלא מחצה מכל מקום, ואפלו מבעלי חיים. ועושה אדם את חברו דפן ביום טוב, כדי שיאכל וישתה ויישן בסכה פשרה שחברו דפן לה: והוא שיעשה אותו, שלא לדעת זה שנעשה דפן; אבל אם עשהו לדעת, אסור ביום טוב, ומתיר בשאר ימי החג. וכן עושה בכלים,

דפן רביעית ביום טוב; אבל דפן שלישית, לא יעשה אותה בכלים ביום טוב, לפי שהוא מכשיר הסכה, ואין עושין אהל עראי ביום טוב.

הלכות סכה פרק ה

הא, הסכה שלסכה, אינו פשר מכל דבר: אין מסבכין אלא בדבר שגדוליו מן הארץ, שנעקר מן הארץ, ואינו מקבל טמאה, ואין ריחו רע, ואינו נושר ונובל תמיד.

ה, ב סכה בדבר שאין גדוליו מן הארץ, או במחפר, או בדבר שמקבל טמאה פסולה. אבל אם עבר וסכה בדבר הנזבל, או בדבר שריחו רע פשרה: שלא אמרו אין מסבכין באלו, אלא כדי שלא יניח הסכה ויצא. וצריך להזהר שלא יהיו הוצין ועלין שלסכה יורדין לתוף עשרה טפחים, כדי שלא יצר לו בשיבתו.

ה, ג סכה במיני מתכות, או בעצמות ועורות פסולה, מפני שאינן גדולי קרקע. הדלה עלי גפנים וכיוצא בהן, עד שנעשו סכה פסולה, שחרי לא נעקרו. סכה בכלי העץ ובמחצלות העשויות לשכיבה, וכיוצא בהן פסולה, מפני שהן מקבלין טמאה. וכן אם סכה בשברי פלים ובליותיהן פסולה, הואיל והיו מקבלין טמאה: שמה יסכה בשברים שעדין לא טהרו. ה, ד סכה באכלין פסולה, מפני שהן מקבלין טמאה. סוכי תאנים ובהן תאנים, פרפילין ובהם ענבים, מכבדות ובהם תמרים, וכן כל כיוצא בהן רואין: אם פסלת מרבה על האכלין, מסבכין בהן; ואם לאו, אין מסבכין בהן. סכה בירקות שאם ייבשו ובלו ולא ישאר בהן ממש אף על פי שהן עתה לחים חרי מקומן נחשב כאלו הוא אביר, וכאלו אינם.

ה, ה סכה בפשתי העץ, שלא דק אותן ולא נפצו פשרה, שעדין עץ הוא; ואם דק ונפץ

אותו, אין מספכין בו מפני שנשתנת צורתו, וכאלו אינו מגדילי קרקע. מספכין בחבלים שלסיב ושלחלה וכיוצא בהן, שהרי צורתן עומדת, ואין החבלים פלים.

הו ספכה בחצים בזכרים, פשרה; בנקבות, פסולה אף על פי שהוא עשוי להתמלאות בברזל, בית קבול הוא ומקבל טמאה בכל פלי קבול.

הז מחצלת קנים או מחצלת גמי או חלה קטנה סתמה לשביבה, לפיכך אין מספכין בה, אלא אם כן עשה אותה לסבוף; גדולה סתמה לסבוף, לפיכך מספכין בה, אלא אם כן עשה אותה לשביבה. ואם יש לה קיר אפלו גדולה אין מספכין בה, שהרי היא בכלי קבול; ואפלו נטל הקיר שלה אין מספכין בה, מפני שהיא כשברי פלים.

הח נסרים שאין ברחבן ארבעה טפחים, מספכין בהן אף על פי שהן משפין; ואם יש ברחבן ארבעה, אין מספכין בהן ואף על פי שאינם משפין גזרה שפא ישב תחת תקרה, וידמה שהיא בסכה. נתן עליה נסר אחד שיש ברחבו ארבעה טפחים פשרה, ואין ישנין תחתיו; והישן תחתיו, לא יצא ידי חובתו. היו נסרין שיש ברחבן ארבעה, ואין בעבין ארבעה, והפכו על צדיהן שאין בהן ארבעה, וספך בהן הרי זו פסולה, שזה הנסר פסול, בין שפך ברחבו, בין שפך בעביו.

הט תקרה שאין עליה מעזבה שהיא הטיט והאבנים, אלא נסרין תקועין בלבד הרי זו פסולה, שהרי לא נעשו לשם סכה אלא לשם בית; לפיכך אם פקפק הנסרים והניד המסמרים לשם סכה, הרי זו פשרה ובלבד שלא יהיה בכל נסר ונסר, רחב ארבעה טפחים. וכן אם נטל אחד מבנותיהם והניח במקומו ספך פשר לשם סכה, הרי זה פשר.

הי סכה שנעשת בהלכתה, מפל מקום פשרה, אף על פי שלא נעשת לשם מצוה: והוא שתהיה עשויה לצל, כגון סבת גויים וסבת בהמה וכל כיוצא בהן. אבל סכה שנעשת מאליה פסולה, לפי שלא נעשת לצל. וכן החוטט בגדיש, ועשהו סכה אינה סכה, שהרי לא עמר גדיש זה לצל; לפיכך אם עשה בתחלה חלל טפח במשך שבעה לשם סכה, וחטט בה אחרי כן והשלימה לעשרה פשרה, שהרי נעשה ספך שלה לצל.

היא חבלי קש וחבלי עצים וחבלי זרדיו, אין מספכין בהן גזרה שפא יעשה אדם חבלות על גגו כדי ליבשן, וימלך וישב תחתיהן לשם סכה, והוא מתחלה לא עשה ספך זה לצל, ונמצאת בסכה שנעשת מאליה; ואם התירו, פשרות. ואין חבלה פחותה מעשרים וחמשה בדים.

היב חבלות קטנות שאגדן למנין, מספכין בהן. וכן החותך ראש הדקל, והחריות אגודות בו מספכין בו, שאגד בידי שמים אינו כחבלה. ואפלו קשר ראשי החריות כלן מצד האחד, שנמצאו כחבלה אחת, אחד משני ראשיה בידי שמים, ואחד בידי אדם מספכין בהן: שהאגד עין אחד אינו חבלה, וזו פעין אחד הוא שהרי אגדה בידי שמים. וכן כל אגד שאינו עשוי לטלטלו, אינו אגד.

היג העושה ספתו תחת האילן, כאלו עשיה בתוך הבית. הדלה עליה עלי האילנות ובידיהן, וספך על גבן, ואחר כך קצצן אם היה הספוף הרבה מהן, פשרה; ואם לא היה הספוף שהיה פשר מתחלתו הרבה מהן, צריך לנענע אותן אחר קציצתן כדי שתהיה עשויה לשם סכה.

היד ערב דבר שמספכין בו בדבר שאין מספכין בו, וספך בשניהם אף על פי שהפשר יתר על הפסול, פסולה. ספך בזה לעצמו וזה

לַעֲצֹמוֹ, זֶה בְּצַד זֶה אִם יֵשׁ בְּסֻכָּךְ פָּסוּל שְׁלוֹשָׁה טַפְחִים בְּמָקוֹם אֶחָד, בֵּין בְּאַמְצָע בֵּין מִן הַצֵּד הָרִי זֶה פְּסוּלָה. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּקִטְנָה. אֲבָל בְּסֻכָּה גְדוּלָה, סֻכָּךְ פָּסוּל בְּאַמְצָע פּוֹסֵל בְּאַרְבַּעַ טַפְחִים, פָּחוֹת מִכָּאן בְּשִׁרָה; וּמִן הַצֵּד פּוֹסֵל בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וּפָחוֹת מִכָּאן בְּשִׁרָה.

ה,טו פִּי צַד: בֵּית שְׁנִפְחַת בְּאַמְצָעוֹ וְסֻכָּךְ עַל מָקוֹם הַפְּחַת, וְכֵן חָצֵר הַמִּקְפָּת אֲכַסְדָּרָה שְׁסֻכָּךְ עָלֶיהָ, וְכֵן סֻכָּה גְדוּלָה שְׁחֻקִּיפּוּהָ בְּדָבָר שָׂאִין מִסֻּכָּכִין בּוֹ בְּצַד הַדְּפָנוֹת מִלְּמַעְלָה אִם יֵשׁ מִשְׁפַּת הַסֻּכָּךְ חֲפָשׁ וְלִכּוֹתֵל אַרְבַּע אַמּוֹת, פְּסוּלָה; פָּחוֹת מִכָּאן, רֹאִין כְּאִלּוּ חִבּוּתֵל נֶעְקָם, וַיִּחָשֵׁב זֶה הַסֻּכָּךְ הַפָּסוּל מִן גּוֹף חִבּוּתֵל, וּבְשִׁרָה. וְדָבָר זֶה הִלְכָה לְמִשְׁחָה מִסִּינִי.

ה,טז וְאִי זֶה הָיָה סֻכָּה קִטְנָה, כֹּל שָׂאִין בָּהּ אֵלֶּא שְׁבָעָה טַפְחִים עַל שְׁבָעָה טַפְחִים; וּגְדוּלָה, כֹּל שִׁישְׂאָר בָּהּ יֵתֵר עַל הַסֻּכָּךְ הַפָּסוּל שְׁבָעָה טַפְחִים עַל שְׁבָעָה טַפְחִים סֻכָּךְ פָּשִׁיר.

ה,יז סֻכָּךְ בְּדָבָר פָּסוּל וְדָבָר פָּשִׁיר זֶה בְּצַד זֶה, וְאִין בְּמָקוֹם אֶחָד מִסֻּכָּךְ הַפָּסוּל רָחֵב שְׁלוֹשָׁה טַפְחִים אֵלֶּא פָּחוֹת אִם הָיָה כֹּל הַסֻּכָּךְ חֲפָשׁ יוֹתֵר עַל כֹּל הַסֻּכָּךְ הַפָּסוּל, בְּשִׁרָה; וְאִם הָיָה זֶה כְּמוֹ זֶה בְּצִמְצוּם אֵף עַל פִּי שָׂאִין בְּמָקוֹם אֶחָד שְׁלוֹשָׁה חֲרִי זֶה פְּסוּלָה, מִפְּנֵי שְׁסֻכָּךְ פָּסוּל בְּכָרוּץ הוּא נֶחֱשֵׁב.

ה,יח פָּרִס עָלֶיהָ בָּגֵד מִלְּמַעְלָה, אוֹ פָּרִס תַּחְתִּיהָ מִפְּנֵי הַנֶּשֶׁר פְּסוּלָה; פָּרִסוֹ כִּדִּי לְנֹאֲתָהּ, בְּשִׁרָה. וְכֵן אִם סֻכָּה בַּחֲלָפְתָהּ, וְעֵטְרָהּ בְּמִינֵי פִרוֹת וּבְמִינֵי בָגָדִים וְכֵלִים שְׁתֵּלִין בָּהּ, בֵּין בְּכוֹתֶלֶיהָ בֵּין בְּסֻכָּךְ, כִּדִּי לְנֹאֲתָהּ בְּשִׁרָה.

ה,יט נֹאֲיִי הַסֻּכָּה אֵין מִמַּעֲטִין בְּגִבְהָהּ, אֲבָל מִמַּעֲטִין בְּרַחֲבָהּ; הָיוּ נֹאֲיִי הַסֻּכָּה מִפְּלָגִין מִגִּבְהָה אַרְבַּעַ טַפְחִים אוֹ יֵתֵר, פְּסוּלָה, שְׁנִמְצָא חִיּוֹשֵׁב שָׁם כְּאִלּוּ אֵינוֹ תַּחַת הַסֻּכָּךְ, אֵלֶּא תַּחַת

הַנֹּאֲיִי שְׁחוּא אֲכָלִין וְכֵלִים שָׂאִין מִסֻּכָּכִין בָּהֶן. ה,כ סֻכָּךְ שְׁחִיו בּוֹ חִלּוּנוֹת שְׁחֻאִיר נִרְאָה מִחֵן אִם יֵשׁ בְּכֹל הָאִוִּיר כְּכֹל מָקוֹם הַמִּסֻּכָּךְ, חֲרִי זֶה פְּסוּלָה, מִפְּנֵי שְׁחֻמָּתָהּ תַּחֲתֶיהָ מִרְבָּה עַל צִלָּתָהּ, וְכֹל שְׁחֻמָּתָה מִרְבָּה עַל הַצֵּל אֵינוֹ סֻכָּךְ; וְאִם הָיָה הַסֻּכָּךְ רַב עַל הָאִוִּיר, בְּשִׁרָה.

ה,כא בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁלָּא הָיָה בְּמָקוֹם אֶחָד אִוִּיר שְׁלוֹשָׁה טַפְחִים; אֲבָל אִם הָיָה אִוִּיר שְׁלוֹשָׁה טַפְחִים, בֵּין בְּאַמְצָע בֵּין מִן הַצֵּד חֲרִי זֶה פְּסוּלָה, עַד שְׁיִמְעֻטְנוֹ מִשְׁלוֹשָׁה. מַעֲטוֹ בְּדָבָר הַפָּסוּל כְּגוֹן כֵּלִים וּכְסוֹת אִם סֻכָּה גְדוּלָה הִיא, בְּשִׁרָה; וְאִם בְּסֻכָּה קִטְנָה, פְּסוּלָה עַד שְׁיִמְעֻטְנוֹ בְּדָבָר שְׁמִסֻּכָּכִין בּוֹ. הָיָה רַב הַסֻּכָּךְ, צִלָּתוֹ מִרְבָּה מִחֻמָּתוֹ, וּמַעֲטוֹ, חֻמָּתוֹ מִרְבָּה מִצִּלָּתוֹ הוֹאִיל וְצִלָּת חֶבֶל מִרְבָּה מִחֻמָּת חֶבֶל, בְּשִׁרָה.

ה,כב דֶּרֶךְ הַסֻּכָּךְ לַחֲיוֹת קָל, כִּדִּי שְׁיִרְאוּ מִפְּנֵי הַכּוֹכָבִים הַגְּדוּלִים; חִיתָהּ מַעֲבָה כְּמִין בֵּית אֵף עַל פִּי שָׂאִין הַכּוֹכָבִים נִרְאִין מִתּוֹכָהּ, בְּשִׁרָה. הָיָה הַסֻּכָּךְ מִדְּבָלָל, וְהוּא הַסֻּכָּךְ שְׁיִחִיָּה מִקְצָתוֹ לְמַעְלָה וּמִקְצָתוֹ לְמַטָּה בְּשִׁרָה; וּבִלְבָד שִׁלָּא יִהְיֶה בֵּין הָעוֹלָה וְהַיּוֹרֵד, שְׁלוֹשָׁה טַפְחִים. וְאִם הָיָה בְּרַחֲב זֶה הָעוֹלָה טַפַּח אוֹ יֵתֵר אֵף עַל פִּי שְׁחוּא גְבוּהָ יֵתֵר מִשְׁלוֹשָׁה טַפְחִים רֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ יָרַד לְמַטָּה, וְנִגַּע בְּשִׁפְתָּהּ זֶה הַיּוֹרֵד; וְהוּא, שְׁיִחִיָּה מִכּוֹן כְּנֶגֶד שִׁפְתָּהּ הַיּוֹרֵד.

ה,כג הָעוֹשָׂה סֻכָּה עַל גִּבִּי סֻכָּה תַּתְּחִיתוֹנָה פְּסוּלָה, כְּמִי שֶׁעָשָׂה סֻכָּה בְּתוֹךְ הַבֵּית; וְהָעֲלִיּוֹנָה, בְּשִׁרָה. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׁחֻמָּתוֹנָה פְּסוּלָה, בְּשִׁחִיָּה גְבוּהָ הָעֲלִיּוֹנָה עֲשִׂרָה טַפְחִים אוֹ יֵתֵר, וְהָיָה גִּג הַתַּתְּחִיתוֹנָה יָכוֹל לְקַבֵּל כָּרִים וּכְסוֹת שְׁלַעֲלִיּוֹנָה, אֲפִלּוּ עַל יְדֵי הַדַּחֲק; אֲבָל אִם אֵין גְּבוּהָ שְׁלַעֲלִיּוֹנָה עֲשִׂרָה, אוֹ שִׁלָּא חִיתָהּ תַּתְּחִיתוֹנָה יָכוֹלָה לְקַבֵּל כָּרִים וּכְסוֹת שְׁלַעֲלִיּוֹנָה אֲפִלּוּ עַל יְדֵי הַדַּחֲק אֵף תַּתְּחִיתוֹנָה בְּשִׁרָה; וְהוּא שִׁלָּא יִהְיֶה גְבוּהָ שְׁתֵּיחֵן

יתר על עשרים אמה, שחתחתונה בסכך העליונה היא גתרת.

הכד מטה שבתוך הספה אם גבוהה עשרה טפחים היושב תחתיה לא יצא ידי חובתו, מפני שהיא בספה בתוך סכה. וכן כילה שיש לה גג, אפלו טפח אם גבוהה עשרה טפחים, אין ישנין בה בספה. וכן המעמיד ארבעה עמודים, ופרס סדין עליהן אם גבוהין עשרה, חרי זו בספה בתוך סכה.

הבה אבל שני עמודים שפרס עליהן סדין, וכן כילה שאין בגגה טפח אפלו גבוהין כל שחוא, מתיר לישן תחתיהם בספה: שאינן בספה בתוך סכה, מפני שאין לה גג.

הכו ספה שאולה, בשורה; וכן הגזולה, בשורה. פיצד: אם תקף על חברו והוציאו מספתו, וגזלה וישב בה יצא, שאין הקרקע נגזלת. ואם גזל עצים, ועשה מהן ספה יצא: תקנת חכמים היא, שאין לבעל העצים אלא דמי עצים בלבד. ואפלו גזל נסרים, והניחן, ולא חברן, ולא שנה ביהן כלום יצא. העושה ספה ברשות הרבים, חרי זו בשורה.

הלכות ספה פרק ו

וא נשים ועבדים וקטנים, פטורים מן הספה. טמאים ואנדרגינום, חייבים מספק. וכן מי שחציו עבד וחציו בן חורין, חייב. קטן שאינו צריך לאמו, שהוא בן חמש בן שש חייב בספה מדברי סופרים, כדי לחנכו במצוות.

וב חולים ומשומשיהן, פטורים מן הספה; ולא חולה שיש בו סכנה, אלא אפלו חש בראשו ואפלו חש בעיניו. מצטער, פטור מן הספה הוא, לא משמשיו; ואיזה הוא מצטער זה שאינו יכול לישן בספה מפני הרוח, או מפני חובובים והפרעושים וכיוצא בזה, או מפני חרית.

וג האבל, חייב בספה. וחתן, וכל השושביניו, וכל בני חפה פטורים מן הספה, כל שבעת ימי המשחה.

ור שלוחי מצוה פטורים מן הספה, בין ביום בין בלילה. הולכי דרכים ביום, פטורים מן הספה ביום וחיבין בלילה; הולכי דרכים בלילה, פטורים מן הספה בלילה וחיבים ביום. שומרי העיר ביום, פטורים מן הספה ביום וחיבים בלילה; שומרי העיר בלילה, פטורים מן הספה בלילה וחיבים ביום. שומרי גנות ופרדסים, פטורין בין ביום בין בלילה שאם יעשה השומר סכה, ידע הגנב שיש לשומר מקום קבוע ויבוא ויגנב ממקום אחר.

וה פיצד היא מצות הישיבה בספה: שיהיה אוכל ושותה ודר בספה, כל שבעת הימים בין ביום בין בלילה, בדרך שהוא דר בביתו, בשאר ימות השנה. וכל שבעת הימים, עושה אדם את ביתו עראי ואת ספתו קבע, שנאמר "בספת תשבו, שבעת ימים". פיצד: כלים הנאים ומצעות הנאות, בספה, וכלי שתייה כגון אששות וכוסות, בספה; אבל כלי אכילה כגון קדרות וקערות, חוץ לספה. המנורה, בספה; ואם היתה ספה קטנה, מניחה חוץ לספה.

ור אוכלין ושותין וישנין בספה כל שבעה, בין ביום בין בלילה. ואסור לאכל סעודה חוץ לספה כל שבעה, אלא אם כן אכל אכילת עראי, כפיצה או פחות או יתר מעט; ואין ישנין חוץ לספה, אפלו שינת עראי. ומתיר לשתות מים ולאכל פרות, חוץ לספה; ומי שייחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לספה אפלו מים, חרי זה משבח.

ור אכילה בלילי יום טוב הראשון בספה, חובה: אפלו אכל פזית פת, יצא ידי חובתו. מבאן ואלה, רשות; רצה לאכל סעודה, סועד

בַּסֶּכֶה; רָצָה, אֵינּוּ אוֹכֵל כָּל שִׁבְעָה אֲלָא פְּרוֹת
אוֹ קָלִיּוֹת חוּץ לַסֶּכֶה אוֹכֵל כְּדִין אֲכִילַת מִצָּה
בַּסֶּכֶה.

ו, ח מִי שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ בַּסֶּכֶה, וְשָׁלַחְנוּ בְּתוֹךְ
בֵּיתוֹ אוֹ חוּץ לַסֶּכֶה, וְאָכַל הָרִי זֶה אֲסוּר, וּבְאֵלּוּ
לֹא אָכַל בַּסֶּכֶה: עַד שֶׁיִּהְיֶה שָׁלַחְנוּ בְּתוֹךְ הַסֶּכֶה
גְּזֵרָה שְׁמָא יִמְשָׁךְ אַחֵר שָׁלַחְנוּ, וְאִפְּלוּ בַּסֶּכֶה
גְּדוּלָּה.

ו, ט כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים, קוֹרָא בְּתוֹךְ הַסֶּכֶה;
וּבְשִׁמְכִין וּמִדִּקְדָּק בְּמָה שִׁיקְרָא, יָבִין חוּץ
לַסֶּכֶה, כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה דַּעְתּוֹ מִיִּשְׁבֵּת עָלָיו.
הַמִּתְפַּלֵּל רָצָה לְהִתְפַּלֵּל בַּסֶּכֶה, אוֹ חוּץ לַסֶּכֶה.

ו, י יֵרְדוּ גִּשְׁמִים, הָרִי זֶה נִכְנָס לְתוֹךְ הַבֵּית.
מֵאִימָתִי מִתֵּר לְפָנֹת מִשְׁיָרְדוֹ לְתוֹךְ הַסֶּכֶה
טָפוֹת, שָׂאם יִפְּלוּ לְתוֹךְ הַתִּבְשִׁיל, יִפְסֹד אִפְּלוּ
לְתִבְשִׁיל שְׁלֵפּוֹל. הָיָה אוֹכֵל בַּסֶּכֶה וַיֵּרְדוּ
גִּשְׁמִים, וְנִכְנָס לְבֵיתוֹ וּפָסְקוּ הַגִּשְׁמִים אֵין
מִחִיבִים אוֹתוֹ לְחֹזֵר לַסֶּכֶה, עַד שֶׁיִּגְמַר סְעוּדָתוֹ.
הָיָה יֹשֵׁן וַיֵּרְדוּ גִּשְׁמִים בְּלִילָהּ, וְנִכְנָס לְתוֹךְ
הַבֵּית וּפָסְקוּ הַגִּשְ�מִים אֵין מִטְרִיחִין אוֹתוֹ לְחֹזֵר
לַסֶּכֶה, כָּל אוֹתוֹ חֲלִילָה; אֲלָא יִישָׁן בְּבֵיתוֹ, עַד
שֶׁיַּעֲלֶה עֲמוּד הַשָּׁחַר.

ו, יא גָּמַר מִלְּאָכַל בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי בַּשַּׁחֲרִית, לֹא
יִתִּיר סִפְתּוֹ; אָבַל מוֹרִיד הוּא אֶת כָּלּוֹ וּמִפְּנֵה
אוֹתָהּ, מִן הַמִּנְחָה וּמַעֲלָה. אֵין לוֹ מָקוֹם לְפָנֹת,
פּוֹחַת בָּהּ אֶרְבָּעָה עַל אֶרְבָּעָה. וְאִם הִצְרֵךְ לְסַעַד
בַּשָּׂאָר הַיּוֹם צָרִיךְ לֶאֱכֹל בַּסֶּכֶה, שֶׁמִּצְוָתָהּ כָּל
שִׁבְעָה.

ו, יב כָּל זָמָן שֶׁיִּכְנָס לִישֹׁב בַּסֶּכֶה כָּל שִׁבְעָה,
מִבְּרֵךְ קֹדֶם שֶׁיִּשְׁבֵּב אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לִישֹׁב בַּסֶּכֶה. וּבְלִילֵי יוֹם טוֹב הָרֹאשׁוֹן,
מִבְּרֵךְ עַל הַסֶּכֶה, וְאַחֵר כֶּךָ מִבְּרֵךְ עַל חֲזָמֶן,
וּמִסֵּדֵר כָּל הַבְּרָכוֹת עַל חֶבֶס: נִמְצָא מְקַדֵּשׁ
מִעוֹמֵד, וּמִבְּרֵךְ לִישֹׁב בַּסֶּכֶה; וַיּוֹשֵׁב, וְאַחֵר כֶּךָ

מִבְּרֵךְ עַל חֲזָמֶן. וּבְזֶה הָיָה מִנְחָה רְפוּתִי וְרַבִּי
סָפֵר, לְקַדֵּשׁ מִעוֹמֵד בְּלִילֵי רֹאשׁוֹן שְׁלַחַג
הַסִּפּוֹת, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

ו, יג בְּזָמָן הַזֶּה שָׂאֵנוּ עוֹשִׂין שְׁנֵי יָמִים, יוֹשְׁבִין
בַּסֶּכֶה שְׁמוֹנֶה יָמִים. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שֶׁהוּא יוֹם
טוֹב רֹאשׁוֹן שֶׁלְשִׁמְיָנִי עֲצֵרֶת, יוֹשְׁבִין בָּהּ וְאֵין
מִבְּרָכִין לִישֹׁב בַּסֶּכֶה. וְכֵן טַמְטוֹם וְאַנְדְּרֶגֶינוֹם,
לְעוֹלָם אֵין מִבְּרָכִין לִישֹׁב בַּסֶּכֶה, מִפְּנֵי שֶׁחַן
חִיבִים מִסְּפֵק, וְאֵין מִבְּרָכִין מִסְּפֵק.

ו, יד גָּמַר מִלְּאָכַל בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, מוֹרִיד כָּלּוֹ
וּמִפְּנֵה אוֹתָהּ. אֵין לוֹ מָקוֹם לְהוֹרִיד אֶת כָּלּוֹ
אִם הָיְתָה קְטָנָה, מִכְּנִים לָהּ מְנוֹרָה; וְאִם הָיְתָה
גְּדוּלָּה, מִכְּנִים לָהּ קִדְרוֹת וּקְעָרוֹת וּכְיוּצָא בְּחֵן
כְּדִי לְהַפִּיר פְּסוּלָה וְשִׁפְכָּר נִגְמָרָה מִצְוָתָהּ:
מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וְאֵינוּ יכוֹל לְפַחַת בָּהּ
וּלְכַסְּלָהּ.

ו, טו מִי שֶׁלֹּא עָשָׂה סֶכֶה, בֵּין בְּשׂוּגָה בֵּין בְּמִזִּיד
עוֹשֶׂה סֶכֶה בְּחִלּוֹ שְׁלִמּוּעַד; אִפְּלוּ בְּסוּף יוֹם
שְׁבִיעִי עוֹשֶׂה סֶכֶה, שֶׁמִּצְוָתָהּ כָּל שִׁבְעָה.

ו, טז עֲצֵי סֶכֶה, אֲסוּרִין כָּל שְׁמוֹנֶת יָמֵי חֲחֹג,
בֵּין עֲצֵי דְפָנוֹת, בֵּין עֲצֵי סֶכֶה: אֵין נֹאמְרִין מִחֵן
לְדַבֵּר אַחֵר כָּל שְׁמוֹנֶת הַיָּמִים, מִפְּנֵי שִׁיּוֹם
שְׁבִיעִי כָּלּוֹ הַסֶּכֶה מְקַצֵּת עַד בֵּין הַשְּׁמִשּׁוֹת,
וְהוֹאִיל וְהַקָּצֵת לְבֵין הַשְּׁמִשּׁוֹת שֶׁלְשִׁמְיָנִי,
הַקָּצֵת לְכָל הַיּוֹם.

ו, יז וְכֵן אֲכָלִין וּמִשְׁקִין שְׁתוּלִין בַּסֶּכֶה כְּדִי
לְנֹאמְרָהּ, אֲסוּר לְהַסְתַּפֵּק מִחֵן כָּל שְׁמוֹנֶה; וְאִם
הִתְנָה עֲלֵיהֶן בְּשָׁעָה שְׁתֵּלָאן וְאָמַר אֵינִי בּוֹדֵל
מִחֵן כָּל בֵּין הַשְּׁמִשּׁוֹת, הָרִי זֶה מְסַתַּפֵּק מִחֵן
בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצֶה שֶׁהָרִי לֹא הִקָּצָה אוֹתָן, וְלֹא
חָלָה עֲלֵיהֶן קִדְשֵׁת הַסֶּכֶה וְלֹא נִחְשְׁבוּ בְּמוֹתָהּ.

הַלְבוֹת לִזְלָב פֶּרֶק ז

ז, א "כַּפֶּת תִּמְרִים" הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה, הֵן חֲרִיּוֹת
שֶׁלְדָקָל כְּשֶׁיִּצְמָחוּ, קֹדֶם שֶׁיִּתְפָּרְדּוּ הָעֲלִין לְכָאן

וּלְכָאן, אֵלֶּה בְּשִׁיחִיהָ כְּמוֹ שֶׁרְבִיט; וְהוּא
הַנִּקְרָא לֹזֶלֶב.

ז, ב "פְּרִי עֵץ הָדָר" הָאֱמֹר בַּתּוֹרָה, הוּא אֶתְרוּג.
וְעֵנֶף עֵץ עָבֹת" הָאֱמֹר בַּתּוֹרָה, הוּא הַהָדָם
שֶׁעָלָיו חוֹפִין אֶת עֵצוֹ, כְּגוֹן שִׁיחִיו שְׁלוֹשָׁה עָלִין
אוּ יֵתֵר עַל כֵּן בְּגִבְעוֹל אֶחָד; אֲבָל אִם הָיוּ שְׁנֵי
הָעָלִין בְּשׂוֹוֶה זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וְהָעֵלָה הַשְּׁלִישִׁי
לְמַעַלָּה מֵהֶן אֵין זֶה עָבוֹת, אֵלֶּה נִקְרָא הָדָם
שׂוֹטֵה.

ז, ג "עֲרֵבִי נָחֹל" הָאֱמֹרוֹת בַּתּוֹרָה, אֵינָן כָּל
דָּבָר הַגָּדֹל עַל הַנָּחַל, אֵלֶּה מִין יְדוּעַ, הוּא
הַנִּקְרָא "עֲרֵבִי נָחֹל"; עֵלָה שָׁלוֹ מִשּׁוֹךְ וּפְיוֹ חֶלֶק
וְקִנְיָה שָׁלוֹ אָדָם, וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא עֲרֵבָה. וְרַב
מִין זֶה גָּדֹל עַל הַנָּחָלִים, לְכַף נֶאֱמַר "עֲרֵבִי
נָחֹל"; וְאֶפְלוֹ הָיָה גָּדֹל בַּמִּדְבָּר אוֹ בַּהָרִים, כָּשֵׁר.

ז, ד וַיֵּשׁ מִין אַחֵר דּוֹמָה לְעֲרֵבָה, אֵלֶּה שֶׁעֵלָה
שָׁלוֹ עָגוּל וּפְיוֹ דּוֹמָה לְמִסָּר וְקִנְיָה שָׁלוֹ אֵינּוּ
אָדָם; וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא צִפְצָפָה, וְהִיא פְּסוּלָה.
וַיֵּשׁ שָׁם מִין עֲרֵבָה שְׂאִין פִּי הָעֵלָה שָׁלָה חֶלֶק
וְאֵינּוּ כְּמִסָּר, אֵלֶּה יֵשׁ בּוֹ תַלְמוּדִים קְטָנִים עַד
כְּמֹאֵד כְּמוֹ פִּי מִגֵּל קֶטֶן; וְזֶה כָּשֵׁר. וְכָל הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה, מִפִּי הַשְּׂמוּעָה מִמִּשְׁחָה רַבָּנוּ נִתְפָּרְשׁוּ.

ז, ה אַרְבַּעַת מֵינִין אֵלֶּה מִצְוָה אַחַת הֵן, וּמַעֲבָבִין
זֶה אֶת זֶה; וְכֵלָן נִקְרָאִים מִצְוֹת לֹזֶלֶב. וְאֵין
פּוֹחֲתִין מֵהֶן, וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן; וְאִם לֹא
נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן, אֵין מְבִיאִים תַּחֲתָיו מִין אַחֵר
הַדּוֹמָה לוֹ.

ז, ו מִצְוָה מִן הַמִּבְחָר לְאַגֵּד לֹזֶלֶב וְהָדָם וְעֲרֵבָה,
וְלַעֲשׂוֹת שְׁלִשְׁתָּן אֲגָדָה אַחַת. וְכִשְׁהוּא נֹטְלָם
לְצֵאת בֵּהֶן, מְבָרֵךְ תַּחֲלָה עַל נְטִילַת לֹזֶלֶב,
הַזֵּאִיל וְכֵלָן סְמוּכִין לוֹ. וְאַחֵר כֵּף נֹטֵל הָאֲגָדָה
הַזֹּאת בִּימִינוֹ וְאַתְרוּג בְּשְׂמָאלוֹ, וְנֹטֵלֵן דֶּרֶךְ
גְּדִילָתָן שִׁיחִיו עֵיקָרִיחֵן לְמַטָּה לְאַרְץ וְרֵאשִׁיחֵן
לְמַעַלָּה לְאֵוִיר. וְאִם לֹא אֲגָדָן וְנִטְלָן אֶחָד אֶחָד,

יֵצֵא וְהוּא, שִׁיחִיו אַרְבַּעַת מִצְוִיִּין אֲצִלוֹ; אֲבָל
אִם לֹא הָיָה לוֹ אֵלֶּה מִין אֶחָד אוֹ שְׁחָסְרוּ מִין
אֶחָד, לֹא יִטֵּל עַד שִׁימְצָא הַשָּׂאֵר.

ז, ז כְּמָה נֹטֵל מֵהֶן לֹזֶלֶב אֶחָד, וְאַתְרוּג אֶחָד,
וּשְׁנֵי בְּדֵי עֲרֵבָה, וּשְׁלוֹשָׁה בְּדֵי הָדָם. וְאִם רָצָה
לְהוֹסִיף בַּהָדָם, בְּדֵי שִׁיחִיהָ אֲגָדָה גְּדוּלָּה מוֹסִיף;
וְנֹאֵי מִצְוָה הוּא. אֲבָל שָׂאֵר הַמֵּינִין אֵין
מוֹסִיפִין עַל מִנֵּיהֶם, וְאֵין גּוֹרְעִין מֵהֶן; וְאִם
הוֹסִיף אוֹ גָּרַע, פָּסֹל.

ז, ח כְּמָה שֶׁעוֹר אֶרֶךְ כָּל מִין מֵהֶם: לֹזֶלֶב, אֵין
פְּחוֹת מֵאַרְבַּעַת טַפְחִים; וְאִם הָיָה אֶרֶךְ כָּל
שְׁהוּא, כָּשֵׁר; וּמְדִידָתוֹ מִשְׁדָּרוֹ בְּלָבָד, לֹא
מֵרָאשׁ הָעָלִים. וְהָדָם וְעֲרֵבָה, אֵין פְּחוֹת
מִשְׁלוֹשָׁה טַפְחִים; וְאִם הָיוּ אֲרוּכִין כָּל שֶׁהֵן,
כָּשֵׁרִים. אֶפְלוֹ אֵין בְּכָל בֶּד וּבֶד אֵלֶּה שְׁלוֹשָׁה
עָלִין לַחִין, כָּשֵׁר וְהוּא, שִׁיחִיו בְּרָאשׁ הַבֶּד. וְאִם
אֲגָדָה לֹזֶלֶב, צְרִיךְ שִׁיחִיהָ שְׁדָרוֹ שְׁלֹשָׁלֶב יוֹצֵא
מִן הַהָדָם וְהָעֲרֵבָה טַפַּח אוֹ יֵתֵר. וְשֶׁעוֹר אֶתְרוּג,
אֵין פְּחוֹת מִכַּפִּיצָה; וְאִם הָיָה גְּדוּל כָּל שְׁהוּא,
כָּשֵׁר.

ז, ט מִשְׁיַנְבִּיחַ אַרְבַּעַת מֵינִין אֵלֶּה בֵּין שְׁחִיבִיחֵן
כְּאַחַת בֵּין בָּזָה אַחֵר זֶה, בֵּין בִּימִין בֵּין
בְּשְׂמָאל יֵצֵא: וְהוּא, שִׁינְבִיחֵן דֶּרֶךְ גְּדִילָתָן;
אֲבָל שְׁלֹא דֶּרֶךְ גְּדִילָתָן, לֹא יֵצֵא. וּמִצְוָה
כַּחֲלָכְתָּה שִׁינְבִיחַ אֲגָדָה שְׁלֹשָׁלֶב מֵינִין
בִּימִין וְאַתְרוּג בְּשְׂמָאל, וַיִּזְלִיף וַיָּבִיא וַיַּעֲלֶה
וַיִּזְרִיד, וַיִּנְעֲנַע הַלֹּזֶלֶב שְׁלוֹשָׁה פְּעָמִים, בְּכָל
רוּחַ וְרוּחַ. בִּיצָד: מוֹלִיף וּמִנְעֵנַע רֹאשׁ הַלֹּזֶלֶב
שְׁלוֹשָׁה פְּעָמִים, וּמְבִיא וּמִנְעֵנַע רֹאשׁ הַלֹּזֶלֶב
שְׁלוֹשָׁה פְּעָמִים; וְכֵן בַּעֲלִיָּה, וַיִּרְיֶדָה. וְהֵיכָן
מוֹלִיף וּמְבִיא בְּשַׁעַת קְרִיאַת הַחֲלָל בְּ"הוֹדוֹ לַה'
כִּי טוֹב", תַּחֲלָה וְסוֹף, וּבְ"אֲנָא ה', הוֹשִׁיעָה
נָא". וְכָל הַיּוֹם כָּשֵׁר לְנְטִילַת לֹזֶלֶב, וְאֵינּוּ נִטֵּל
בְּלִילָה.

ז, י עֲשֵׂה לְאַגָּדָה זוֹ גִימּוֹן שְׁלֹכֶסֶף וְשְׁלֹזָהב, אוֹ

שְׁכַרְךָ עָלֶיָּה סָדִין וּנְטִלָה יָצָא: לְקִיחָהּ עַל יָדֶי
דְּבָר אַחֵר, שְׁמָהּ לְקִיחָהּ. וְהוּא, שִׁיחִיהָ דְרָךְ
כְּבוֹד וְדָרְךְ הַדּוֹר שֶׁכָּל שָׁהוּא לְנֵאוֹתָו, אֵינוֹ
חוֹצֵין; אֲבָל אִם נָתַן אֶת הַמִּינִין הָאֵלּוּ בַּעֲצִין
אוּ בְּקַדְרָהּ וּנְטִלָהּ, לֹא יָצָא יָדֵי חוֹבָתוֹ.

ז, יֵא אָנֹכּ אֶת הַלּוֹלָב עִם הַחֶדֶם וְהַעֲרָבָה,
וְהַבְדִּיל בֵּין הַלּוֹלָב וּבֵין הַחֶדֶם בְּמַטְלִית וּכְיֹצֵא
בָּהּ הָרִי זֶה חוֹצֵין; הַבְדִּיל בִּינֵיהֶן בְּעַלֵּי חֶדֶם
אֵינוֹ חוֹצֵין, שְׁמִין בְּמִינוֹ אֵינוֹ חוֹצֵין. וַיֵּשׁ לוֹ
לְאַגֹּד אֶת הַלּוֹלָב בַּחוּט אוּ בְּמַשִּׁיחָהּ, וְכָל מִין
שִׁירָצָה, הוֹאִיל וְאִין אֲגִידָתוֹ מַעֲפָכֶת.

ז, יב מִצּוֹת לּוֹלָב, לְהַנְטִל בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן שֶׁלַּחֲג
בְּלִבָּד בְּכָל מָקוֹם וּבְכָל זְמַן, וְאַפְלוּ בַּשַּׁבָּת,
שֶׁנֶּאֱמַר "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן".
וּבַמִּקְדָּשׁ לְבַדּוֹ נּוֹטְלִין אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם
מִשְׁבַּעַת יְמֵי חֲחֹג, שֶׁנֶּאֱמַר "וּשְׁמַחְתֶּם, לִפְנֵי ה'
אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים". חָל יוֹם הַשַּׁבָּת לְהִיּוֹת
בְּתוֹךְ יְמֵי חֲחֹג, אֵינוֹ נִטֵּל בַּשַּׁבָּת גְּזֵרָה שְׁמָא
יּוֹלִיכֵנוּ בִּידּוֹ אַרְבַּע אֲמוֹת בַּרְשׁוֹת חֲרָבִים,
כְּמוֹ שֶׁגְּזָרוּ בַּשּׁוּפָר.

ז, יג וְלִמָּחָ לֹא גְזָרוּ גְזֵרָה זוֹ בְּיוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן,
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִצְוָה מִן חֲתוּרָה וְאַפְלוּ בַּגְּבוּלִין;
נִמְצָא שְׂאִין דֵּינוּ וְדִין שָׂאָר הַיָּמִים שׁוֹנָה,
שֶׁבַשְׂאָר יְמֵי חֲחֹג אֵין אָדָם חַיֵּב לְטַל לּוֹלָב אֲלֹא
בַּמִּקְדָּשׁ.

ז, יד מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִינוּ שִׁיחִיהָ
לּוֹלָב נִטֵּל בְּכָל מָקוֹם, כָּל שִׁבְעַת יְמֵי חֲחֹג, זָכָר
לְמִקְדָּשׁוֹ; וְכָל יוֹם וַיּוֹם מִכְרָךְ עָלָיו אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת לּוֹלָב, מִפְּנֵי שֶׁהִיא
מִצְוָה מִדְּבָרֵי סוּפְרִים. וְתִקְנָהּ זוֹ, עִם כָּל
חֲתֻקֵּנוֹת שֶׁהִתְקִין רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זָבַדִּי מִשְׁחָרֵב
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ; וּכְשִׁיבָנָהּ הַמִּקְדָּשׁ, יַחֲזִירוּ
הַדְּבָרִים לְיָשָׁנָו.

ז, טו בְּזִמְנָן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם, הָיָה לּוֹלָב נִטֵּל

בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁחָל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת; וְכֵן בַּשָּׂאָר
מִקְוִמוֹת שִׁיָּדְעוּ בְּיָדָיו שִׁיּוֹם זֶה הוּא יוֹם חֲחֹג,
בְּאַרְצֵן יִשְׂרָאֵל. אֲבָל הַמִּקְוִמוֹת הַרְחוּקִים שֶׁלֹּא
הָיוּ יוֹדְעִים בְּקִבְיַעַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ, לֹא הָיוּ נּוֹטְלִין
הַלּוֹלָב מִסְּפֵק.

ז, טז וּמִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אָסְרוּ חֲכָמִים לְטַל
אֶת הַלּוֹלָב בַּשַּׁבָּת בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן, וְאַפְלוּ בְּנֵי
אַרְצֵן יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּדְּשׁוּ אֶת הַחֹדֶשׁ, מִפְּנֵי בְּנֵי
הַגְּבוּלִין הַרְחוּקִים שְׂאִינָן יוֹדְעִין בְּקִבְיַעַת
הַחֹדֶשׁ כִּדֵּי שִׁיחִיהָ חָפַל שׁוֹוִין בְּדָבָר זֶה, וְלֹא
יָחִיו אֵלּוּ נּוֹטְלִין בַּשַּׁבָּת וְאַלּוֹ אֵין נּוֹטְלִין;
הוֹאִיל וְחַיִּיב יוֹם רֵאשׁוֹן בְּכָל מָקוֹם אַחֵד הוּא,
וְאֵין שָׁם מִקְדָּשׁ לְחֲתֻלּוֹת בּוֹ.

ז, יז וּבְזִמְנָן הָיָה שֶׁחָפַל עוֹשִׂין עַל הַחֲשָׁבוֹן,
נִשְׂאָר הַדָּבָר כְּמוֹת שִׁיחִיהָ שֶׁלֹּא יִנְטֵל בַּשַּׁבָּת
לּוֹלָב כָּלָל, לֹא בַּגְּבוּלִין וְלֹא בְּאַרְצֵן יִשְׂרָאֵל
וְאַפְלוּ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן, וְאֵף עַל פִּי שֶׁחָפַל יוֹדְעִים
בְּקִבְיַעַת הַחֹדֶשׁ. וּכְכָר בְּאַרְנֹו, שְׁעִיקָר הָאֶסְפֹּר
בְּנִטְיִילַת הַלּוֹלָב בַּשַּׁבָּת גְּזֵרָה, שְׁמָא יַעֲבִירֵנוּ
אַרְבַּע אֲמוֹת בַּרְשׁוֹת חֲרָבִים.

ז, יח כָּל שֶׁחַיֵּב בַּשּׁוּפָר וּבַסֶּפֶה, חַיֵּב בְּנִטְיִילַת
לּוֹלָב; וְכָל הַפֶּטוּר מִשּׁוּפָר וּסֶפֶה, פֶּטוּר מִלּוֹלָב.
קָטָן חִידוּעַ לְנַעֲנֵעַ, חַיֵּב בַּלּוֹלָב מִדְּבָרֵי סוּפְרִים,
כִּדֵּי לְחַנְכּוֹ בַּמִּצְוֹת.

ז, יט הִלָּכָה לְמִשְׁחָ מִסִּינִי, שֶׁמְבִיאִין בַּמִּקְדָּשׁ
עֲרָבָה אַחֲרֵת חוּץ מִעֲרָבָה שֶׁבַלּוֹלָב, וְאֵין אָדָם
יּוֹצֵא יָדֵי חוֹבָתוֹ בְּעֲרָבָה שֶׁבַלּוֹלָב; וְשִׁעוּרָהּ,
אַפְלוּ עָלָה אַחֵד כְּבֹד אַחֵד.

ז, כ בִּיצֵד חִיתָה מִצְוֹתָהּ: בְּכָל יוֹם וַיּוֹם מִשְׁבַּעַת
הַיָּמִים הָיוּ מְבִיאִין מִרְבִּיּוֹת שֶׁלְּעֲרָבָה, וְזוֹקְפִין
אוֹתָן עַל צִדְדֵי הַמִּזְבֵּחַ, וְרֹאשִׁיהֶן כְּפוּפִין עַל
גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ; וּבִעֵת שֶׁהָיוּ מְבִיאִין אוֹתָהּ
וְסוֹדְרִין אוֹתָהּ, תּוֹקְעִין וּמְרִיעִין וְתוֹקְעִין. חָל
יוֹם שַׁבָּת לְהִיּוֹת בְּתוֹךְ חֲחֹג, אֵין זוֹקְפִין עֲרָבָה;

אלא אם כן חל יום שביעי להיות בשבת, זוקפין אותה בשבת כדי לפרסמה שהיא מצוה.

ז, בא פיצד היו עושיין: מביאין אותה מערב שבת למקדש, ומניחין אותה בגגיות שלזהב, כדי שלא יבמשו העליון. ולמחר זוקפין אותה על גבי המזבח, ובאין העם ולזקחין ממנה ונוטלין אותה בדרך שעושיין בכל יום. וערבה זו הואיל ואינה בפרוש בתורה אין נוטלין אותה כל שבעת ימי החג, זכר למקדש; אלא ביום השביעי בלבד הוא שנוטלין אותה, בזמן הזה. פיצד עושה: לזקח בר אחר או בדין הרבה, חוץ מערבה שפלול לב, וחובט בה על הקרקע או על הכלי פעמים או שלוש, בלא ברכה שדבר זה מנהג נביאים הוא.

ז, כב בכל יום ויום, היו מקיפין את המזבח בלולביות בידיהן, פעם אחת, ואומרים "אנא ה', השמיעה נא", "אנא ה', השמיעה נא"; וביום השביעי, מקיפין את המזבח שבע פעמים. וכבר נהגו ישראל בכל המקומות, להניח תבה באמצע בית הכנסת, ומקיפין אותה בכל יום, בדרך שהיו מקיפין את המזבח זכר למקדש.

ז, כג כך היה המנהג בירושלים יוצא אדם מביתו שחרית, ולולבו בידו; ונכנס לבית הכנסת ומתפלל, והוא בידו; ויוצא לבקר חולים ולנחם אבלים, והוא בידו. ובשניכנס למדרש, משלחו לביתו ביד בנו או ביד עבדו. ז, כד מקבלת אשה חלול לב מיד בנה או בעלה, ומחזירתו למים בשבת, בזמן שהיו נוטלין לולב בשבת; וביום טוב מוסיפין על המים, ובמועד מחליפין המים.

ז, כה הדם שפלול לב, אסור להריח בו מפני שאינו ראוי אלא להריח, והואיל והקצה למצוה, יחיה אסור להריח בו; אבל אתרוג,

מתר להריח בו, שחרי הקצה למצוה, מאכילה. ז, כו ואסור לאכל אתרוג, כל יום השביעי מפני שהקצה למקצת היום, הקצה ללול. ובשמיני, מתר לאכלה; ובזמן הזה שאנו עושיין שני ימים, אף על פי שאין נוטלין לולב בשמיני, האתרוג אסור בשמיני, בדרך שהיה אסור בשמיני בזמן שהיו עושיין שני ימים מפני הפסק שהוא ספק שביעי. הפריש שבעה אתרוגין לשבעה ימים, כל אחת ואחת יוצא בה ליומה ואוכלה למחר.

רבנו ז"ל אמר, בעתים הללו שכבר ארכה עלינו הגלות, והשם יתברך מצפה בכל עת לשוב אלינו ולחזור ולבנות בית מקדשנו, ראוי לנו שלא לעכב חס ושלום בגין בית המקדש, רק להשתדל בבנינו, על בן מאד צריכים להחזיר לקום בחצות בכל לילה, ולהיות מתאבל מאד על חרבן בית המקדש, כי אולי בגלגול הראשון היה הוא הגורם שיחרב הבית המקדש, ואפלו אם לאו, אולי הוא מעכב עתה בחטאיו בגין בית המקדש, ונחשב גם בן כאלו גרם להחרבו, ועל זה יבכה ויתאבל מאד בכל לילה בחצות, ועל ידי זה יהיה נחשב כאלו הוא משתדל בבנין בית המקדש, ועל ידי זה יזכה להתקרב אל האמת, ויהינה להתקרב לצדיקים ויראים וכשרים אמתיים, שהם עקר הפאר והחן והיפי והאמת של העולם, ועל ידי זה יהיו נפתחים עיניו, ויסתכל על עצמו בכל המדות איך הוא אוהו בהם, ולשוב בתשובה על כל המדות הרעות, ויזכה לדעת ולהביר את שמו הגדול יתברך.

מוהרנ"ת ז"ל היה מרבה לדבר עם אנשי שלומנו בענין קימת חצות, והפליג מאד במעלת הזוכה לומר בכל לילה סדר תקון חצות, ופעם אחת התבטא ואמר כמו שהנאלה הראשונה היתה בחצות לילה, כמו בן הנאלה האחרונה תהיה בזכות אלו האנשים אשר קמים בכל לילה בחצות, ובוכים על חרבן בית המקדש, ועל העלמות והסתרת הצדיקים האמתיים.

מוהרא"ש ז"ל אמר, כל אנשי שלומנו בלי יוצא מן הכלל נוהרים בכל לילה בסדר אמירת תקון חצות, וזה הסימן אם הוא ברסלבך חסיד אמת, אם הוא אומר בכל לילה סדר תקון חצות, ואפלו אנשים פשוטים בעלי אומנות פשוטה, כגון סנדלרים חטים וצבעים ונגרים, גם הם היו נוהרים לומר בכל לילה סדר תקון חצות, ופעם אחת אמר ר' מיכלי נכדו של מוהרנ"ת ז"ל, כמו שסנדלר אינו יכול לעבד בלי המרצע שלו, כמו בן אי אפשר להיות איש בשר בלי קימת חצות, וזה אמר לרב מפרסם שהתלוצץ מסנדלר פשוט מאנשי שלומנו שהיה אומר בכל לילה סדר תקון חצות, ופעם אחת אמר ר' נחום שוסטער (סנדלר) לבחורים לומדים שהתלוצצו ממנו על שהוא קם בחצות, אתם לומדים גדולים ויכולים ללמוד ולכן לא חסר לכם את הבית המקדש, אבל אני עני ורש מפל, חסר לי הבית המקדש, ואמרו בתמימות ופשיטות כזו, עד שהם נתעוררו בתשובה גדולה, ונתקברו אל דרך רבנו ז"ל, ונעשו עובדי השם גדולים עד מאד.

19	ראשון	ה	עלות השחר _____ 04:34 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:40 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 07:43 בבלי: חולין פ ד' ירושלמי: בבא מציעא ל' תוספתא: סוטה יא ג"ך: שופטים ז רמב"ם: שופר וסכה ולולב א
20	שני	ו	עלות השחר _____ 04:35 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:40 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 07:43 בבלי: חולין פא ד' ירושלמי: בבא מציעא ל' תוספתא: סוטה יב ג"ך: שופטים ח רמב"ם: שופר וסכה ולולב ב
21	שלישי	ז	עלות השחר _____ 04:36 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:40 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 07:42 בבלי: חולין פב ד' ירושלמי: בבא מציעא לו תוספתא: סוטה יג ג"ך: שופטים ט רמב"ם: שופר וסכה ולולב ג
22	רביעי	ח	ערב תשעה באב עלות השחר _____ 04:36 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:41 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 07:42 בבלי: חולין פג ד' ירושלמי: בבא מציעא לו תוספתא: סוטה יד ג"ך: שופטים י רמב"ם: שופר וסכה ולולב ד
23	חמישי	ט	תענית תשעה באב עלות השחר _____ 04:37 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:41 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 07:41 בבלי: חולין פד ד' ירושלמי: תוספתא: סוטה טו ג"ך: שופטים יא רמב"ם: שופר וסכה ולולב ה
24	ששי	י	עלות השחר _____ 04:37 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:41 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 07:41 בבלי: חולין פה ד' ירושלמי: בבא בתרא א תוספתא: בבא קמא א ג"ך: שופטים יב רמב"ם: שופר וסכה ולולב ו
25	שב"ק	יא	ואתחנן, נחמנו עלות השחר _____ 04:38 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:42 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:03 שקיעה _____ 07:40 בבלי: חולין פו ד' ירושלמי: בבא בתרא ב תוספתא: בבא קמא ב ג"ך: שופטים יג רמב"ם: שופר וסכה ולולב ז

כָּל הַבּוֹכָה בְּלִילָה קוֹלוֹ נִשְׁמָע וּמוֹכָבִים וּמַזְלוֹת בּוֹכִים עִמּוֹ.

(ספר המדות אות תשובה סימן י"ב)